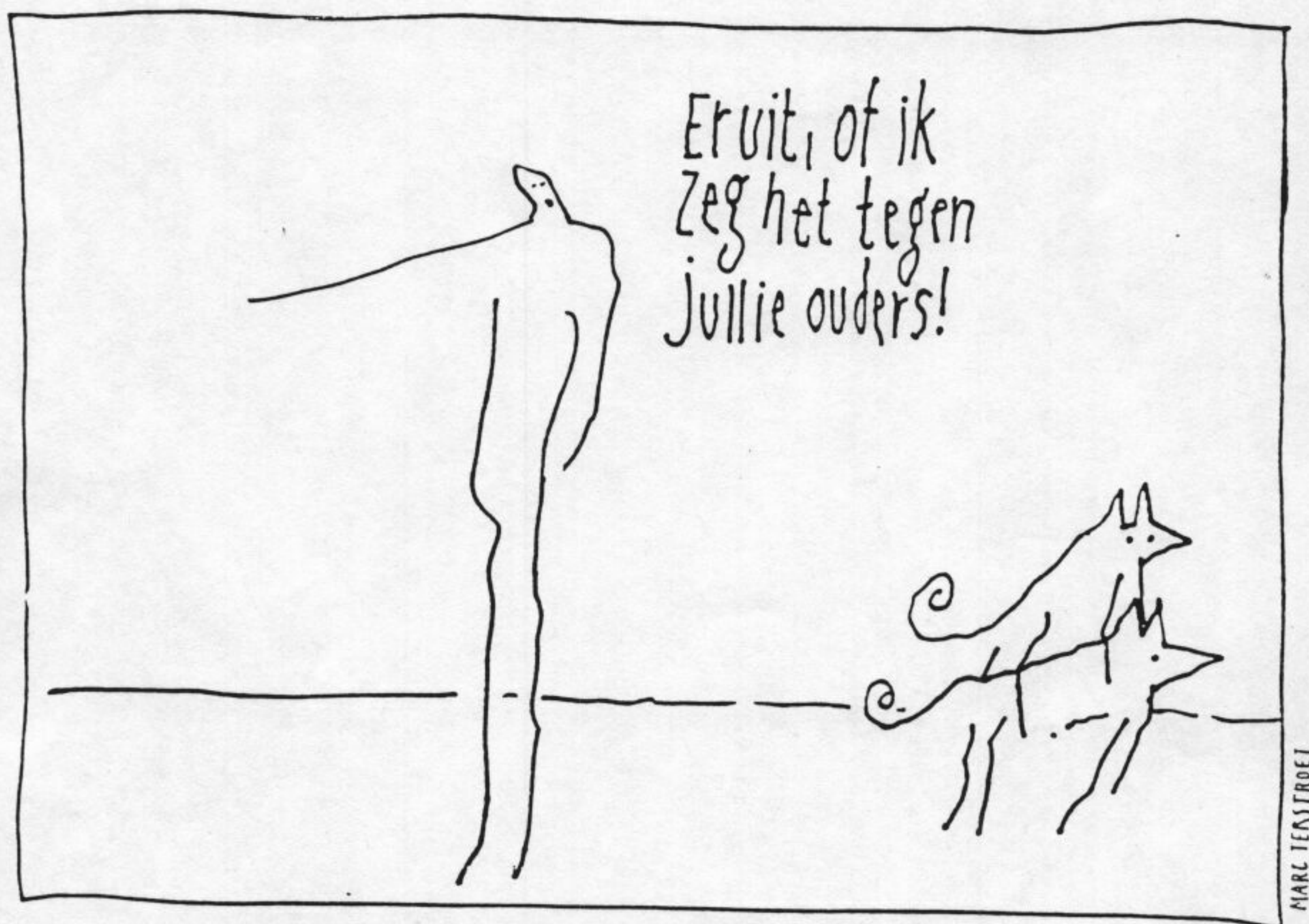

PERSFOCUS

ZEVENDE JAARGANG NUMMER 4 - APRIL 1991

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

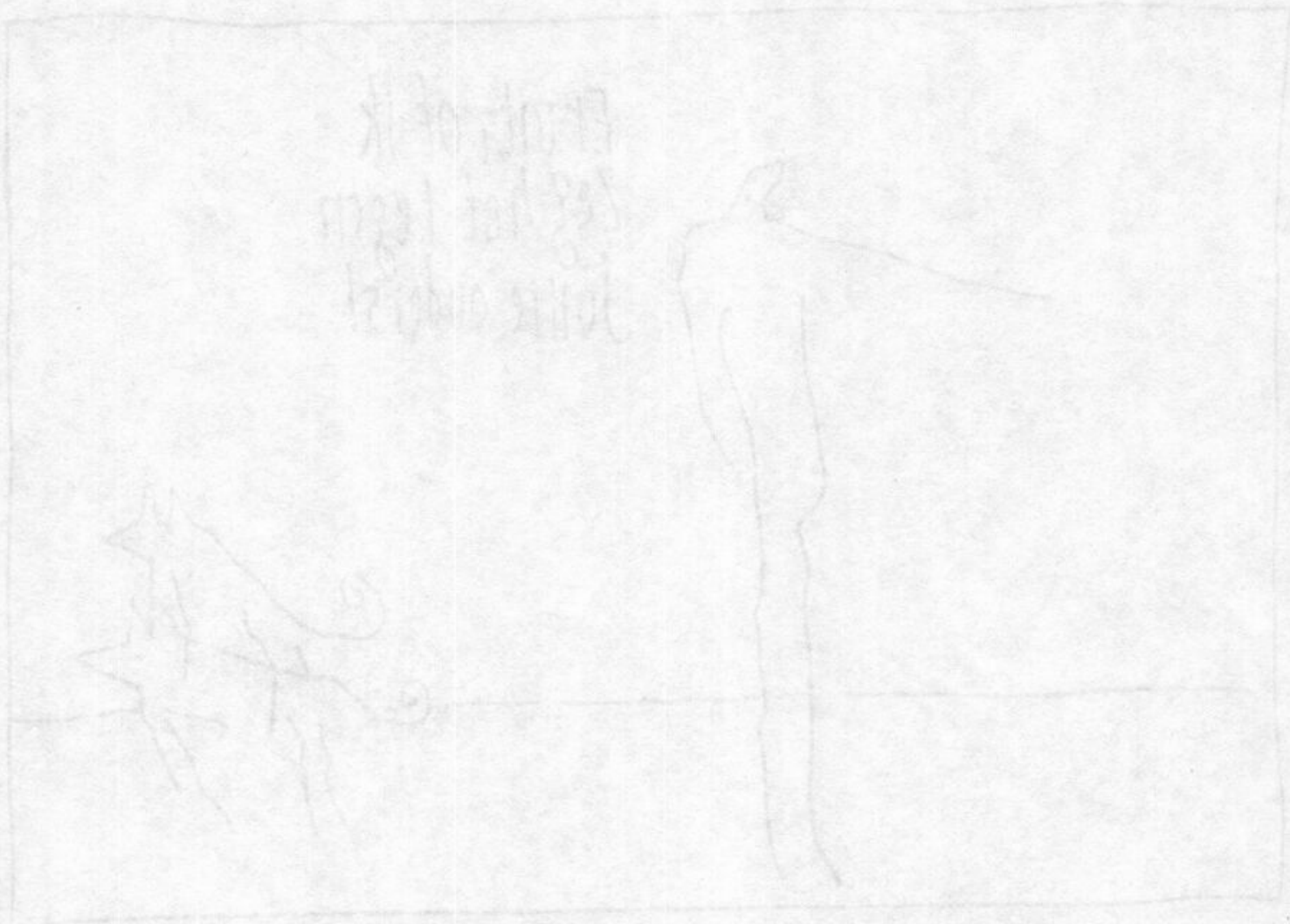
In dit nummer:

Dakloze pedo in Eindhoven	pag. 2
Steeds meer jongens misbruikt !	pag. 3
Bescherm de kinderen...	pag. 5
...tegen incest	pag. 7
Ontucht van de maand	pag. 9
Ontzettend	pag. 12
Schotse duivelsbezweerders	pag. 15
Jong en vrijmoedig	pag. 18
NVSH in beweging	pag. 22
Gelijk behandeld ?	pag. 25
AIDS	pag. 27
Enquete Ouders van Nu	pag. 28
Sick bastards !	pag. 30
Terecht	pag. 32
Achtergrond	pag. 34

REPORT

BY JAMES EARL RAY, JR.

THE UNIVERSITY OF MISSISSIPPI

In the Field

During the course of the investigation, the following information was obtained from the various sources mentioned in the report. The information is presented in the order in which it was received. It is noted that the information is not necessarily in chronological order.

1. On 10/10/68, the following information was received from the source mentioned in the report.

PERSFOCUS, zevende jaargang, nummer 4, april 1991

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Trouw	Tr
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Primeur	
Het Nieuwsblad	NB
Utrechts Nieuwsblad	UN
Almaarder Courant	AC
De Gelderlander	Geld
Leidsch Dagblad	LD
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Zwolsche Courant	ZC
De Groene Amsterdammer	GA
SEK	
Care	
Ouders van Nu	
Sekstant	
SR	
Tijdschrift voor jeugdhulpverlening & jeugdwerk	TJJ
<u>België:</u>	
Gazet van Antwerpen	GvA
HUMO	
<u>Groot Brittannië:</u>	
News of the World	
Star	
Sun	
South London Press	
Daily Express	
Independent (on sunday)	Ind
The Mail (on sunday)	
Observer (on sunday)	Obs
<u>Nieuw Zeeland:</u>	
Auckland Star	
New Truth	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-. Bezorging als
brieff is f15,- duurder en komt op f 80,-.

Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
postbus 43.548
1009 NA Amsterdam

woensdag 17 april 1991

DE TELEGRAAF

VROUW VROUW VROUW

ADVOCAAT VAN GEMEENTE

EINDHOVEN STUURT BRIEF

PEDOFIEL HOORT

NIET IN

KINDERRIJKE WIJK

TEL

door MARIE-THERÈSE ROSENDAAL

EINDHOVEN, woensdag

Een pedofiel heeft van de advocaat van de gemeente Eindhoven te horen gekregen dat het niet verstandig is hem in een kinderrijke buurt te laten wonen. Een pedofiel die niets op zijn kerfstok heeft. De gemeente Eindhoven is daardoor op onaangename wijze in het nieuws gekomen en wordt beticht van discriminatie.

Voor de gemeente Eindhoven zelf is deze onverkwalijkte affaire een storm in een glas water. Die weliswaar zelfs vragen aan de vaste kamercommissie voor Justitie ten gevolge had. Minister Hirsch Ballin sprak zijn bezorgdheid al uit. Voor de gemeente is de zaak duidelijk: de boosdoener is de advocaat. De slachtoffers zijn de pedofiel én de gemeente, vindt men in het stadhuis. Maar over dat laatste lopen de meningen uiteen.

Het verhaal: een pedofiel heeft nooit een geheim gemaakt van zijn erotische voorkeur. Maar door die geaardheid is hij nooit op enige wijze in opspraak gekomen. Hij moet zijn Eindhovense woning uit want de boel wordt opgeknappt en krijgt van de gemeentelijke vervangende woonruimte. Hij spreekt zijn voorkeur uit voor een bepaalde wijk. En daar wonen toevallig veel kinderen.

De woordvoerder van de gemeente, Cees van Elderen: „Wij hebben hem vier woningen in andere wijken aangeboden. Drie wees hij af, op oneigenlijke gronden: het zou te gehorig zijn. De vierde heeft hij nog in beraad.”

Maar: wie heeft hem geweigerd op grond van zijn seksuele voorkeur? Cees van Elderen: „Onze advocaat, mr. C.P. Liesker, heeft op **PERSOONLIJKE** titel een vertrouwelijke brief geschreven aan de advocaat van die man. Die komt dus totaal voor rekening van mr. Liesker,” zo distantieert hij zich.

En deze brief is dus openbaar gemaakt. De gewraakte passage: „Vanzelfsprekend is het zo dat bij toewijzing van een woonruimte rekening moet worden gehouden met deze geaardheid, in dier voege, dat een toewijzing van een woonruimte in een kinderrijke buurt minder geïndiceerd is.”

Zondebok

Is Liesker door de gemeente aangewezen als zondebok of komt die brief echt zuiver en alleen voor rekening van zijn geweten? De door de media veel getergde gemeente-advocaat heeft géén commentaar.

Zeër geagiteerd: „Nee, nee. Ik kan kort zijn; aan het persbericht van de gemeente heb ik geen woord toe te voegen.” En na die zin klinkt slechts 'tuut-tuut' door de telefoon.

De advocaat van de tegenpartij heeft de wijk genomen naar Rhodos. Zijn collega: „Ja, hij is met vakantie. Nee, ik kan u écht niets meer vertellen.”

Goed, mr. Liesker kreeg de schuld in de schoenen geschoven. Nam hem zelf op zich. Maar er zijn mensen die daar weinig geloof aan hechten.

„Kom nu, die man vertegenwoordigt toch de gemeente?” roept Ad van den Berg van de Vereniging Martijn in Amsterdam uit. Martijn houdt zich vooral bezig met het bespreekbaar maken van jongere-oudere relaties. „Wij zullen Eindhoven zéker om opheldering vragen. Die pedofiel had toch geen crimineel verleden? Hij ging juist zeer goed met zijn geaardheid om. Nederland 1991: alles wat niet onder de heteroseksuele paraplu valt kan blijkbaar niet door de beugel.”

Ook de NVSH trok al aan de bel bij de vaste kamercommissie voor Justitie. „Wij hebben een brief gestuurd. Dit is in

strijd met artikel 1 van de Grondwet en discriminerend,” aldus G. Goslinga, lid van het algemeen bestuur van de NVSH.

„Een merkwaardige zaak,” zo drukt Lex van Naerssen, universitair docent in Utrecht die de psychologische en sociale aspecten van seksualiteit onder zijn hoede heeft, het uit: „Ik ben heteroseksueel. Dus mag ik natuurlijk geen les geven aan aantrekkelijke, jonge

studentes. Want als hetero kan ik zéker mijn handen niet thuis houden. Stel je het eens voor! Dat zou toch te gek zijn?”

Nu wordt de indruk gewekt dat een pedofiel zijn lust niet kan bedwingen als hij een driejarig buurmeisje ziet.”

Vergrijp

Lex van Naerssen behandelt vaak pedofielen: „Mensen die zelf moeite hebben met hun geaardheid. Of diegenen die voor een vergrijp zijn opgepakt. Het is erg ingewikkeld als je voorkeur uitgaat naar sex met een jong kind. Want dat kan en mag niet. Ik ken dan ook veel pedofielen die het seksuele aspect opgeven. Ze

hebben verlangens die immers niet realiseerbaar zijn.”

Ook hij is gebelgd over de Eindhovense kwestie: „Ik kan me voorstellen dat degenen die ontucht hebben gepleegd een huis wordt geweigerd. Een buurt pikt dat niet. En: hoe jonger het kind was, hoe negatiever men reageert. Maar wat de gemeente nu uithaalt? De man komt er nota bene rond voor uit, werkt al jarenlang in instellingen met jonge en oudere kinderen, en heeft de zaak onder controle. Waar moeten we naartoe? Naar een speciaal pedofielenhuis soms?”

Van onze parlementaire redactie TEL DEN HAAG, maandag

Minister Hirsch Ballin (Justitie) heeft kritiek op het Eindhovense gemeentelijk woningbouwbedrijf dat heeft geweigerd een pedofiele man een huis toe te wijzen in een kinderrijke buurt.

De bewindsman zei voor de VARA-microfoon dat hij tegen discriminatie vanwege seksuele voorkeur is. Hij zal zich met de Eindhovense kwestie bezighouden zodra hem daarover vragen bereiken.

De Eindhovenaar was nog nooit met justitie in aanraking geweest.

„Deze man heeft niets op zijn kerfstok”

Pedofiel mag niet wonen in kinderrijke buurten ^{VK}

Een woningbouwvereniging die rekening houdt met de seksuele geaardheid van de woningzoekende, daar openlijk voor uitkomt en het nog wil verdedigen ook. Het gebeurt in Eindhoven anno 1991.

Het gemeentelijk woningbedrijf in Eindhoven, zo blijkt namelijk, wil het toewijzen van woningen aan pedofielen beperken tot buurten waar weinig kinderen wonen. De advocaat van de gemeente schrijft dat letterlijk in een brief over een conflict tussen de pedofiele Eindhovenaar S. en het gemeentelijk woningbedrijf in de stad.

De eerste moet zijn huis uit en wil voor zijn volgende woning graag in aanmerking komen voor een „rustige” woning in een naoorlogse wijk, zegt hij. De andere partij voelt daar opvallend weinig voor. Waarbij het, zo schrijft advocaat mr. C. Liesker namens de gemeente, „natuurlijk zo is dat bij de toewijzing van een woonruimte rekening moet worden gehouden met de seksuele geaardheid van... cliënt, in dier voege, dat een toewijzing van een woonruimte in een kinderrijke buurt minder geïndiceerd is”.

Anders dan uit die dreigende omschrijving zou kunnen blijken, is S. niet onlangs ontslagen uit een TBS-kliniek. Hij heeft ook geen problematisch of justitieel verleden. Sterker nog, de Eindhovense pedofiel werkt al achttien jaar in allerlei instellingen met jonge en oude kinderen, en heeft zijn geaardheid daarbij aardig in toom weten te houden.

Toch zijn pedofielen een apart geval, vindt gemeenteadvocaat mr. Liesker. „Je kunt het vergelijken met de vraag of je een alcoholist moet huisvesten in een straat waar al veel huurders zitten met een alcoholprobleem.” Zulke straten bestaan en daar houdt de corporatie dus rekening mee. Een woningbouwvereniging heeft ook een welzijnstaak en moet daar gebruik van maken, zegt Liesker.

„Wanneer we kunnen kiezen tussen een woning in een kinderrijke straat en een daar buiten, dan zullen we moe-

ten kiezen voor de laatste.” Dat de gemeente op deze manier uitsluitend op seksuele geaardheid zou selecteren — wat verboden is volgens de Grondwet —, ontkent hij. „Het draait niet zonder meer om zijn geaardheid maar om de problemen die er zouden kunnen ontstaan.”

Dat pedofielen per definitie problemen veroorzaken of hun lusten niet kunnen bedwingen wanneer ze op straat een kind zien spelen, zullen we de advocaat niet horen beweren. De buurt zou dat wel kunnen denken. En: „Het is ook om te voorkomen dat er onrust in zo'n buurt ontstaat.” (Jeroen Trommelen)

Pedofielen VK 13-4

Heel goed, dat besluit van die woningbouwvereniging in Eindhoven om pedofielen te weren uit kinderrijke buurten (de Volkskrant van 4 april). Maar kunnen ze ook geen homo's weren uit buurten met mannen, en natuurlijk hetero's uit buurten met vrouwen?

En al die mensen met honden heb ik ook nooit vertrouwd.

AMSTERDAM

J. Meeuwssen

Sociaal

Zeër sociaal is die woningbouwvereniging in Eindhoven. Ook zeer sociaal zijn ze daar voor mishandelde vrouwen die in Eindhoven in aanmerking willen komen voor een huis. Zij moeten eerst bewijzen dat ze mishandeld zijn en dat ze echt niet terug kunnen naar de plaats van herkomst. Als je daar, zoals zoveel vrouwen, nooit met anderen over gepraat hebt, heb je gewoon pech, je staat op straat.

EINDHOVEN

Momek Krul

Stichting Blijf van m'n lijf

Kritiek op weigeren woning aan pedofiel

DWARSLIGGER 3

Jongens zwijgen over seks met volwassenen

(Van de redactie Dwarsligger)
UTRECHT — „Jongens durven meestal niet te vertellen dat ze seksueel misbruik hebben geleden met volwassen mannen. Ze zijn bang dat ze voor homo worden uitge-maakt. Maar dat heeft er helemaal niets mee te maken”. Dat zegt de Utrechtse schoolarts Ben Rensen.

Deze week werd bekend dat steeds meer kinderen het slachtoffer zijn van kindermishandeling. Het gaat niet alleen om slaan en verwaarlozing maar ook om seksueel misbruik, het tegen de zin van de wetten. Dat is de laatste jaren steeds meer het geval. Het slachtoffer van zijn, is al lang bekend. Maar dat het ook met jongens gebeurt,

daar wordt eigenlijk nooit over gesproken. Toch overkomt het volgens Ben Rensen één van de honderd jongens.

„Het is het allergerst als het in het gezin gebeurt. Dus als de vader of de moeder de dader is. Of de broer, de zus, of de opa bijvoorbeeld. Je kunt er niet voor weglopen, want je woont bij elkaar”, zegt Rensen.

„Vaak begint het heel onschuldig. Met een knuffelje bijvoorbeeld. In het begin is het soms wel leuk. Maar als het naar wordt, en als het pijn gaat doen, is het moeilijk om 'nee' te zeggen. De volwassene zegt dan bijvoorbeeld: 'Doe niet zo flauw'. Zegt Rensen. Soms wordt ook gezegd dat er iets ergs met de jongen zal gebeuren

als hij weigert. Of er wordt geld of speelgoed beloofd in ruil voor seks.

Rensen ziet geregeld jongens waarvan hij denkt dat ze seksueel misbruikt worden. Zij hebben bijvoorbeeld wondjes op rare plaatsen, slapen slecht of vertrouwen geen volwassenen. Volgens de schoolarts kunnen nog veel meer klachten ermee te maken hebben.

„Jammer genoeg kan hij er op het moment dat hij zo'n jongen ziet weinig aan doen. Rensen: „Het is heel eenvoudig. De jongens vertellen het me gewoon niet. Dat durven ze niet. Ik zeg tegen de kinderen dat ze iemand in vertrouwen moeten nemen als ze een probleem hebben waar ze niet over durven te praten. Of dat ze de kinder-

telefoon moeten bellen. Een jongen moet weten dat hij niet de enige is die er mee zit. En dat het niet zijn schuld is”.

De schoolarts zegt dat het best kan gebeuren dat de jongen niet wordt geloofd als hij uiteindelijk iemand in vertrouwen vertelt dat hij moet doen. Het beste is dan een andere volwassene te zoeken en opnieuw te proberen. Of de kindertelefoon bellen.

Hoe het dan verder gaat, is volgens Ben Rensen niet gemakkelijk te voorspellen. „De ene keer houdt de volwassene vanzelf op als hij hoort dat de jongen het aan iemand heeft verteld. Soms zegt de moeder bijvoorbeeld tegen de vader: 'Je houdt er

mee op anders donder je maar op'. Als er heel erges dingen zijn gebeurd kan het zijn dat de dader naar het politiebureau moet komen om er over te praten. Of de dader kan door rechter worden gestraft”.

Rensen: „Het allerbeste is natuurlijk er voor te zorgen dat het niet gebeurt. Je moet op je gevoel af gaan. Als je ook maar even denkt dat er iets niet aan de haak is, moet je er niet aan meedoen en het direct aan iemand vertellen. Ik zeg altijd: 'Nee zeggen, wegtlopen, ver-tellen'”.

Kinderen die over het probleem willen praten, kunnen de Kindertelefoon bellen. Het nummer is 030-334050. Iedere dag van 14 tot 20 uur.

Ben Rensen

Foto: Joop van Zaltveld

Aantal meldingen van seksueel misbruik jongens neemt toe

door Hans Marijnissen
 UTRECHT — Directeur H. Mourits van de landelijke stichting bureaus vertrouwensarts in Utrecht vindt het eigenlijk ontzettend moeilijk te praten over seksueel misbruikte jongens. Niet vanwege het taboe dat er op dit onderwerp rust, maar gewoon omdat er zo weinig over bekend is.

Er bestaat geen gedegen onderzoek naar seksueel misbruik van jongens, er is ook geen rapport zoals Nel Draijer dat heeft samengesteld over zulke ervaringen van meisjes en vrouwen.

Mourits moet het wat betreft de misbruikte jongens doen met wat jaarverslagen van zijn stichting, praktijkervaringen en, vooral, vermoedens en gissingen.

Eigenlijk staat maar één gegeven zwart op wit: het aantal meldingen van seksueel misbruik van jongens neemt de laatste jaren toe. Mourits: „In 1990 kregen de elf bureaus vertrouwensarts in totaal 8 200 meldingen binnen van kindermishandeling. Van een vijfde van de meldingen kon uiteindelijk niet worden hardgemaakt dat er daadwerkelijk sprake was van mishandeling, al blijven de medewerkers vaak wel twijfels houden.”

In zo'n twintig van de gevallen waar mishandeling is vastgesteld, gaat het om seksueel misbruik van kinderen. Die groep seksueel misbruikte jongeren bestond in de periode 1985 - 1988 voor 87 procent uit meisjes en 13 procent uit jongens. In 1990 steeg het percentage misbruikte jongens fors naar 19 en de stichting neemt aan dat die stijging zich de komende jaren zal doorzetten.

Mourits: „Als je uiteindelijk kijkt naar het totale aantal gemelde gevallen van kindermishandeling, dan gaat het dus in vier procent van de zaken om seksueel misbruik van jongens onder de achttien jaar.” Het bekende topje van de ijsberg, zegt de directeur, en volgens hem worden meisjes dan wel vaker seksueel misbruikt dan jongens, de verhouding (81 procent meisjes tegen 19 procent jongens) is volgens hem scheef. Seksueel mis-

bruik van jongens wordt minder snel bekend. De vertrouwensartsen nemen na een melding van kindermishandeling contact op met hulpverleners als huisartsen, artsen op een consultatiebureau of schoolartsen en maatschappelijk werkers die bekend zijn met het gezin. Ze vragen dan of de hulpverleners op de hoogte zijn van de mishandelingen binnen het gezin. De vertrouwensartsen nemen vervolgens contact op en vragen of de pleger wil meewerken aan de oplossing van de problemen. Pas als hij of zij weigert, wordt uiteindelijk justitie ingeschakeld.

De stijging van het aantal meldingen van seksueel misbruik van jongens wordt volgens Mourits veroorzaakt doordat enerzijds het ta-

langzamerhand verder gaat. Misschien voelt het kind in het begin ook seksuele opwinding, en wordt het daarmee later weer geïnteresseerd. Een ouder probeert dan: 'je vond het toch ook lekker, dus je hou je mond'. Het schuldgevoel, de schaamte, is bij misbruikte jongens en meisjes even sterk aanwezig. Ook later, als het misbruikte kind volwassen is, zie je dezelfde problemen: gevoelens hebben geen plaats, de slachtoffers zijn emotioneel geblokkeerd.”

'Flinkheidsbeeld'
 Toch denkt Mourits dat meisjes eerder een signaal geven dat zij zijn misbruikt en ook sneller hun verhaal doen. Jongens hebben, wat Mourits noemt, last van een 'flinkheidsbeeld'. „Zij achten zich niet geloofwaardig. Zij denken dat de omgeving zich afvraagt: waarom heb je dat misbruik dan niet gestopt? Aan meisjes wordt vaak gevraagd: waarom heb je geen nee gezegd? Voor de jongens is de vraag: waarom heb je die man of vrouw niet gewoon van je afgeduwd?”

„De mannelijke slachtoffers denken dat zij vrijwillig hebben meegewerkt, en dat is een bijna onoverkomelijk hindernis op de weg naar de hulpverlening. Daarbij komt nog: jongens die door mannen zijn misbruikt, zijn bang voor homoseksueel te worden uitgemaakt. Nu is er niets mis met homoseksualiteit, maar daar denkt zo'n jongen op die leeftijd anders over.”

Volgens Mourits is de jeugdhulpverlening eigenlijk niet goed uitgerust voor de opvang van misbruikte jongens. „Men is gefocust op het misbruik van meisjes, en door Oude Pekela en de Bolderkar-affaire zijn hulpverleners terughoudend in het melden van misbruik. Het wordt hoog tijd dat het ministerie van WVC zorgt voor een uitbreiding van specialisten als de vertrouwensartsen die de meldingen natrekken en behandelen. Maar ook, en misschien is dat nog belangrijker, moeten mensen die beroepsmatig met jongeren in aanraking komen - van leraar tot buurthuiswerker -, deskundiger worden in het herkennen van gedrag dat duidt op misbruik. Daar zijn trainingen voor nodig, en die kosten geld.”

'Slachtoffers zijn bang voor homo te worden uitgemaakt'

boe rond seksuele kindermishandeling langzaam wordt doorbroken. „Anderzijds, en dat ligt in het verlengde daarvan, zie ik ook dat de familie en de bureaus van deze gezinnen zich meer verantwoordelijk voelen voor de jonge slachtoffers. Er is duidelijk een grotere bereidheid wantoestanden te melden.”

Als Mourits de rapporten aan de kant heeft gelegd, zegt hij dat hij nu over moet gaan op vermoedens en ervaringen als directeur. „In ieder geval is duidelijk dat jongens zowel door mannen als vrouwen seksueel misbruikt worden. Ik vind het altijd merkwaardig als mensen zeggen dat ze zich beter kunnen voorstellen dat een vader zijn kind misbruikt, en dat zij dat van een moeder niet verwachten. Ik zou niet weten waarom alleen mannen dat zouden doen.”

Mourits denkt dat bij het misbruik van jongens dezelfde mechanismen spelen als bij de mishandeling van meisjes. „Het is weer diezelfde vader of moeder op de rand van het bed, die eerst knuffelt en

Meer meldingen van kindermishandeling Jongens zeggen vaak ja als ze nee bedoelen!

UTRECHT - Vorig jaar zijn twaalf procent méér gevallen van kindermishandeling gemeld dan in 1989. Bij de overall in het land gevestigde vertrouwensartsen kwamen 8200 meldingen van kindermishandeling binnen.

Opvallend is dat de vertrouwensartsen veel meer te maken kregen met mishandelde jongens: vorig jaar negentien procent van de aangemelde gevallen. In de periode 1985-1989 ging nog maar dertien procent van de meldingen over jongens.

Maar het aantal meldingen zegt maar weinig over het werkelijke aantal kinderen dat wordt geslagen, verwaarloosd of misbruikt. „Er zijn vermoedelijk 100.000 mishandelde kinderen”, zei de Utrechtse vertrouwensarts Ben Rensen vorig jaar november in Prismeur. Hij zei toen dat je veel ellende kunt voorkomen door meer voor-

lichting, zodat kindermishandeling sneller wordt gemeld. „Dan kun je met lichtere middelen helpen.”

Dit najaar komt die extra voorlichting er. Het ministerie van WVC heeft geld ter beschikking gesteld voor een 06-nummer om over kindermishandeling te praten. Er komt ook een Postbus-51-spot op tv en meer geld voor het werk van de Bureaus Vertrouwensartsen. De voorlichtingscampagne gaat speciale aandacht besteden aan seksueel misbruik bij jongens. Uit onderzoeken blijkt dat dat veel meer voorkomt dan werd gedacht. Ook is ontdekt dat jongens, die zich over het algemeen toch al moeilijker kunnen uiten dan meisjes, heel vaak geen nee durven zeggen als ze geen zin in vrijen hebben. Veel vaker zelfs nog dan de meisjes die ja zeggen, maar nee bedoelen. ■

Meer sexueel misbruik jongens

UTRECHT — Het landelijk bureau vertrouwensartsen in Utrecht kreeg vorig jaar 8200 meldingen van kindermishandeling binnen. Dat is een stijging van 12 procent in vergelijking met 1989.

Volgens directeur Maurits is vooral het aantal gemelde gevallen van sexueel misbruik bij jongens sterk gestegen. Bij één op de vijf gemelde gevallen van sexueel misbruik is een jongen betrokken. Enkele jaren geleden was dat nog bij één op de tien. Maurits vermoedt echter dat het werkelijke aantal sexueel misbruikte jongens nog hoger ligt. Veel jongens doen geen aangifte van mishandeling, omdat ze bang zijn voor homoseksueel te worden aangezien.

PRIMEUR 18-25 APR '91

N/A 15-4 9

'Jouw handen maakten me weerloos'

door Bert van Panhuis

VK 17/4

HILVERSUM – Frans had een groot rood hart gemaakt. Daar keek hij naar en dacht: daar gaat het weer, hoppa. ... „Vijftig, zestig, zeventig, je houdt de tel niet meer bij. Je hield je hoofd opzij om hem maar niet aan te kijken.“ En dan keek Frans maar naar het hart.

Frans en Ben, twee gefingeerde namen, doen vanmiddag (Radio 5, 14.30 uur) en volgende week woensdag (om dezelfde tijd) hun verhaal in het NOS-programma *Aktuele Zaken*. Hun verhaal over seksueel misbruik. Met hen als slachtoffer. Relazen vol bitterheid, verwijten en wraakgevoelens, zoals bij Frans, en doortrokken van de wens om het weg te drukken, het als iets uit het verleden te beschouwen, afgesloten, zoals bij Ben.

Beiden zijn begin twintig; Frans is toen hij dertien jaar was twee maanden seksueel misbruikt door zijn pleegvader, Ben vanaf zijn tiende zeven jaar door een vriend van zijn ouders. Ze reageerden heel verschillend nadat programmamaker Peter ter Horst via via het contact had gelegd. De een begon spontaan te vertellen; uit de ander kreeg hij weinig los. Die belde regelmatig af. Peter ter Horst heeft de verhalen in de vorm van een tweeluik gegoten. In deel een vertellen Frans en Ben wat er met hen gebeurde, wat ze daarbij voelden en waarom ze er zelf geen einde aan maakten. Vooral dat laatste was een pijnlijke zaak, zegt de maker. Deel twee staat in het teken van de verwerking en de gevolgen. In de studio praat Ter Horst met onder meer de jeugdarts Ben Rensen, oud-medewerker van de kinderbescherming Jos van den Broek en met Joop Beeler van de stichting Soman die zich bezig houdt met de coördinatie van hulp aan mannen die slachtoffer zijn geworden van geweld.

„Ik sliep en onder het slapen werd ik gewekt door handelingen die hij deed bij mij. Dat bleef er niet bij, hij ging gewoon veel te ver. Die eerste nacht heb ik nooit begrepen. Dan komt de tweede, de derde, de vierde en speel je mee. Omdat je niet anders kan, niet anders durft“, zegt Frans. Bij Ben begon het 'in de kerk'. De vriend van zijn ouders wilde het wel eens zien hoe Ben op zijn tiende was besneden. Al gauw was er sprake van macht. Met de wens te beschermen, maar ook met gebruik van geweld. Van aandacht en onverschilligheid. „Je was slaaf.“

Frans kan de kamer waar het gebeurde nog beschrijven, hij kent de geuren nog. Ben herinnert zich de handen. Monotoon, koud leest hij voor hoe hij het eens op papier zette: „Jouw handen hebben mij gekneet tot een weerloos, volgzaam en teruggetrokken jongetje. Jouw vingers waren de tralies; te hoog om erover heen te gaan, te dik om er door te kruipen.“ Dwingende handen waren het, die je vast grepen zodat je geen kant meer op kon. De ruimte waar het gebeurde wil Ben niet meer kennen. Hij praat er niet graag over. „Dat mag niet van mezelf.“ De man ziet hij niet meer voor zich. Wel de handen.

Frans liet zijn pleegvader zijn gang gaan. Hij zette zijn verstand op nul en dacht aan de volgende dag. Wegrennen durfde hij niet. En er was nog iets wat hem weerhield: de

MEDIA

sfeer in huis was goed. De pleegvader was lief en aardig tegen hem als anderen er bij waren. De kinderen bijvoorbeeld. Totdat die doorkregen wat er aan de hand was en de sfeer veranderde. Als die kinderen niet zo 'verschrikkelijk tof en gaaf' waren geweest was Frans misschien wel veel eerder weggegaan. Ben zag in de eerste paar keer geen bedreiging; hij vond het alleen vreemd. Maar het werd ruiger, met pijn, met bloed. Pas toen hij 16, 17 jaar was begon hij te begrijpen dat het niet klopte. „Naarmate ik het vreemd begon te vinden begon hij te dreigen. Hij dwong me weer in bed te kruipen.“ Wat Ben meemaakte bespeurde hij niet bij zijn schoolvriendjes. Hij werd een eenling, verloor het contact met de anderen. Dat naar binnen gekeerde beheerst nog steeds het leven van Ben. Hij heeft nooit een relatie willen hebben, is nooit verliefd geworden. Hij is een eenling. Seks? „Het zit er niet in, ik laat het niet toe.“ Frans heeft ook grote problemen gehad met intimiteit. „Degene waar je het meeste van houdt trap je het hardste van je af.“ Seks ziet hij niet meer als iets negatiefs, hij heeft er nog wel van kunnen genieten. In beide gevallen is aangifte gedaan, in beide gevallen is het niet tot een proces gekomen. Bij Ben omdat er onvoldoende bewijs was en de dader te oud was, bij Frans omdat er niets meer te bewijzen viel. Frans wordt nog steeds zeer emotioneel en zweert bijkans: „Ik

neem wraak, die zal gewoon zo zoet zijn, zo bitter, dat ie niet weet waar ie aan toe is. Als de rechter het niet doet, doe ik het zelf.“

Ter Horst heeft de twee verhalen door elkaar gemonteerd. Dat vraagt aandachtig luisteren, omdat de stemmen niet sterk van elkaar verschillen. Maar door de toon van de zinnen is het onderscheid snel merkbaar. Frans is fel en moet regelmatig een huilbui onderdrukken. Vooral over de onverschilligheid van zijn moeder is hij bitter. Ben doet koel en afstandelijk, alsof hij het niet heeft meegemaakt.

Zoals bij dit soort onderwerpen dikwijls het geval is, was het voor Ter Horst moeilijk zo'n keus te maken uit het materiaal dat er niet een bepaalde sfeer ging domineren. Bij te veel algemeenheden gaat het onderwerp niet leven. Maar bij te plastische details dreigt het de kant van de sensatie op te gaan. Sommige uitspraken zitten daarom wel in de uitzending, zoals Bens opmerking 'Toen stak hij twee vingers in mij', andere zijn erbuiten gelaten. Het resultaat heeft Peter ter Horst aan beide jongens voorgelegd. Ben reageerde met: „Klasse. Ik heb niet kunnen slapen. ik ga toch weer schrijven.“ Ter Horst: „Dan realiseer je je dat je toch weer wat hebt opgerakeld.“

Taboe doorbreken

Ook het Ikon-jongerenprogramma Sjappoo gaat komende zondag (Ned 3, 20.37 uur) in op de kwestie van seksueel misbruik van jongens. Maar, zegt Marjo Ouddeken, een van de redactieleden, daar is het

onderdeel van een gesprek over gewenste en ongewenste intimiteiten bij jongens. Twee jongens van 17 en 20 jaar vertellen over wat hen is overkomen en waarom ze geen nee konden zeggen. Waar ligt de grens, is een van de kernvragen. Dat gaat dan van ongewenste intimiteiten met woord en gebaar tot verkrachting. Sjappoo wil vooral het taboe doorbreken dat over dit soort kwesties niet in het openbaar is te praten. Marjo Ouddeken: „We hebben een intensieve voorbereiding gehad, de jongens die over hun ervaringen vertellen, duidelijk gemaakt dat er heel veel mensen kijken.“ Schaamte en schuld blijken ook hier een grote rol te spelen, maar uiteindelijk hebben alle jongens die meewerken eerlijke en rechtstreekse antwoorden willen geven.

aan jongens die als slachtoffer of als dader betrokken zijn geweest bij een verkrachting. Peter is bijvoorbeeld een jongen van zestien jaar die van zijn achtste tot zijn twaalfde door zijn voetbaltrainer is misbruikt. Die jongen kreeg allerlei opvoedingsproblemen; de voetbaltrainer is, geloof ik, tot een half jaar gevangenisstraf veroordeeld. Peter wilde wel meewerken aan het programma, als ik

niet in detail zou vragen wat er precies is gebeurd. »

HUMO : Wat voor achtergrond hebben de daders?

Henk Mochel : « Er is een merkwaardig verband : het komt vaak voor dat mensen die zelf slachtoffer van een verkrachting zijn geweest later dader worden. »

Margot van Heteren (pedagogisch directrice "Harreveld") : « Opvallend is dat de meeste daders zichzelf als crepeergevallen beschouwen. Ze hebben het opgegeven er tegen te vechten. De kans is dus heel groot dat ze heel veel slachtoffers maken, soms wel meer dan honderd. »

HUMO : Stappen jongens niet moeilijker naar de politie?

Henk Mochel : « Het is inderdaad typisch voor jongens om daar veel langer over te zwijgen dan meisjes. Dat komt natuurlijk voort uit het macho-gedrag. Ze moeten stoer zijn. Het strookt niet met de opvatting die men heeft over het mannelijk gedrag. Dat lange zwijgen over iets wat je enorm bezig houdt, leidt tot allerlei stoornissen, seksuele desoriëntatie, waardoor ze denken dat ze homoseksueel zijn. Die twijfel gaat een verwoestende rol spelen in je hele ontwikkeling, de seksuele ontwikkeling in het bijzonder. De meeste mannen hebben toch een psychiatrische behandeling moeten ondergaan. »

Margot van Heteren : « Jongens schamen zich ook meer terwijl meisjes zich meer schuldig voelen. Voor meisjes werkt die vernedering op een andere manier. Dat heeft te maken met het idee dat meisjes de tweede viool horen te spelen en moeten voldoen aan de wensen van mannen. »

» Mannen worden ook niet makkelijk gelóófd. Het zijn toch verhalen waarvan al gauw wordt gezegd dat ze zijn gefantaseerd of men vindt ze overdreven. Zeker als ze het slachtoffer van vrouwen zijn : "Ze zullen het zelf wel hebben gewild." »

HUMO : Zijn er slachtoffers die ondanks de angst ook opwinding hebben ervaren?

Henk Mochel : « Wanneer ze, terwijl het niet met hun instemming gebeurt, toch een zaadlozing hebben gekregen, leidt dat tot geweldige schuldgevoelens. Omdat ze dan denken : ik heb meegeholpen. Terwijl ze gemanipuleerd zijn door allerlei verleidingstrucjes, waarvan de reep chocola de voordehandliggendste is. »

Margot van Heteren : « Dat veroorzaakt ook de homofobie. Ze denken : ik zal wel homofiel zijn, anders had ik geen stijve gekregen. Terwijl ze dat van nature helemaal niet hoeven te zijn. Ik zeg dan altijd tegen ze : als je tegen een aanrecht of een werkbank van een bepaalde hoogte gaat staan, krijg je ook een stijve. Dan denk je toch ook niet opeens : ik ben een aanrecht. »

HUMO : Worden oudere jongens of mannen niet verkracht?

Margot van Heteren : « Er zijn wel gevallen waarbij het seksueel misbruik heel lang doorloopt tot ze ver in de twintig zijn. Meestal is het misbruik ingebed in machtsmisbruik en geweld. Nadat je een keer misbruikt bent, weet je vaak niet meer hoe je de mensen van je lijf moet houden. Zo is er hier een jongen die zegt : als ik ga litten, word ik altijd misbruikt. Het is hem ook inderdaad twee keer overkomen. Dat komt omdat hij niet meer ziet aan de persoon die in de auto zit dat het iemand is waarbij je beter niet kan instappen. »

HUMO : Wat doen jullie eraan?

Margot van Heteren : « We proberen ze een goed gevoel over hun eigen lijf terug te geven. We laten ze bijvoorbeeld kleren uitzoeken en passen. Een heleboel jongens hebben jarenlang niet in een pashokje gedurfd. Intensief sporten helpt ook. De andere helft van de behandeling richt zich op het trauma, maar dat zal nooit de overhand krijgen want dan komen ze om in de ellende. Echt helemaal onbevungen worden ze nooit meer, maar na gemiddelde vijftien maanden kunnen ze hier toch vaak weer weg. »

(SdJ)

Rondom tien :
 Mannenverkrachting
 Ned. 1 - Vrijdag 8 februari 14.12 u.
 Ook uitzending (15 minuten)
 op 5/12 en 5/5

24 HUMO 7/2/91 MANNENVERKRACHTING

EEN MENEER MET EEN SNOEPJE

"Rondom 10" gaat deze keer over mannenverkrachting. Hoe komt het dat Henk Mochel méér over dit onderwerp weet?

Henk Mochel (presentator) : « Ik kwam op het spoor van dit onderwerp door een telefoontje van een familie uit Amsterdam waarvan de drieëndertigjarige zoon ooit slachtoffer is geweest van een leraar op de middelbare school. Hij is daardoor volledig gestoord geraakt, terwijl hij een goed verstand heeft en op school geen enkel probleem had. Hij is twee keer verkracht en er waren drie medeleerlingen die de leraar daarbij hielpen. Die jongen is daar pas tien jaar later mee voor de dag gekomen. De leerlingen zijn toen nog wel verhoord, maar omdat het zo lang geleden was gebeurd, was de zaak officieel verjaard. Die leraar is dus nooit gestraft. Die familie is daar bijna aan onderdoord gegaan. We hebben toen advertenties geplaatst om meer slachtoffers te vinden. Daarop kwamen opvallend veel anonieme brieven van slachtoffers. »

HUMO : "Mannenverkrachting" is dus eigenlijk niet het goede woord.

Henk Mochel : « Nee, dat heb ik me later ook gerealiseerd. Het gaat meestal om mannen die jongere jongens verkrachten, jongens van vier tot dertien jaar. Er is ook niet altijd verkrachting in het spel, het kan ook seksueel misbruik zijn door andere handelingen dan verkrachting. »

HUMO : De daders zijn nooit vrouwen?

Henk Mochel : « Men veronderstelt dat het in tien procent van de gevallen om vrouwelijke daders gaat. Die vrouwen maken op de een of andere manier seksueel misbruik van de machtssituatie : moeders, tantes, een nicht of vrouwen die via hun werk overwicht hebben, zoals leraressen. Als de verkrachting door vrouwen wordt gepleegd is dat wel meestal binnen het gezin, als de daders mannen zijn wonen ze meestal aan de overkant van de straat of is het een oom. »

» Het enige geval dat ik ken, was een moeder waarvan de man tijdens de oorlog was ondergedoken. Het slachtoffer had in de familie de mannelijke rol op zich genomen. Hij was dertien toen hij door zijn moeder seksueel werd benaderd. Het schijnt vaker voor te komen dat wanneer de vader afwezig is, bijvoorbeeld na een echtscheiding, de moeder de zoon dwingt de rol van de vader over te nemen.

» In de gemeente Harreveld is een behandelingstehuis dat speciale aandacht besteedt

KINDERBESCHERMING

Samenvoegen brengt te veel handen op één buik

door Esther Bootsma

TR17

Directeur H. van Asselt van de Amsterdamse raad voor de kinderbescherming vindt zijn nieuwe onderkomen een ramp. Het weidse uitzicht vanuit zijn kamer is geweldig, maar de buurman bevalt hem niet. Sinds kort zit de raad in hetzelfde gebouw als de Amsterdamse rechtbank. „Nu krijgen cliënten nog meer het gevoel dat wij en de rechters twee handen op één buik zijn.”

De kritiek dat de kinderbescherming een machtsblok vormt, zal volgens Van Asselt nog meer toenemen. „en terecht” - als het jongste voornemen van staatssecretaris Kosto (justitie) wordt uitgevoerd. Kosto wil de raden voor de kinderbescherming, de instellingen voor gezinsvoogdij en de jeugdreclassering samenvoegen, zo kondigde hij onlangs aan. Dit plan vervult Van Asselt met afgrijzen. „Sommige instellingen hebben ernstig overwogen om niet naar de veldconferenties te gaan”, zegt hij over de driedaagse die Kosto volgende week houdt met betrokkenen. Zelf vindt Van Asselt zo'n protest zinloos; hij wil liever aanwezig zijn om er een stokje voor te steken.

De Amsterdamse raadsdirecteur zal de discussie over samenvoeging vrijdag al aanzwengelen op het congres 'Nieuwe richting... nieuwe raden' aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. De raden hebben het congres zelf georganiseerd, om zich eens 'nader te bezinnen op de eigen positie'. De kritiek op het functioneren van de kinderbescherming heeft immers vorig jaar geleid tot onderzoeksrapporten van twee commissies en een reeks aanbevelingen. Sommige van deze aanbevelingen heeft Kosto al overgenomen, zoals het afschaffen van de dubbele pet van de kinderrechters. De staatssecretaris wil dat zij niet langer het toezicht hebben op de uitvoering van maatregelen die ze zelf opleggen.

Bezuinigen

Maar Kosto's plan om drie organisaties samen te voegen, komt niet voor in de adviezen om de kinderbescherming te verbeteren. Zowel de commissie-Gijsbers als de commissie-Vliegthart vinden dat de taken gescheiden moeten blijven. Na melding van kindermishandeling doet de raad voor de kinderbescherming het onderzoek, de rechter de uitspraak en de gezinsvoogdij de hulpverlening. Deze scheiding moet machtsvorming voorkomen. Vanwaar dan Kosto's plotselinge idee om de raden, de jeugdreclassering en de gezinsvoogdij samen te voegen? Het lijkt erop dat financiële motieven de boventoon voeren. In het kader van de tussenbalans moet justitie de komende jaren twintig miljoen bezuinigen op de jeugdbescherming. Samenvoeging levert Kosto geld op. Van Asselt: „Als je hier in Amsterdam zes instellingen samenvoegt, scheelt dat al vijf directeuren, tien staffunctionarissen en een heleboel personeelsboeren.”

Hij zou liever zien dat bezuinigd werd door de raden voor de kinderbescherming een hoop taken af te nemen. Verzoeken tot naamswijziging, rapporten opstellen over jongeren na een proces-verbaal, adviezen na echtscheidingen, aankomende adoptieouders onderzoeken... Van Asselt: „Ik vind dat de raden alleen klachtzaken moeten doen. Alleen onderzoek naar bedreigde kinderen. Want als mijn buurman vraagt waarom ik niets doe aan de dertienjarige

heroïne-hoertjes achter het centraal station, schaam ik me wel. Dat is het falen van de jeugdbescherming.”

Verslechtering

Samenvoeging van de verschillende instanties vindt Van Asselt alleen maar een verslechtering. Goede inhoudelijke argumenten voert Kosto volgens hem niet aan. De staatssecretaris vindt samenwerking logisch omdat de drie sectoren allen de rechterlijke instanties informeren over mensen wier functioneren in het geding is. Zoals ouders die hun kinderen verwaarlozen en jongeren die het criminele pad op zijn gegaan.

Van Asselt: „Maar wij lokken maatregelen uit, terwijl de gezinsvoogdij hulp biedt, dus aan de andere kant zit.” Hij vindt vooral samenvoeging van de raden en de gezinsvoogdij 'gevaarlijk'. „Je kunt het tegenover ouders en kinderen niet maken om alles door één stichting te laten doen. Dan lijken we helemaal twee handen op één buik.” En de raden is de afgelopen jaren al zoveel machtsmisbruik verweten. Ze zouden gezinnen in de vernieling helpen en kinderen van hun ouders afpakken. Op aanraden van de twee onderzoekscommissies heeft Kosto voorgesteld dat de raden meer met psychologen en pedagogen zouden moeten werken. Elke raad zou zo'n specialist in dienst moeten nemen en bovendien vaker externe deskundigen moeten raadplegen. Bijvoorbeeld als een kind in zijn ontwikkeling gestoord is.

Betere adviezen

Van Asselt vindt het goed dat binnen de raden de 'monocultuur van de maatschappelijk werkers wordt afgebroken'. Met behulp van pedagogen en psychologen kunnen de raden tot betere adviezen komen, meent de directeur van de Amsterdamse raad. Maar hij ziet ook nadelen. „Op de cliënten kunnen we overkomen als een nog grotere macht. Als een specialistisch blok, waartegen je je nog moeilijker kunt verzetten.” Bovendien wordt volgens hem ook de bewegingsvrijheid van de kinderrechter erdoor beperkt. Als een raadsmedewerker nu een rapport schrijft, kan een kinderrechter eerst nog een specialist de zaak laten onderzoeken voor hij uitspraak doet. „Maar straks komt de rechter bijna voor een voldongen feit te staan, omdat specialisten dan al in het raadsonderzoek betrokken zijn. Hij kan dan moeilijk nog een specialistisch rapport opvragen.”

Toch is Van Asselt een voorstander van specialisten in de raad. Zijn medewerkers zijn het niet allemaal met hem eens. Sommigen hopen dat door de komst van deskundigen voortaan minder snel juridisch wordt ingegrepen en vaker hulp wordt ingeschakeld. Maar anderen moeten niets van pedagogen en psychologen weten. Onder de ogen van hulpverleners zijn al te veel kinderen naar de knoppen gegaan, vinden sommige raadsmedewerkers.

De directeur: „Ik denk daarom dat Kosto er goed aan doet om de specialist niet te verbinden aan de afdelingen van de maatschappelijk werkers, maar hem of haar een plaats te geven als staffunctionaris onder verantwoordelijkheid van de directie. De kans is anders groot dat de specialist ondergesneeuwd wordt door de maatschappelijk werkers.”

'Val (me) niet lastig'

NB 6

'Preventie seksueel geweld gericht op mannen en jongens'. Zo heet de nieuwe campagne tegen seksueel geweld, waarmee de overheid dit jaar begint. Deze actie, die tot 1995 duurt, moet het gedrag van jongens en mannen ten opzichte van meisjes en vrouwen veranderen.

Ook moet de actie de weerbaarheid van meisjes en vrouwen tegen lastig gedrag van het andere geslacht vergroten. De Gemeentelijke Geneeskundige Dienst (GGD) van Breda heeft naar aanleiding van de landelijke campagne werkmateriaal gemaakt voor jongens en meisjes vanaf twaalf jaar. Het pakket heet: 'Val (me) niet lastig'.

Met videobanden, lesteksten en verhalen met voorbeelden wil de Bredase GGD meisjes bewust maken van het lastige gedrag van jongens tegenover hen. Want, vindt de GGD, het lastige gedrag van jongens is een vanzelfsprekend onderdeel geworden in het leven van meisjes; ze hebben zich er bij neergelegd en hebben een eigen manier gevonden om ermee om te gaan.

Vaak vinden meisjes het zelfs leuk als ze bij voorbeeld worden nagefloten. Het is een vorm van aandacht. Maar het kan ook vervelend en bedreigend overkomen. Daarom is het belangrijk dat meisjes weerbaarder worden en leren dat ze best kunnen zeggen wat ze wel en niet prettig of vervelend vinden.

Ook het gedrag van jongens en mannen moet veranderen om seksueel geweld te kunnen bestrijden. De GGD schrijft in het lesmateriaal dat seksueel geweld veel te maken heeft met alledaagse ideeën over man zijn, hoe mannen zich leren gedragen en wat mannen leren over seksualiteit en relaties.

Het lesmateriaal is bedoeld voor alle instanties en instellingen die werken met jongeren.

ZC 11/4

Grote campagne tegen kindermishandeling

DEN HAAG - De ministeries van WVC en justitie beginnen komende zomer een grote nationale voorlichtingscampagne voor het bestrijden en voorkomen van kindermishandeling. Het thema van de campagne luidt 'Over sommige gehelmen moet je praten'.

In de Tweede Kamer, waar het onderwerp 'kindermishandeling' gisteren aan de orde was, zijn de verwachtingen over het effect van de campagne hoog gespannen. Alle fracties gaan ervan uit dat het aantal meldingen van kindermishandeling erdoor zal toenemen.

De Kamer heeft geschrokken gereageerd op de meest recente gegevens over kindermishandeling. Onderzoeken hebben uitgewezen dat een op de zeshonderd kinderen in Nederland herhaaldelijk het slachtoffer is van lichamelijk, psychisch en seksueel geweld. Jaarlijks sterven gemiddeld veertig kinderen ten gevolge van mishandeling. Het aantal meldingen van kindermishandeling bedraagt per jaar circa 8.000, maar dat is volgens de onderzoekers slechts het topje van een ijsberg.

De Kamerleden Erica Terpstra (VVD) en Ria Beckers (Groen Links) drongen er bij minister D'Ancona van WVC op aan meer geld beschikbaar te stellen voor hulpverlening aan mishandelde kinderen en hun ouders zodra blijkt dat het aantal meldingen stijgt.

13 APRIL 1991

Alarmnummer mishandelde kinderen

(Van een onzer verslaggevers)

DEN HAAG — Minister 'd Ancona van welzijn wil dat er een 06-telefoonnummer komt voor kinderen die door hun ouders worden mishandeld.

De minister is bezig met een grote actie om kindermishandeling meer onder de aandacht te brengen. Zo is het de bedoeling dat er op de televisie een 'reclame-spot' over kindermishandeling komt.

Deze week is er in de Tweede Kamer gepraat over kindermishandeling. Onderzoekers denken dat in Nederland elk jaar ongeveer 100.000 kinderen het slacht-

offer worden van kindermishandeling. Van die 100.000 gevallen zijn er volgens de officiële cijfers maar 8000 bekend bij hulpverleners. De voorlichtingsactie is dan ook bedoeld om kinderen, maar ook volwassenen zoals leerkrachten en artsen, te vertellen wat ze het beste kunnen doen als ze weten dat een kind mishandeld wordt.

Het is overigens nog niet helemaal zeker dat de 06-lijn en de televisiespots er komen. Het VVD-kamerlid Erica Terpstra vindt het allemaal prachtige plannen van de minister, maar is bang dat minister 'd Ancona helemaal geen geld wil geven voor extra hulp. En als dat geld er niet komt, dan heeft zo'n actie dus totaal geen zin, zegt ze.

Minister 'd Ancona antwoordde dat ze kindermishandeling een heel belangrijk probleem vindt en dat ze voor 1 juni de Tweede Kamer zal laten weten hoe ze aan het nodige geld denkt te komen.

Hoogleraar uit kritiek op plannen van commissies Stem kind wordt gemist in beleid kinderbescherming

Van onze verslaggeefster **VK**
MARIA HENDRIKS 20
AMSTERDAM — De mening van de kinderen is niet tot de beleidstukken doorgedrongen. De jeugd heeft al nauwelijks een stem en alle plannen over de kinderbescherming waren een goede gelegenheid geweest om die te laten horen. Zij zijn tenslotte degenen over wie we het hebben. Bovendien zal hun invalshoek heel anders zijn: praktischer, pragmatischer, wezenlijker.

Kritiek die wordt geuit door J. de Ruiter, hoogleraar personen-, familie-, en jeugdrecht en procureur-generaal van het gerechtshof in Amsterdam naar aanleiding van de vele plannen die er de laatste tijd zijn gelanceerd over de kinderbescherming: dat van de commissie-Gijsbers, van de parlementaire commissie-Vliegthart en de nota van staatssecretaris Kosto van Justitie, onlangs aangevuld met opmerkingen daarover tijdens de tussenbalans.

De Ruiter sprak tijdens een congres

over de toekomst van de Raden voor de Kinderbescherming dat vrijdag in Amsterdam werd gehouden. De twee belangrijkste sprekers op het congres kwamen met flinke kritiek op zowel de huidige praktijk als de voorstellen van de commissies en de staatssecretaris.

A. van Montfoort, tot voor kort verbonden aan de Raad in Rotterdam, nu werkzaam bij de Vrije Universiteit, pleitte opnieuw voor samenvoeging van de Raden met de bureaus Vertrouwensartsen en andere instellingen waar kindermishandeling kan worden gemeld. Kerntaak van de Raden voor de Kinderbescherming moet volgens Van Montfoort worden hulp aan kinderen die worden mishandeld, verwaarloosd, misbruikt of hoe dan ook worden bedreigd. De Raad-nieuwe-stijl moet zich wat dat betreft beter profileren, beter bereikbaar zijn, sneller reageren en actiever optreden.

Zijn voorstel is niet terug te vinden in de plannen. Integendeel, Kosto stelt voor Raden te laten samenwerken met de reclassering en de instellingen voor gezinsvoogdij. Van Montfoort vindt dat een onzalig idee. De Raden moeten zich

niet bemoeien met kinderen die strafbare feiten hebben gepleegd. Die moeten worden doorverwezen naar de reclassering.

In het kader van de bezuinigingen wil Kosto dat de Raden niet meer de alimentaties innen. Voor ouders die daarvoor in de problemen komen, is hij bereid, zo zei hij vrijdag in Amsterdam, incassobureaus in te schakelen, op kosten van de ouders zelf. Van Montfoort wil een stap verder gaan en vindt dat de Raden zich helemaal niet meer met echtscheidingen moeten bezighouden.

Scheidende ouders moeten zelf de omgang met de kinderen regelen en als ze er niet uitkomen, doet de rechter dat. Desnoods schakelt die, of de ouders zelf, een deskundige in. De commissie-Gijsbers stelt voor dat de Raden die deskundigen in dienst nemen en dat ouders het recht hebben op contra-expertise.

De kritiek die nu is te horen op de kinderbescherming werd twintig jaar geleden al gespuid. Een van de oude kritiekpunten is dat hulp en recht worden vermengd. Het is nooit goed gelukt die twee te scheiden en Van Montfoort vindt dat beter kan worden gestreefd naar heldere regels voor ingrijpen in gezinnen. Wat is de positie van de ouder als hij hulp vraagt voor zijn kind? Wat die van de ouder die geen hulp vraagt, maar wordt gemeld door de buurman?

Een tweede oude wens is dat er moet worden gekomen tot een samenhangend geheel van jeugdzorg. Ook die wens leeft nog steeds en Van Montfoort bepleit de kinderbescherming onder te brengen bij het ministerie van WVC. Dat is geen pleidooi voor grotere centralisatie, want dat wijst zowel hij als De Ruiter af. De Ruiter vindt dat juist het manco in de voorliggende plannen. Hij signaleert daarin ook een roep om meer deskundigheid.

Hij noemt dat een bedenkelijke tendens omdat daarmee de persoonlijke stem van hulpverleners, kinderrechtvaarders en gezinsvoogden kleiner wordt. De plannen betekenen een verambtelijking en professionalisering, daarnaast schaalvergroting, centralisering en uniformering van de kinderbescherming, waarmee de doelstelling aardig werd verdund raakt van het kind en de ouders.

De Ruiter mist naast de stem van het kind een voorafgaande analyse van de problemen. Volgens hem is dat het gevolg van het feit dat de nota's een reactie zijn op klachten. Er is niet bekeken waaraan de kinderbescherming als geheel moet voldoen.

Een beetje los van deze zware, fundamentele kritiek stelt hij voor de formulering in de wet waarop de ondertoezichtstelling is gebaseerd te veranderen. Nu spreekt de wet over bedreiging met lichamelijke en geestelijke ondergang. De Ruiter wil graag een formulering waarin ouders hulp en steun wordt geboden om hun kind op te voeden. Daarbij pleit hij voor een ondertoezichtstelling op een onderdeel, bijvoorbeeld de schoolkeuze of de verblijfplaats van een kind, omdat niet altijd de hele opvoeding in het geding is.

↓ Express Apr. 122

Geldof to make TV series on child abuse

BOB GELDOP last night announced he is to make a £2 million documentary series about child abuse.

The 36-year-old singer said: "I want to do my bit to raise the level of public consciousness towards child exploitation."

"Saint Bob" received an honorary knighthood after masterminding the Live Aid concert to raise money for famine victims in Africa.

He has already received a large grant from the United Nations for his project, which he hopes will highlight the global scale of child abuse.

But he is currently in

By LOUISE GANNON

Cannes at the annual trade television festival seeking more sponsors for the series.

The father-of three added: "I want to make television films that will show how children all over the world suffer in different ways."

Exploited

"I will show children in poverty, children who have suffered sexual abuse, and children who are being exploited."

"I am working with the co-operation of the United

Nations, but I am also looking for more sponsors.

"The public needs to be woken up to the terrible things that still continue to happen to children."

Bob added: "As a father I feel deeply concerned about the welfare of youngsters today — I think any parent does."

He added that work would begin on the documentary by the end of the year but no date has been fixed yet for shooting to start.

He said: "It will be an experience to make and I hope people will learn from it."

BINNENLAND

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 16 april — Met het oprichten van de stichting "Juristenfonds personae miserabilis" wil de redactie van het Nederlands juristenblad (NJB) actie gaan ondernemen tegen misstanden in de kinderbescherming en zwakzinnigenzorg. In de jongste aflevering van het blad doet de redactie een oproep aan zijn lezers om medewerking te verlenen aan het initiatief.

"Men houdt het falen van allerlei kinderbeschermingsinstellingen onder tafel", zegt NJB-redacteur mr. H. van Maarseveen. "Het gaat erom op te treden tegen het soort misstanden als vorige week weer aan het licht kwamen in Alkmaar, waar kinderen seksueel misbruikt waren door hun pleegvader. In dat geval constateerde de officier van justitie dat de verschillende kinderbe-

Juristen willen fonds tegen falen van kinderbescherming

schermingsinstellingen grove fouten hebben gemaakt, maar dat hij daar verder niets aan doet. Met deze stichting willen wij daar wel tegen optreden."

De redactie van het NJB memoreert in haar oproep dat de klassieke categorie in het recht van de 'personae miserabilis' in vergetelheid raakt. Het gaat hierbij om kleine kinderen en zwakzinnigen die bekommernis van het recht verdienen omdat zij in geen enkel opzicht konden voldoen aan het beeld van de 'homo

juridicus', de waakzame, voor zijn recht en belang opkomende mens."

NJB-redacteur Van Maarseveen denkt dat het fonds "een soort juridische actiegroep" moet worden die in voorkomende gevallen civiele procedures zal aanspannen tegen instellingen in de kinderbescherming en zwakzinnigenzorg om die organisatie te dwingen tot verbetering. "Waar de zorg in grotere of kleinere instellingen is ondergebracht blijkt zich telkens opnieuw het gevaar van bureaucratisch gedrag, bu-

reaucratische onverschilligheid en regelstelligheid te realiseren", zo schrijft de redactie.

Aanleiding tot het initiatief is volgens Van Maarseveen het feit dat de redactie geregeld brieven ontvangt over schrijnende misstanden bij kinderbescherming of zwakzinnigenzorg, waar verder niemand zich om bekommert. Een voorbeeld is volgens hem de zaak-Danielle, een driejarig meisje dat door haar pleegvader werd doodgeslagen. "Wat ons heeft geschokt is dat bij attentere handelen

door de verantwoordelijke kinderbeschermingsorganisatie het meisje vermoedelijk niet had hoeven sterven", schrijft de redactie. Van Maarseveen herinnert ook aan het zwakzinnige meisje Jolanda, dat volstrekt onnodig naakt was vastgeketend aan een muur.

Met het juristenfonds wil de NJB-redactie "waakzaamheid onder juristen" bewerkstelligen. "Advocaten moeten zeggen: dit is iets wat onze beroepsgroep aangaat. Het is een ere-kwestie", aldus Van Maarseveen.

De redactie hoopt dat een aantal advocaten- en notariskantoren bereid zal zijn bijvoorbeeld eens in de drie jaar gratis rechtsbijstand te verlenen aan juridische procedures van de stichting. Wanneer de respons in de beroepsgroep tegenvalt, gaat het plan niet door. Gisteren had de redactie al tien schriftelijke adhesiebetuigingen binnen.

Incest toegedekt met 'mantel der Seksueel misbruik onder orthodoxe protestanten

Van onze kerkredactie
AMSTERDAM - Komt in de (rechterflank van de) gereformeerde gezindte incest aan het licht, dan wordt „de mantel der liefde” veel te snel en te vaak uit de kast gehaald. Woorden als 'in der minne schikken' en 'vergeven' worden al in de mond genomen voordat bij benadering duidelijk is wat er is gebeurd en hoe het slachtoffer er aan toe is”.

Dit concluderen drie psychologen uit deze kring. Drs. Janneke Kok, drs. Anja Koster en dr. Jan van der Wal zijn verbonden aan de GLIAGG 'De Poort', een gereformeerde instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg. Voor hun boek *Incest: een informatieve en praktische handreiking in bijbels licht* hebben ze gegevens van de medewerkers van de GLIAGG verzameld.

„Op dat moment waren er rond de 50 vrouwen en meisjes in behandeling die ervaring hadden met seksueel misbruik, of waarvan sterke aanwijzingen bestonden dat dit het geval was”, schrijven ze. Daarnaast verwerken ze informatie over slachtoffers van incest die voordien in contact waren geweest met de GLIAGG, „zodat de resultaten van dit onderzoek op een ruime ervaring zijn gebaseerd”.

Andere conclusies:

- Ongeveer in de helft van de gevallen gebruiken daders godsdienstige argumenten om het seksuele mis-

bruik verborgen te houden. Daartoe beroepen vaders die incest plegen, zich vaak op het gebod 'Eert uw vader en uw moeder' - „een uitspraak die hier volstrekt geamputeerd is uit het ruimere verband van de Tien Geboden”, stellen de onderzoekers vast. Naar hun ervaring is dit soort drukmiddelen - overigens vaak in combinatie met andere gebezigd - effectief. De slachtoffers zwijgen niet alleen, ze ontwikkelen de neiging om hun eigen gevoelens en gedachten te veroordelen.

- Veel slachtoffers worstelen met een verwrongen Godsbeeld. Voor misbruikte dochters „krijgt God de beangstigende trekken van de eigen vader, maar dan in de overtreffende trap”. Zo'n blokkade van de omgang met God kan sterker worden, naarmate de dader een grotere scheiding aanbrengt tussen leer en leven, „bij voorbeeld wanneer hij ambtsdrager is, aan het avondmaal gaat, gerespecteerd wordt vanwege zijn godsdienstigheid en dit alles combineert met ernstige psychische en lichamelijke mishandeling van zijn zoon of dochter”.

- Incest bevordert 'vrij massaal kerkverlating'. Niet dat bijna alle slachtoffers met wie de GLIAGG in contact komt, onkerkelijk worden. Wel blijken de meesten de kerk van hun ouders te verlaten. „Doordat de opvoeding in die context plaatsvond, maar ook door de soms geringschattende reacties van ambtsdragers is dat (het oorspronkelijk kerkverband

Tekening, gemaakt door een slachtoffer van incest (uit: 'Incest').

- red.) te zeer verweven geraakt met de incestervaring”.

- Wanneer slachtoffers ambtsdragers of andere gemeentelieden in vertrouwen nemen, vindt hun verhaal in het algemeen wel geloof, maar ontbreekt het veelal - 'in meer dan de helft van de gevallen' - aan inzicht in de ernst van de situatie, en vooral van de gevolgen voor de slachtoffers. Toedekken en sussen is dan vaak de boodschap. Zie boven.

- Verzoening tussen slachtoffer en dader komt zelden voor. De drie psychologen kennen maar één voorbeeld. Ze noemen dat „precies ge-

noeg om niet geheel moedeloos te worden, maar veel te weinig om met overspannen verwachtingen hulp te verlenen”.

- Voor de veronderstelling dat de daders - vaders, stiefvaders, broers en bekende huisgenoten - innerlijk ten goede zouden veranderen wanneer hun gedrag aan het licht is gekomen, hebben de drie psychologen maar weinig aanwijzingen gevonden. Ze willen „met dit ervaringsgegeven terdege rekening houden”, maar houden er anderszins aan vast „dat Gods Geest machtig genoeg is om door alle menselijke zonden en onmacht heen te breken. Daarom mogen we

iemand niet bij voorbaat opgeven of loslaten”.

Hoewel ze een accent leggen op de godsdienstige ontwrichting die incest bij cliënten van de GLIAGG heeft aangericht, verwaarlozen de schrijvers van *Incest* het belang van (andere) psychische en lichamelijke gevolgen niet. Hun boek biedt ook een typering van verschillende soorten daders, een overzicht van signalen die slachtoffers van incest kunnen uitzenden, en een uitvoerige behandeling van de vraag hoe anderen met die signalen het beste kunnen omgaan.

In een hoofdstuk over pastoraat en incest bereiden ze pastores erop voor, dat 'oprechte schuldbelijden helaas zelden bereikt' wordt. Gewoonlijk wringen de daders zich in allerlei bochten om hun daden te ontkennen, geven ze het slachtoffer zelf de schuld, leggen ze vluchtige bekentenissen af of proberen ze zich 'onkwetsbaar te maken achter een bekering'. Kerkeraden adviseren ze, de mogelijkheid om daders 'onder een vergaande trap van censuur te plaatsen', niet buiten beschouwing te laten. „We hebben hiermee in ons werk positieve ervaringen opgedaan”.

Van feministische zijde is incest in orthodoxe kring wel verbonden met de theorie dat de daar heersende kijk op de Bijbel en de God van de Bijbel de onderdrukking van vrouwen zou bevorderen. De auteurs

van *Incest* bestrijden deze gedachte, maar constateren ook:

„Hooghartige kritiek op het feminisme is echter niet op zijn plaats. Zolang er nog een geval van incest binnen de christelijke kerk bestaat, onthouden we ons daarvan. We doen er goed aan eerst naar onszelf te kijken. De Bijbel zelf schuwt het aanwijzen van het kwaad binnen de gemeente niet. Opat christenen zich bewust worden van het feit dat dat onverdraaglijk is voor God en de gemeente het zal herkennen en uit haar midden zag wegdoen”.

Drs. Janneke Kok, drs. Anja Koster en dr. Jan van der Wal: *Incest - een informatieve en praktische handreiking in bijbels licht*. Uitg. J. J. Groen & Zn, Leiden; ob. 124 blz. - / 18,50.

AC 10/4 (voorpag.) Rol instellingen Alkmaar bekeken wegens incestzaak

Van onze verslaggeefster

ALKMAAR - De Alkmaarse justitie onderzoekt vanwege de ontuchtzaak in en om Alkmaar de rol van de instellingen, die waren betrokken bij de selectie van de pleeggezinnen. De pleegvader van vijf jonge kinderen heeft onlangs bekend zich in 1988 en 1989 aan hen te hebben vergrepen. Twee van de kinderen werden na herplaatsing in een ander pleeggezin opnieuw het slachtoffer van ontucht.

Volgens persofficier van justitie Stokman is het 'doorlichten' van de pleeggezinnen tekort geschoten. Of de betrokken instanties strafrechtelijke vervolging wacht, kan de officier nog niet zeggen. Alle vijf betrokken kinderen waren, toen de ontucht werd gepleegd, tussen de vier en acht jaar oud. Eind vorig jaar werd aangifte tegen de pleegvader gedaan. Hij is inmiddels tegen de zin van justitie uit voorarrest vrijgelaten. Het politieonderzoek duurt nog voort. Na de ontdekking van de ontucht zijn de vijf kinderen in enkele andere pleeggezinnen in de omgeving van Alkmaar ondergebracht. Maar in het nieuwe pleeggezin heeft de minderjarige zoon zich opnieuw aan twee van de betrokken kinderen vergrepen.

Moeder smeekte vergeefs om hulp

Een moeder stapt naar de hulpverlening omdat zij vermoedt dat haar dochters van vijf en vier jaar seksueel misbruikt zijn. Daar krijgt ze te horen: 'Met uw dochters is niets aan de hand, maar u bent overspannen'. De dochters gaan naar een pleeggezin. De pleegvader kan zijn handen niet thuishouden. Opnieuw slaat de moeder alarm. Op-

nieuw worden haar verdenkingen afgedaan als afkomstig van iemand die spoken ziet. De geschiedenis herhaalt zich. De derde keer is het de minderjarige zoon van de tweede pleegvader. Onlangs kwam een justitieel onderzoek naar de verdenkingen op gang

De vermoedens van de moeder blijken maar al te waar...

door
 YVONNE LAUDY

AMSTERDAM, zaterdag

'Diverse malen heb jij aan mij je vermoedens geuit met betrekking tot seksueel misbruik van Annelies en Carine. Destijds had ik geen enkel signaal dat jouw vermoedens bevestigde. Zodoende kon ik met jouw vermoedens niet uit de voeten. Helaas heb jij gelijk gekregen en bleken je vermoedens maar al te waar te zijn. Ik hoop dat je begrijpt dat ook ik dit een verschrikkelijke situatie vind. Het spijt me oprecht.'

Uit een brief - gedateerd 25 maart jl. - van Elsa Bakker, maatschappelijk werker bij het Adviesbureau voor Jongeren en Ouders te Alkmaar, aan Agnes, de moeder van Annelies en Carine. Document in een affaire die aantoonde dat bij de selectie van pleeggezinnen het kaf niet altijd van het koren wordt gescheiden en dat hulpverleners soms ergerlijk vooringenomen zijn.

Zalvend

Begin dit jaar nam Agnes een besluit dat verstrekkende gevolgen zou hebben. Het getalm en de zalvende taal van de hulpverlening beu, stapte ze naar de politie in Alkmaar om aangifte te doen van sek-

liefde'

VERVOLG TEL 27

sueel misbruik van Annelies en Carine door 1) hun natuurlijke vader, 2) de eerste pleegvader en 3) de minderjarige zoon van de tweede pleegvader.

Met klem had de maatschappelijk werker van de RIAGG Agnes deze stap ont-raden. Hij had haar voorgehouden dat aangifte niet in het belang van de kinderen zou zijn. En hij had haar het schrikbeeld geschetst van een rechtszaak, tijdens welke de kinderen in aanwezigheid van de daders hun verhaal zouden moeten doen.

Voor Agnes was de maat echter vol. Vier jaar lang had ze bij een reeks van hulpverleners gehoor proberen te vinden voor haar angstige vermoedens. Ze had hen geconfronteerd met uitlatingen van de kinderen die er niet om logen en die volgens haar huisarts — een van de weinige hulpverleners voor wie ze momenteel nog respect kan opbrengen — onmogelijk konden zijn ontsproten aan hun fantasie.

Volgens Agnes heeft zowel de RIAGG-psiater, als de maatschappelijk werker, als de gezinsvoogd haar beweringen destijds afgedaan als waandenkbeelden van een overspannen moeder. Wie hier gedwaald heeft, is inmiddels duidelijk. Zoals reeds eerder in deze krant werd bericht (in de editie van 10 april) heeft de pleegvader de ontucht met Annelies en Carine bekend; en met drie andere pleegkinderen. Ook de tweede verdachte, de zoon uit het tweede opvanggezin, heeft een bekentenis afgelegd. Rest de natuurlijke vader, bij wie de oudste twee meisjes destijds enige maanden verbleven: hij wijst de beschuldiging van de hand.

Onlangs zocht Agnes contact met deze krant. Ze was ten einde raad, zo maakte ze

kenbaar. Daartoe geprest door de hulpverlening, had ze indertijd ingestemd met een tijdelijke uithuisplaatsing van de oudste twee kinderen. Vervolgens waren — om redenen die verderop in dit verhaal ter sprake komen — tot haar grote spijt ook de jongste twee aan haar zorg onttrokken. Na al het geblunder van de hulpinstellingen bevonden Annelies en Carine, inmiddels negen en acht jaar oud, zich nu eindelijk in goede handen, zo vervolgde ze, maar ze 'verdomde' het zich neer te leggen bij de plannen die de deskundigen voor hadden met de jongste twee, met Roberto en Suzanne van vijf.

De twee staan op de nominatie om in afzonderlijke pleeggezinnen te worden ondergebracht. Agnes vindt het wreed om de twee uit elkaar te halen. Het liefst zou zij ze zelf verder opvoeden. De kans dat haar die gelegenheid wordt geboden, acht ze klein. De kinderrechtter die daar uiteindelijk over beslist laat zich leiden door de rapporten van de deskundigen, zo vreest ze. En ze zou het wel van de daken willen schreeu-

wen: die deskundige hulpverleners hebben het echt niet altijd bij het rechte eind. De voorgeschiedenis van de affaire toont dat overtuigend aan, is zij van mening. En dan was er nog iets waar ze met haar verstand niet bij kon: volgens de gezinsvoogd hadden de seksueel misbruikte Annelies en Carine geen specifieke hulp nodig. En Roberto en Suzanna wel.

De voorgeschiedenis. Ze was een weerbarstige tiener, vertelt Agnes over zichzelf. Op haar zeventiende raakte ze zwanger. De vader was uit het buitenland afkomstig en 13 jaar ouder. Machtig interessant, vond ze dat. Haar ouders dachten daar anders over en weigerden toestemming te geven voor het huwelijk, zodat de kantonrechter er aan te pas moest komen. Tussen '81 en '85 werden drie dochters en één zoon geboren. De vader ontpopte zich als een potentiaat. Agnes: „Ik mocht niet alleen naar het strand, niet alleen gaan winkelen. En hij was driftig, waardoor ik nogal eens een blauw oog opliep. Tegen mijn moeder zei ik dan dat ik tegen een keukenkastje was opgelopen. En die geloofde dat. Als we ruzie hadden stak hij demonstratief zijn paspoort op zak en liep de deur uit, al schreeuwend dat hij nooit meer zou terugkomen. Ik smeekte hem dan dat niet te doen, bang als ik was dat ik het met vier kinderen alleen niet zou redden.”

Uiteindelijk kwam het tot een breuk. Haar ex-man vertrok naar een andere gemeente en hoewel er een zoekregeling was getroffen liet hij een half jaar niets van zich horen. Agnes: „Toen eiste hij de oudste twee opeens op. Als ze bij hem woonden kwam hij in aanmerking voor een grotere woning... Ik weigerde, maar vervolgens ging hij Annelies en Carine in het kader van de zoekregeling zo vreselijk verven-nen dat ze op een gegeven moment te kennen gaven liever bij hun papa te willen wonen. Ik heb de Kinderbescherming het probleem voorgelegd. Laat ze maar gaan, zei de directeur. Toen hij de flat eenmaal had, belde hij op een avond op: de kinderen kwamen er aan. Ze zaten al in de taxi met al hun spullen.”

Door bepaalde reacties en uitlatingen van Annelies en Carine rijst bij Agnes vervolgens het bange vermoeden dat de vader zijn dochters seksueel heeft misbruikt. Ze confronteert haar huisarts met de uitlatingen en vraagt of kinderen van die leeftijd dergelijke dingen kunnen fantaseren. De arts acht dat uitgesloten en schrijft een verwijfsbrief voor de RIAGG. Daar meent de psychiater al vlug te weten hoe de vork in de steel zit: met de kinderen is niets aan de hand, maar de moeder is overspannen en hij stelt een verblijf in De Triangel voor, een instituut voor klinische gezinsbehandeling te Amsterdam. Agnes verwerpt het voorstel. Ze ziet er tegenop met de vier naar Amsterdam te verkassen, een stad waar ze toch al een hekel aan heeft. Bovendien, zo redeneert ze, hebben er twee van het gezin hulp nodig en niet vijf.

Intussen brengen Annelies en Carine haar tot wanhoop met hun agressieve en destructieve gedrag. Als ze het bankstel aan stukken snijden en de kamerdeuren in brand steken, stapt ze opnieuw naar de RIAGG en meldt daar letterlijk: 'Met die kinderen is iets niet in de haak. Nu moet er wat gebeuren, want anders doe ik ze wat aan en daar zijn ze me te lief voor'. Een tekst die haar nog zal berouwen, want hij wordt haar later nog vele malen voor de voeten geworpen.

Het Adviesbureau voor Jongeren en Ouders te Alkmaar wordt ingeschakeld. Maatschappelijk werkster Elsa Bakker houdt Agnes voor dat er rust moet komen in het gezin en dat een tijdelijke uithuisplaatsing van de twee oudste kinderen daartoe zal bijdragen. Annelies en Carine komen terecht bij een pleeggezin te Alkmaar. Agnes houdt aan de kennismaking een onprettig gevoel over, maar de maatschappelijk werkster wuift haar bedenkingen weg met de woorden: 'Ach, misschien ben je wel een tikkeltje jaloers nu zij voor je kinderen gaan zorgen'. Dan laten de twee zich op een keer tegen de moeder ontval-len: 'Ome J. doet hetzelfde als papa'. De pleegvader, door de maatschappelijk werkster geconfronteerd met de aantij-ging, ontkent en alles blijft bij het oude.

Hartelijk

Een half jaar later, als de termijn van de uithuisplaatsing is verstreken, keren de twee terug naar de moeder. Dan blijkt er helemaal geen land meer met hen te bezeilen. Bovendien hebben ze een funeste invloed op de jongste twee: ze slepen die letterlijk mee op het ondeugende pad. Het Adviesbureau weet raad: alle vier het huis uit en twee aan twee naar pleeggezinnen. Agnes sputtert nog tegen: die jongste twee kan ze best aan als die twee ouderen maar uit de buurt zijn. Maar als de hulpverleners blijven hame-ren op haar overspannenheid, geeft ze zich gewonnen.

Samen met Elsa Bakker brengt ze Annelies en Carine weg naar het nieuwe opvanggezin. Er zijn twee zoons en een dochter. Roberto en Suzanne gaan naar een familie in Heerhugowaard. Daar heerst een hartelijke en open sfeer en met een gerust hart laat Agnes de kinderen er achter. Ze hebben het er reuze naar hun zin. „Ik wil hier blijven, ik wil niet meer bij jou terug,” zegt Roberto tegen zijn moeder wanneer de dag aanbreekt waarop over de verdere toekomst van de kinderen moet worden beslist. Agnes heeft op dat moment niet de kracht om daar tegenin te gaan.

Het Adviesbureau draagt de zaak over aan de Raad van de Kinderbescherming, die een onderzoek instelt en een ondertoezichtstelling (ots) gewent acht. De moeder is onvoldoende in staat om haar verantwoordelijkheid als voogdes over de vier kinderen waar te kunnen maken, zo luidt de conclusie. Agnes biedt geen weerwerk. Ze is moe en murw. Maar ook razend omdat in al de rapporten die zij onder ogen krijgt met geen woord wordt gerept over de door haar geuite vermoedens van seksueel misbruik. Notabene destijds voor haar

de aanleiding om naar de hulpverlening te stappen.

Als Annelies en Carine in het kader van de ots bij een nieuwe pleegmoeder worden ondergebracht, een alleenstaande vrouw die de kinderen met hart en ziel is toegedaan, slaat deze alarm bij de gezinsvoogd; bij Harm van der Laan van de Stichting Jeugd en Gezin, de instantie die de Kinderbeschermingsmaatregel ten uitvoer brengt. Zij vindt dat de kinderen extreem op sex gericht zijn, rare spelletjes doen en onrustbarend verleidingsgedrag vertonen. Er volgt een psychologisch onderzoek waaruit blijkt dat de kinderen seksueel zijn misbruikt door de

pleegvader uit het eerste gezin én door de minderjarige zoon uit het tweede opvanggezin. De gezinsvoogd laat na de moeder op de hoogte te brengen van het gebeuren in het tweede gezin. „Geen tijd,” zal hij later ter verontschuldiging aanvoeren. Eveneens houdt hij voor zich dat de kinderrechtter er in beginsel in heeft toegestemd dat de oudste twee psychische hulp ontvangen bij de verwerking van hun incestervaringen.

Als Agnes tegen zijn advies in naar de politie stapt om aangifte te doen van de ontucht die met haar dochters is gepleegd, weet zij zich gesteund door het Bureau Slachtofferhulp. In het kader

van het justitiële onderzoek worden Annelies en Carine geïnterviewd door een orthopedagoge, die vooraf geen enkele informatie over het tweetal heeft ontvangen. De meisjes vertellen spontaan dat papa 'vies' heeft gedaan, en dat ome J. en F. (de zoon uit het tweede pleeggezin) dat ook hebben gedaan en dat ze het tegen niemand mochten vertellen.

Intussen houdt de gezinsvoogd staande dat de kinderen niet beschadigd zijn door de seksuele handelingen van 'ome J', ooit door hem omschreven als 'liefdevol betasten'. „Ze kunnen nog op een lieve manier over hem praten,” zo gaf hij onlangs te kennen tijdens een gesprek dat op Agnes' verzoek plaatsvond op het Buro Klacht en Ondersteuning, onderdeel van het Adviesbureau Kinderbeschermings Konflikten (AKK). En wat de therapie betrof, waar Agnes zo dringend om had verzocht en waarmee de kinderrechtter in beginsel had ingestemd: deze doorkruiste zijn hulpverleningsplan en dientengevolge was hij er op tegen en had hij er tegenover de moeder over gezwegen.

Daarentegen hadden zijns inziens de jongste twee, die momenteel in een Medisch Kindertehuis verblijven, dringend intensieve begeleiding nodig. Agnes: „Hij noemt ze 'zwaar beschadigd'. Waar die vaststelling op is gebaseerd heeft hij me niet duidelijk kunnen maken. Wel heeft hij zich ooit opgewonden over het feit dat Roberto in de middagpauze wel acht boterhammen op kan en dat hij met vriendjes wel eens brandweermannetje speelt op het toilet. Dan doen ze wie het verst kan plassen.”

Directeur R. Vernooij van de Stichting Jeugd en Gezin heeft inmiddels te kennen gegeven het 'volstrekt begrijpelijk' te vinden dat Agnes zich afvraagt 'waar de hulpverlening in godsnaam mee bezig is'.

Het justitiële onderzoek in deze schokkende zaak is in volle gang. Op verzoek van de moeder zijn haar naam en die van haar kinderen gylingeerd.

**„MET UW
DOCHTERS IS
NIETS AAN DE
HAND, MAAR U
BENT
OVERSPANNEN”**

Verdachte incestzaak vrijgelaten

ARNHEM (ANP) — De Arnhemse rechtbank heeft gisteren een 45-jarige inwoner van Velp vrijgesproken die ervan verdacht werd betrokken te zijn geweest bij de jarenlange verkrachting van zijn vier nichtjes. De man is inmiddels vrijgelaten, zo heeft de persofficier bevestigd.

De rechtbank had, aldus president mr. H. Collewijn, grote twij-

fels over de schuld van de man, tegen wie drie jaar was geëist. De man heeft zijn aandeel in de zaak — verkrachtingen en ontuchtige handelingen tijdens foto-sessies met de meisjes — steeds ontkend.

De drie broers van de man, ook verdacht, zitten nog wel vast, evenals de moeder van de slachtoffers. De rechtbank zal over hen op 9 april uitspraak doen.

UN 9/4

10/4

UTRECHTS NIEUWSBLAD/NZC

Uitspraak veel milder dan eis in Rhedense incestzaak

(Van onze correspondent)
ARNHEM — De Arnhemse rechtbank heeft gisteren vijf verdachten in de spraakmakende Rhedense incestzaak veroordeeld tot gevangenisstraffen van anderhalf tot zeven jaar. De officier van justitie had veertien dagen geleden in de meeste gevallen veel zwaardere straffen geëist.

De incestzaak kwam zomer vorig jaar aan het rollen toen twee Rhedense meisjes aangifte deden bij de politie van veelvuldige verkrachting in een periode van ongeveer tien jaar. De schattingen varieerden van honderden tot zelfs duizenden gevallen van incest. De eerste seksuele geweldpleging gebeurde bij de meisjes op 4-jarige leeftijd. De meisjes werden verkracht, zo vertelden ze, door vier ooms, al-

len broers van hun moeder. Zij was op haar beurt de aanstichter. Ook anderen waren bij deze zaak betrokken, zoals vrienden van de moeder en de grootmoeder.

Tijdens de rechtszitting veertien dagen geleden, ontkenden de broers hun nichtjes ooit aangerand te hebben. Ook de moeder van de slachtoffers hield vol niets met de zaak te maken te hebben. Vorige week werd de oudste broer vrij gesproken wegens gebrek aan overtuigend bewijs. Dat achtte de rechter bij de overige broers wel aanwezig. R.K. (33 jaar) en A.K. (37) werden veroordeeld tot zeven jaar celstraf. Tegen hen was veertien jaar geëist. D.K. (42), tegen wie tien jaar werd gevorderd, moet vijf jaar zitten. Even lang als de 49-jarige moeder van de slachtoffers.

Procureur wijst beroep Maurikse incestzaak af

DEN HAAG (ANP) — Het hoger beroep dat de drie verdachten in de Maurikse incestzaak hebben aangespannen bij de Hoge Raad moet worden verworpen. Dat concludeert procureur-generaal mr. Rummelink van de Hoge Raad. De aangevoerde cassatiemiddelen van de verdachten, twee broers en een oom van het slachtoffer M. van Z., vindt Rummelink niet aannemelijk. De Hoge Raad volgt zijn advies doorgaans op.

De drie verdachten, die worden bijgestaan door de Haagse advocaat G. Spong, zijn door het ge-

rechtshof in Arnhem veroordeeld tot celstraffen variërend van drie tot vijf jaar. Als cassatiemiddel voert Spong onder meer aan dat een oom, die was veroordeeld en zijn straf inmiddels heeft uitgezeten, niet achter gesloten deuren door het hof had mogen worden gehoord. Ook stelde hij dat er bij een van de broers geenszins sprake was geweest van daadwerkelijke dwang bij de gemeenschap.

Spong maakte bovendien ernstig bezwaar tegen de getuigenverklaring van een hulpverleenster van het meisje, die het hof niet alleen van haar waarnemingen op de hoogte zou hebben gesteld, maar deze ook hebben geïnterpreteerd en verklaard.

Procureur-generaal Rummelink verwierp alle middelen. Uitspraak 4 juni.

UN 2/4

VERVOLGINGSBELEID SEKS MET MINDERJARIGEN IN 1989 AANZIENLIJK STRENGER

Hieronder volgt een overzicht van cijfers over aangifte en justitie-beleid, bijgewerkt tot en met 1989. De sinds 1984 waargenomen trend dat het vervolgingsbeleid jaarlijks scherper wordt, zette ook in 1989 door. Daarbij valt met name de plotselinge zeer scherpe stijging op van het percentage opgehelderde zaken dat voor de rechter komt (regel 4): van 28 naar 36 procent, terwijl dit percentage in de jaren ervoor steeds vrij constant was. Er was eerder zo'n plotselinge stijging, namelijk in 1986. Deze had als mogelijke oorzaken het falen van het wetsvoorstel tot herziening van de zedelijkheidswetgeving (november 1985) en de aanbevelingen van de werkgroep-de Wit tot een scherper beleid, met o.m. onmiddellijke huiszoeking (augustus 1986, maar al eerder in concept gereed). Er is echter geen voor de hand liggende oorzaak voor de stijging van 1989.

Opvallend is dat in 1989 het aantal aangiften juist iets is gedaald en het ophelderingspercentage nog sterker (regels 1 en 2). Wellicht een gevolg van de "Bolderkar-zaak" (december 1988)? In 1986 was er ook al een daling van het aantal aangiften. In beide jaren gold dus dat er minder aangifte werd gedaan, maar dat er tegen hetgeen werd aangegeven aanzienlijk strenger werd opgetreden.

Het aantal beleidssepots bleef in 1989 vrijwel onveranderd (regel 7). De verhouding tussen het aantal beleidssepots en het aantal veroordelingen (regel 8) was opnieuw lager: tussen 1983 daalde deze verhouding (indicator voor de strengheid van het vervolgingsbeleid; hoe lager des te strenger) van 1,40 naar 0,38.

TABEL

Seksuele delicten met minderjarigen*: aangifte en beleid

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
1) Ter kennis van de politie gekomen ²	1063	1312	1540	1482	1648	1968	1935
2) Waarvan opgehelderd	722	964	1088	1201	1303	1563	1371
3) Afgedaan door rechter ³	172	212	243	335	350	437	497
4) 3) als % van 2)	24%	22%	22%	28%	27%	28%	36%
5) 3) per 100.000 inw.	1,2	1,4	1,7	2,3	2,4	2,9	3,3
6) waarvan art. 247 Sr.	0,7	0,9	1,0	1,3	1,3	1,4	1,9
7) Beleidssepots	241	214	247	218	187	187	193
8) Verhouding 7):3)	1,4	1,1	1,0	0,7	0,5	0,4	0,4

* Artikelen 244, 245, 247 en 249 WvSr.

² Vanaf 1987: aantal opgemaakte processen-verbaal

³ Voor het overgrote deel veroordelingen

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Zwollenaar (74) voorwaardelijk bestraft voor ontucht

ZWOLLE — Zwollenaar G.B. (74) is gisteren veroordeeld tot een jaar voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaar en aftrek van voorarrest. De Zwolse rechtbank acht bewezen dat de man tussen 1978 en 1983 meermalen ontuchtige handelingen pleegde met twee minderjarige dochters van een familielid uit zijn woonplaats.

De officier van justitie had hiervoor achttien maanden onvoorwaardelijke celstraf geëist, alsmede betaling van 1.500 gulden smartegeld aan beide zussen. Dit laatste werd wel overgenomen door de rechtbank. Van een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf werd afgezien met het oog op de hoge leeftijd van B. en omdat hij nooit eerder met politie en justitie in aanraking is geweest.

Dat de bekentenis van B. onrechtmatig was verkregen — zoals zijn raadsman als verweer aanvoerde —, omdat hij gedurende zijn voorarrest onheus zou zijn bejegend door een arrestantenbewaker, werd door de rechtbank verworpen.

'Cassatie incestzaak verwerpen'

DEN HAAG (ANP) — Procureur-generaal mr. Rummelink van de Hoge Raad heeft geconcludeerd dat het hoger beroep van de drie verdachten in de Maurikse incestzaak, twee broers en een oom van het slachtoffer, moet worden verworpen.

Mr. Rummelink vindt de aangevoerde cassatiemiddelen van de drie verdachten, die worden bijgestaan door de Haagse advocaat G. Spong, niet aannemelijk. De Hoge Raad volgt zijn advies doorgaans op. De drie verdachten gingen bij de Hoge Raad in beroep tegen de straffen variërend van drie tot vijf jaar, waartoe het gerechtshof in Arnhem hen had veroordeeld.

Hun raadsman Spong voerde daarbij

onder meer aan dat een oom, die was veroordeeld en zijn straf inmiddels heeft uitgezeten, niet achter gesloten deuren door het gerechtshof had mogen worden gehoord. Ook stelde hij dat er bij een van de broers geenszins sprake was geweest van daadwerkelijke dwang bij de gemeenschap. Het meisje zou immers altijd al voor hem hebben „gerend en gebogen“.

Spong maakte bovendien ernstig bezwaar tegen de getuigenverklaring van een hulpverleenster van het meisje, die het hof niet alleen van haar waarnemingen op de hoogte zou hebben gesteld, maar deze ook zou hebben geïnterpreteerd en verklaard.

Procureur-generaal Rummelink verwierp echter alle middelen. Hij achtte het achter gesloten deuren horen van de oom, die inmiddels zijn straf had uitgezeten, heel legitiem omdat de man hierdoor ditmaal de openbare schande kon worden bespaard. Van de door Spong betwiste dwang door een van de broers, was volgens Rummelink wel degelijk sprake geweest. Hij meent dat het meisje zo handelde doordat zij „de desastreuze psychische gevolgen van telkens toegepaste dwang demonstreerde“.

De bezwaren tegen de verklaringen van de hulpverleenster verwierp Rummelink met het argument dat men niet noodzakelijk psycholoog

hoeft te zijn om te kunnen constateren of iemand een verklaring met een grote emotionele geladenheid vertelt en daaruit de conclusie trekt dat zij zeer waarschijnlijk de waarheid spreekt. Uitspraak op 4 juni.

Een 39-jarige Leidenaar is gistermiddag rond half vijf bij zijn huis in de Merenwijk aangehouden op verdenking van ontuchtige handelingen. Hij had contacten gelegd met een vijfjarig jongetje. Het was de oma van het jongetje opgevallen dat de vijfjarige zich gisteren rond drie uur achter een paar vuilcontainers ophield. Bij thuiskomst gaf het jongetje toe dat iemand ontuchtige handelingen met hem vernicht had. Hierop alarmeerden de oma en de moeder de politie. Op grond van het signalement kon de man worden aangehouden. De verdachte wordt door de politie omschreven als 'een simpele ziel'.

Man vast wegens ontucht met minderjarige

LEIDEN

Incestzaak met poppenmethode als bewijs geruisloos afgevoerd ^{VX} _{4/4}

Van onze verslaggever
ARNHEM — Het Openbaar Ministerie in Arnhem heeft de zaak tegen een van incest verdachte man in de ijskast gezet. De dagvaarding in deze zaak die vandaag zou dienen voor de rechtbank in Arnhem, is door de officier van justitie ingetrokken op verzoek van mr P. Doedens, de advocaat van de verdachte. „Dit was de kortste zaak die ik ooit heb gedaan”, aldus Doedens.

De verdachte zou van 1982 tot 1988 seksueel misbruik hebben gemaakt van vier van zijn zes kinderen; het jongste kind was vier jaar, het oudste elf. Het bewijs dat de officier van justitie heeft vergaard, beruiste voor een belangrijk deel op de resultaten van onderzoek met zogenoemde anatomisch correcte poppen. Bij deze onderzoeksmethode wordt door middel van interviews door gedragsdeskundigen en spel met levens-echte poppen — zij zijn voorzien van geslachtskenmerken — geprobeerd signalen op te vangen die kunnen duiden op seksueel misbruik.

Ten tijde van het opsporingsonderzoek dat op 2 november 1988 begon, speelde de affaire rond het medisch-kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen. De Bolderkar kwam in opspraak, doordat daar mede aan de hand van de poppenmethode in korte tijd veel incestzaken werden geconstateerd. Een door het ministerie van WVC ingestelde onderzoekscmissie concludeerde later dat de poppenmethode bij De Bolderkar zeer knullig was toegepast. De zaken die als gevolg daarvan werden aangebracht, eindigden in vrij-

spraak of werden door het Openbaar Ministerie geseponerd.

In de post-Bolderkar-periode heeft de poppenmethode vrijwel afgedaan als bewijsmiddel in zedenzaken. Het gerechtshof in Den Haag sprak vorig jaar januari een van incest verdachte man vrij, die eerder door de rechtbank in Alkmaar en het hof in Amsterdam was veroordeeld op grond van de uitkomsten van het poppenspel. De zaak was door de Hoge Raad verwezen naar het Haagse hof, omdat het hof in Amsterdam geen motivering had gegeven voor het accepteren van de poppenmethode als bewijs. Eerder had het hof in Arnhem al geen genoegen genomen met deze onderzoeksmethode en een veroordelend vonnis van de rechtbank in Almelo vernietigd.

Brief

Doedens heeft vorige week in een brief de Arnhemse officier van justitie „in overweging gegeven om te bezien of de strafzaak niet in aanmerking zou kunnen komen voor een geruisloze afloop, bijvoorbeeld in die zin dat u een vrijspraak requireert, dan wel de zaak van de rol laat afvoeren”.

De advocaat kwam tot zijn ongebruikelijke voorstel na bestudering van het dossier, de literatuur en de jurisprudentie. Dat bracht hem ertoe zijn „verba-zing en ontzetting” uit te spreken over het feit dat de officier meende over voldoende wettig en overtuigend bewijsmateriaal te beschikken.

In zijn brief aan de officier van justitie geeft Doedens een bloemlezing uit de gepubliceerde kritiek op het poppenspel. Zo citeert hij de Amsterdamse hoogleraar klinische psychologie J. Sergeant, die oordeelde: „De validiteit van

het poppenspel kan ernstig in twijfel worden getrokken”. Een andere hoogleraar in de psychologie, S. Wiegiersma, schreef: „Met evenveel reden als het toelaten van de poppenmethode als bewijs, kan men oordelen vellen op basis van uitspraken van een waarzegster die met een kristallen bol of tarotkaarten een mening lanceert”. En een derde hoogleraar in de psychologie, P. Drenth, gaf als zijn mening: „De methode is onbruikbaar tot het tegendeel blijkt en niet omgekeerd”.

Doedens merkt in zijn brief op: „De poppen moeten blijven waar ze thuishoren: in de poppenkast en in de kinderkamer. In het strafrecht horen ze niet thuis”. De raadsman heeft de officier van justitie er kennelijk van kunnen overtuigen dat die de rechters „niet meer en niet anders dan juridisch besmet en onbetrouwbaar bewijsmateriaal” had te bieden.

Volgens de Arnhemse officier van justitie mr L. van Zanten heeft de behandelend officier van justitie de zaak nog eens kritisch onder de loep genomen en op bewijstechnische gronden geconcludeerd de dagvaarding in te trekken.

de reclassering te bewegen zich nog weer eens te gaan bezighouden met hulp aan Van D. mislukten.
 „We hebben diverse pogingen ondernomen deze man te helpen, maar dat heeft niets opgeleverd. Verdere hulp van de reclassering lijkt me niet zinvol. Deze client wil en kan niet. Wij zien er geen heil meer in”, zo liet een woordvoerder van de reclassering weten.

Ook voor de verdachte zelf hoeft dat allemaal niet. „Ik moet en wil er zelf uit zien te komen. Alles zelf verknopen. En als dit allemaal achter de rug is, wil ik er niets meer over horen. Mocht ik in de toekomst hulp nodig hebben, dan regel ik dat zelf wel.”

De rechtbank doet op dinsdag 16 april uitspraak.

Zwartsluiziger misbruikt dochters jarenlang ^{Jk ZC} Vier jaar celstraf geëist voor incest

„Hij heeft minder greep op zijn eigen gevoelens dan de gemiddelde normale mens. Zijn gevoelsleven is beperkt ontwikkeld, zeg maar emotioneel gestoord. En om zijn gevoelens toch kwijt te kunnen raken zocht hij zijn toevlucht in primitieve oplossingen, zoals seks met zijn kinderen. Met die opzet haalde hij zijn dochters weliswaar niet aan, maar door een falende samenwerking liep het daar wel op uit. Hij wist dat het fout was, maar kon het niet laten.”

Pogingen van de rechtbankpresident en advocaat mr. I.H. Grandjean om ningsvatbaar zou zijn voor de incest. Mr. Dam bleef bij zijn rapportage. Opvallend was wel dat hij het antwoord schuldig moest blijven op de eerste vraag van rechtbankpresident mr. M.F.L. Fikkers hoe vaak en hoe lang hij met Van D. had gesproken.

„Dat is acht maanden geleden. Ik kan mij dat niet meer precies herinneren”, aldus dr. Dam, die verder volhield dat bij Van D. duidelijk sprake is van affectieve verwaarlozing als kind en een zeer gebrekkige geestesontwikkeling.

Na de eerste rechtszitting kwam de Zwolse rechtbank binnen de normale termijn niet tot een uitspraak, omdat men eerst meer duidelijkheid wenste over de omstrede conclusie van districtpsychiater dr. J. Dam dat de Zwartsluiziger verminderd toereke-

Beersenaar opgesloten wegens ernstige zedenfeiten Minderjarigen nemen wraak op pedofiel ^{G.V.A. 30-4-91}

Van onze redacteur

De Turnhoutse onderzoeksrechter plaatste een 55-jarige man uit Beerse onder aanhoudingsmandaat, nadat hij vorige vrijdag om 14.45 u. door de rijkswacht was opgepakt op verdenking van het plegen van zeer ernstige zedenfeiten met minderjarige jongens. Inmiddels blijkt dat die feiten zich al sedert een achttal jaren voordoen.

Het hele verhaal kwam aan het licht nadat de rijkswacht op 14 april door een inwoner van Beerse werd opgeroepen, wegens een vermeende overval op Radio Remember in Beerse. Rijkswachters omsingelden toen het gebouw waarin de vrije radio is ondergebracht, en troffen er de Beersenaar in kwestie aan, die bevestigde dat hij was

overvallen door twee gemaskerde jongeren die ook een schot hadden gelost, vermoedelijk met een alarmpistool. „Ik zal deze klus zelf wel klaren, zonder jullie hulp,” had de man tegen de rijkswachters gezegd, die echter onmiddellijk onraad hadden geroken. Er werd dan ook met een diepgaand onderzoek gestart.

Na verhoor van de twee minderjarigen, wier identiteit snel was bekend, bleek dat de twee jeugdige overvallers wraak hadden willen nemen op de Beersenaar wegens ontuchtige handelingen die hij in het verleden met hen zou hebben gepleegd.

Lokken

De pedofiel uit Beerse liet weinig onverlet om jongens te lokken en ze daarna seksueel te misbruiken. Zo werden er in het verleden

kinderen uitgenodigd om naar treintjes te komen kijken. De pedofiel draaide ook pornofilms af in het bijzijn van minderjarigen, vergreep zich aan hen en zette hen eveneens aan om ontucht te bedrijven. Na zijn ondervraging bleek dat de 55-jarige Beersenaar die „spelletjes” al acht jaar lang speelde. Hij werd in het verleden ook al veroordeeld en opgesloten wegens gelijkaardige feiten. De man woonde in een van deel van het gebouw waarin ook de vrije radio Remember is ondergebracht. Hij is occasioneel medewerker en draaide soms plaatjes, doch behoort evenwel niet tot het bestuur van die vrije radio.

Het onderzoek in deze zaak is nog niet rond, vermits nog zeker niet alle feiten bekend zijn. Naast minderjarigen zouden er ook nog meerderjarigen in betrokken zijn.

Correctionele rechtbank van Verviers ^{GVA 26/4/91} Gevangenisstraffen voor vier pedofielen

De correctionele rechtbank van Verviers heeft donderdag uitspraak gedaan in het proces waarin vier mannen terecht staan wegens verkrachting, aanranding op de eerbaarheid en openbare zedenschennis tegenover een 12-jarige jongen. Etienne Isidore (51) werd veroordeeld tot negen jaar celstraf, Jean Nibus (65) tot acht jaar gevangenisstraf, Guy Englebert (41) tot drie jaar met uitstel en Emmanuel Neuville (56) tot zes maanden met uitstel.

De feiten deden zich voor in de loop van 1989. Naast de vier beklagden waren ook de moeder van het slachtoffer en nog twee andere mannen bij de pedofiele praktijken betrokken. Deze laatste drie personen werden echter door de rechtbank onverantwoordelijk bevonden voor hun daden en bijgevolg geïnterneerd.

In het geval van Etienne Isidore bekleemde rechter Dumoulin de misdadige rol die deze beklagde had gespeeld tegenover het

slachtoffer. „Hij misbruikte het kind om zijn eigen lusten te bevredigen en spoorde het slachtoffer ook aan een relatie met zijn eigen moeder te beginnen”. Volgens Dumoulin geeft Isidore blijk van een egocentrisch karakter en is hij een reëel gevaar voor de jeugd. De beklagde kreeg negen jaar celstraf.

Jean Nibus gaat voor acht jaar achter de tralies. „Hij is een gevaar voor zijn medemens en volhardt in dit soort misdrijven ondanks vroegere veroordelingen”, aldus de rechter. Emmanuel Neuville, die door de arts zwaar debiel bevonden werd, kreeg zes maanden met uitstel. Het uitstel is afhankelijk van de uitslag van een psychologisch onderzoek.

Bij de veroordeling van Guy Englebert tenslotte hield de rechter rekening met het blanco strafregister van de beklagde en zijn bereidwillige samenwerking met het gerecht. Hij werd veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf met uitstel.

Drie jaar cel voor incest in Zwartsluis ^{ZC 47/4}

ZWOLLE - De rechtbank in Zwolle heeft de 41-jarige H.v.D. uit Zwartsluis gisteren voor het jarenlang plegen van incest met zijn twee dochters veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar.

De conclusie van districtpsychiater dr. J. Dam dat de feiten Van D. niet volledig kunnen worden toegerekend vanwege geestelijke afwijkingen, nam

de rechtbank slechts ten dele over.

Toelichting

Dam achtte de Zwartsluiziger verminderd toerekeningsvatbaar, maar de rechtbank kwam ook nadat de psychiater zijn bevindingen nog eens mondeling had toegelicht, tot de conclusie dat de verantwoordelijkheid van de verdachte ten tijde van de delicten als licht verminderd moet worden beschouwd.

De officier van justitie bleef steeds bij zijn mening dat Van D. volledig toerekeningsvatbaar moet worden geacht en eiste op grond daarvan vier jaar cel.

De hoogte van de straf wordt gemotiveerd met het feit dat Van D. zich al op zeer jeugdige leeftijd aan zijn dochters, nu 15 en 17 jaar, vergreep. De incest vond plaats tussen de jaren 1981 en 1990.

Dwangpositie

„Er is weliswaar geen lichamelijk geweld in de eigenlijke zin van het woord gebruikt, maar beide slachtoffers hebben zich steeds in een dwangpositie gevoeld”, aldus de Zwolse rechtbank in het vonnis.

WE EXPOSE YOUTH CLUB SEX BEAST

NEWS WORLD INVESTIGATES

AN EVIL child molester is running a youth club with a grant from his local council.

Paedophile Justin Sillman, 42, was previously jailed for two years for a catalogue of sex crimes against boys aged from 12 to 15.

Now he is working with deprived youngsters in East London.

He is the chairman of the management committee of the Brick Lane Youth Club in Tower Hamlets—and arranged for the local council to provide £5,500 last year for equipment. The News of the World confronted seedy Sillman at his flat in Kimberley Road, Leyton.

"I don't have to acknowledge anything from my past," he said. "I have nothing to fear."

"The police have investigated me but I've done nothing wrong here."

"I have a gift for communicating with youths."

"But this story will destroy me if it gets out."

A furious social worker said: "Sillman is working face to face with young boys and we're very concerned for their welfare. But our bosses don't seem

By JOHN CHAPMAN

to be doing anything." A council spokesman said: "We've been aware of this for some months."

"But it's a privately run centre and Mr Sillman is not an employee of the council. The grant was given before details of his past emerged."

"We understand he's taken an active involvement in the day-to-day running of the club."

"Social workers aren't happy about it. But they

SILLMAN: Jailed for abusing boys

can't act without a victim. We'd move in tomorrow if there was one."

Many of the youngsters attending Sillman's club are Bangladeshi.

Mr Kumar Murshid, a spokesman for the local community, said: "We're extremely worried."

"A person with Mr Sillman's convictions shouldn't be involved with vulnerable children."

Sillman abused five boys in local authority care in the early 1970s.

At the Old Bailey he admitted 11 offences against the boys while working as a housemaster at a school for difficult children in Twickenham.

They included serious sexual offences and gross indecency.

And he asked for others against three more boys to be taken into account.

Sillman sexually assaulted one boy after slipping a tranquilizer into a cup of cocoa. After his jail term he became a church organ maker before taking up youth work.

Aangehouden

AD 26

Van onze correspondent

APELDOORN — De 31-jarige J.S. uit Apeldoorn is aangehouden wegens het plegen van ontucht met minderjarige meisjes. Hij gaf zich uit voor student die de meisjes, aan wie hij eerst de weg had gevraagd, vroeg om een interview. Daarna werd hij al snel intiemer. Er zijn bij de politie acht meldingen binnengekomen, hoewel de man zegt ongeveer 50 meisjes op deze wijze te hebben benaderd.

Mum had sex with boy, 13

MUM Denise Midgely had sex romps with a 13-year-old boy during his school holidays, a court heard yesterday.

Roly-poly Midgely, 37, continued the sessions for six months after the boy went back to school.

The mum-of-four met the boy when he was

brought home by one of her children. Lincoln magistrates were told.

Midgely, of Branston, was given 12 months probation after admitting three charges of indecent assault on the boy.

Ecuadorianen krijgen flinke schadevergoeding

ZWOLLE - De vijf Ecuadorianen die anderhalf jaar geleden 53 dagen vastzaten op verdenking van de verkrachting van twee 14-jarige meisjes in Zwolle hebben van de Zwolse rechtbank ieder een schadevergoeding van 10.600 gulden toegekend gekregen. De vijf Ecuadorianen werden destijds vrijgesproken. Het vijftal vormt een muziekgroep die optrad tijdens het Zwolse straatfestival op 18 augustus 1989. Volgens de aangifte van de twee meisjes waren zij die dag in de woonwagen van de groep gelokt en zouden zij daar meermalen zijn ver-

kracht. De rechtbank kwam uiteindelijk tot de conclusie dat er weliswaar sprake was geweest van seks tussen beide meisjes en de Zuid Amerikaanse muzikanten, maar dat van geweld of verkrachting niet gesproken kon worden. De vergoeding van 10.600 gulden bestaat voor de helft uit de gebruikelijke compensatie van honderd gulden per dag voor het ten onrechte vastzitten. De andere helft is als immateriële schadevergoeding bedoeld. De raadsliden hadden hiervoor 250 gulden per dag gevraagd, maar de rechtbank vond dit bedrag te hoog.

Meer letten op seksueel misbruik door hulpverlener

UTRECHT (ANP) - Instellingen voor geestelijke gezondheidszorg zouden meer aandacht moeten besteden aan seksueel misbruik van cliënten door hulpverleners. Dat stelt de inspectie voor de geestelijke volksgezondheid in haar aanbiedingsbrief bij een enquête naar het voorkomen van seksuele intimidatie in de geestelijke gezondheidszorg.

Uit de enquête blijkt dat slechts 24 van de 184 instellingen die gegevens hebben geleverd, beschikt over een beleidsnotitie over de handelwijze bij meldingen van seksueel misbruik. De Regionale Instellingen voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg (RIAGG) scoren het hoogst. Ongeveer een derde van de 51 RIAGG's die op de enquête reageerden, had een dergelijke notitie. Van de 43 algemene psychiatrische ziekenhuizen die reageerden, hadden er slechts drie een beleidsstuk opgesteld. Van de 57 psychiatrische afdelingen van algemene ziekenhuizen waren dat er eveneens drie.

De inspectie vindt het vastleggen van beleid belangrijk omdat juist in de geestelijke gezondheidszorg de afhankelijkheid van de cliënten van hun hulpverleners groot is. In een beleidsnotitie zouden directies onder meer moeten regelen hoe seksueel misbruik dient te worden gemeld en welke maatregelen er moeten worden genomen.

In de jaren 1987, 1988 en 1989 zijn bij de deelnemende instellingen per jaar ongeveer 25 gevallen van seksueel misbruik gemeld.

Hulpverlener ontslagen na seksueel misbruik cliëntes

HEERENVEEN (ANP) — De Stichting Maatschappelijk Werk Zuid-Friesland heeft een van haar medewerkers ontslagen nadat was gebleken dat de man tien jaar seksueel misbruik had gemaakt van minstens zeven cliëntes. De zaak kwam aan het licht nadat twee slachtoffers contact hadden gezocht met mr Assia Huber uit Meppel.

De vrouwen zochten hulp bij de maatschappelijk werker voor psychische problemen. Na verloop van tijd begon de man een seksuele relatie met hen. „Toen de vrouwen deze situatie wilden stopzetten, stopte hij de maatschappelijke hulp”, aldus Huber.

Volgens Huber is de man niet strafrechtelijk aan te klagen omdat hij geen geweld heeft gebruikt. „Maar hij heeft wel psychische druk toegepast.” Hubers cliënten willen via een civielrechtelijke procedure proberen een schadevergoeding van de ex-maatschappelijk werker los te krijgen.

Aangerande vrouw krijgt 25 mille aan vergoedingen

LEEWARDEN (ANP) — Een 29-jarige aangerande vrouw uit Sneek heeft van de Leeuwarder rechtbank 25 duizend gulden toegewezen gekregen. Het bedrag bestaat uit 15 duizend gulden schadevergoeding en 10 duizend gulden smartegeld, zo heeft de advocaat van de vrouw meegedeeld. Hij had 45 duizend gulden geëist.

Toen de vrouw in overspannen toestand zes jaar geleden hulp zocht bij een kennis, randde deze haar aan en poogde hij haar te verkrachten. De vrouw stelde zich onder behandeling van een psychiater om de gevolgen te verwerken.

In een civiele procedure eiste haar advocaat 30 duizend gulden schadevergoeding, omdat zijn cliënte sinds de aanranding nog niet in staat is geweest te werken. De rechter wees de helft van de gevraagde schadevergoeding toe, omdat de vrouw ook voor de aanranding al psychische problemen had.

Spanje siddert voor de 'grote meisjes-ontvoerder'

door onze correspondent **AB HENK BOOM**

MADRID — In Spanje heerst een collectieve vrees voor de 'grote meisjes-ontvoerder'.

Binnen enkele dagen verdwenen drie meisjes spoorloos en mislukten drie pogingen tot ontvoering. Die gebeurtenissen stonden aan de wieg van de angstpsychose.

Over het lot van de verdwenen meisjes — Laura (6), Sonia (12) en Ana (9) — tast de politie volledig in het duister. Zijn ze wegge-

lopen of misschien verdronken? Zelfs de mogelijkheid dat ze zijn ontvoerd, is nog maar een vermoeden, want echte bewijzen zijn er niet.

Ook zijn er geen aanwijzingen dat er tussen de verdwijningen enig verband bestaat. De woonplaatsen van de verdwenen meisjes — Burgos, Plasencia en Huelva — liggen honderden kilometers van elkaar verwijderd.

Ontkenning

Aangewakkerd door perspublicaties — het deze week voor het eerst verschenen sensatieblad Claro voorop — heeft de politie al nadrukkelijk moeten ontkennen, dat het om een mafiabende zou gaan die zich heeft gespecialiseerd in de handel in menselijke organen. Volgens een politiewoordvoerder is na overleg met Interpol gebleken dat zo'n handel niet bestaat of zou kunnen bestaan in Europa.

Ook de mogelijkheid dat het om een ontvoering gaat teneinde de meisjes tot prostitutie te dwingen, wordt uitgesloten gezien hun jonge leeftijd. De meest gangbare theorie is dat het om drie seksuele misdrijven gaat die zonder enig onderling verband zijn gepleegd.

In de publieke opinie daarentegen gonst het van de geruchten waarin wel degelijk een samenhang wordt gesignaleerd.

Inmiddels zijn in Sevilla, Badajoz en Malaga de laatste twee dagen drie pogingen tot ontvoering gemeld van meisjes van resp. 8, 9 en 14 jaar. Op de radio en televisie is de affaire het gesprek van de dag, gesprekken die steevast eindigen met de oproep aan ouders en onderwijzend personeel om toch vooral goed op buiten spelende kinde'en te letten.

Boy, 13 held as sex slave

A MOTHER forced a neighbour's son of 13 to make love to her 14-year-old daughter — because the girl had no sex experience.

Giovanna Ardizzone, 41, decided the girl Mariangela needed a few lessons.

She invited the boy Umberto in and refused to let him leave until he'd fulfilled his task.

"But first she made me make love to her to see if I was any good," he told magistrates in Messina, Italy. His mother told police.

Giovanna was jailed for 18 months.

Jan 16

Son April 10

De 'zaak-F': het falen van de kinderbescherming

TIDSCHRIFT VOOR JEUGDHULPVERLENING EN JEUGDWERK

Veel is er al gezegd en geschreven over de 'zaak-F', de gebeurtenissen rond de ex-directeur van het jeugdinternaat te Zetten die zijn pupillen seksueel misbruikte. Maar hoe kan dergelijk misbruik in de toekomst voorkomen worden? Carolien Konijn beschrijft enkele factoren waardoor het volgens haar is misgegaan in Zetten. Ze pleit voor een discussie over een aantal kleinschalige maatregelen.

Uit alle verklaringen blijkt dat F. eerst het vertrouwen van de pupillen probeert te winnen. Hij gedraagt/profileert zich als een vertrouwensfiguur, een vaderfiguur bij wie de pupillen ten alle tijde terecht kunnen. Zij gaan hem uiteindelijk vertrouwen en dan informeert F. naar het sex-leven van de pupillen. Hij wil weten of ze vriendjes hebben, wat ze van sex vinden, of ze ervaring met sex hebben, of ze de pil gebruiken enzovoort. Tevens gebruikt hij regelmatig schuttingtaal en hij begint met een seksueel getint lichameel onderzoek dat eindigt in seksueel misbruik van zijn pupillen. Dit seksuele misbruik vindt plaats in het kader van de therapie en tijdens de therapie." (Ketelaars, 1990)

In oktober 1990 werd de ex-psychoater en ex-directeur van de Heldringstichtingen te Zetten, F., in hoger beroep opnieuw tot zes jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf veroordeeld wegens het meermalen plegen van ontucht met en aanranding en verkrachting van in het behandelingstehuis geplaatste meisjes. Bovendien mag hij gedurende elf jaar het beroep van geneeskundige niet uitoefenen. Dag- en weekbladen hebben veelvuldig aandacht geschonken aan de rechtszaak en aan de persoon F. Ook op de televisie is er het nodige over te doen geweest. Zo zond de VARA in november van het vorig jaar een documentaire uit over de gang van zaken in Zetten ten tijde van het psychiatrisch bewind van F. ('Reinheid, Rust & Regelmaat' van Toni Boumans). Aan de hand van de verklaringen van twee slachtoffers en een ex-groepsleidster werd verslag gedaan van de gebeurtenissen en werd het pedagogisch klimaat geschetst. Veel mensen zullen zich hebben afgevraagd hoe het in godsnaam heeft kunnen gebeuren en vooral hoe F. zo lang heeft kunnen doorgaan. Hoe komt het dat vele professionele hulpverleners en controlerend ambtenaren van het ministerie van Justitie zolang hebben verzuimd in te grijpen, waardoor het mogelijk was dat een figuur als F. zolang zijn praktijken kon voortzetten?

STERKE VERHALEN

"Brigitte is na uithuisplaatsing op tienjarige leeftijd (na incest-ervaring - CK) overal na korte tijd weggelopen. Op haar zestiende verbleef zij al in het tienjarige tehuis. Geen enkel pleeggezin kon dit meisje aan, de hulpverleners zijn er nooit in geslaagd een vertrouwensrelatie op te bouwen. Haar zelfbeeld was zeer laag. In allerlei situaties liet zij zich makkelijk misbruiken. Uiteindelijk is Brigitte in de prostitutie terecht gekomen." (Van Acker, 1980) Brigitte was

opgenomen in Zetten. Uit onderzoek blijkt dat jongens doorgaans vanwege strafrechtelijke feiten of delinquent gedrag in tehuizen terecht komen, terwijl meisjes meestal om zogenaamde statusdelicten uit huis worden geplaatst (Kok e.a., 1986). Het gaat daarbij om weglopen van huis, spijbelen, seksueel afwijkend of losbandig gedrag en ongewenst seksueel contact met jongens en mannen. Meisjes worden vaker en eerder dan jongens in moreel gevaar beschouwd. Het tehuis wordt vervolgens geacht het meisje te beschermen, of, misschien beter, te behoeden voor erger moreel verval.

Seksueel uitdagend gedrag kan uitdrukking zijn van moeilijkheden met de vorming van een seksuele identiteit, bijvoorbeeld als gevolg van negatieve ervaringen zoals incest of verkrachting. Maar voor alle meisjes geldt dat seksualiteit en vrouwelijkheid in de adolescentie hoog op de agenda staan. Ze besteden, in de ogen van volwassenen, veel aandacht aan hun uiterlijk. Ze zijn nogal eens 'unbeschrijfelijk weiblich'. Ze experimenteren met het aangaan van nieuwe bindingen los van ouders, zoals kortstondige maar heftige verhoudingen op liefst onbereikbare personen zoals popsterren, en ze idealiseren bijvoorbeeld alles wat Madonna is of verwerpen dit juist uitdrukkelijk. Tegenover seksueel uitdagend gedrag is het moeilijk een houding in te nemen. De reacties van opvoeders zijn dan ook vaak ambivalent, aldus de Amerikaanse psychiater Anthony (1969). Adolescenten kunnen verdrongen verlangens en fantasieën van opvoeders reaktiveren. Zo kunnen opvoeders geprikkeld raken door de opkomende seksualiteit en het tonen ervan stimuleren. Maar opvoeders kunnen ook ieder spel met erotiek en seksualiteit verbieden. Ze reageren bijvoorbeeld paniekerig als een meisje wegloopt van huis. Het gedrag wordt geseksualiseerd: ze zal wel met een vriendje hebben geslapen. De reputatie van het meisje maar ook die van henzelf, de opvoeders, komt dan in gevaar. Kortom, seksualiteit, seksueel gedrag en de reacties van volwassen opvoeders daarop zijn onderhevig aan ambivalente en dubbelzinnige gevoelens. F. kon met deze ambivalenties duidelijk niet uit de voeten. Maar ook de groepsleiders wisten niet goed raad met verhalen over de handelingen van F. Zo vertelde een meisje dat zij in het bijzijn van F. moest masturberen. De groepsleidster geloofde haar doodeenvoudig niet. Het was te gek om waar te zijn. Bovendien hadden de meisjes in Zetten wel vaker sterke verhalen over seksuele handelingen. Ter Horst, die begin jaren zeventig behandelend directeur was in Zetten, leverde een wetenschappelijk kader waarbin-

nen mededelingen zoals die over F. niet serieus genomen hoeven te worden. Dergelijke sterke verhalen van pupillen zijn een symptoom van gedrag met een hysterioform karakter en dienen, aldus Ter Horst (1970), door de groepsleiders en de overige meisjes in de leefgroep gebagatelliseerd te worden. Uitspraken over handelingen van F. werden dus als symptoom van het probleemgedrag van de meisjes geïnterpreteerd. Dat verklaart echter niet waarom deze redenering het dertien jaar heeft kunnen volhouden. Waarschijnlijk zijn er dus nog andere redenen waarom de meisjes niet werden gehoord.

Ondanks het ongeloof moeten groepsleiders toch af en toe vermoedens hebben gehad over seksueel misbruik van meisjes door F. Dat zij hiervan geen melding deden is echter niet verwonderlijk. Dijkstra en Swets-Gronert (1989) tonen aan dat er bij signalering en melding van kindermishandeling diverse belemmeringen een rol kunnen spelen. Zo zijn de groepsleiders misschien onzeker geweest over de eigen waarneming, twijfelden ze aan de ernst van de mishandeling of zijn zij bang geweest om anderen ten onrechte te beschuldigen. Als ze een vermoeden van mishandeling hebben gehad dan waren zij misschien bang dat dit niet bevestigd zou worden door anderen zodat ze gezichtsverlies zouden lijden. Wellicht heeft loyaliteit ten opzichte van F., maar ook loyaliteit ten opzichte van het mishandelde meisje een rol gespeeld. Beloften van geheimhouding, zwijgplicht en beroepsgeheim kunnen melding van mishandeling danig belemmeren. In Zetten was de groepsleiding opgedragen elke vertrouwelijke mededeling van de meisjes op te schrijven in het dagrapport. "De meisjes die je in vertrouwen iets wilden vertellen kregen dit van tevoren ook te horen. Vind je het gek dat ze ons niets vertelden?", aldus de ex-groepsleidster in de VARA-documentaire. Ten slotte kon de groepsleiding bang zijn voor represailles jegens henzelf (ontslag) maar ook jegens het meisje in kwestie. Dit alles zou er voor gezorgd kunnen hebben dat individuen binnen het behandelingstehuis hun mond hielden, ook al hadden ze een vermoeden van mishandeling. Maar in de zaak F. kun je niet volstaan met alleen de individuele groepsleiders verantwoordelijk te houden voor het signaleren en melden van de mishandeling. Er is meer.

♦ VERSTIKKEND PEDAGOGISCH KLIMAAT

In het rapport-Dijkhuis uit 1976, waarin verslag wordt gedaan van een onderzoek naar het pedagogisch en psychiatrisch beleid binnen de Heldringstichtingen, wordt gesteld dat het behandelingsklimaat destijds te zeer gekenmerkt werd door 'repressieve regulatie', ordehandhaving waarbij structuur bieden was verworven tot het strak toepassen van regels en het afstraffen van overtredingen. Naast de opgenomen meisjes heeft ook de groepsleiding onder dit repressieve pedagogische klimaat te lijden gehad. Een vertrouwensrelatie opbouwen met de meisjes mocht niet. De meisjes waren er op uit de groepsleiding te bedotten zo vaak ze konden, zo luidde de waarschuwing. In principe werden de meisjes dus niet geloofd. Dit is een nogal moeilijk werkbaar situatie. Het werk in het behandelingstehuis mag zwaar heten, zeker onder deze condities. Het feit dat veel groepsleiders en stafleden op het inrichtingsterrein woonden, maakte het er niet lichter op. Vroeger was het heel normaal dat huis-

verleners 24 uur per dag binnen de muren van de inrichting verbleven. F. bijvoorbeeld heeft zijn hele leven in de nabijheid van het behandelingstehuis gewoond. Zijn vader was namelijk als predikant ook al werkzaam bij de Helderlingstichtingen.

Tussen het tehuis en de bewoners is sprake van een één-op-één-relatie. Er is geen psychische ruimte, geen ruimte om afstand te nemen ten opzichte van elkaar. In de termen van de Franse psychoanalytica Mannoni (1976) ontbreekt in deze woonwerksituatie 'een derde element'. Volgens haar theorie over de consequenties van institutionalisering van de behandeling van adolescenten ontbreekt dit derde element hierdoor. In de verhouding tussen ouders en kind

functioneert de school of de 'peer-group' als noodzakelijk derde element. In de thuissituatie is een derde element doorgaans niet vanzelfsprekend en zal dus bewust moeten worden ingebracht. Sommige meisjes, zo zou je kunnen stellen, voegen het zelf toe door af en toe weg te lopen (Kok e.a., 1986). In de opvatting van Mannoni is dit dan ook niet verontrustend, zoals de meeste behandelaars vinden, maar juist gezond. De meisjes geven uiting aan hun verlangen naar een eigen plaats, naar een zekere autonomie. Ook de groepsleiding van tehuizen met een repressief beleid zoals in Zetten en wonend binnen de muren van de inrichting, misten in zekere zin een derde element. Er was voor hen geen psychische ruimte om de dagelijkse processen te evalueren en te analyseren. Groepsleiders kregen de opdracht hun gevoel uit te schakelen, de meisjes in principe niet te vertrouwen (anders gaan ze met je op de loop) en het behandelingsplan met zeer strikte aanwijzingen uit te voeren. De structuur en het pedagogisch klimaat was dus zeer verstikkend. F. was medeverantwoordelijk hiervoor en maakte gebruik van deze situatie.

F. was psychiater en later ook algemeen directeur van de Helderlingstichtingen. Zijn functies plaatsten hem bovenin de hiërarchie van de inrichtingsstructuur. Van Acker stelt in de eerder genoemde documentaire desgevraagd dat F. nooit enige opmerking over zijn behandeling aan de opgenomen meisjes op papier heeft gezet. Hij legde nimmer verantwoording af en had min of meer vrij spel binnen de inrichting. Nam hij dan geen deel aan supervisie- of intervisie-bijeenkomsten? Voormalig voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, Van den Berg, stelt: "Zowel in de opleiding van psychiaters als in supervisie en intervisie (zijn) voldoende waarborgen ingebouwd die seksueel contact tussen psychiaters en patiënten voorkomen." (Hesterman, 1988) Gezien de gebeurtenissen in Zetten kun je je afvragen of er niet teveel mazen in het (intervisie)net zijn gebleven.

► FALENDE INSPECTIE

Als er binnen de inrichting niet of nauwelijks controle was op de handelingen van F., dan zou je die toch zeker mogen verwachten van de inspectie voor de kinderbescherming. Als ambtenaar van het ministerie van Justitie was de huidige hoofdinspecteur voor de jeugdhulpverlening, Dijk, destijds betrokken bij de gebeurtenissen in Zetten. Hij doet daarvoor verslag in het onlangs verschenen boek *Voetangels en klemmen* (Dijk, 1992). Begin jaren tachtig kwam bij het ministerie van Justitie een - anonieme - klacht binnen over seksueel misbruik van twee meisjes door F. De

Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling in Nijmegen was de indienst van de klacht. Dijk en een collega gingen naar Nijmegen om te praten. "Met nadruk hebben wij erop gewezen dat wij anonieme klachten onmogelijk konden behandelen, omdat er in een dergelijk geval direct een aanklacht wegens smaad te verwachten zou zijn. Het resultaat is onzerzijds geweest dat wij in feite zonder steekhoudend materiaal vanuit Nijmegen zijn vertrokken en wederom naar 's-Gravenhage zijn afgereisd." (Dijk, 1992) En daarmee sluit Dijk het hoofdstuk over Zetten af.

De aangehoorde klacht is geen aanleiding voor verder onderzoek. Belemmeringen bij signalering en melding van kindermishandeling spelen blijkbaar niet alleen bij groepsleiders een rol maar ook bij instanties als de inspectie. Het is wellicht niet toevallig dat de 'zaak-F' pas eind jaren tachtig, na een periode van ruim tien jaar, aan het licht is gekomen. Werden de meisjes in de jaren zeventig nog niet of nauwelijks geloofd, tegenwoordig is dat toch wel anders. De samenleving is over het algemeen gevoeliger geworden voor de signalen van seksueel misbruikte vrouwen. Steeds vaker wordt er in dag- en weekbladen melding gemaakt van situaties waarin meisjes - en soms ook jongens - seksueel misbruikt worden en steeds vaker komen onderzoeksresultaten op dit gebied beschikbaar. Met een veroordeling van F is de 'zaak' echter nog niet opgelost. De opvatting dat F een gevaarlijke gek is, hij gestraft wordt en daarmee de kous af is, is slechts een deel van het verhaal. F is schuldig, maar meerdere factoren waren ervoor verantwoordelijk dat zijn praktijken zolang konden voortduren. De vraag dringt zich op of dergelijke gebeurtenissen in de toekomst te voorkomen zijn, of in ieder geval in een vroeg stadium gestopt kunnen worden. Men heeft doorgaans de neiging om bij de beantwoording van dergelijke vragen een fatalistische machteloosheid te laten blijken. Zonder de pretentie te hebben misbruiksituaties 'in alle gevallen' en 'ten alle tijde' te kunnen voorkomen, moet het naar mijn mening mogelijk zijn om de gedachten te laten gaan over een aantal kleinschalige maatregelen. Zo kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan het

gevoelig(er) maken van hulpverleners voor signalen van misbruiksituaties waarin kinderen kunnen verkeren. Ook is te denken aan de versterking van de weerbaarheid van kinderen in misbruiksituaties. Er gaan echter steeds meer geluiden op dat dergelijke preventieve activiteiten de verantwoordelijkheid voor het stoppen van het misbruik impliciet bij de kinderen zelf leggen en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Tenslotte kan men nog denken aan controle van hulpverleners bij de uitoefening van hun praktijk.

Controle van hulpverleners is een gevoelig onderwerp, maar het is zeker in dit verband een discussie waard. Een verplichting tot het bijwonen van intervisiebijeenkomsten zou wellicht de mogelijkheid bieden om hulpverleners impliciet te controleren bij de uitoefening van hun praktijk. Iemand die zich bij elke bijeenkomst weer in bochten moet wringen om als hulpverlener geloofwaardig te blijven, zal toch op den duur verdenking op zich laden. Controle mag daarbij natuurlijk nooit het hooftdoel worden. Het bespreekbaar maken van ambivalente gevoelens, en daarbij ook seksuele of erotische gevoelens, zal het belangrijkste onderwerp moeten zijn van deze intervisiebijeenkomsten. Het is een ingewikkelde en wellicht onmogelijke combinatie van doelen, maar is zeker het overdenken waard. Misschien is het een goed idee om hierover een discussie te starten.

(Carolien Konijn is sociaal pedagoog en werkzaam bij de afdeling Onderzoek van het Nederlands centrum voor Geestelijke volksgezondheid (NcGv) te Utrecht)

DE ZAAK F. HET FALEN VAN DE KINDERBESCHERMING

Literatuur

- Acker, J. van. *Meisjes zonder kansen*. Rotterdam 1982.
- Anthony, J. 'The reactions of adults to adolescents and their behaviour'. in: *Adolescence, psychosocial perspectives*. New York 1969.
- Dijk, H. *Voetangels en klemmen. Op zoek naar kwaliteit in de jeugdhulpverlening*. SWP, Utrecht 1992.
- Dijkstra, S. en E. Swets-Gronert. *Dilemma's rond kindermishandeling. Een verkennend onderzoek naar signalering en melding*. NcGv, Utrecht 1989.
- Hesterman, J. 'Taboe bemoedigt collectief ingrijpen bij misbruik van cliënten'. in: *Tijdschrift voor de sociale sector*. 1988(1) 2.
- Ketelaars, G. 'Een kwestie van perceptie. Verslag van de rechtszaak Openbaar Ministerie tegen F, 16 mei 1992'. in: *Nemesis*. 6(1992) 4.
- Kok, I. C. Konijn en M. van IJzendoorn. 'Over orthopedagogische behandeling van moeilijk opvoerbare adolescentie meisjes'. in: *Comenius*. (1986) 23.
- Mannoni, M. *De psychiater en zijn gek*. Deventer 1976.
- Horst, W. ter. *Ontzetting en ordening*. Kampen 1972.

VK/TR/PAR 12-4
1 in 3
MINI'S

Het Parool-Trouw-de Volkskrant.
 TEL. 020-665 86 86.

HOE OPGEVEN?

Telefonisch van maandag t/m vrijdag tussen 8.30 en 20.00 uur.
 Schriftelijk opsturen aan 1-in-3 MINI-advertentieafdeling Postbus 1518
 1000 BM Amsterdam. Teksten die voor 15.45 uur (vrijdags voor 13.45
 uur) in ons bezit zijn, kunnen de volgende dag al in de krant staan.
 Per fax: 020-665 6321.

BRIEVEN ONDER NUMMER

Op advertenties met een briefnummer wordt f 6,00 toeslag in rekening
 gebracht. Wil u reageren op een advertentie met briefnummer
 adresseert u dan als volgt: 1-in-3 MINI-advertentieafdeling, Postbus
 1518, 1000 BM Amsterdam en vermeld het nummer waarop u
 reageert in de linkerbovenhoek van de envelop.

Oproepen (personen)

Vandaag is LANDELIJK STEUNPUNT ZETTEN van
 9.30 tot 17 uur tel. bereikbaar 020-6865487.

Geef je een bijzonder optreden? Ga je leuke dingen
 verkopen? Ben je iets anders van plan op

koninginnedag in Amsterdam

Bel fax dan voor vr. 19 apr. 020-6737167 en het komt gratis in
 De Oranjekrant

FINKENSIEPER als jij voor de
 norm normaal staat, verklaar
 mij dan maar liever gek.
 W. Vrankrijk.

FINKENSIEPER blijft probe-
 ren ons te isoleren, Walter.

Finkensieper blijf van het
 Steunpunt af. Aan de slacht-
 offers heb je al gezeten.

Finkensieper, dat jij nog
 steeds vrij rondloopt? Had jij
 je al niet moeten melden
 bij de Scheveningse-
 Gevangenis.

FINKENSIEPER heeft last van
 zijn vrijheid, ik ook, oudbewo-
 ner REKKEN, Peter.

FINKENSIEPER hoe lang
 duurt het nog, voordat je
 kotsmisselijk van jezelf gaat
 worden? J. Sophia Kodima.

FINKENSIEPER, je moet maar
 zo denken beter aangetaast in
 je privacy dan in je kruis!
 Marian.

Finkensieper, je krijg toch niet
 je zin. Wij blijven doorstrijden
 tot het einde toe. 16 jaar lang
 onafgebroken misbruik ge-
 maakt van de aan u toever-
 trouwde pupillen is voor ons
 geen reden om geen acties te
 ondernemen of de publiciteit
 te zoeken. Kroon.

Finkensieper, je bent een min-
 kulel. M.S.

Theo Finkensieper, ik dacht
 dat vuilverwerking een publie-
 ke zaak was. Anita Keizer.

FINKENSIEPER, jij moet voor
 de hoge raad. Ik stond vroe-
 ger voor jou BANG? Ineke.

Finkensieper mij de mond
 snoeren? Te laat! Lucy.

Hield en houd me eraan. Ver-
 trouwen. Ergens een kus.

HILDE,
 waar ben je?

L, ik mis je ZO A.

Rijksuniversiteit viert feest
 vanavond in de Veemarkthal-
 len vanaf 9 uur.

Th. FINKENSIEPER je bent
 veroordeeld wegens VIJF-
 VOUDEGE VERKRACHTING.
 In WERKELIJKHEID heb je er
 VEERTIEN tot VUJFENTWINTIG
 te pakken genomen. DEZE
 VROUWEN ZIJN GEESTELIJK
 DOOD. Op VIJF na. DIE DRAGEN
 JOUW KINDEREN VOOR DE REST
 VAN HUN LEVEN. HET GEVOLG
 VAN JE UEBERMENSCH PRAKTIJ-
 KEN. (I.R. Witse)

Theo Finkensieper? Aange-
 taste privacy? Zand erover!
 Herman.

Theo Finkensieper heb je nog
 niet genoeg monden ge-
 snoerd? Margreet.

Aan de heer FINKENSIEPER
 dat er in mei 1970 tegen mijn
 zin in abortus is gepleegd in
 het Ziekenh. te Wageningen.

Aan de jonge negerin, Als
 Schiphol 24 april een aanknop-
 pingspunt is schrijf dan naar
 nr. 100-12064 v.d. blad.

Dr. Finkensieper mag ik even
 wat recht, ZETTEN.

FINKENSIEPER v.a. nu breekt
 de hel los. Christa.

FINKENSIEPER
 wij zwijgen nooit. Nel.

FINKENSIEPER
 Jij verkrichter uit onze nacht-
 merrie. Jij maakt om je ver-
 diende straf zo'n herrie. Wat
 jij ons hebt aangedaan zal in
 ons geheugen blijven staan.
 Ik haat je voor mijn leven en
 zal je dit nooit vergeven.
 Zetten had nooit mogen be-
 staan. Jij verdient die smet op
 jouw naam.

Het recht zal zegeviereren. YH

FINKENSIEPER
 de sporen van de verwoestingen
 die zijn aangericht zijn
 nog dagelijks aanwezig. Kin-
 derbeschermers bedankt! Nel.

finkensieper
 Wij worden grote en groter,
 jij steeds kleiner.
 TINA EN ALLE ANDEREN

Finkensieper, u kunt ons niet
 dwingen om u uit de publici-
 teit te laten. Wij hebben ge-
 noeg met u meegemaakt en
 publiciteit over u is voor ons
 een alternatief. Kroon.

Finkensieper, wij laten ons de
 mond niet snoeren. A. te U.

FINKENSIEPER wij moeten
 de publiciteit wel zoeken an-
 ders blijft het onaangeroerd
 en dan weet nog niemand
 wat Finkensieper heeft ge-
 daan. Visser.

Finkensieper, wij blijven in de
 publiciteit, wij laten ons niet
 kennen. Wij zijn te zwaar be-
 schadigd en hebben daar na
 16 jaar nog steeds last van.
 Van de Akker.

Finkensieper moet levenslang
 krijgen. Vele pupillen die aan
 zijn zorg toevertrouwd zijn
 hebben voor hun hele leven
 een trauma. Zwarts.

FINKENSIEPER, Wij laten ons
 niet opnieuw de mond snoe-
 ren. Niet door PLATSPUITEN,
 ISOLEERCELLEN-MISHAN-
 DELINGEN of SEXUEEL GE-
 WELD. laat staan door het
 adwingen van een spreek-
 verbod d.m.v. dit soort adver-
 tenties! Annie Bijnoord.

FINKENSIEPER wij de adver-
 tentiecampagne van Steun-
 punt Zetten verbieden. Hoe
 durft hij! Tina en alle anderen.

FINKENSIEPER, wanneer hou
 je nou eens op met het
 schenden van de mensen-
 rechten. Mieke.

FINKENSIEPER je kunt je be-
 ter in je privacy aangetaast
 voelen dan in je kruis.

LANDELIJK STEUNPUNT
 ZETTEN en aanhang laat zich
 niet opnieuw monddood ma-
 ken door de trukjes van de
 verkrichter FINKENSIEPER!

LANDELIJK STEUNPUNT
 ZETTEN heeft NIETS te
 maken met inbraken bij
 FINKENSIEPER.

Deze SMERIGE insinuatie
 grenst aan smaad!

Kinderen toen in Zetten,
 volwassen vrouwen en man-
 nen nu in „vrijheid“ laten zich
 niet opnieuw de mond snoe-
 ren door de dreigementen
 en/of beschuldigingen van de
 verkrichter FINKENSIEPER.

Landelijk steunpunt Zetten
 feliciteert de bewoners van
 Zetten met hun prachtige ini-
 tiatief om de naam FINKEN-
 SIEPERLAAN voorgoed uit
 Zetten te laten verwijderen.

FINKENSIEPER blijf met je
 poten van Landelijk Steun-
 punt Zetten af!

Finkensieper vindt dat mini's privacy aantasten

JE 13/4

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM - De Zettense
 ex-psychoater Th. Finkensieper
 wil dat de Perscombinatie, uit-
 geefster van de Volkskrant,
 Het Parool en Trouw, stopt
 met het publiceren van mini-
 advertenties waarin zijn naam
 wordt gebruikt. Finkensieper
 vindt dat de advertenties zijn
 recht op privacy aantasten.

Al geruime tijd worden door slacht-
 offers en sympathisanten in de drie
 kranten advertenties geplaatst met
 onder meer informatie over het
 doen en laten van Finkensieper. De
 gewezen directeur-psychoater van
 de Helderingsstichtingen in Zetten is
 wegens seksueel misbruik van pupil-
 len veroordeeld tot een gevangenis-
 straf van zes jaar. Hij is tegen dat
 vonnis in cassatie gegaan bij de
 Hoge Raad. Die zaak dient 14 mei.
 Vorige week werd in een adverten-
 tie gemeld dat de ex-psychoater de
 paasdagen in Zwitserland had door-
 gebracht. In een andere advertentie
 werd ook zijn huisadres gepubli-
 ceerd. Finkensieper vraagt de direc-
 tie van de Perscombinatie deze in-
 formatie voortaan niet meer af te
 drukken. Mevrouw N. Ebbeling van
 de advertentie-afdeling van de Pers-
 combinatie gaf gisteren toe dat de
 advertenties met adres niet ge-
 plaatst hadden mogen worden.
 „Dat die advertentie met het comple-
 te adres is doorgegaan, is een
 grote fout geweest. Dat had niet
 mogen gebeuren. Maar verder blijft
 ons beleid ongewijzigd. Iedereen
 mag mededelingen doen via een ad-
 vertentie en deze meneer heeft zelf
 ook de publiciteit gezocht.“ De di-
 rectie was gisteren niet bereikbaar
 voor commentaar.

In een reactie op het verzoek van
 Finkensieper plaatsten slachtoffers
 en sympathisanten gisterochtend
 liefst 37 advertenties met teksten
 als „Finkensieper: mij de mond
 snoeren? Te Laat! Lucy“ en „Finken-
 sieper: je kunt je beter in je privacy
 aangetast voelen dan in je kruis.“
 Woordvoester Annie Bijnoord van
 het Landelijk steunpunt Zetten, dat
 opkomt voor de slachtoffers van
 Finkensieper, is verbolgen over het
 verzoek van de ex-psychoater. „Finken-
 sieper heeft, kort voor de be-
 handeling van zijn hoger beroep-
 zaak voor het gerechtshof, zelf de
 publiciteit gezocht door onder zijn
 eigen naam op televisie op te tre-
 den en mee te werken aan een kran-
 te-interview. Wij gaan dus gewoon
 door met die advertenties.“

Finkensieper al in mei voor Hoge Raad

ZC 14/4

NIJMEGEN - De tot zes jaar
 gevangenisstraf veroordeel-
 de ex-psychoater H.O.Th. Finken-
 sieper zal al op 14 mei
 voor de Hoge Raad moeten
 verschijnen.

„Dat is ruim vier maanden eer-
 der dan algemeen werd ver-
 wacht, zo heeft de raadsman
 van Finkensieper, mr. E. Sutorius
 gezegd. Mr. G. Spong zal
 Finkensieper voor de Hoge
 Raad verdedigen. Naar ver-
 wachting zal de verdediging
 zich concentreren op de vraag
 of het terecht was dat zowel de
 Arnhemse rechtbank als het
 Arnhemse gerechtshof hebben
 geweigerd de slachtoffers op-
 nieuw (in het openbaar) te la-
 ten getuigen. Volgens mr. Su-
 torius zijn daarmee elementaire
 rechten van de verdachte
 geschonden. Sutorius beroept
 zich daarbij op het Europees
 Verdrag voor de Rechten van
 de Mens.“

Bod f 3000 voor schadevergoeding Zetten-pupillen

AMSTERDAM, donderdag.
 Het bestuur van de Helder-
 ring-stichtingen in Zetten wil
 vijf ex-pupillen een schadever-
 goeding betalen van 3000 gul-
 den per persoon. Dat bod
 wordt door de eisders echter als
 volstrekt onacceptabel be-
 schouwd.

Dat is gisteren bevestigd
 door mr. D. Pessers van het
 Clara Wichmann Instituut
 voor vrouwen en recht in Am-
 sterdam.

De vrouwen hadden claims
 ingediend die varieerden van
 75.000 tot 150.000 gulden, we-
 gens seksueel misbruik door
 de voormalige directeur van de
 Helderingsstichtingen, de 51-
 jarige H. Finkensieper. Vol-
 gens mr. Pessers is het nu
 gedane bod even hoog als het
 voorschot op een schadever-
 goeding, waartoe Finkensieper
 in november 1989 door de Ar-
 nemse rechtbank werd veroor-
 deeld.

Het bestuur van de Helder-
 ring-stichtingen heeft tevens
 aangeboden om de kosten te
 betalen van een behandeling
 van de vijf bij het psycho-
 traumacentrum in Utrecht.
 (ANP)

Steunpunt: ZC 6/4

Finkensieper moet paspoort inleveren

ARNHEM - Het Landelijk
 Steunpunt Zetten zal er bij
 minister Hirsch Ballin van
 justitie op aandringen, dat
 het paspoort van de tot zes
 jaar veroordeelde ex-psycho-
 ater Th. Finkensieper in be-
 slag genomen wordt.

Het Steunpunt is, aldus een
 woordvoester, bang dat Finken-
 sieper het land zal verlaten
 voordat hij zijn straf moet uit-
 zeten.

Volgens de woordvoester van
 het Steunpunt gaat de ex-psy-
 chiatr van de Helderings Stichting
 in Zetten de laatste tijd regel-
 matig naar het buitenland.
 Hij is nog op vrije voeten na
 zijn veroordeling door het Hof
 in Arnhem, omdat het Open-
 baar Ministerie een vormfout
 in de dagvaarding heeft ge-
 maakt. Nu Finkensieper en
 zijn raadsman mr. E. Sutorius
 in cassatie zijn gegaan tegen
 het arrest van het Hof mag de
 ex-psychoater vrij rond blijven
 lopen. Het Steunpunt, dat zegt
 namens alle slachtoffers van
 de Zettense ex-psychoater te
 spreken, stelt de minister op
 voorhand aansprakelijk voor
 een eventuele vlucht naar het
 buitenland.

Helderingsstichting wil af van de Finkensieperlaan

van burgemeester en wethouders wil de
 naam niet te veranderen. De Finkensie-
 per naar wie de straat vernoemd is, is
 namelijk niet H. Finkensieper, de ex-
 directeur die veroordeeld is voor lang-
 durig seksueel misbruik van pupillen
 van de Helderingsstichting. Zijn vader,
 O.C. Finkensieper, gaf zijn naam aan de
 laan. Dat is voor het college van Val-
 burg voldoende reden om de naam niet
 te veranderen. O.C. Finkensieper heeft
 immers niets misdaan. Bovendien zou
 zijn familie zich gekwetst kunnen voe-
 len.

Burgemeester C. van der Vliet denkt er
 anders over. Hij was niet aanwezig bij de
 vergadering waar over de naamsveran-
 dering werd besloten. Hij is dan ook van
 plan de gemeentelijke commissie, die
 binnenkort moet besluiten over de

naamsverandering, te adviseren de Finken-
 sieperlaan wel te hernoemen.
 De CDA-burgemeester heeft een com-
 promis bedacht. Hij wil de drie namen
 wisselen: één van de straten op het ter-
 rein, waar niemand aan woont, moet
 van naam ruilen met de Finkensieper-
 laan. Bovendien moeten op het nieuwe
 naambordje de voorletters O. C. vermeld
 worden, zodat er geen misverstanden
 kunnen ontstaan.

De burgemeester is van plan dat voor te
 stellen aan de commissie van de ge-
 meenteraad. Hij hoopt dat zijn wethou-
 ders hem zullen volgen.
 Van der Vliet wil met zijn voorstel voor-
 al tegemoetkomen aan de bezwaren van
 de pupillen, die nu aan de Finkensieper-
 laan wonen en er moeite mee hebben als
 zij hun adres moeten geven. Ook hun
 ouders schrijven niet graag een brief
 naar de laan. De pupillen vinden de
 toevoeging van twee voorletters, die
 moeten aangeven dat het vader Finken-
 sieper betreft, onvoldoende. (XvG)

VK

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

11

Sex abuse case appeal fails

Whom do we trust?

Seven years for foster father who abused two girls

Making the headlines: How the nation's newspapers covered the 'nightmare' of the Orkney child abuse case.

COMMENT

A VOLCANO of outrage has erupted over the Orkney child abuse case. The adults involved, the public and the press expressed horror from its outset: now Sheriff David Kelbie has dismissed the case and vindicated their fury.

Joyful family reunions will not be the end of the matter. The accused have been declared innocent and now accuse their accusers. There will be a high price to pay for their suffering. The nation's wrath surges with theirs at the crimes of the State.

They are grave. Police and social workers raided the homes of innocent people and abducted their children. The adults and children underwent torture at the hands of a system apparently empowered to destroy their lives. Parents and a priest were embroiled in the stuff of nightmare.

In our horror at all this, we should not forget the horror beyond it. The representatives of the State acted as they did because they suspected a crime so serious that it required action of answering severity. We will never know what evidence made them take it. All we may surmise is that they knew the fate they were likely to meet if they did, and that something more than a professional death wish compelled them to do so.

They have been proved wrong. They have suffered and will suffer for their mistake. Rightly so, we may say. But we should recognise that one of their offences, for which they are receiving punishment, lies in their suspicion and investigation of a crime too repugnant

Now the danger is that no one will hear a cry for help

for most people to contemplate. 'The curse of child abuse,' as Health Minister Stephen Dorrell said in the House of Commons on Maundy Thursday, is 'something which any civilised person finds it impossible to imagine.'

If so, it is even more incredible that groups of adults might organise the abuse of a number of children, pass them around for sexual purposes, use them for pornographic photographs and videos, and enact bizarre practices to control them through fear. It sounds too crazy, too horrible to think. So we don't. And we don't like it if anyone else does.

It took us a long time to admit that children suffered any abuse. As the Leeds paediatrician Dr Chris Hobbs says, 'Until 1960 and the work of Henry Kempe, there was no such thing in our society as battered babies. Until 1987 and Cleveland, there was no such thing as child sexual abuse. Until 1991, there was no such thing as ritualistic abuse. Watch this space.'

It is not now disputed that there are thousands of physically and sexually abused children in this country. Even the beautiful Orkneys have some. South Ronaldsay is home to a family of 15 children whose

father is in prison for their physical and sexual abuse.

But ritual abuse? Satanic abuse? The phrases recur in the press: but they describe a crime not yet recognised in law. If — if — such things happen here, they may have been going on for centuries, but they have only now received public mention. They don't appear in the Government's guidelines on child abuse procedures. They have never been conclusively proved.

'We are told all kinds of dreadful things,' said a member of the Obscene Publications Branch of New Scotland Yard. 'But our job is to present facts to a court of law, where every word is taken to pieces, and say they are capable of proof beyond all reasonable doubt. Nobody has yet come up with hard evidence, thank goodness.'

Esther Rantzen's Childline has helped break several paedophile rings. 'Organised abuse by a group of adults is often well resourced with money and plugged into powerful networks like the media, the law, the police,' she points out. (The 'Brent case' of 1989 broke a ring involving 50 adults including a barrister and former diplomat.) 'The investigation of such abuse must be equally well resourced — with money, surveillance

techniques, multi-disciplinary skills, the national co-ordination of information.'

Even so, there is a good chance that claims of ritual abuse will never be proved. Chris Hobbs fears that 'we're getting near the point where no professional carer will take action on suspected child abuse unless they have total disclosures of a sort that adults and courts will accept.'

But as Childline's Hereward Harrison says, 'Abused children never use the word "ritual"'. They take a long time to tell their stories, and they don't want to talk about them for long. They often phone up and don't say anything. And no matter what has or hasn't happened, all they want is for the abuse to stop. They don't want their family broken up.'

The subject does not quite go away. The NSPCC warns of increasing numbers who have been ritually abused; paedophile rings have been exposed in Kent, Cheshire, Grampian; allegations of ritual abuse have been made in Strathclyde, Merseyside, Nottingham, Rochdale, Manchester, Cornwall. But, 'every time a case goes wrong, it sets back the work of child protection', said Esther Rantzen last week.

'I see two frightful dangers coming out of the Orkney case. One is if we no longer believe children when they call. The other is if we no longer believe in social work and social workers. If we lose faith in them, we'll lose them: and we'll have no way to protect children.'

Janet Watts

Tears of rage as the horror is relived

Peter Beaumont
South Ronaldsay

THE two children sat around a table cluttered with toys and books. Their mother — articulate but tense in jeans and pull-over — sat on the floor of their Orkneys cottage with her back pressed to the wall.

The tousel-headed 12-year-old boy began to explain in earnest and careful detail what had happened to his eight-year-old sister and himself in the five weeks since they were snatched in a dawn raid by social workers claiming their parents were involved with ritualistic child abuse.

'I heard a noise,' said the boy. 'The social workers were outside, and three police and my dad. I heard them speaking and I knew I was going to be taken away. I didn't know where. They said a few times why they were taking me — but I didn't understand, because nothing had happened to me.'

This is a very angry boy, full of fury at the way he says he and his sister were taken from their parents at dawn, kept separate in foster homes in Inverness and — unable to see each other — interrogated every second day until they were dramatically released last Thursday.

It should have been a joyous reunion for this boy, on the day

that Sheriff Kelbie dismissed allegations that the children had been victims of 'lewd and libidinous behaviour' as 'fundamentally flawed'. Instead, when he returned he was shaking and crying tears of rage.

Two days later he still cries with anger when he remembers it: the way, for instance, he felt the social worker and police-woman who questioned him in Inverness day after day were 'snickering' at what they said his parents are claimed to have done.

He also cries when he remembers the lies: how he was told he could write to his sister — a letter, like so many sent to these children, that was never delivered by the social workers.

'They kept trying to put words in my mouth,' he explains. 'Like saying, "We know it happened" and I asked: "How do you know?" They

said: "Because a number of people have said — some children." Did they try and put words into his sister's mouth? "Yes," answers the pigtailed girl, no less angry than her brother, 'but I tried to throw ginger beer over them.' She smiles.

These two children tell their story freely, and without prompting from their parents. The boy, in jeans, denim shirt and hiking boots, is bursting to

tell journalists and the world about his sense of hurt at the allegations levelled against his mother and father; accusations that some of the nine children taken from the island of South Ronaldsay only fully learnt of on the chartered flight home to tumultuous welcome at Kirkwall Airport.

For this boy's mother, a slim, greying and intelligent woman, there was no such evasion when she was taken to the police station for questioning that morning.

'When they took me to the police station to be interrogated they said: "You have had sexual intercourse with an eight-year-old boy and Mr X had sexual intercourse with your daughter." My God, they were saying I had allowed someone to have sex with my eight-year-old daughter, it was utterly disgusting. I just remember screaming. And the police were saying: "Facts, Mrs X. These are facts. Many children are being taken into care..."

She describes with revulsion her daughter's description of how she was questioned, of how she was led. 'They asked her questions like: "What might a bad man do with a stick?" She said: "He might bash you with it." "What else?" "He might hit you." "What else? Where might a bad man hit you?" She said: "He might poke you in the fanny or the dick." Then they asked: "And what did that feel like?" She said: "I don't know. It didn't happen to me." For God's sake, at what point do you stop?'

The father, a quiet, bearded man, describes, as other parents do, the list the police and social workers appeared to be consulting when they searched his home for evidence. The objects they removed appear bizarre: a

thriller by Ngaio Marsh with a goat's head on the cover; his son's 'tooth devil' — the envelope where his son kept his teeth for the tooth fairy but thought the fairy too soft; a

Latin quotation from the Book of Job that had been written on his son's plaster — an intellectual joke; and six limericks written by his wife including two lampooning the social services department.

A visit to another of the four households on South Ronaldsay where police and social workers appeared that February morning. Within sight is a farm and water-filled quarry. This is where the parents and local minister, the Rev Morris Mackenzie, are alleged to have danced in naked rituals in a ring. It was claimed that Mackenzie pulled the children into the centre with a shepherd's crook to be ritualistically abused.

A girl of 13 sits in the front room with her younger sister and brother. This time, the children were taken not to Inverness but to Glasgow and the questioning led by the Royal Scottish Society for the Prevention of Cruelty to Children, appears to have been kinder, less insistent but also more obtuse.

Like her friends who were taken to Inverness, she explains her ordeal with remarkable patience and courtesy. 'I was very upset,' she said. 'I didn't know where I was going. They took me to a hospital for a medical, but they didn't say why. Then every two days for four weeks a woman from the RSPCC and a policewoman would ask questions. They asked: "Have you been harmed?" and I said no. Once every two days for four weeks, the same questions. And I said: "No, I haven't been hurt." This girl was luckier than most.'

Fostered in the same house as her younger sister, her foster mother eventually became so concerned with the relentless questioning that she voiced her fears to social workers over the way the children were being treated. 'She stuck up for us,' said the girl fondly. For her

younger brother, the ordeal was more terrible and eventually a child psychologist advised that because the boy was missing his mother so badly she should make up tapes to send to him, a move the mother says was blocked by the Orkney social services department.

The voices of these children of South Ronaldsay are full of bitterness.

An older boy from the Quarry Farm where the chil-

dren all played together was kept with teenagers waiting to be sent into youth custody, a place where he says he was taught how to break into a car. But with the younger children there is a common thread, the express desire to 'beat up' the social workers. Many of them describe how in their frustration during the interrogations they threw toys, drinks or swore at those questioning them.

For one little girl the memory was too painful to describe, but she pulled a face full of horror and shook her head in jerky little motions before burying her face in her mother's arms.

THE TESTIMONY of these children would appear to be the key to the Orkney child abuse controversy. The alleged victims seem happy and well adjusted. The persecutors they identify are not their parents but the RSPCC, Orkney's social workers and the police.

The story of the handling of the Orkney child abuse affair as told by the parents is a harrowing one. It is also a confusing tale full of twists, coincidences that in the words of one parent added up to 'a hideous fantasy'.

The crucial link for four families was their involvement with a sprawling family of 17 close to the farm, whose father was

imprisoned for abusing his children. Last November Orkney's social services took into care several of these children, removing them to the mainland. It was at this point that two of the four families began campaigning against what they saw as the insensitive handling of this case.

These two families and the minister began working to try to help the mother and remaining children. They encouraged the children whom neighbours describe as 'anti-social and disturbed' to become more involved in the community.

A third family who live nearby was involved through the children's friendship, and the fourth because their two children attended the same school.

It was when the children from the family with the record of abuse were taken to the mainland in November that the first allegations were apparently made to social workers from the RSPCC.

Three of the children questioned, it is understood, gave conflicting versions of stories of ritualistic abuse involving their friends and their friends' parents, a story that apparently originated with one teenage girl. It is also understood that seven other children from this same family flatly denied the allegations when questioned. One neighbour who knows this family described these children as 'little devils. They'd tell you anything. They were real little terrorists.'

From the starting point of this allegation the RSPCC and Orkney's social workers, under the direction of social services director Paul Lee and children's panel reporter Gordon Sloan, began their investigation. The RSPCC on the mainland was contracted to come in and carry out much of the work.

What angers the families is that, according to their claims, at no stage was any attempt made by these social workers to visit them and assess the children. Nor, they say, were the neighbours, teacher or even 'the lollipop lady' approached about the children. Instead, based on

They kept trying to put words in my mouth, saying 'We know it happened' and I asked: 'How do you know?'

THE ORKNEY AFFAIR

VERVOLG CBS 7

the claims of the three children, place of safety orders were issued, the children seized at dawn, and for three families, the parents arrested.

Equally strange is the case of one family, originally from Somerset. Even after the two children were taken, the parents were not questioned by social workers or police for three weeks until after a hearing before the Procurator Fiscal in Edinburgh.

The parents also questioned the haphazard way they say the social workers prepared the evidence against them. According to one mother, transcripts of her daughter's questioning show serious discrepancies in what the girl is alleged to have said.

The transcripts which were prepared for the police and for the children's panel reporter showed, she said, widely differing versions of two sentences. In one transcript her daughter talks of 'the man in the rain, and the man in the meadow'. But in the second transcript these sentences appear as 'the man in the ring, the man in the middle'.

Parents say they were baffled by the 'evidence' that was seized from their homes including, in one case, five cassettes of allegedly ritualistic music, which included two tapes of classical music and a relaxation tape.

They are also angry at the way in which evidence collected in the case was leaked to a Scottish Sunday paper by a PR consultant hired by the Orkney department of social services. The leak included the claim that there was medical evidence which showed that two children 'might' have been abused.

'You've got to prove you're innocent,' said one father. 'There is no presumption of innocence.' His wife nods in agreement and adds: 'People have to be protected. This should never happen to families again. I want to see the guidelines that were introduced after Cleveland, that were ignored here, made law. And there should be a professional complaints body for social workers. Solicitors and doctors have them. Why not social workers?'

The professionalism of the social workers is an oft-repeated theme of the parents. One said: 'These people aren't professionals. They're not like psychologists, or doctors or even policemen. They should not be allowed to carry on in the way that they do.'

On the faces of these people there is some relief. But it is a relief tinged with apprehension.

This weekend, it is understood, that the social workers on these islands and the RSSPCC are preparing to appeal against Sheriff Kelbie's ruling. Angered at what they describe as his 'premature' decision, they want the case reopened; and the place of safety orders, despite the return of the children, are still in place.

If on Monday, as expected, they go ahead with their appeal their popularity, already at an all-time low in the Orkneys, is liable to sink even lower.

As one elderly resident of St Margaret's Hope, where two of the families live, said: 'Lee and Sloan and all his social workers will have to leave the islands. If I was a younger man I would make sure that they left these islands in pieces.'

Therapist's role in Notts case

By Rosie Waterhouse

IND 7

AN AMERICAN woman who, a judge has ruled, is "not a legitimate therapist", played a central role in the diagnosis of a controversial child-abuse case in Nottingham as "Satanic".

Behind the scenes, Pamala Klein acted as a catalyst in the events that persuaded social workers and foster parents that sexually abused children in their care were victims of Satanic abuse.

The Nottingham case was the first to be publicised nationwide as Satanic and there have been a rash of similar allegations and investigations across Britain. Children have been taken into care but no evidence of Satanism has been found.

As *The Independent on Sunday* reported last month, Ms Klein's status as a "legitimate" child-abuse therapist has been dismissed by a judge in Chicago where she is a key witness in a Satanic-abuse criminal trial.

In sworn depositions, Ms Klein has revealed that in the late 1980s she formed a partnership with an independent social worker from Reading called Norma Howes, counselling and doing disclosure interviews with victims of sexual abuse. She claims to have been consulted in about 10 cases, including ones in Kent and Berkshire that she called Satanic.

Eventually, she said, about seven or eight people became members of the consultancy, called Child Sexual Abuse Consultants. One of them was Ray Wyre, a former probation officer who counsels sex offenders and who became a consultant in the Nottingham incest case in late 1987. Nine adults were jailed in January 1989 for sexually abusing 23 children.

Satanism was not a feature of the trial. But early in 1988, after the children had been taken into care, stories began to surface that the abuse took place during Satanic ceremonies which included murder and the eating of animal and human sacrifices.

The role of Mr Wyre and Ms

Klein in the social workers' diagnosis of Satanic abuse was pivotal. Mr Wyre says that one of the senior social workers, Christine Johnston, rang him early in 1988 and left a message on his answerphone asking if he knew anything about witchcraft. He gave the team the "Satanic indicators", a list of signs identifying Satanic or ritual abuse. Mr Wyre says he was given the list by Ms Klein.

At a meeting of the foster parents in the case in February 1988, Mr Wyre and Ms Klein were invited by the social workers to explain the meaning of Satanic abuse.

One of the foster parents has since revealed that a written list of Satanic indicators was given to them at this meeting.

An unpublished report into the Nottingham case, by an inquiry team of police and other social workers, says that one foster mother 'could not make sense of the bizarre disclosures about snakes, monsters etc until she was aware of the Satanic indicators provided by Ray Wyre'.

The report reveals that the children first began talking about things like witches, snakes, monsters, babies and blood after being given such toys as witches' costumes, rubber snakes, baby dolls and plastic syringes to play with during therapy with NSPCC social workers. The foster parents noted everything the children said, in diaries later regarded as evidence of Satanic abuse.

The Satanic indicators and other literature brought by Ms Klein from the United States were also allegedly responsible for persuading a psychiatrist in the case to conclude that he was dealing with Satanic abuse.

The inquiry recommended that the use of Satanic indicators should be banned.

Neither Ms Klein nor her solicitor was available for comment.

DAILY EXPRESS Friday April 12 1991

21

Abuse row children put on 'at risk' list

By BILL GREIG

SOCIAL workers have put the children in the Orkney ritual abuse row on the at-risk register, a mother claimed last night.

"I am absolutely shattered," she said, after her husband and other parents met the Orkney director of social work, Paul Lee, to learn the result of Tuesday's case conference.

"After much humming and hawing they were told that the children had been placed on the at-risk register," she said.

This development is certain to start another row in the six-week

saga that began when Orkney children were taken into care in dawn raids amid allegations of ritual sexual abuse.

The nine children were later returned to their parents.

Yesterday's meeting with Mr Lee, which was also attended by Ron Gilbert, chief executive of Orkney Islands Council, was requested by parents.

Another of the parents there said Mr Lee had refused to guarantee that children would not be

taken from school if social workers acted again.

"He said that there had been a case conference on Tuesday and it had been decided to put the children on the register," he added.

"We asked him to guarantee that if new place of safety orders were sought, they would not be used to snatch the children from school.

"He could not give that guarantee but said the education authorities would be told first."

The father added: "One of the children asked a teacher if they were coming to take him away. He was clearly terrified at the prospect. We just want an end to this agony."

Sheriff David Kelbie criticised social workers for "coaching" the children during lengthy interview sessions.

He also ruled that the official reporter to the children's panel had erred by not having any of the children at a hearing. The reporter has taken legal advice and is considering an appeal.

Mr Gilbert was not available for comment last night.

The professionals who fear we could manage without them

Peter Wilby asks why social workers believe claims that defy common sense

THE MORE the rest of the world thinks social workers are wrong about child abuse, the more the professionals themselves are convinced they are right. Reports from their association's annual conference in Torquay last week suggest that far from doubting the wisdom of seizing children in Rochdale, the Orkneys and elsewhere, social workers are entirely unrepentant. In their view judges, sheriffs, police, politicians and journalists are, as one delegate put it, "twisting and turning to maintain a conspiracy of silence".

It is worth reminding ourselves of the enormity of what happened in the Orkneys. Without warning, children aged five to 15 were taken from their homes in dawn raids. They were removed to the mainland for 36 days; questioned repeatedly; refused any communication with parents or relatives. George Orwell observed that the difference between a dictatorship and a democracy was that in the latter, when you heard a knock on the door in the morning you knew it was the postman. For the Orkney parents it must have seemed that they were living under the worst kind of old-style east European dictatorship.

To this the social workers have a simple answer: consider the enormity of what allegedly happened to the children. They had been forced to participate in "ritualistic" ceremonies involving music, naked dancing and sexual intercourse — real and simulated. If such things do happen, social workers are indeed justified in removing children from their homes. But there is no convincing evidence that they do. On the contrary.

The question, then, is not how so-

cial workers can behave as they do, but how they can believe in such extraordinary practices. For in the end the allegations defy common sense: for example, the Orkney rituals were supposed to have taken place in the open air on chilly November nights. And, if social workers are to be believed, satanic networks flourish the length and breadth of the country without ever being infiltrated by public-spirited citizens prepared to take credible evidence to the police.

But an appeal to common sense will count for nothing against collective professional wisdom. Social workers are like all professional groups. The whole basis of their professionalism is that they know better; that their special knowledge and training gives them an insight that goes beyond common sense.

In the same way, teachers argue that children can learn to read without mastering letter sounds, or to add up without grappling with sums; architects insist that they are designing elegant and user-friendly buildings which to everybody else are self-evidently ugly and uninhabitable; doctors grow restive when patients assert that their diagnoses are incorrect.

Professionals naturally resist any suggestion that other people could do their jobs just as well with less training or no training at all, and what they fear most is that people could manage without them. Most have invested heavily in their qualifi-

cations; most have struggled up a career ladder. To suggest to any professional person that the accumulation of training and experience can be undermined by ordinary common sense is like suggesting to an owner-occupier that his house is about to collapse through subsidence.

For some professions, of course, common sense is not a significant threat. Lawyers, engineers, dentists and doctors, for example, deploy a body of technical knowledge with which to bemuse the public. Social workers are different. They form a relatively new profession which scarcely existed before the Second World War. Most people understand that the profession demands some factual knowledge of arcane welfare laws and benefits, but beyond that it is not widely accepted that social workers possess any special techniques that make them better at helping or caring than you or me.

To such an insecure profession, the paraphernalia of satanic indicators used to diagnose ritually abused children is like manna from heaven. It has enabled social workers to move on from their pursuit of child sexual abuse — an evil which they justifiably brought out of obscurity — to root out forms of abuse that seem not to exist at all.

The notion that they can cope with secret, hidden sexual abuse — of which a child scarcely dares to think, much less to speak — adds enormously to the social worker's professional status. Here, surely, is a requirement for specially-trained people who know how to question a child, how to drag the truth from its deep subconscious.

Physical abuse — that could be spotted by doctors or even by observant neighbours. Satanic sexual

abuse, in contrast, is imprinted only on the mind. No wonder social workers want to believe in it. The only other profession with a serious claim on this area is the clergy — and it has largely abandoned it.

Social workers want to believe in satanic abuse because it is becoming part of their professional culture. Conferences are held, learned papers written and read, working parties formed. There are parallels here with the way in which anti-racism and anti-sexism have suffused the teaching profession. Teachers rightly attempted to counter explicit racism and sexism, which at one time went unrecognised or was thought unimportant. But many years ago, sections of the profession turned their fire on unconscious racism and sexism, pursuing examples of which even the victims were unaware, and went on to create a veritable industry, publishing books and reports that fill whole library shelves.

Privately, many social workers will acknowledge that the belief in satanic abuse has gone beyond reason, that their colleagues in the Orkneys acted hastily and foolishly. But publicly and collectively, their instincts are to rally round their colleagues and to accept the growing professional wisdom. That is the danger we face.

Every profession, as George Bernard Shaw observed, is a conspiracy against the lay person. Keeping professionals under control will always be a struggle. The aim must be to reduce their power, to increase the citizen's redress against them, to make them more accountable. Above all we should question the extent to which we need them at all.

Since there is already a large question mark over the future of local government, this is a good moment to consider the future of our municipal armies of social workers. But all professionals — including journalists — should proceed with caution. It may be our turn next.

Judicial inquiry into Orkney abuse case

By James Cusick
Scotland Correspondent

A JUDICIAL inquiry into the Orkney child abuse controversy was announced yesterday by the Secretary of State for Scotland, Ian Lang.

Details of Mr Lang's decision were given by his Scottish Office colleague Michael Forsyth, who told the annual conference of the Association of Directors of Social Work in Aberdeen "a number of very important issues" had been raised by the Orkney case.

Mr Forsyth said: "If there have been any errors, we must work out how to avoid them in the future." He highlighted social work procedures, guidance and child care law as areas likely to be addressed in the inquiry.

By indicating that the law needed to define what he called "the duties and powers public authorities have in intervening to support children and families and to protect children", Mr Forsyth in effect acknowledged the need for a legal re-evaluation after criticism of the Scottish system that has gathered momentum since details of the Orkney case began emerging in February.

Nine children from four families on the Orkney island of South Ronaldsay were taken into care after allegations of involvement in a ritualistic child sex abuse ring were levelled against the parents.

The evidence was severely criticised in a sheriff court hearing, and the children were returned home after five weeks in care without any contact with their parents. The ruling by Sheriff David Kelbie is now the subject of an appeal to be heard by the Court of Session, Scotland's highest civil court.

In addition to the inquiry, Mr Forsyth said a Social Work Services Inspectorate would also be set up in Scotland. The new body would "assess overall local authority performance and the standards they are achieving in carrying out their statutory duties". A Scottish inspectorate will bring Scotland into line with England and Wales.

THE Orkney children returned home ten days ago could soon be taken back into care.

Social workers are to appeal against Sheriff David Kelbie's decision to reunite them with their families.

Fury and indignation last

By JOHN QUINN
and FIONA BARTON

night greeted news of the decision by Gordon Sloan, Reporter to the islands' Children's Panel.

One parent said: "This is outrageous. After being condemned in court as incompetent, they still propose to fight

us. No-one here can understand why they are doing this.

"Our one comfort is to know they cannot possibly win."

Other islanders threatened to lie down on the runway to prevent social workers taking the youngsters back to the Scottish mainland.

The nine children from four families were taken into care in dawn raids amid allegations of Satanic Abuse. For five weeks they were not allowed to see or talk to their parents. Letters, even Easter eggs, were banned.

But when the case came to court, Sheriff Kelbie stopped the hearing after just two days, saying it was "fundamentally flawed". The

appeal is likely to be heard by Scotland's senior judge — the Lord Justice General, Lord Hope — possibly in June.

It could last up to five days.

The news came as parents prepared to go to court to get their children's names removed from the 'at risk' register.

The Orkney islands' council confirmed at a special case conference last week that the children, aged eight to 15, were still considered at risk of abuse.

Mr John Moir, the families' lawyer, said: "We will fight this tooth and nail."

Orkney children face a new threat

PARENTS ARE OUTRAGED AS SOCIAL WORKERS DECIDE TO APPEAL

The Mail on Sunday, April 14, 1991

NEWS

Independent on Sunday

14 April

Independent 20 April

ONGEREMD

Als je makkelijk en vrij met je gevoel kunt omgaan

Als een vriend van me jarig is, krijgt hij drie dikke zoenen en één flinke hand, zegt Dimitri Boland (19). "Dat is een normale zaak voor mij en voor m'n vrienden, maar het schijnt niet zo algemeen te zijn." Dimitri uit zijn gevoelens heel makkelijk en heeft er ook geen enkel probleem mee als vrienden hem aanraken en zoenen. Hij praat zondag in het IKON-televisieprogramma Sjappoo met Cees Grimbergen over hoe moeilijk het vooral voor jongens soms is om over gevoelens te praten.

DOOR AUKJE HOLTROP

"Ik ben vrij ongeremd, en ik laat vrij veel toe. Op een vorige school had ik een leraar met wie ik veel geintjes uithaalde. Die gaf me voor de klas een keer een tongzoen. Nee, daar had ik totaal geen moeite mee, hij deed het voor de gein, dat was volkomen duidelijk. Ik was toen 16. Die leraar heeft me vaak gezegd dat hij dat soort dingen bij me deed omdat ik het kon hebben. Voor mij liggen de grenzen erg ver: als er minder gein was geweest, of als die leraar echt serieus was geworden, als ik daar maar iets van had gemerkt, had ik het niet gewild. Ik stel mijn eigen gevoelens voorop, maar in zo'n geval houd ik natuurlijk ook rekening met hem. Hij kan zichzelf in de vingers snijden en dan zouden daar m'n grenzen liggen.

Met die tongzoen heb ik me een bult gelachen, de hele klas lachte zich rot. Alle leraren wisten ervan, die school was een fantastische school, iedereen vond dat soort dingen prima.

Ik laat heel veel toe, ik heb veel vertrouwen in mensen. En die leraar was een fenomenale leraar, hij stopte je met je kop onder de kraan, hij ging hardhandig met leerlingen om, maar ik pakte hem ook wel terug. Dat kon ook.

Ik heb dat niet van thuis geleerd, mijn ouders hebben zich heel erg weinig bemoeid met hoe ik met anderen omga. Ik ben erg afstandelijk opgevoed. Daar heb ik dus niet geleerd om zo makkelijk over m'n eigen gevoel te praten. Het zit in me, geloof ik.

Op de school waar ik nu zit is ook een jongen die me zoentjes gaf en in m'n kont kneep en zo. Daar ging ik niet op in, ik kende hem niet zo goed en dan vind ik dat je dat niet zomaar kunt doen bij iemand. Die jongen was heel gefrustreerd over meisjes, heel oversexed, en ik praatte er met hem over, we hebben het er lang over gehad en hij bleek homo te zijn. Dat kan me niets schelen, maar ik vond wel dat ik toen helemaal duidelijk moest maken dat hij niets van me te verwachten had. Het is ook nooit meer gebeurd, en we zijn goeie vrienden gebleven.

Ik heb vrienden en vriendinnen en ik heb ook een vaste vriendin. Met vriendinnen praat ik nog beter

Dimitri:
"Een leraar gaf me voor de klas een keer een tongzoen. Daar had ik totaal geen moeite mee. Hij deed het voor de gein, dat was volkomen duidelijk"

als met vrienden. Meisjes zijn meer objectief, jongens betrekken alles meer op zichzelf, met meisjes kan ik veel beter praten over sex en zo. Vrienden zoenen vind ik makkelijker dan meisjes zoenen, een arm leg ik makkelijker om de schouder van een vriend, dan bij een vriendin. Bij meisjes is het anders, er komen soms andere verwachtingen bij, ze nemen het veel sneller serieus, en dat kan positief of negatief uitpakken.

Jongens hebben talloze manieren om hun gevoelens te verbergen, omdat ze het niet mannelijk vin-

den, of omdat ze het ontwijken. En dan uit je je gevoel anders, dan krijg je macho-gedrag.

Het klinkt arrogant, maar ik heb een praatfunctie, iedereen komt naar me toe. Dat kan belastend zijn, want ik heb er niet altijd tijd voor. Iedereen denkt altijd dat ik maatschappelijk werker of psycholoog of zo wil worden, maar ik wil natuurkundedocent worden, dat lijkt me een magnifiek vak.

Echt ruzie maken doe ik eigenlijk nooit. Ik heb wel eens een pittige discussie, maar ik praat liever tijdig over de problemen. Mijn vrienden zeggen dat ik over me heen laat lopen, dat dat een slechte eigenschap is. Maar ik heb er niet zo'n last van, het duurt lang voor ik uit elkaar knal. Dat is misschien twee keer gebeurd. Nee, dan ga ik niet slaan, ook niet schreeuwen. Ik heb het met mijn vader gehad. Toen heb ik gezegd: ik ga weg, de mazzel, ik hoef je het eerste jaar niet te zien. En dat is zo gegaan. Na dat jaar heb ik wel weer contact gekregen, het is nu allemaal een stuk beter, maar toen dus niet. Het is een soort vlucht eigenlijk, ik ga confrontaties uit de weg, ik heb daar helemaal geen zin in.

Ik las laatst iets in mijn horoscoop (ik ben Waterman) dat ik wel goed vond: 'Je bent gevoelig voor behoeften en wensen van anderen. Je gevoel van eigenwaarde wordt erdoor verhoogd'.

Het klinkt raar om te zeggen, maar ik geloof dat dat waar is." ■

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM - Meisjes die mondig zijn, bereiden zich beter voor op de eerste keer dan meiden die niet durven te praten over de eerste seksuele contacten. De laatste groep wacht af en de meesten kunnen zich na afloop wel voor de kop slaan als blijkt dat ze zwanger zijn geraakt.

Dat blijkt uit het proefschrift van Jany Rademakers over het voorkomen van ongewenste zwangerschappen. Zij promoveert volgende week vrijdag op het onderwerp aan de Rijksuniversiteit in Utrecht.

Nederland is het land met het laagste aantal tienerzwangerschappen in de Westerse wereld. Toch raken jaarlijks nog ruim vijfduizend meisjes tussen de vijftien en negentien jaar zwanger. Minstens de helft van die zwangerschappen is ongewenst. Vijf van de tien zwangere tieners laten de zwangerschap dan ook voortijdig eindigen met een

abortus. In het proefschrift van Rademakers komt een aantal meisjes aan het woord die dit overkwam. Veel van hen hadden voor dat zij met een jongen naar bed gingen niet goed nagedacht over voorbehoedsmiddelen. Een zestienjarige mavo-scholier: „Ik had niet verwacht dat ik al zo snel met een jongen naar bed zou gaan." Een zeventienjarige VWO-leerlinge: „Ik voelde me nog veel te jong voor de pil."

De onderzoekster denkt dat de meisjes ongewenst zwanger raakten omdat zij minder zelfvertrouwen hadden. En niet met hun vriendje durfden te overleggen over wat voor voorbehoedsmiddel zij zouden gebruiken. Een zeventienjarige havo-scholier: „Ik vond het wel eng, omdat het toch in een taboehokje zit. Ook voor mij is dat zo." Anderen durfden geen voorbehoedsmiddelen aan hun ouders te vragen omdat zij bang waren voor hun reactie.

Zwanger door verlegenheid

UTRECHTS NIEUWSBLAD/NZC

Wie verkering heeft, staat in middelpunt

19-4

(Door Richard Hogenkamp)
ZWOLLE - Verlieft zijn is leuk. Maar als je 13 of 14 bent en je hebt al verkering moet het wel dubbel leuk zijn, want dan sta je ook nog eens in het middelpunt van de belangstelling in je klas of vriendenkring. Wie al echt verkering heeft, is absoluut de populaire jongen.

Warner (14) is in zijn klas op de Zwolse Thorbeckescholengemeenschap zo'n populair type, want hij heeft eigenlijk altijd wel verkering. Zelf vindt hij zichzelf niet zo'n bink, maar Maaïke Adriaanse (13) weet te vertellen dat dat wel degelijk zo is.

Dat ze zelf geen verkering heeft en dus niet het middelpunt van haar klas is, stoort Maaïke helemaal niet. „Verlieft worden lijkt me wel leuk, hoewel het aan de andere kant ook vast wel lastig zal zijn. Ik denk dat iedereen je telkens vraagt hoe het met je verkering is en dat lijkt me niks. Misschien worden anderen ook wel jaloeers op je en dat maakt het ook vervelend.

Als ik verkering zou krijgen, moet het vanzelf ko-

De 14-jarige Warner loopt al geregeld met een meisje over het schoolplein, zoals hier met Claudia.

Foto Frans Paulman

men. Je kunt niet zeggen: op die leeftijd moet ik per se een vast vriendje hebben. Dat werkt gewoon niet zo",

zegt zij. Sommige anderen denken daar wat anders over. Jan van Dieren (14) is van me-

ning dat je op je zestiende toch echt wel vaste verkering moet hebben. Een jaar of 17 kan ook nog, maar later

moet het zeker niet worden, want dan zou het wel eens goed mis kunnen gaan. Tot je zestiende is het nog geen tijd voor een vast vriendinnetje. „Zo nu en dan een beetje verkering", vindt hij wel leuk, maar het moet op je dertiende of veertiende zeker nog niet te serieus worden.

Jeroen Mulder (15), had al eens een vriendinnetje, maar dat was toen hij 9 was. Hij vond het wel leuk en zou best weer eens verkering willen, maar als het niet vanzelf komt, gaat hij er niet geforceerd naar zoeken.

Jaloers is hij ook niet op andere jongens die wel verkering hebben. Maaïke vindt het ook niet erg als ze een meisje van haar leeftijd ziet, die innig gearmd met een jongen door de stad loopt of die onder een lantaarnpaal met haar vriendje staat te zoenen. Zelfs als haar hartsvriendin een vriend zou hebben en zij niet, zou Maaïke daar niet mee zitten. „Dat is juist leuk voor haar. Ik ga daar dan niet vervelend over doen. Nou ja, tenminste, zolang ze niet verliefd is op een jongen waar ik ook op val".

Als je jong en homo of lesbisch bent: Expresso

Een tijdschrift als steuntje in de rug

Als Nederlandse jongeren eenmaal ontdekt hebben dat ze als jongen op jongens of als meisje op meisjes vallen, doen ze er gemiddeld vier jaar over om dat 'in praktijk te brengen': pas dan gaan ze het tegen hun ouders vertellen of voor het eerst zoenen. Zo blijkt uit onderzoek. Het tijdschrift *Expresso* heeft maar één doel: die vier jaar terug te brengen tot nul.

DOOR MARJA BAETEN

Hoofdredacteur Bam-bi Delver: "Net zoals hetero-jongeren moeten homo-jongeren gewoon kunnen doen waar ze zin in hebben. Maar zover is het nog lang niet. Met *Expresso* willen we de jongeren een steuntje in de rug geven. Ze moeten vooral weten dat het leuk kan zijn om homo of lesbisch te zijn."

In andere kranten en tijdschriften is nog maar nauwelijks geschreven over *Expresso*. Volgens de hoofdredacteur omdat veel te veel mensen denken dat het tegenwoordig toch niet zo moeilijk meer is om te zeggen dat je homo bent en er ook iets mee te doen. Maar dan vergissen ze zich. Bam-bi Delver: "Een heleboel jongeren hebben ons geschreven dat ze het tijdschrift wel in de boekhandel of de kiosk hebben zien liggen, maar dat ze het niet durfden te kopen. Wat zouden de verkoper of andere klanten wel denken? Ze vragen daarom of ze het tijdschrift toegestuurd kunnen krijgen in een witte envelop waarop je absoluut niet kunt zien wat erin

zit. En dan doen we dan." Voor liefhebbers en geïnteresseerden bladeren we nummer 1 even door. Het begint met een verhaal over de popster Jimmy Somerville die altijd expres over zijn eigen homosexualiteit zingt om andere hojo's (homo jongeren) te laten horen dat ze niet alleen zijn. In elk nummer van *Expresso* vertelt een lesbische meid of een homo jongen uit het buitenland een zelf meegeemaakt verhaal. Deze keer is het een Turkse jongen die in Nederland is opgegroeid. Toen z'n ouders merkten dat ie misschien homoseksueel was, hebben ze hem als de wiedeweerga mee terug genomen naar Turkije waar homoseksualiteit nog

steeds strafbaar is. De jongen is nu 22 jaar en beschrijft wat voor 'hondenleven' hij daar leidt, zoals hij het zelf noemt. Als hij klaar is met zijn studie komt hij zo snel mogelijk naar Nederland terug. In de rubriek *Het oog wil ook wat* worden tv-programma's besproken waarin homoseksualiteit op de een of andere manier een rol speelt, zoals *In de Vlaamse Pot*. "De serie laat gewoon zien dat het mannenpaar in één bed slaapt en de kijker ziet dat de twee elkaar kussen. Prima. Op zichzelf is dit natuurlijk zeer provocerend voor de *huis-tuin-en-keuken-burgo*. Maar de humor is niet de mijne. Prima dat zo'n serie wordt uitgezonden, al kijk ik liever

naar iets anders." In de *Homopost* verbaast een ingezonden brieven-schrijfster zich erover hoe het toch komt dat er genoeg jongens zijn die zich druk willen maken over homo-emancipatie, maar dat actieve lesbische meiden zelfs met een kaarsje niet te vinden zijn. En dat moet van die brieven-schrijfster natuurlijk veranderen: geef je op en meld je aan! In de mini-advertentie-rubriek *Zootjes* zoekt een volleybalclub uit Den Bosch homo's en lesba's om het team mee uit te breiden. En kun je voor vijf gulden de *Wie-is-het-poster* bestellen, waarop foto's staan van alle bekende Nederlanders die homo of lesbisch zijn. Of waarvan de

makers van de poster zwaar he vermoeden hebben dat ze het zijn "Leuk kado voor je ouders als ze mochten denken dat jij de enig bent in Nederland!"

Verder word je dringend verzocht geen Marlboro sigarette meer te roken. Die worden gemaakt door de Amerikaanse firma Philip Morris en datzelfde bedrijf ondersteunt de politieke campagne van senator Jesse Helms. Die Helms is voor scheiding van witte en zwart leerlingen in het onderwijs, roept dat Aids de straf van God is, dat mensen met Aids afgezonderd moeten worden en dat overheidsgeld voor Aids-onderzoek weggegooid is.

Ook een artikel over de naaktfoto's van de Amerikaanse fotograaf Don Mader. Er wordt nog eens op een rijtje gezet wat er nou precies gebeurt nadat zijn foto's van naakte jongens door de politie in beslag werden genomen. Inclusief *De Grote Expresso-Kinderporno-Prijs vraag!* Voor Primeur-lezers een koud kunstje. De vraag is namelijk welke van de drie afgebeelde foto door de rechter 'kinderporno' wordt genoemd. Dat heeft letterlijk in Primeur 2 van 1991 gestaan. Profiteer van die wetenschap, stuur je antwoord op en win of een jaarabonnement op *Expresso* of uit eigen vrij wil een keer model staan voor Don Mader.

Expresso verschijnt 4 keer per jaar. Een abonnement kost f17,50 en voor CJP-houders f15,-. Voor meer informatie: 020 - 6255204.

Jongens en meisjes die 'zo' zijn

19/14

Marita Keilson-Lauritz, Marty P.N. van Kerkhof, Robertine Romeny, Homoseksualiteit voor beginners. Over geschiedenis, emancipatie en leefstijl. Schorer/Van Gennep Amsterdam, 244 blz., prijs 29,50

Uiteraard hebben de meeste mensen een heteroseksuele vader en moeder. Onder andere van hen leer je hoe je je gedraagt in een liefdesrelatie. Als je zelf homo of lesba bent, moet je het doen zonder zo'n voorbeeld. Datzelfde geldt voor een hetero van wie een van de ouders homoseksueel is.

Daardoor kan het een hele tijd duren, eer je van jezelf ontdekt dat je je eigenlijk vooral aangetrokken voelt tot mensen van je eigen geslacht. En dan moet je er nog achter zien te komen hoe je zo'n dames- of herenliefde zou kunnen aanpakken. Bovendien is homoseksualiteit meer dan het liefdesbedrijf met iemand van het zelfde geslacht. In elke middelbare-schoolklas zitten er wel een paar. Ze tobben met hun sekse-identiteit. Het COC geeft daarom voorlichting op scholen, die jongens en meisjes die 'zo' zijn een beetje op weg helpt. En de andere leerlingen worden er in zo'n les op gewezen dat hetero niet de enige mogelijkheid is.

Zolang zulke voorlichting wordt gegeven door mensen die voor het overige een beetje binnen de wereld van die jongeren passen, is dat prima. Maar soms verschijnt er op een truttige scholengemeenschap een wat al te bevrijde homo. Dan denkt de jeugdige homoseksueel: "Ja, ik heb soms wel zulke gevoelens, ik val wel eens op een vriendje, maar voor de rest ben ik niet zo." Dan kan de voorlichting wel eens eerder vooroordeelbevestigend uitwerken.

Het boek 'Homoseksualiteit voor beginners' leidt niet aan dit euvel. Het bevat een serie gesprekken met homo's en lesba's. Over hoe ze leven en liefhebben. Wat er leuk is aan de homoseksuele subcultuur. En hoe je praktisch als beginnend homo-jongen of lesbisch meisje de eerste stappen kan doen naar een aardig leven.

Aldert Schipper

CA 3

"Wij zijn het meest liberale bedrijf dat er bestaat", zegt Veronica-baas Lex Harding in het nieuwe periodiek *Expresso*, blad voor 'homojongens & lesbische meiden'. "We hebben hier veel homofielen werken, die krijgen het ook echt voor hun kiezen hoor, een homo wordt hier gewoon met 'homo' aangesproken. Maar toen ik 'In de Vlaamse Pot' zag,

en ik zag twee nichten met elkaar zoenen, en ook nog eens met elkaar in bed liggen, toen dacht ik, dit gaat te ver!" *Expresso* weet te melden dat Haye van der Heijden, schrijver van deze gay comedy, op verzoek van Harding en de zijnen de opdracht heeft geen 'relnichten' te maken van het in de serie geportretteerde herenkoppel.

Anneke las stiekem in de bibliotheek boeken over homoseksualiteit

UN 19

(Door Berber Schrijver) UTRECHT — "De aller-eerste keer dat ik merkte dat ik meisjes wel erg interessant vond, was ik 14 jaar. Ik had er nog nooit van gehoord dat dat kon", zegt Anneke (23) uit Utrecht. Zij is homoseksueel. Dat betekent dat zij op meisjes is en niet op jongens. Jongeren die ontdekken dat zij homofiel zijn, kunnen het daar volgens haar erg moeilijk mee hebben.

"Ik woonde toen in Zuid-Limburg. Op mijn zeventiende had ik verkering met een jongen. Ik heb hem verteld dat ik soms op meisjes verliefd was. Hij heeft mij aangeraden om uit te zoeken wat ik voor meisjes voel. En er boeken over te lezen", zegt Anneke.

"Al vrij snel heb ik geaccepteerd dat het zo was. Wel heb ik het heel lang geheim gehouden dat ik lesbisch ben. Als ik in de bibliotheek boeken over homoseksuali-

teit wilde lenen, kon ik ze niet laten afstempelen. Want dan zouden andere mensen het te weten komen. Daarom las ik de boeken stiekem in een hoekje in de bibliotheek. Ook op school heb ik het nooit verteld. Dat durfde ik niet." "Ik heb het ook vrij laat aan mijn ouders verteld. Dat kwam omdat ik, toen ik in de puberteit was, niet zo goed met mijn moeder kon opschieten. Mijn vader heeft het wel geaccepteerd, maar mijn moeder praat er nooit met mij over. Nu ik een vriendin heb, vraagt ze nooit eens hoe het met haar gaat. Daar heb ik het moeilijk mee."

Een paar jaar geleden verhuisde Anneke naar Utrecht. Zij kwam terecht bij Beide Pinken, een groep van lesbische meisjes en homofiele jongens in Utrecht. Beide Pinken organiseert avonden voor deze jongeren over onderwerpen die met homoseksualiteit te maken

hebben. Anneke helpt mee op deze avonden.

Anneke: "Wat ik merk bij de jongeren die op de avonden komen, is dat ze het meestal wel vrij snel aan hun ouders vertellen. Maar op school zeggen ze niks. Want ze zijn heel bang dat het raar wordt gevonden. En aan de meesten zie je het ook niet. Het zijn doodnormale jongens en meisjes."

"Voor mijzelf is het inmiddels heel normaal dat ik lesbisch ben. Ik heb een vriendin en dat is hartstikke leuk. Als je net hebt ontdekt dat je homoseksueel bent, kun je nergens anders meer aan denken. Maar nu ben ik zo ver dat het niet meer het belangrijkste is. Ik kan nu net als andere mensen, weer met andere dingen bezig zijn".

Ophef en gedoe rond een affiche

Wat hebben Adam en Eva met de vrije tijd van tieners te maken?

Als je ooit in een buurthuis komt, heb je het affiche dat hiernaast staat afgedrukt waarschijnlijk wel zien hangen. Het is de aankondiging van een congres op vrijdag 26 april in Maarsse. Er zal gepraat worden over *tieners in hun vrije tijd*. Dat staat tenminste in de tekst op het affiche, maar wat doet zo'n foto daarbij?

DOOR MARJA BAETEN

Vinden de organisatoren van het congres dat tieners in hun vrije tijd elkaar een appeltje moeten geven en dat gezellig samen op eten? Of wordt er op de foto een toneelstukje gespeeld en is het de bedoeling dat tieners dat in hun vrije tijd eens wat meer gaan doen? Organisator van het congres, Marja van Schie: "We kregen ook een telefoontje van een tienerwerker die ons vroeg of het voortaan de bedoeling was dat hij met z'n tieners bloot door het buurthuis ging lopen. Niet serieus bedoeld natuurlijk, hij wou alleen maar even zeggen dat hij het een stom affiche vond. En hij was niet de enige. Ik heb ze niet geteld hoor, maar wel vaak onafgemaakte zinnen door de telefoon gehoord van mensen die van boosheid volkomen uit hun bol gingen. De kwaadheid kwam vooral omdat ze het onfatsoenlijk vonden dat wij in een tijd dat kranten bol staan van incest en seksuele kindermishandeling een jongen (13) en meisje (15) zo bloot

zo groot op een affiche durfden te zetten."

Maar wat heeft die foto met vrije tijd van tieners te maken?

Marja van Schie: "Dat is een lang verhaal. Eerst hadden we bedacht dat er een foto op zou komen van tieners in spijkerbroek met een ghettoblaster die hun boekentas weggooien. Het cliché-beeld zal ik maar zeggen. Maar dat wilden we dus eigenlijk niet, want op dat congres zou nou juist niet gepraat moeten worden vanuit het vooroordeel: *o, we weten wel hoe tieners zijn*. Wij willen dat iedereen die met tieners werkt weer fris tegen die leeftijds-groep (12-16 jaar) aan gaat kijken."

En bereik je dat met een foto die niemand begrijpt?

"In ieder geval worden mensen er wel door wakker geschud. Het affiche heeft bijna iedereen verbaasd. Heel veel mensen belden alleen maar op om te zeggen dat ze zo nieuwsgierig waren wat die foto betekende en als wij dan zeiden dat we dat op het congres gingen uitleggen, werden ze nog nieuwsgieriger en zouden ze zeker komen."

Leg het ons nu maar vast uit.

"Het idee kwam van de vormgever (I.E. Kriek) die in het Rijksmuseum in Amsterdam ook rondleidingen verzorgt voor jongeren. Het was hem opgevallen dat groepen soms geïnteresseerd stil bleven staan voor een heel klein schilderijtje van *Adam en Eva in het Paradijs*. Dat wil ik op het affiche, zei hij toen tegen ons."

En toen vroegen jullie natuurlijk: wat hebben Adam en Eva met vrije tijd van tieners te maken?

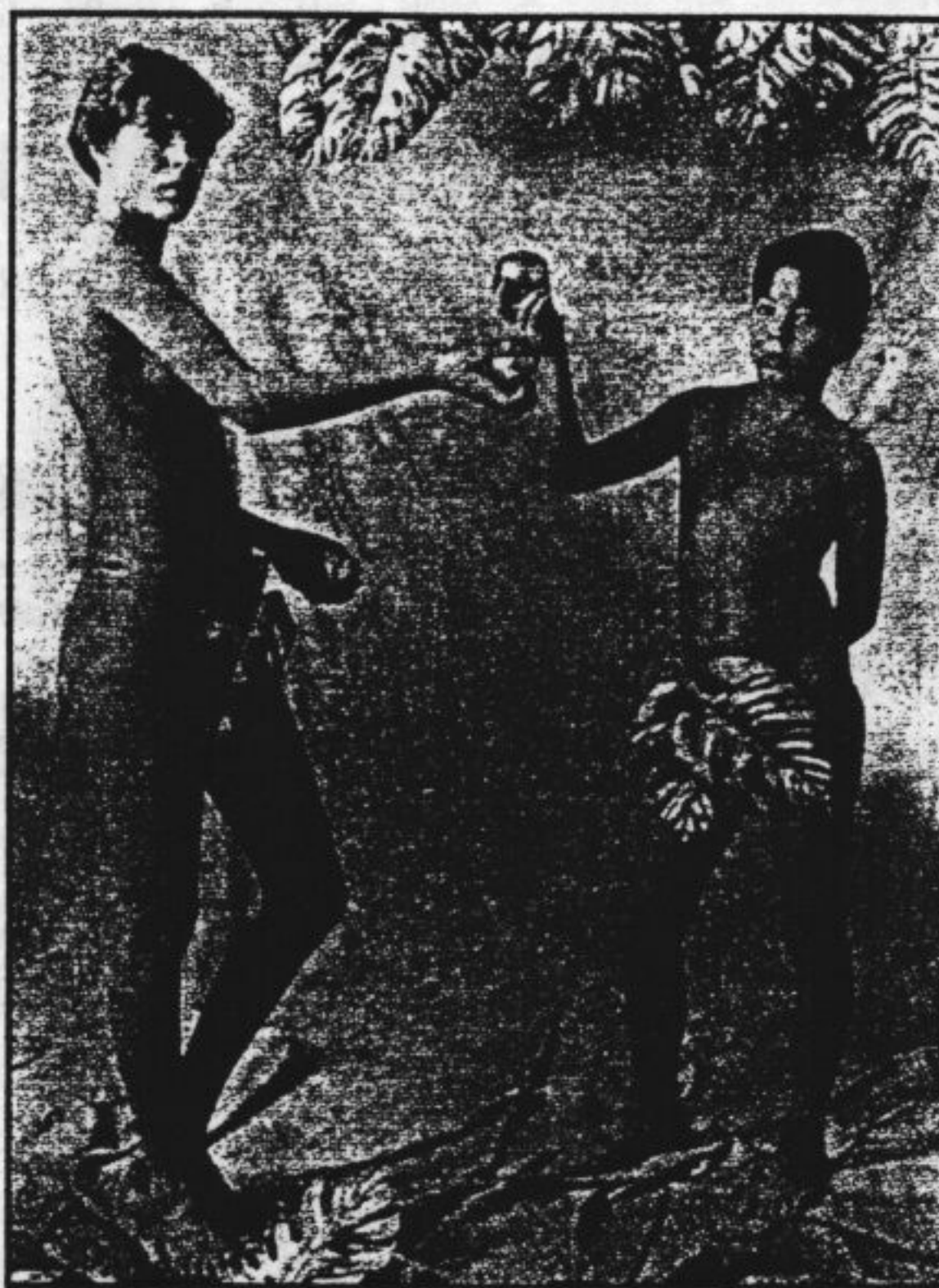
"Ja... Hoewel? We vonden het eigenlijk vooral een origineel idee en pas later bedachten we dat het ons niet voor niks meteen aansprak. Want er zitten veel bedoelingen van ons congres in dat beeld verstopt."

Waar en wat dan allemaal?

"Die bloetheid bijvoorbeeld laat zien hoe kwetsbaar tieners eigenlijk zijn, want dat zijn ze. Ook al vermoeden ze zich in stoere spijkerbroeken met tetterende ghettoblasters. Verder zei ik al dat wij zoveel mogelijk vooroordelen over tieners van altijd tv-kijken en zich toch nergens voor interesseren, uit de weg willen ruimen. En dan is het paradijs de ideale situatie, want van daaruit is nog alles mogelijk. En die appels zijn het symbool van verleiding. Tieners laten zich graag verleiden tot dingen die niet mogen. Maar tieners moeten ook verleid worden om hun vrije tijd zinvol te besteden, anders komen ze niet."

Als tieners zo kwetsbaar zijn, is het dan niet onverantwoordelijk om er twee zo bloot op een affiche te zetten, dat ook in het buurthuis hangt waar ze zelf misschien komen?

"Dat hebben we van tevoren heel goed met deze twee doorgesproken. Ook met hun ouders is alles uitvoerig bepraat en niemand dacht dat het voor de een of de ander vervelende consequenties zou hebben. Toen wij al die boze telefoontjes kregen, zijn we ook onmiddellijk met

de twee modellen gaan praten. Om ze nog eens te waarschuwen voor negatieve reacties. Maar ze waren alleen maar heel verbaasd dat die er kwamen. Precies dezelfde foto zou ook op de voorkant van het tienerhandboek komen staan. De kinderen en hun ouders hadden daar geen bezwaar tegen, ook niet toen het affiche al overal hing. Maar wij hebben nu besloten om het toch

maar niet te doen. Een affiche hangt een paar weken en bovendien leggen we het uit op het congres. Zo'n boek leidt een veel langer leven en zonder uitleg zouden mensen misschien hele foute gedachten over ons kunnen krijgen. En daar zitten we niet echt op te wachten."

Deskundologica 133

SEKSTANT

Jeugd en seks 1990

In oktober 1987 woonde ik in Genève, in het hoofdkwartier van de Wereldgezondheidsorganisatie, een conferentie bij over "Aids, seksueel overdraagbare aandoeningen en jongeren". We waren er met zijn dertigen, uit alle hoeken van de wereld, en allemaal werkzaam op de gebieden geslachtsziekten, Aids, of jongeren. Al gauw kwam naar voren dat we eigenlijk heel weinig wisten over de ontwikkeling van seksueel gedrag bij jongeren. Bovendien rustte op dat onderwerp in de meeste landen een sterk taboe, waardoor onderzoek ernaar vrijwel onmogelijk zou zijn. Een zeer donkere hoogleraar uit India verklaarde dat in zijn land seksualiteit alleen binnen het huwelijk was toegestaan, zodat onderzoek bij ongetrouwden ook geen enkele zin zou hebben. Voor een aantal Moslimlanden gold min of meer hetzelfde.

Heel bijzonder was dan ook de voordracht van de Amerikaanse kinderarts *Blum*, die de resultaten toonde van een groot onderzoek in de staat Minnesota. Daarbij waren 34.000 jongeren schriftelijk ondervraagd over hun seksueel gedrag: eerste coïtus, seksuele voorkeur en naar wie zou je toegaan als je bang was een geslachtsziekte te hebben? Het onderzoek was ingebed in een veel omvangrijker vragenlijst, waarbij ook naar heel andere dingen geïnformeerd werd. Kennelijk was het nog te ongebruikelijk om alleen maar te vragen naar seksualiteit.

Na terugkomst in ons land bleek het mogelijk om twee instituten warm te krijgen voor een dergelijk onderzoek, het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (NISSO) en het

Nederlands Instituut voor Preventieve Gezondheidszorg (NIPG-TNO). Bovendien waren ook de Peilstations Jeugdgezondheidszorg bereid om mee te doen. Daardoor was er dus de mogelijkheid om onderzoek te doen op scholen, via de schoolartsendiensten, die tegenwoordig allemaal zijn ondergebracht bij G.G.D.-en. Via de peilstations is het mogelijk om een betrouwbarer steekproef te trekken uit de Nederlandse schoolbevolking. Op die manier was er al onderzoek gedaan naar roken, alcohol- en druggebruik, naar leefstijl en naar voedingsgewoonten.

De beide instituten hadden binnen hun al vastgestelde onderzoeksbudgetten natuurlijk niet zomaar ruimte voor een nieuw project. Dus moest er extra geld komen. Gelukkig was het Praeventiefonds bereid om bij te springen, na gunstige adviezen van alle Aids-autoriteiten. Iedereen vond dat we veel meer moesten weten over de betekenis van Aids voor jongeren. De vragenlijst uit Minnesota, die eerst als uitgangspunt diende, werd spoedig vervangen door een heel nieuwe opzet.

Ook pijpen en beffen?

Lang is nagedacht over de vraag hoe ver je mag gaan in een vragenlijst voor jongeren vanaf 12 jaar. Mag je dan vragen naar anaal contact, naar oraal-genitaal contact (pijpen en beffen), naar masturberen en welke woorden moet je dan kiezen? Uiteindelijk werden masturberen en anaal contact wel opgenomen en oraal-genitaal contact niet. Dat had ook weer onvoorziene gevolgen. Een school-

VERVOEG **SEKSUAAL**

artsdienst haakte af, juist omdat er niet gevraagd werd naar pijpen. Als je naar zo'n gewone handeling niet vraagt, dan is je onderzoek waardeloos, vonden ze. De vragenlijst werd op begrijpelijkheid en lengte getest in een profonderzoek bij 500 leerlingen uit alle typen van voortgezet onderwijs. Daarbij werd ook nagegaan hoe vragen over seksualiteit zouden vallen. Er was immers nog nooit eerder op scholen een onderzoek naar seks gedaan!

Via de schoolartsen werden ruim 150 scholen benaderd. Aanvankelijk was de lijst van scholen nog groter, maar een aantal scholen van protestants-christelijke signatuur was niet bereid om mee te werken.

In totaal waren de lijsten van 11.431 leerlingen bruikbaar. Ik doe een keus uit de resultaten van het onderzoek.

Seksuele fantasieën

Er werd naar fantasieën geïnformeerd op een manier die ook ruimte bood voor homo-erotische gedachten. Zowel aan jongens als aan meisjes werd gevraagd hoe vaak ze seksuele fantasieën hadden over meisjes en over jongens.

Op de leeftijd van 12-13 jaar heeft 88% van de jongens en 77% van de meisjes op zijn minst "een heel enkele keer" een seksuele fantasie. Meisjes halen hun betrekkelijke achterstand echter in twee jaar in. Er is helaas niet nagegaan waarover de fantasieën precies gaan en ook niet hoe intens de fantasieën zijn. En dan te bedenken hoe niet zo erg lang geleden "onreine gedachten" nog opgebiecht moesten worden aan mijnheer pastoor...

Masturberen

Er is niet rechtstreeks gevraagd of de jongere masturbeert, want dat leidt tot onder-rapportage. Nee, indirecte vragen geven meer informatie.

Bij het vooronderzoek bleek dat de meeste scholieren de vraag over zelfbevrediging nogal schokkend vonden. Daarom is de vraag niet gesteld aan de 12-13-jarigen. Van 14 tot 19 jaar neemt bij jongens het masturberen toe van 80 naar 90%, en bij meisjes van 43 naar 62%.

Meisjes liggen dus wat achter bij jongens. De eerste gegevens daarover uit het oude onderzoek van Kinsey en medewerkers, uit 1953, tonen een nog veel tragere ontwikkeling van het masturberen bij meisjes. Het is onduidelijk of dat nu samenhangt met de meer verborgen ligging van de kittelaar of met het feit dat meisjes op een andere manier opgroeien, met minder seksueel gerichte gesprekken, dan jongens.

Seksuele fantasieën en zelfbevrediging gaan sterk samen. Van de leerlingen die wel seksuele fantasieën hebben, doet 68% ook aan zelfbevrediging; van degenen die nooit fantasieën hebben maar 20%. Bij meisjes blijft het vaker bij fantasieën.

Ontwikkeling seksueel gedrag

Sinds het onderzoek van Schofield uit 1965 wordt algemeen aangenomen dat er een zekere volgorde is, van zoenen, tongzoenen, strelen boven de kleren, idem onder de kleren, tot naakt vrijen en coïtus.

Toentertijd bleek er gemiddeld vier jaar te liggen tussen het eerste zoenen en het hebben van geslachtsverkeer. Sinds het onderzoek van Schofield zijn er 25 jaar verstreken en de hele reeks is ondertussen vervroegd. Alle dingen vinden nu eerder plaats. Maar de duur van eerste kusje tot eerste geslachtsgemeenschap is nog steeds zo'n vier jaar.

Er zijn eigenlijk twee vormen van vervroeging, een biologische en een sociaal-psychologische. Die biologische vervroeging is het duidelijkste bij de menstruatie, de *menarche*. Die vervroegt met een tempo van 3 maanden per 10 jaar. Dat is waarschijnlijk een gevolg van betere voeding en gezondheid, kleinere gezinnen, en toegenomen welvaart. Te verwachten is dat ook de eerste zaadlozing vroeger plaats grijpt, maar onderzoek daarnaar is wat moeilijker.

Naast de lichamelijke vervroeging is er ook een sociale vervroeging, waardoor allerlei dingen, zoals eerste vrijerij, eerste coïtus, het huis uitgaan, samen gaan wonen, nu op een vroeger tijdstip plaatsvinden.

Daartegenover staat een stijging van de huwelijksleeftijd en een uitstel van de gezinsvorming.

Coïtus-ervaring

Gegevens over coïtus-ervaring staan centraal in een onderzoek naar seks en relaties bij jongeren. In verband met de voorlichting (ouders, school) is het noodzakelijk om te weten hoeveel jongeren op een bepaalde leeftijd al geslachtsgemeenschap hebben (gehad). Daarnaast is het natuurlijk van belang in verband met alle publieke voorlichtingscampagnes rondom Aids. In de derde plaats is die kennis nodig om de onmisbare financiële middelen te verkrijgen voor die acties.

Naar mijn ervaring werkt het erg oog-openend om op een ouderavond een tabelletje te laten zien met gegevens over coïtus-ervaring. Voor ouders spreekt de kans op zwangerschap daarbij vaak meer aan dan de kans op besmetting, maar door Aids is er wel wat aan het veranderen. Het is jammer dat er geen heldere figuur zit in de publicatie van het onderzoek. Die figuur bestaat wel en hij wordt hier afgebeeld.

Veel mensen schrikken een beetje als ze zien dat er op de leeftijd van 12-13 jaar al een paar procent van de jongeren coïtuservaring heeft. Toch vinden we die getallen ook bij andere onderzoeken, zowel in ons land als daarbuiten. Het zal dus wel kloppen. Dan rijst de vraag hoe het zit met die jongens-meisjes verschillen. Hebben de meisjes onder-gerapporteerd, dat wil zeggen niet al hun ervaringen gemeld? Of hebben de jongens over-gerapporteerd, dat wil zeggen een beetje gebluft? Of hebben meer meisjes het met een jongen gedaan? Of hebben jongens het met oudere meisjes gedaan? Dat laatste is vrijwel zeker niet het geval.

Er zijn ook vrij belangrijke verschillen naar opleidingsniveau. Leerlingen van het lager beroepsonderwijs liggen duidelijk voor op de leerlingen van het VWO. Op de leeftijd van 16-17 jaar is de helft van de leerlingen bij het lager beroepsonderwijs al eens met iemand

naar bed geweest, terwijl van de VWO-leerlingen dan pas één vijfde die ervaring heeft. Dat zou kunnen samenhangen met het feit dat leerlingen bij LBO en MAVO vaker wat bluffen over hun seksuele ervaring. In de vragenlijst zijn ook vragen opgenomen die een zekere "waarheidscontrole" mogelijk maken, waardoor dat bluffen aangetoond kan worden. Maar ook los daarvan zijn er aanwijzingen dat de lagere beroepsopleidingen inderdaad wat vroeger sekservaring opdoen, mogelijk omdat seks daar een wat andere status heeft. Meer in de zin van "het gevoel hebben dat je zo ver bent". In dit verband is het misschien van belang om te memoreren dat zwarte jongeren in de V.S. zich helemaal onttrekken aan de Schofield-volgorde van eerste kusje, enz., omdat het in die kringen alleen telt als er echt gescoord is in de betekenis van echt geneukt hebben.

Ook de religieuze achtergrond speelt een rol. De meeste ervaring hebben moslimjongens, dan komen de niet-gelovige jongens en daarna de christelijke. Bij de meisjes hebben de moslimmeisjes juist minder ervaring dan de christelijke en niet-gelovige meisjes.

Anale seks

Voor zover mij bekend is er geen enkel breder onderzoek in ons land gedaan naar anale seks. Wel is het een belangrijk vraagpunt in de homo-vervolgstudie naar hepatitis-B en Aids, maar in algemener bevolkingsonderzoek wordt het thema nooit aangeroerd. Jongens en meisjes van 14-15 jaar melden in 5%, van 16-17 jaar in 8% en van 18-19 jaar in 11% anale gemeenschap te hebben gehad. In vrijwel alle gevallen gaat het daarbij om heteroseksuele contacten. Op elke vijf scholieren met coïtuservaring zou dus één leerling wel eens anale gemeenschap gehad hebben. Iets wat in verband met Aids-preventie niet zonder betekenis is. Maar hoe neem je dat op in je algemene voorlichting?

Uitgaan

In het vroegere onderzoek naar het groeien van seksuele contacten lag de nadruk erg sterk op lichamelijke uitingen, zoals eerste zoen-tje, eerste tongzoen, betasten boven het truitje, enzovoort. Er werd toen geen aandacht gegeven aan de voorwaarden waaronder die fasen bereikt worden. Allereerst moeten er voldoende gelegenheden zijn om contacten te leggen. Daarnaast dienen jongeren zich voldoende vaardigheden eigen te maken.

De *contacten* worden vooral in het uitgaansleven gelegd. Dat komt met name op dreef vanaf de derde klas van het voortgezet onderwijs. Jongeren die twee keer per maand of vaker een disco of een café bezoeken, hebben aanmerkelijk meer seksuele ervaring dan de jongeren die niet zo vaak uitgaan.

De *vaardigheid* in het omgaan met seksuele relaties moet aangeleerd worden. Hoe ouder de scholieren zijn, hoe vaker zij onder het vrijen aan hun partner vragen wat deze lekker vindt. Daarbij liggen de jongens duidelijk voor op de meisjes. Na verloop van tijd laten jongeren ook steeds meer toe bij het vrijen. Het aantal scholieren dat zegt te zorgen dat het vrijen niet te ver gaat daalt bij het ouder worden. Daarbij zijn het vooral de meisjes die dat bewaken.

Aantal partners

Enerzijds wordt op steeds jongere leeftijd met seks begonnen, anderzijds worden huwelijken en gezinsvorming steeds langer uitgesteld. Hoe wordt die toenemende "vrije periode" ingevuld?

Met meer seksuele relaties na elkaar. Bij vergelijking van de huidige onderzoeksresultaten met de cijfers van de Sex in Nederland-onderzoeken uit 1968 en 1981 blijkt dat het percentage jongeren dat met twee of meer partners naar bed is geweest, gestegen is van 9%, via 17%, naar 22% nu. Op een andere manier uitgedrukt: van alle scholieren die gemeenschap hebben gehad, is rond 40% wel eens van partner veranderd. Ook dit gegeven is van belang voor de Aids-preventie, omdat met name in protestants-christelijke kring wordt gesteund op *partnertrouw* als voornaamste peiler tegen besmetting met HIV.

Als men kijkt naar de religieuze achtergrond, dan blijkt dat islamitische jongens beduidend vaker ervaring hebben met verschillende partners. De verschillen tussen de christelijke en niet-gelovigen scholieren zijn te verwaarlozen.

Seksuele netwerken

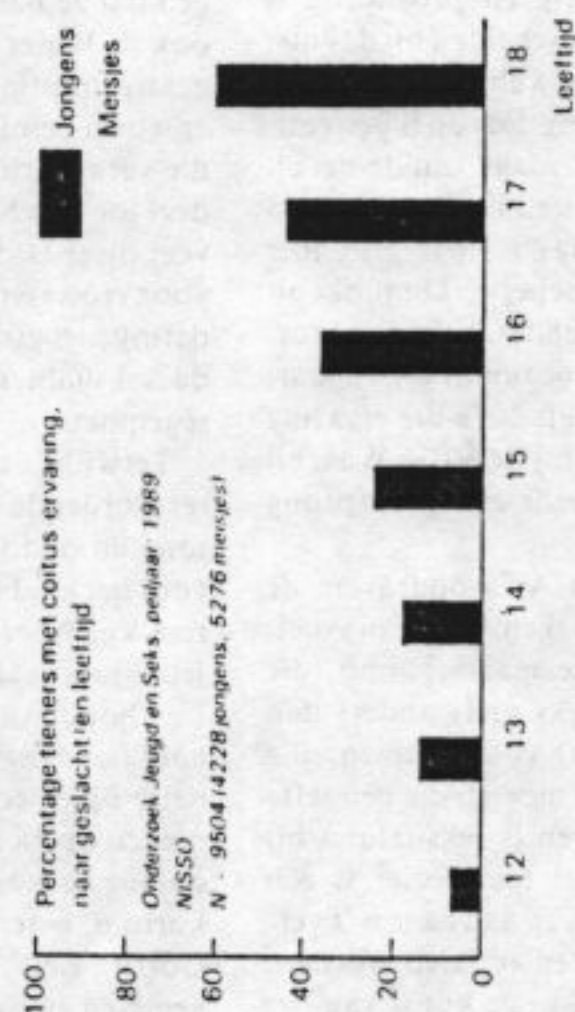
Helemaal nieuw was hier ook het onderzoek naar netwerken. De netwerkgedachte zelf is al veel ouder. Ik herinner me een mopje uit mijn jeugd, waarbij iemand de pest heeft aan de dominee of de burgemeester van een kleine gemeenschap en dan bij zichzelf overlegt hoe de gehate figuur te treffen. Zijn "druiper" wordt via Marie doorgespeeld naar de bakker en komt dan via de bakkersvrouw terecht bij de dominee, met wie ze een geheime relatie heeft.

Bij de bestrijding van geslachtsziekten (SOA, Seksueel Overdraagbare Aandoeningen) spelen netwerken een grote rol. Daarom worden daarbij alle contacten nagevraagd, uiteraard zeer vertrouwelijk. Maar bij een scholierenonderzoek levert dat toch problemen op. Je kunt daarbij geen namen navragen. Maar wel kun je, zonder de naam te laten noemen, gegevens van de partners vragen.

Aan de scholieren met coïtus-ervaring is gevraagd of hun partner ook met anderen naar bed was geweest. Daardoor weten we hoeveel scholieren in een "gesloten netwerk" verkeerden en hoeveel in een "open netwerk". Een gesloten netwerk houdt in dat iemand alleen sekscontact heeft met een of meer monogame partners. De monogame partners hebben dus geen andere sekscontacten naast deze ene figuur.

Bij een open netwerk zijn er verbandingen met anderen, die op hun beurt weer contacten hebben met derden. De term "derden" is hier zeer op zijn plaats omdat we in de geslachtsziekten-wereld vaak zeggen dat er voor het verspreiden van SOA altijd drie mensen nodig zijn. Aids is zeker op te vatten als een seksueel overdraagbare aandoening.

Onder de 12-13-jarigen had 6% al geslachtenijke ervaring. Een op de zes wist zeker dat hij of zij de *omze* geweest was in die relatie. Dat was dus een gesloten relatie, zonder risico op een seksueel overdraagbare aandoening.

Vraag 59: Na zelfbevrediging ("seks in mijn eenetje") voel ik mij schuldig.

Vraag 60: Als ik tijdens zelfbevrediging ("seks in mijn eenetje") aan seks denk, schaam ik mij:

- 1. ja, heel erg
- 2. ja
- 3. eigenlijk wel
- 4. eigenlijk niet
- 5. nee
- 6. nee, helemaal niet
- 7. ik doe nooit aan zelfbevrediging
- 8. ik denk nooit aan seks

Maar de andere vijf waren daar niet zo zeker van, of ze wisten zelfs niet zekerheid dat de ander ook eerdere contacten had gehad. Anders gezegd: 5% van de jongeren van 12-13 jaar, dat is één op de twintig, verkeert in een seksueel netwerk dat de mogelijkheid in zich heeft van besmetting met een seksueel overdraagbare aandoening, waaronder Aids.

Ik kom terug op dit belangrijke onderzoek.

Philip den Biouwmeester

SEKSTANT

De NVSH als oma, je babyfiel voelen, in de Golfoorlog kun je zien dat er veel veranderd is, meisjes en jongens moeten weer gescheiden seksuele vorming krijgen. Waar ben ik geweest om dit soort opmerkingen op te vangen? Jawel, op het NVSH-studiecongres op 16 maart in Utrecht. Een boeiende dag voor de vele aanwezigen. De titel was niet mis: *Seks na de zondvloed*. Er is nog zoveel te doen dat Frits Wafelbakker roept: NVSH, ben je daar? Hij is optimistisch: het ledental mag dan geslonken zijn, de strijdbaarheid is gebleven. Er kan geen seksfeitje voorbij gaan zonder dat de NVSH aanslaat; dat is dan ook haar taak, een combinatie van waakhond en horzel. Het vorige NVSH-congres was in 1969. Een belangrijk deel van onze toenmalige doelstellingen op het gebied van anticonceptie, abortus, homo-seksualiteit, pornografie en prostitutie is bereikt. Al zegt hij er bescheiden bij dat niet zonder meer te zeggen valt hoe groot de invloed van de vereniging daarop is geweest. Een aanmerkelijk percentage van de bevolking onderschrijft de stelling dat seks iets natuurlijk en plezierigs is, dat zich niet alleen tot het huwelijk beperkt. Dit blijkt uit cijfers van een NISSO-onderzoek: de coitus-ervaring van jongeren begint al bij 12 jaar, op 15-jarige leeftijd heeft 20% die ervaring en bij 18 jaar om en nabij de 60%. Waarbij opvalt dat jongens steeds een voorsprong hebben op meisjes.

Gerda van Dijk laat Ayla opdraven, de hoofdpersoon in de boeken van Jean Auel. In de ene, patriarchale maatschappij, die van de Holebeer, is seks niets anders dan een behoeftebevrediging voor mannen, alle geslachtsrijpe vrouwen moeten die behoefte bevredigen. Daarentegen is seksualiteit bij de Anderen heilig. Het seksplezier is een opdracht van de Godin, en aan haar is 't vermogen kinderen geboren te laten worden. Jonge mannen worden in de kunst van het seksuele plezier geïngewijd door ervaren vrouwen en ervaren mannen laten tijdens inwijdingsritten jonge meisjes het plezier en de kracht van seks ervaren. Gerda's lezing draagt als titel "Man en vrouw, een boeiend gevecht in de erogene zone". In onze maatschappij krijgen met name meisjes slechte voorlichting over seks, terwijl jongens wordt geleerd zich te beheersen ten opzichte van "goede" vrouwen, en "slechte" vrouwen te minachten. Taal en gebaren van vrouwen en mannen zijn niet goed op elkaar afgesteld; in de toekomst zullen zij elkaars taal beter moeten gaan verstaan. Wij bevinden ons in een moeizame verandering van waarden rond man-zijn en vrouw-zijn; ook in de seksualiteit. Oude patronen vervagen, we moeten, hoe moeilijk ook, komen tot een systeem waarin de wederzijdse waarden ervaren kunnen worden, in de taal van de ander. Mannen en vrouwen hiervoor de gelegenheid tot groei en communicatie geven, zonder dat de negatieve kanten verdood worden, dat lijkt haar een grote taak voor de NVSH.

De titel van de lezing van Heleen Crul is "De seksualiteit voorbij, de minne tege-

moet". Haar is slechts een vluggertje van 7 tot 10 minuten spreektijd toebedeeld en daar houdt zij niet van. In die tijd zegt ze toch een heleboel zinnige dingen. Door de seksuele revolutie hebben we onze onschuld verloren. De liefde werd verbannen en de lust binnengehaald. Van kruin tot kruis daarin ondergedompeld, bleek lust toch vermoeiend, bewerkelijk en onverzadigbaar. Een mens is meer dan seksualiteit: nu bekijken we seksualiteit nog te veel door een vergrootglas, seks moet, seks doet je goed. Daardoor wordt seks een overvraagd gebied. We moeten weer gaan beminnen. *Gewenste intimiteiten zijn een groter probleem dan ongewenste*. In seksueel opzicht moeten we weer maatjes worden. Heleen ziet enkele grote veranderingen, tijdens de Golfoorlog: mannen die huilen, soldaten die eerlijk zeggen dat ze hartstikke bang zijn. Ze ziet dat ook in James Bond-films. Er komen waarachtig intuïtie, fantasie en gevoel aan te pas, er wordt beminnd en blijmoedig omhelsd. Al die veranderingen wenst zij voor een groot deel toe te schrijven aan het feminisme, dat veel meer is dan pure belangenbehartiging voor vrouwen. Het is een bewustzijnsverandering met grote culturele gevolgen. We zijn de seksualiteit voorbij en gaan de minne tegemoet.

Terwijl Lex van Naerssen een steeds groter wordende scheiding ziet optreden tussen jong en oud, pleit Gorrit Goslinga er juist voor het kind in jezelf te voelen en te integreren. Van Naerssen: er is een volwassen en een jeugdjournaal, heel anders gepresenteerd. Lex houdt van babies en zij van hem. Als babyfiel heeft hij grote voordelen: hij let beter op en constateert dat babies helemaal niet zo op zichzelf gericht zijn. Ze reageren op hoe ze aangeraakt worden. We moeten, kortom, beter omgaan met jonge kinderen. Gorrit ziet bij kinderen onbekommerd genieten en intense emotie. Om daar "bij" te kunnen moet je als volwassene je rol doorbreken. De grenzen zijn al aan het afbrokkelen, kijk maar naar de wetgeving.

Inleider Lex van Naerssen.

Lijnrecht tegenover de laatste ideeën beweert Jos Frenken dat seksualiteit bij kinderen nauwelijks bestaat. Pas nadat mensen bepaalde jeugdervaringen achter de rug hebben, gaan ze die ervaringen als seksueel benoemen. Masturbatie heeft voor de volwassene een heel andere betekenis dan het genitale experimenteren van de puber of het aanraken van de eigen geslachtsorganen van het 3-jarige jongetje of meisje. Wij zijn het vergeten, we kunnen hoogstens kinderen observeren en daaruit iets trachten af te leiden. Maar we kunnen niet weten wat het kind ervaart of wat de betekenis is die het kind geeft aan zijn activiteit. Je maakt een fout als je een volwassen versie van een seksuele beleving toeschrijft aan een kind. Seksspelletjes komen voort uit nieuwsgierigheid naar het verbodene of uit nadoen van ouderen. Beginnende pubers weten buitengewoon weinig van seks. De leeftijdsgroep vult de lege plekken in die de volwassenen hebben opengelaten. Langzamerhand komt het draaiboek, zoals volwassenen dat kennen, door oefening en ervaring tot stand.

Tijdens de workshop "de seksuele carrière van jongeren" blijkt dat er in die carrière vier fasen zijn te onderscheiden tijdens de puberteitsperiode. Jongeren vrijen steeds jonger en gaan steeds later een vaste relatie aan, waardoor hun sekservaringen in totaal toenemen. 60% van de jongens en 66% van de meisjes vindt het echter moeilijk om over seks te praten. Frapant vond ik een van de conclusies van de workshop: In Spanje en België zijn relatief meer hoger opgeleide vrouwen dan in de rest van Europa. Als oorzaak wijst men naar de aparte meisjesscholen in die landen. Reden voor de suggestie de lessen seksuele vorming apart voor jongens en meisjes te geven.

Een goed congres in een ontspannen sfeer werd letterlijk met muziek afgesloten. Zou seks dan toch niet moeilijk zijn?

Wim in 't Veld

Inleider Paul Vennix.

Uit: SR (uitgave stichting seksuele voorlichting)
26 april 1991

Het nieuwe beleid van de NVSH

'Gewoon doen over seks'

door Natalie Heyne

Zaterdag 16 maart was er na 22 jaar weer een NVSH studiecongres. 'Seks zonder angst, nieuwe mogelijkheden in jaren '90' was de titel van deze congresdag. Het resultaat van het aantreden van een nieuw bestuur met een nieuw beleid. In de nieuwe koers van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming zal meer aandacht worden besteed aan jongeren. Een gesprek met beleidscoördinator drs. Martin Maassen en vice-voorzitter drs. Marc Willems.

Uit het recente onderzoek 'Jeugd en seks' van het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek (NISSO), is gebleken dat de jeugd steeds vroeger de eerste seksuele ervaringen opdoet. Ongeveer 10% van de

ondervraagde jongeren blijkt al op 13-jarige leeftijd de eerste coitus-ervaring te hebben opgedaan. Uit dit gegeven en het feit dat jongeren steeds later aan een vaste relatie beginnen, kan worden geconcludeerd dat de fase waarin

wordt geëxperimenteerd steeds langer duurt. Voorlichting over seksualiteit blijft daarom belangrijk, zelfs nu jongeren over het algemeen goed geïnformeerd zijn over de verschillende mogelijkheden voor anti-conceptie. Tijdens de studiedag werd duidelijk dat de NVSH zich in de toekomst meer wil richten op jongeren. De reacties waren overwegend positief, vertelt Martin Maassen als hij terugblijkt op het congres. Maassen is politicoloog en leraar economie aan een MEAO. Hij was als dagvoorzitter en lid van het organisatiecomité nauw betrokken bij de voorbereiding van deze dag, die door bijna 150 belangstellenden werd bezocht.

Sinds vorig jaar maart is hij aangehouden als beleidscoördinator en perswoordvoerder. Samen met Marc Willems, vice-voorzitter, vormt hij de frisse wind die door de ingeslapen NVSH waait. Maassen legt uit wat er is veranderd: 'Het congres maakt deel uit van de vorig jaar gestarte campagne 'Laten we weer gewoon doen over seks'. Nadat seks de afgelopen jaren in de media steeds werd verbonden met negatieve zaken als AIDS, incest en verkrachting, vindt de NVSH het hoog tijd worden voor een andere kijk op de zaak. Seks moet weer geassocieerd worden met warmte, tederheid en intimiteit. Er is werk aan de winkel voor de NVSH. De vereniging is de laatste jaren wat op de achtergrond gebleven, omdat de NVSH op de rand van de financiële afgrond stond. Ons bestaan werd bedreigd door een enorme terugloop van leden. Ooit waren er 200.000 hervormers, nu is er een harde kern van zo'n 6000 leden over. Sinds twee jaar is er een nieuw bestuur met een nieuwe koers. Er moet weer meer aan hervorming worden gedaan en het clubsfeertje moet worden losgelaten.'

Volgens Maassen moet seksualiteit weer in een beter daglicht komen te staan, terwijl jongeren direkter moeten worden aangesproken.

De workshops tijdens de studiedag waren onder andere bedoeld om visies en strategieën te verzamelen vanuit het onderwijs. Er werden ervaringen uitgewisseld door o.a. docenten over de problemen rondom seksuele voorlichting aan leerlingen. Al jarenlang geeft de NVSH voorlichting op scholen, club- en buurthuizen aan zowel jongeren als docenten. De laatste groep wordt regelmatig bijgeschoold door de NVSH-voorlichters. Volgens Maassen zijn er op de scholen wel regels over ongewenste intimiteiten, maar wordt er geen actief voorlichtingsbeleid gevoerd op het gebied van seksualiteit en relaties.

Jongeren en volwassenen hebben vaak problemen op het gebied van de seksualiteit en relaties. De telefonische hulpdienst van de NVSH krijgt jaarlijks meer dan honderdduizend hulpvragen over seksualiteit en intimiteit. Reden genoeg voor Marc Willems om een relatiecursus te starten. Deze cursus bestaat uit vier hoofdthema's: de eigen ervaringen van de cursisten, de verschillen en overeenkomsten tussen mannelijke en vrouwelijke seksualiteit, de grenzen die de cursisten aan zichzelf en aan elkaar stellen en tenslotte hoe je oplossingen voor problemen kunt zoeken. Deze maand start een proefcursus in Utrecht. Bij gebleken succes zullen er in de rest van het land nog

Van het Algemeen Bestuur

SEKSTANT

Ook de laatste maanden (november-februari) heeft het Algemeen Bestuur, dat inmiddels vernieuwd is en uitgebreid tot maar liefst acht leden, niet stilgezeten. Zo kon u bijvoorbeeld in de vorige Sekstant reeds lezen dat het AB van zich heeft doen spreken inzake het beruchte NOT-kinderprogramma dat bedoeld is om jonge kinderen weerbaar te maken tegen seksueel geweld. In het door ons verspreide persbericht – en later in de vorm van ingezonden brieven en interviews – heeft het bestuur het negatieve karakter van het programma betreurd; kinderen worden eerder bang gemaakt en raken vreesd van lichamelijke intimiteit, dan dat ze er weerbaarder van worden, zo was – niet alleen – onze mening.

Ook heeft u reeds het één en ander vernomen over het grote congres "Seks na de zondvloed" dat op het moment dat ik dit schrijf nog plaats moet vinden. De voorbereidingscommissie heeft er samen met het bestuur de handen aan vol.

Daarnaast is er binnen het AB druk gediscussieerd over de nieuwe statuten en het huishoudelijk reglement van onze vereniging; in het najaar, 14 september, zullen daarover sprekers met koppen geslagen worden op Verenigingsraadniveau. Zoals reeds eerder in deze rubriek te lezen was, is er immers een nieuwe opzet van de vereniging op komst; zo zal er gewerkt gaan worden met stichtingen, gekoppeld aan de verschillende, reeds bestaande afdelingen in het land. De verenigingsstructuur, die tot op heden toegesmeden was op een erg grote (en logge) NVSH, zal meer aangepast zijn aan de huidige omvang van de vereniging en minder bureaucratisch van aard zijn.

Het AB heeft een plan opgesteld om alle informatiefolders en -stencils, die het Verenigingskantoor uitreikt aan geïnteresseerden en hulpvragenden, te herzien en in een nieuw jasje te steken. Drie folders kwamen reeds uit (over geboorteregeling, de pil en geslachtsziekten) en zijn binnenkort leverbaar tegen zeer schappelijke prijzen. Het andere foldermateriaal zal in de loop van de tijd op dezelfde wijze herzien worden. U wordt op de hoogte gehouden!

Tenslotte bestaat het voornemen bij dit nieuwe bestuur om de contacten met de afdelingen in het land en de Landelijke Werkgroepen te intensiveren. Dit gebeurt in de vorm van zogenaamde regio-bijeenkomsten, waarbij vertegenwoordigers van het AB praten met bestuurders en ander kader van verschillende afdelingen uit een bepaald deel van het land. Een discussie over de richting waarin de NVSH moet naar het jaar 2000 toe, het doel en de middelen, speelt hierbij op de achtergrond.

Ymkje de Boer

VERVOLG SR

vele volgen. 'Mensen moeten met elkaar leren praten, communiceren over hun wensen, verlangens en gevoelens. Men schaamt zich nog altijd om zich te uiten' aldus Willems. De NVSH wil in de toekomst tenminste één keer per jaar een congres organiseren over onderwerpen die echt leven in de maatschappij. Deze congressen zullen zich dan meer richten op één thema. Gedacht wordt aan zaken als pornografie en prostitutie. Marc Willems meent dat er op deze terreinen ook positieve ontwikkelingen zijn. Onlangs werd in Amsterdam bijvoorbeeld het eerste coöperatieve prostitutie bedrijfje opgericht, waarbij de prostituee's zelf de, door het bedrijf gemaakte, winst uitgekeerd krijgen.

Een heel nieuw plan is om een versie van de 'Sekstant' voor jongeren te laten maken door studenten Journalistiek in Utrecht. Met o.a. het uitbrengen van dit blad hoopt de vereniging het lidmaatschap voor jongeren aantrekkelijker te maken. De NVSH beschouwt jongeren als een belangrijke doelgroep en wil deze in de toekomst meer aanspreken.

Marc Willems, 34 jaar, is de nieuwe voorzitter van de NVSH. De Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming.

Wat stelt die NVSH nou nog voor?

In de jaren zestig was het een vooruitstrevende vereniging van wel tweehonderdduizend leden. Nu zijn het er nog maar zo'n zesduizend.

In de jaren zestig viel er nog wel wat te veranderen en te verbeteren. Maar nu? Voorbehoedsmiddelen zijn overal te koop. De pil zit in het ziekenfondspakket. Abortus is legaal mogelijk. En seks is geen slaapkamertaboe meer. Is de NVSH nog wel nodig?

"Het is duidelijk dat er taboes doorbroken zijn, maar dat wil nog niet zeggen dat de problemen rond die taboes verdwenen zijn... Mensen kloppen nog altijd voor hulp bij de NVSH aan."

Seks is geen slaapkamertaboe meer. Sinds de seksuele revolutie is het van de slaapkamer naar de huiskamer gegaan. Maar voor tachtig procent van de mensen gaat het toch niet verder dan de voordeur. Ze praten er wel over, maar alleen in kleine kring. De meeste mensen hebben nog steeds niet geleerd hoe je behoorlijk over seks kunt praten.

De NVSH is ook nodig als waakhond. De conservatieve krachten in Nederland zijn behoorlijk sterk. Als de NVSH zou verdwijnen, dan zou de klok in *no time* tien jaar terug gaan. Echt. Seks maakt autoritaire mensen bang. Daarom is en blijft de NVSH nodig. We hebben een horzelfunctie in de samenleving.

En we zijn er ook voor groepen die hulp en ondersteuning nodig hebben. Denk aan transseksuelen, exhibitionisten, partners van biseksuelen... Allemaal mensen die een medium nodig hebben om actie te voeren en steun bij elkaar te vinden."

Laten we er eens een groep uit-pikken. De biseksuelen. Die timmeren de laatste tijd flink aan de weg. Wordt biseksualiteit een nieuwe trend?

"Nee, maar het is wel goed om er

Door Mick Salet

GELD 27

aandacht aan te geven. Van alle mannen heeft achtenzeventig procent homoseksuele ervaringen. Bij vrouwen is dat iets minder. Dat wil niet zeggen dat al die mannen met een man naar bed zijn geweest, je moet het begrip iets ruimer nemen, maar als je dóórvraagt dan vertellen de meeste mannen en vrouwen je dat ze homoseksuele ervaringen hebben. Ze schamen zich er vaak voor en komen met allerlei *shut*-argumenten. Ik was dronken... Hij wilde zo graag... Ik was pas vijftien... Maar de meeste mensen hebben homoseksuele ervaringen en homoseksuele gevoelens.

Iedereen heeft het vermogen om liefde te geven aan iemand van het zelfde geslacht. Iedereen heeft het vermogen om liefde te ontvangen van iemand van het zelfde geslacht. Maar meestal wordt dat beperkt tot het emotionele gedeelte, en daar dan nog slechts een klein stukje van.

Als je mannen en vrouwen vraagt of ze van geslachtsgenoten houden, dan zeggen ze: 'ja, ik houd wel van die en die, maar daar ga ik niet mee naar bed...!' Dát is de opgelegde norm. En dat vind ik nou onverstandig en ongezond. Mannen hoeven niet met mannen naar bed en vrouwen hoeven niet met vrouwen naar bed, maar het punt is dat je het niet bij voorbaat uit moet sluiten. Als je het zou willen, dan moet je het kunnen doen. Je moet je niet schamen voor je gevoelens en fantasieën.

Er is wat dit betreft wel veranderd sinds de jaren zestig, maar veel mensen durven nog steeds niet voor hun homoseksuele gevoelens uit te komen.

Dat blijkt ook uit onderzoek

onder jongeren. Van alle jongens noemt 0,6 procent zich homoseksueel. Bij de meisjes is dat 0,4 procent. Dat is een ondervetegenwoordiging. Maar de meeste scholieren durven er niet voor uit te komen. Ze zijn bang om afgezeken te worden. Ze zijn bang het pispaaletje te worden.

Thuis durven ze er ook niet mee aan te komen. Ik denk dat er nog heel wat vaders zijn die er het liefst met de riem uit zouden willen meppen als ze horen dat hun kind homoseksueel is...

Veel ouders zeggen wel dat ze het zouden accepteren, maar er is vaak sprake van schijn tolerantie. Als mensen in een enquête wordt gevraagd of ze homoseksualiteit accepteren, dan zeggen ze meestal ja. Maar als puntje bij paaltje komt en hun eigen zoon of dochter vertelt homoseksueel te zijn, dan is het wat anders... De buurjongen homoseksueel? Moet kunnen. Maar hun eigen zoon? Née. Dan kunnen ze geen opa en oma worden...

En dan hebben homo's het nog makkelijk vergeleken met biseksuelen. Homoseksuelen kunnen

zich nog verbonden voelen met elkaar. Biseksuelen moeten zich verbonden voelen met alle mensen. Dat lijkt me lastig. Ik zie het dan ook niet een echte massamancipatiebeweging worden."

En travestie? Wordt dat een trend? Is Maarten 't Hart, die zich een tijdje terug op het boekenbal met pruik en make-up en vrouwenkleden liet zien, een trendsetter?

"Ik denk niet dat travestie zozeer een nieuwe trend wordt. Ik denk wel dat je een toenemende vrijheid ziet om je te kleden zoals je dat zelf wilt. Je hebt dat even gehad in de *flower power* tijd. En nu zie je het weer. Ook mannen mogen in hun kleding uitdrukking geven aan hun gevoel. Er zitten meer vrouwelijke, androgyne invloeden in. Kijk naar *house*. Op een *houseparty* zie je nauwelijks meer verschil tussen mannenkleding en vrouwenkleding. Een wieslerbroek met een los shirt? Dat kunnen mannen en vrouwen dragen. Vrouwen dragen kostuums en mannen beperken zich niet meer tot de kleuren zwart, blauw en grijs.

Ik merk het aan mezelf. Vroeger had ik een bloedhekel aan parfums. *Ik ga toch niet als een wijf rondlopen...* Maar nu vind ik het wel leuk om lekker te ruiken.

Ik vind dat een goede ontwikkeling. En ik denk dat een uitvloeisel van die ontwikkeling is dat mensen die aan travestie doen daar wat makkelijker voor uit kunnen komen. Ik weet niet of méér komen, maar ik denk wel dat het iets makkelijker voor ze wordt. Hoewel het nog grote drama's in een gezin zijn, hoor, als een man in een jurk wordt betrapt... De ellende die dat veroorzaakt is met geen pen te beschrijven.

Ik zou het ook niet doen... Ik zou het niet durven... Je roept

zo'n hoop agressie op... Een man die zich een beetje optut, wat zwarte oogschaduw of zo, dat kan nog, dat heeft nog iets moderns. Maar een man in een jurk met neptieten? Dát roept heel veel agressie op. Ik zou het alleen met carnaval durven."

De verhoudingen in de maatschappij zijn veranderd. Hoe is dat te merken in de verhoudingen in seksuele relaties?

"De maatschappelijke positie van de vrouw is veranderd en dat merk je in bed. Het lijkt me voor de hand liggend dat vrouwen steeds duidelijker aangeven dat ze dingen niet meer pikken. Als man en vrouw werken, dan zijn ze gelijkwaardige partners. Aan tafel en in bed. Zo'n vrouw laat zich niet als sloofje behandelen. Een werkende vrouw moet beter met haar tijd en haar energie omgaan en moet dus ook functioneler met seks omgaan. Als ze zin heeft, moet ze daar gebruik van maken. Wat dat betreft zijn vrouwen assertiever en zelfverzekerder geworden. Ze geven beter aan wat ze willen."

Mannen voelen zich daar vaak ongelukkig mee. Die raken een stukje van hun territorium kwijt. Die raken een stukje van hun macht kwijt. Veel mannen kunnen er niet mee overweg als de vrouw opeens het initiatief neemt. Veel mannen hebben er moeite mee als de rollen in bed worden omgedraaid en ze niet meer automatisch bovenop liggen."

Seksuoloog Marc Willems barst van de plannen. Voorlichting... Acties... De NVSH moet weer net zo spraakmakend en smaakmakend worden als in de jaren zestig.

"Ik heb een onverbeterlijke optimist. Altijd geweest. Toen ik op Rolduc zat, het internaat, wilde ik al missionaris worden."

Missionaris in de slaapkamer

Marc Willems nieuwe voorzitter NVSH

'Er zijn weinig taboes meer, maar er is nog een heleboel hypocrisie... Wat denk je van de mensen die niets willen weten van exhibitionisme, maar wel naakt op het strand liggen? Die doen dat niet alleen maar omdat dat zo gezond voor de huid is... Ze vinden het misschien niet leuk om met grote ogen en open mond aangekeken te worden, maar vinden het wel leuk om hun lijf te laten zien.'

Per jaar komen bij de NVSH 100.000 telefoontjes binnen van mensen met vragen over seks. Ondanks de seksuele revolutie is het nog steeds droevig gesteld met onze kennis van de liefdeskunst. Mannen zijn povere vrijers gebleven en vrouwen zwijgen (nog steeds) als het gaat om het uiten van hun seksuele wensen. Het is zelfs zo erg dat menigeen er ziek van wordt. De oorzaak van stress en vage gezondheidsklachten is vaak te

vinden tussen de lakens van het echtelijke bed. Verstoorte seksuele relaties scoren hoog op de lijst van oorzaken voor echtscheidingen. „Het staat in de top vier”, zegt dr. P. Frenken, stafmedewerker van het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (Nisso) en bijzonder hoogleeraar seksuologie in Leiden. En bij echtscheidingen tussen jonge mensen is er sprake van een stijging met stip.

„Het probleem is dat we in dit land niets doen aan seksuele opvoeding. Ja, tijdens de biologische leer je hoe kindertjes worden gemaakt, maar dat is alles”, meent de Amsterdamse Cora Emens (33). Op haar New Ancient Sex Academy (NASA) - een soort hogeschool voor de liefdeskunst - wordt mannen en vrouwen geleerd dat er meer is dan de bloemetjes en de bijtjes. De NVSH is begonnen met het opzetten van een lesprogramma voor uitgebluste paren. Utrecht heeft de primeur, andere NVSH-afdelingen volgen.

Als het tussen de lakens niet lekker gaat, kan zich dat uiten in allerlei klachten, zoals stress en hoofdpijn. Zoals omgekeerd stress op het werk weer een negatieve invloed heeft op het seksleven. „Dat heeft zijn weerslag in bed”, weet Willems. Jammer, vindt Emens, want niets is zo heilzaam voor het verdrijven van een barstende koppijn als de lichamelijke liefde. Het plaatje van Hannie en de Rekels - „Vanavond heb ik hoofdpijn” - kan in de prullenbak. „Het slaat nergens op”, zegt Cora. „Seksuele energie kun je aanwenden voor genezing van allerlei lichaamsskwalen. Echt, de hoofdpijn is zo verdwenen.” Emens beroept zich op Mantak Chia, leermeester in de Chinese filosofie van het taoïsme.

„In het Oosten weet men dat seksualiteit meer is dan alleen kindertjes maken. Daar is de relatie tussen gezondheid en seks vanzelfsprekend. Als je plus en min goed oplaadt, dan krijg je een energie die geweldig is.”

Liefdeskunst

Het spel moet anders worden gespeeld. Cora: „Seks is meer dan alleen maar spanning die tot ontlading moet komen. Misschien klinkt het zweverig maar sinds ik de verbinding tussen seksualiteit en spiritualiteit heb hersteld, durf ik veel intenser te leven.”

De liefdeskunst is te leren, vindt Cora. Vooral vrouwen moeten hun traditionele, afwachtende houding laten varen. Veel vrouwen krijgen tijdens het bedrijven van de liefde geen orgasme. De frustraties over het uitblijven van het gewenste hoogtepunt zijn groot. Zowel bij de vrouwen als bij hun partners, zo blijkt uit een onderzoek dat de Leidse bijzonder hoogleeraar in de seksuologie dr. P. Frenken voor het Nisso verrichtte onder 650 echtparen.

Een op de vijf bij het onderzoek betrokken paren bleek van 'het echtscheidingstype'. Die stellen hadden problemen op velerlei terrein: ook op seksueel gebied. De mannen bleken ontevreden over de mate van seksuele opwinding van hun vrouw en over het uitblijven van een orgasme bij de partner. De vrouwen klaagden op hun beurt over het onpersoonlijke gedrag van hun eega's. En beiden vonden ze dat 'het' veel te weinig gebeurde; en als het zover was, dan bespeurden de partners weinig tot geen bezieling bij de wederhelft. Dr. Frenken: „Zowel mannen als vrouwen willen meer en beter vrijen, maar een slechte emotionele verstandhouding staat een betere seksuele relatie vaak in de weg.” Problemen met seksualiteit hebben veel, zo niet

AC

27-4

alles te maken met onze opvoeding. „Al generaties lang praten wij ongehoord moeizaam over lust”, vindt de 34-jarige Willems. Ondanks alle nood die wordt geconstateerd, liggen de banen voor afgestudeerde seksuologen niet voor het oprapen. De doctorandus in de klinische psychologie uit Utrecht kreeg nergens werk. Hij is nu computer-operator en zijn vak - hij koos seksuologie als specialisatie - kan hij alleen als voorzitter van de NVSH uitoefenen.

„We hebben te weinig gedaan met de seksuele revolutie. De vrije beleving van de seksualiteit stond voorop met de geëmancipeerde mens als einddoel. Dat is te idealistisch geweest”, zegt Willems, sinds april voorzitter van een club van 110 jaar oud met 6000 leden. Dat waren er ooit 200.000. Maar op dat aantal staart hij zich niet blind. „Daar waren veel rubberklanten bij. Betrouwbare condooms kon je toen alleen via de NVSH kopen.”

Lekker vrijen

De cursus die de NVSH heeft opgezet voor uitgebluste (echt)paren roept herinneringen op aan de verloofden-cursussen uit de jaren zestig. Al waren die met name gericht op anti-conceptie en nauwelijks op seksuele genoegens. De opzet is nu anders. Voorkomen dat er ongewenste kinderen komen, is geen probleem meer; de kunst om lekker te vrijen beheersen we nog steeds niet allemaal. Veel praten - vooral eerlijk en open - kan heel bevrijdend werken, zo blijkt in de praktijk.

Wie een praatgroepje niet ver genoeg vindt gaan, kan terecht op de 'Hogeschool' van Cora Emens (Postbus 1461 in Amsterdam). Zij en haar medewerk(st)ers leren cursisten het uiterste genot uit hun seksuele relatie te halen. Taoen Tantra massages, gebaseerd op respectievelijk Chinese en Indiase filosofieën, erotisch dansen (op Acid House muziek), Ching Chi (een erotische acupunctuur) en masturbatie-cursussen voor vrouwen staan onder meer op het nieuwe programma van NASA. De toeloop op de cursussen is zo groot dat ze niet allemaal meer in de woning van Cora kunnen worden gegeven. Voor paren die dit allemaal een stapje te ver gaat, heeft de firma Goliath uit Hattem een liefdesspel op de markt gebracht. De uitgever van Rummykub wil met PartnerLink (prijs: f 99) het liefdesvuur helpen opstoken. Zonder dat je iets hoeft te zeggen, want het is de bedoeling van PartnerLink dat twee geliefden door middel van opdrachtkaarten verward raken in opwindende, erotische of romantische liefdesavonturen. PartnerLink wordt bij onze zuiderburen en in Frankrijk zeer goed verkocht. In Nederland blijven de fraai verpakte spelen op de planken van

Stadsblad Leeuward 5/4

RELATIECURSUS GEEFT LIEFDE TWEEDE KANS

UTRECHT — De NVSH start 10 april in Utrecht met een landelijk project, waarmee zij haar nieuwe elan tot uitdrukking wil brengen. Na het landelijke congres van 16 maart, dat plaats vond in de Uithof en waarin de wetenschappelijke kant van de seksualiteit aan de orde kwam, is het nu de beurt aan de emanciperende kant.

Op 10 april start een 12-delige relatiecursus (laatste bijeenkomst op 26 juni) in het NVSH-gebouw, die open staat voor ieder paar dat het de moeite waard vindt om hun liefde een tweede jeugd te geven.

De NVSH heeft de ervaring, gebaseerd op meer dan 100.000 hulpvragen per jaar, dat er een grote behoefte bestaat aan het werken aan je relatie. Vele relaties beginnen uit liefde, passie en vertrouwen in de ander, maar de werkelijkheid is na een aantal jaren dikwijls anders. Valse verwachtingen, opgeklapte idealen, de kinderen, het werk en gebrek aan tijd en aandacht voor elkaar, maken dat er van geluk vaak nog weinig sprake is.

Daarom start de NVSH deze cur-

sus. Geen therapie cursus, maar bijeenkomsten die bedoeld zijn voor mensen die van elkaar houden, maar dat moeilijk kunnen uiten. De cursus is bedoeld voor mensen die elkaar minstens vijf jaar kennen en een minimum leeftijd hebben van 25 jaar. Verder wordt van de deelnemers verlangd dat ze bereid zijn om zweet, aandacht en moeite te stoppen in hun partner en dat ze niet bang zijn om eerlijk te zijn. De NVSH biedt een gevarieerd cursuspakket met diverse oefeningen, huiswerkopdrachten en stof tot nadenken. Aan de cursus gaat een kennismakingsgesprek vooraf.

Voor nadere inlichtingen kunnen belangstellenden zich wenden tot de NVSH, tel. 030-711118.

de winkels staan. „Het slaat aan, maar wordt vooral via postorderbedrijven en boekenclubs verkocht”, zegt A. Golad van het Hattemse bedrijf.

Spannend

Cora Emens van NASA had geen PartnerLink ter beschikking toen zij aan haar seksuele speurtocht begon. De Amsterdamse, die studeerde voor lerares gezondheidszorg, werd preuts opgevoed. Als opgroeiende tiener mocht ze niets en wist ze niets. Het hinderde haar niet om in de praktijk aan het experimenteren te slaan. Ze gaf als danseres 'erotic performances' in de trendy Amsterdamse disco Roxy; verzorgde voor de populaire hoofdstedelijke (illegale) zender Radio 100 een rubrick waarin seks-problemen werden behandeld en deed datzelfde op een van de eerste 06-lijnen in ons land. „Heel spannend om te doen. Het had een therapeutisch effect, vooral voor mezelf.”

Echt seksueel 'ontwaken' deed ze pas in de Verenigde Staten waar ze een cursus volgde van

Betty Dodson. Deze 60-jarige Amerikaanse leert vrouwen om wat positiever over hun eigen lijf te denken. Cora was zo enthousiast over de aanpak dat ze haar vorig jaar naar Nederland haalde. Dat was het begin van de Sex Academy. Ook dit voorjaar komt Dodson voor een sessie naar Amsterdam. Evenals Annie Sprinkle, een Amerikaanse glamour-fotografe.

„Ik kan genieten van een mooie pin-up foto. Mannen ook, dat blijkt wel uit de oplage van Playboy. Maar vrouwen denken dat ze niet kunnen concurreren met die plaatjes. Ja, normaal kan dat ook niet. Maar die modellen zien er ook niet altijd zo prachtig uit. Daar zijn trucs voor. Ik heb een keer voor Annie geposeerd, toen werd ik ook zo'n beauty. Leuke, spannende kleiding, goede make-up en sieraden doen wonderen. Als je dan een foto van jezelf ziet... prachtig. Goed voor je zelfvertrouwen.”

„Een van de belangrijkste dingen in een relatie is, dat je het zelf prettig moet vinden om je partner te verwennen”, vindt Mark Willems. Iets graag doen, omdat de ander dat leuk vindt. En daarbij mogen wat Willems betreft vrouwen bes wat egoïstischer zijn. „Ze geven anno 1991 nog steeds niet aan wat ze seksueel wensen. En dat zouden ze wel moeten doen, want de meeste mannen vrijen beroerd.”

GER DIJKSTR.

SNEL VERDACHT

discriminatie op de ijsbaan

SEK

Op een zonnige middag gaat een man bij een speelplein omringd door flats op een bankje zitten. Hij zegt niets en kijkt wat naar de spelende kinderen. Na korte tijd is hij alleen. Verontruste moeders hebben hun kroost één voor één naar binnen geroepen. Enkele dagen later gaat een vrouw op hetzelfde bankje zitten. Ook zij kijkt naar de kinderen en kan dat blijven doen. Dit keer loopt het pleintje niet leeg. De man en de vrouw waren proefpersonen in een experiment. De proef toont aan dat een man al snel verdacht wordt gevonden wanneer hij zich in de buurt van kinderen ophoudt, ook al doet hij niets opvallends. Dit mochten twee Rotterdamse mannen ondervinden, toen ze in het voorjaar van 1988 plotseling geweerd werden van

de Weena-ijssbaan in hun stad. De twee, Hans en Peter, schaatsten al tien jaar regelmatig op deze baan. Nu mocht het niet meer. Reden: de twee zouden bekend staan als pedo's en voorkomen is beter dan genezen. Hans en Peter waren bevriend geraakt met een paar jonge leden van een ijshockeyclub. Deze jongens waren tussen de 11 en 14 jaar oud en zij vroegen de mannen te komen kijken bij hun trainingen. Al snel werden Hans en Peter in de activiteiten van de club betrokken. Ze maakten foto's tijdens de trainingen en die werden gretig nabesteld door de spelers en hun ouders. Op een middag vroeg de voorzitter van de club Hans en Peter om hun adres. De volgende dag bleek de man bij de

zedepolitie te hebben geïnformeerd of Hans en Peter daar bekend waren. De zedepolitie wilde wel melden dat de heren bij hen als pedo's in de boeken stonden. De voorzitter gaf Hans en Peter vervolgens te kennen dat ze niet meer welkom waren op de baan. Eind 1988 vochten zij de verwijdering in een kort geding aan. Ze verloren en de rechtbank redeneerde als volgt: 'Niet het feit van de pedofiele geaardheid is doorslaggevend geweest, maar de met die geaardheid samenhangende wijze van optreden. De gedaagde wil de put dempen voordat het kalf verdrinkt is.' Vertwijfeld vroegen Hans en Peter zich af wat dat 'optreden' dan inhield. Zij hadden nooit klachten van ouders of kinderen vernomen. In het hoger beroep dat zij aantekenden, gaf de ijsbaan te kennen dat er 'grote onrust' was ontstaan bij ouders en kinderen en dat die zelfs geleid zou hebben tot een teruggang in het bezoekersaantal. Ter zitting vertelde de advocate van Hans en Peter een verzonnen verhaal

over een ongetrouwe vrouw die graag kunstrijdt en in contact komt met de meisjes van de kunstrijdgroep. Ineens komt er iemand op de baan die deze vrouw vaak kent en vertelt dat zij lesbisch is. Het beeld van de vrouw die zo betrokken is bij de schaatsmeisjes verandert dan; het is toch niet normaal, een volwassen vrouw die zoveel belangstelling voor meisjes toont. Haar pleidooi mocht niet baten. In het voorjaar van 1990 bekrachtigt het Gerechtshof de eerdere uitspraak. Of ze terecht zijn of niet, de klachten waarover de ijsbaan sprak zijn redelijk genoeg, meent het Hof. De twee mannen hebben niet ontkend pedofiel te zijn en het gaat in deze zaak om een noodzakelijke bescherming van jonge kinderen, zo stelde het college. Hans en Peter realiseerden zich dat deze uitspraak vergaande gevolgen kan hebben voor iedereen die met kinderen omgaat, bijvoorbeeld in een buurthuis of zwembad. Er hoeft niets verkeerd te gebeuren. Wanneer bekend wordt dat iemand 'pedofiel' is, kan hij met

18

wet gelijke behandeling

EEN SLECHT VOORSTEL

SEK

Na een oproep van het Bondgenotenoverleg Wet Gelijke Behandeling heeft de regering eindelijk een wetsvoorstel ingediend. Helaas is er geen reden tot juichen. In het CDA/PvdA-regeerakkoord stonden de principes van non-discriminatie en gelijke behandeling hoog aangeschreven. Dit wetsvoorstel rekent echter vooral met de belangen van christelijke instellingen. Er wordt een duidelijke norm gesteld, maar deze regering hanteert niet de norm waar het COC zich hart voor heeft gemaakt. In dit voorstel worden lesbische en homoseksuele werknemers en zelfs leerlingen van instellingen op godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag geacht hun seksuele voorkeur niet buiten de directe privé-sfeer te laten zien.

REIKWIJDTE

Het wetsvoorstel verbiedt discriminatie op het gebied van arbeid, het aanbieden van goederen en diensten door de overheid, instellingen en door particulieren. Godsdienst, levensopvatting, politieke gezindheid, ras, geslacht, hetero- of homoseksuele gerichtheid en burgerlijke staat mogen geen discriminatiegronden zijn. Het wetsvoorstel spreekt van 'hetero- of homoseksuele gerichtheid' en niet van 'seksuele voorkeur', zoals het COC al jaren pleit. Er zijn per slot van rekening vele seksuele voorkeuren te bedenken, waarop mensen worden gediscrimineerd en een goede Wet Gelijke Behandeling zou die allemaal moeten aanpakken. In de memorie van toelichting bij het nieuwste voorstel wordt onder 'seksuele gerichtheid' verstaan: 'de gerichtheid van een persoon in seksuele en liefdesgevoelens, -uitingen en relaties.' Op zich is dit geen slechte uitleg van 'seksuele gerichtheid'. Ook uitingen en relaties behoren in dit voorstel tot seksuele voorkeur. In het vorige regeringsvoorstel was de uitleg veel minder duidelijk op dit punt. Toen sprak men van '... gedragingen die vanzelfsprekend voortvloeien uit dit persoonskenmerk' en Joost mocht weten wat daarmee precies werd bedoeld. Helaas wordt het non-discriminatie-beginsel in deze nieuwste versie via uitzonderingsbepa-

lingen toch behoorlijk ingeperkt.

UITZONDERINGSBEPALINGEN

Zoals te verwachten, staan in de wet een aantal uitzonderingsbepalingen, om duidelijk te maken wanneer er sprake is van onderscheid in behandeling van mensen, zonder dat er gesproken kan worden van discriminatie ofwel ongeoorloofd onderscheid. Zo moet een bedrijf mannen en vrouwen bij arbeid gelijk behandelen maar mag het wel onderscheid maken in verband met zwangerschap of positieve actie. Voor ons zijn van belang die uitzonderingsbepalingen waarin wordt afgevoerd waar de grens moet komen te liggen tussen de grondrechtelijke vrijheden van godsdienst en onderwijs enerzijds en het grondwettelijke recht op gelijke behandeling anderzijds. Het gaat dan bijvoorbeeld om de bekende vraag of een gereformeerde school een lesbische lerares mag weigeren of ontslaan, vanwege het feit dat zij lesbisch is. In de visie van het COC is een Wet Gelijke Behandeling nu juist bedoeld om dat soort onderscheid te verbieden. We erkennen wel het recht van een christelijke instelling om eisen te stellen aan werke(m)st(st)ers om te garanderen dat de identiteit van de instelling wordt gewaarborgd. De cruciale vraag is echter of dit mag leiden tot eisen rond de seksuele voorkeur.

'HET ENKELE FEIT'

In het nieuwste regeringsvoorstel wordt het instellingen op een godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag echter mogelijk gemaakt om aan werke(m)st(st)ers eisen te stellen, die verder mogen gaan dan de directe werkomgeving. Zo vindt de regering dat een dergelijke instelling (ziekenhuizen, bejaardenhuis, woningbouwverenigingen enz.) eisen mag stellen die nodig zijn voor het vervullen van de functie. Er mag geen onderscheid worden gemaakt op grond van het 'enkele feit' van homoseksuele gerichtheid. Maar 'bijkomende omstandigheden' die verband houden met (het) persoonskenmerk, die wel relevant zijn voor het functioneren binnen een in-

stelling op godsdienstige, levensbeschouwelijke of politieke grondslag' mogen wel in de beoordeling worden betrokken. (Memorie van Toelichting p.9)

Door deze belachelijke constructie van 'het enkele feit' probeert de regering een onderscheid te maken tussen homoseksualiteit als 'persoonskenmerk' en de 'bijkomende omstandigheden'. Zo'n onderscheid is in het licht van de maatschappelijke verhoudingen weinig realistisch. Alles bij elkaar genomen leidt dit ertoe dat een bijzondere instelling het recht krijgt om een werknemer te ontslaan als die bijvoorbeeld actief wordt in een homoseksuele groepering. Dit is natuurlijk een ontoelaatbare inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de werknemer.

BIJZONDERE RECHTEN

Nog erger wordt het bij de rechten die aan bijzondere scholen worden toegekend. De regering meent namelijk dat het voor een bijzondere school nog belangrijker is om de eigen identiteit te handhaven, aangezien daar kennis, waarden en normen worden overgedragen, overeenkomstig de godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag van de school. Daarom mogen scholen een leerkracht weigeren "... als voor die functie nodig is dat de betrokkene ook blijvend zijn of haar gedragingen - de tot die grondslag te rekenen seksuele moraal onderschrijft." (Memorie van Toelichting, p.9). Scholen krijgen daarmee het recht om homo's en lesbiennes te weigeren, als ze bijvoorbeeld samenwonen of er meerdere partners op na houden.

Met de rechten van leerlingen is het helemaal slecht gesteld. De bijzondere school mag leerlingen verwijderen op grond van 'de bijkomende omstandigheden'. Het lijkt erop dat het leerlingen op bijzondere scholen onmogelijk gemaakt gaat worden om op school uit te komen voor hun homo- seksualiteit of buiten school zich aan te sluiten bij het COC. Het is des te schandaliger omdat in het regeerakkoord tenminste nog duidelijk stond dat scholen hierbij de persoonlijke levenssfeer van leer-

behulp van de rechter verwijderd worden. Bijgestaan door de Vereniging Martijn, een belangenvereniging voor pedofielen, zijn Hans en Peter in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De zitting in deze principiële civiele procedure wordt verwacht in juni van dit jaar. Het gaat hier om belangrijke jurisprudentie: Hoe ver kunnen openbare instellingen gaan in de uitsluiting van bezoekers op grond van een (vermeende) 'geaardheid'. De eisers menen dat zij gediscrimineerd zijn vanwege hun seksuele geaardheid.

De Vereniging Martijn heeft een steunfonds opgezet, waarmee de kostbare civiele procedures in deze en vergelijkbare zaken kunnen worden gevoerd. Giften aan dit fonds worden vanzelfsprekend toegejuicht. Het gironummer is: 6025047, t.n.v. Steunfonds Vereniging Martijn. Adres en telefoonnummer van Martijn vindt u achter in deze Sek. (MvB)

(Met dank aan de redactie van O.K., Verenigingsblad Martijn)

lingen niet mocht schenden, maar zelfs die bescherming is in het wetsvoorstel weggevoerd.

COMMISSIE

Het enige echt positieve punt is, dat er een Commissie Gelijke Behandeling wordt ingesteld die zich gaat bezighouden met onderzoek naar zaken op alle discriminatie-terreinen. Nu moeten we eerst proberen te bereiken dat de huidige wetstekst op de cruciale punten wordt bijgesteld. Het COC zal één dezer dagen aan de Tweede Kamer zijn commentaar op het wetsvoorstel aanbieden. Bovendien gaan we praten met de verschillende fracties, als zij hun reacties gaan opstellen. Zelfstandig en samen met het Bondgenotenoverleg zijn al persberichten uitgegaan. De actie "Verstier een Kamerlid" is in volle gang en we beraden ons nog op verdere acties. Wij houden jullie op de hoogte.

Karin Jussel

Krijgsmacht moet homovriendelijk worden

Van onze verslaggever VK3

DEN HAAG — In personeelsadvertenties voor de Nederlandse krijgsmacht moet expliciet worden aangegeven dat seksuele voorkeur geen punt van onderscheid is in de sollicitatieprocedure. Dit is een van de aanbevelingen in het advies „Homoseksualiteit en Krijgsmacht”, dat de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht (MRK) vandaag aan minister Ter Beek van Defensie aanbiedt.

De MRK dringt aan op een emancipatiebeleid voor homoseksueel en lesbisch defensiepersoneel. Dit moet er uiteindelijk toe leiden dat homoseksualiteit, ondanks de macho-cultuur in het leger, volledig wordt geaccepteerd en uit de discriminatiesfeer wordt gehaald. Ofschoon in de defensie-organisatie al enige beleidsmaatregelen worden getroffen om het taboe op homoseksualiteit tegen te gaan, constateert de raad dat hetero's nog steeds weerstanden voelen en dat homo's de intenties om die te doorbreken wantrouwen.

De MRK beveelt Ter Beek dan ook een beleid aan dat moet resulteren in een werkklimaat waarin homoseksueel en lesbisch personeel adequaat kan functioneren. Enkele andere aanbevelingen van de raad zijn:

- Sleutelfiguren, zoals bevelhebbers, moeten zich in het openbaar positief uitspreken over een homobeleid en de uitvoering daarvan.
- Defensie moet onderkennen dat van homo's op sleutelposities een positief emancipatoir effect uitgaat.
- De Stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht moet in staat worden gesteld zich te professionaliseren.
- Structureel moet aandacht worden besteed aan homoseksualiteit in de opleidingen van de krijgsmacht. Voorzeker dat dergelijke voorlichting heeft gemist moeten informatiedagen worden georganiseerd. Vooral officieren en lager beroepskader moeten worden doorondrongen van de modelfunctie die zij hebben, ook wat betreft het omgaan met homoseksualiteit.

Een emancipatiebeleid zou volgens de

MRK een positieve invloed hebben op de maatschappelijke aanvaarding en het functioneren van de krijgsmacht. Bovendien zou het een bijdrage leveren aan de verbetering van het imago van de defensie-organisatie. De raad beveelt een samenhangend pakket van maatregelen aan en legt accenten op voorlichting, keuring, opleiding, krijgsmachtcultuur, hulpverlening, en bestrijding en preventie van geweld.

Gevraagd

De MRK heeft bijna drie jaar over het ruim honderd pagina's tellende rapport gedaan. De toenmalige staatssecretaris Van Houwelingen had er in juni 1988 om gevraagd. Eind januari van dit jaar maakte minister Ter Beek bekend dat een sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar de positie van homoseksuelen in de krijgsmacht wordt uitgevoerd. Met dat onderzoek is op 1 maart begonnen. Verwacht wordt dat de resultaten over ruim een jaar bekend zijn.

Het onderzoek, dat bestaat uit een

schriftelijke enquête en een serie interviews met militairen, wordt uitgevoerd door het Nederlands Instituut voor Sociaal Sexuologisch Onderzoek (NISSO) in samenwerking met de Interfacultaire Werkgroep Homostudies van de Rijksuniversiteit Utrecht. Een begeleidingscommissie van gezondheids- en defensie-experts zal voorstellen doen voor maatregelen ter bestrijding van discriminatie van homoseksuelen in de krijgsmacht.

De Koninklijke Marine heeft zelf onlangs een beleidsplan opgesteld, waarin twintig aanbevelingen worden gedaan om de positie van homo's te verbeteren. Met de uitvoering van dit plan is reeds begonnen. Zo zijn werkgroepen bezig opleidingsprogramma's samen te stellen, met lespakketten waarin het onderwerp homoseksualiteit wordt behandeld. De beide bonden voor dienstplichtigen, AVNM en VVDM, hebben in februari een landelijke informatiedag voor homoseksuele dienstplichtigen gehouden.

Raadslid en deelraad botsen over „overlast” in Amsterdams natuurgebied

Drukke door homo's brengt heibel in PvdA

Van onze verslaggever **VK S**
PETER VAN DEN BERG
AMSTERDAM — Hij, voorzitter van de deelraad, vergelijkt de situatie het liefst met de overlast door een succesvolle drive-in van McDonald's. „Als daar te veel auto's komen, beginnen de omwonenden ook te roepen dat het te gek wordt.”

De kwestie draait om het natuurgebied De Oeverlanden bij De Nieuwe Meer aan de westkant van Amsterdam, een trefpunt van homoseksuele mannen. Die veroorzaken te veel overlast, vindt de deelraad Slotervaart-Overtoomse Veld. Met zijn voornemen het gebied voor deze mannen „minder aantrekkelijk te maken” heeft voorzitter N. Krijnen van de deelraad de woede gewekt van zijn partijgenoot R. van Hoeve, stedelijk raadslid van de PvdA.

„De parkeerplaatsen langs de Oude Haagse Weg staan vanaf twaalf uur 's middags tot na middernacht helemaal vol”, zegt Krijnen. „We schatten

dat er enkele honderden mannen het gebied intrekken. Het is er zo ontzettend druk, dat ook omwonenden van het natuurgebied klagen. Ze staan niet alleen op parkeerplaatsen en in De Oeverlanden, maar ook op oprijlanen van huizen en woonboten in de buurt. Dat was niet helemaal de bedoeling.”

Partijgenoot Van Hoeve vindt dat ingrijpen in strijd is met het gemeentelijk beleid. Het raadslid heeft B en W van Amsterdam vragen gesteld over het plan van de deelraad het natuurgebied minder aantrekkelijk te maken voor homoseksuelen. Van Hoeve meent dat er al veel te veel ontmoetingsplaatsen voor homoseksuele mannen in Amsterdam zijn verdwenen.

Krijnen zegt dat „iedereen ervan overtuigd is dat zo'n ontmoetingsplaats er moet zijn, maar dat het succes van het gebied zichzelf heeft overtroffen”. „De Oeverlanden verdragen het woonwag niet langer, het is te druk. We moeten eens gaan nadenken of we

het succes van dit stadsdeel wat moeten gaan reguleren.”

Een gedoogzone wijst Krijnen van de hand. „Dat moet je met bordjes aangeven en dan heb je weer stadswachten nodig voor de controle. Daaraan heeft niemand behoefte.” Hij ziet meer in het verbreden en uitdiepen van de sloot tussen de parkeerplaatsen en het natuurgebied. „Dan is het niet meer mogelijk meteen vanuit de auto de bogen in te trekken. Het maakt het gemak wat minder en wellicht daarmee ook de aantrekkelijkheid.”

De Oeverlanden, een noordelijke uitloper van het Amsterdamse Bos, heeft zeker 25 jaar braak gelegen, maar is nu een uniek natuurgebied. Er komen zeldzame planten en bijna veertig soorten broedvogels voor. Het is de laatste jaren door vrijwilligers opgeknappt en onderhouden door de Vereniging De Oeverlanden Blijven.

Krijnen: „Het gebied moet voor iedereen toegankelijk blijven. Het mag

niet dat de vrijheid van de één die van de ander in de weg zit. We spreken veel mensen die het niet prettig meer vinden ernaar toe te gaan. Dan moet je je toch op je hoofd krabbelen en je afvragen of dat nou de bedoeling is.”

Van Hoeve stelt dat B en W van Amsterdam de stadsdeelraad op de vingers moet tikken en op de hoogte moet brengen van het Amsterdamse homocultuurbeleid. „De recreatieve bestemming van de huidige inrichting van het gebied kan zeer geslaagd worden genoemd”, vindt het raadslid.

„Onbegrijpelijk dat Van Hoeve niet even contact heeft opgenomen met het stadsdeel”, verzucht Krijnen. „Dan had hij kunnen horen over de discussie die er is gevoerd. Een perfecte avond, waar geen onvertogen woord is gevallen over homo's. Er is alleen gezegd dat het te druk wordt en te veel overlast oplevert. Juist omdat we partijgenoten zijn, vind ik het des te vreemder dat hij niet even de telefoon heeft gepakt.”

Een restterrein, een bijkeuken van de stad. Dat zijn de Oeverlanden, aan de rand van het Amsterdamse Nieuwe Meer. Maar de immer ijverige stadsdeelraad meende er een beschavingsoffensief op te moeten loslaten. Waarvan de op hun eigen wijze recreërende homo's de dupe dreigden te worden. Politiek geglibber langs een dorpskreek.

Recreëren in de Oeverlanden

De stadsdeelraad waakt voor oververzadiging

GA 10

Een openluchtsociëteit voor mannen is het. Of in de woorden van de echte liefhebbers: 'een paradijs zonder slang en zonder Eva'. Op zomerse dagen trekt men, uitgerust met koelbox, tubes zonnecreme en een stapeltje ontspanningslectuur, naar het strandje aan het Nieuwe Meer. Of men wandelt er over de kleine paadjes door de dichte begroeiing op zoek naar seks en spanning. Of men sluit er een weekendje homotoeren af: zaterdag Zandvoort, 's avonds de Amsterdamse binnenstad en zondag naar de Oeverlanden, waarna men rechtstreeks weer de snelweg op kan draaien, terug naar de provincie.

De Oeverlanden zijn een niet-aangelegd restterrein, een soort bijkeuken van de stad. Er werd zand gestort en even later weer weggehaald, waardoor een soort duinlandschap ontstond. Een 'beschavingsoffensief' bleef uit en dat kwam de natuur ten goede. De Oeverlanden werden bovendien een populaire recreatieplek voor heel verschillende groepen. Want mensen zonder plaats in de samenleving zoeken plaatsen zonder mensen. Er is een crossterreintje waar motoren gedurig snorren; beeldend kunstenaars namen bezit van het voormalige munitiedepot; en de homorecreanten amuseerden zich in de struiken.

Grensc conflicten tussen de verschillende groepen doen zich vrijwel niet voor. Eenmaal legden de kunstenaars een beeldenroute aan door de Oeverlanden en zagen de verbaasde sekszoekers opeens ijzereen objecten uit de struiken oprijzen. Biologen en natuurvrienden ontdekten de curieuze flora en fauna van het gebied en kwamen voor de echte bloemetjes en bijtjes. Het was wel eens even slikken als je op zoek was naar een zeldzame slakkensoort en je struikelde over twee pijpende mannen. Maar ach, who cares?

Er was eens een mevrouw uit Buitenveldert die op een VVD-afdelingsvergadering had gevraagd of er niet wat aan gedaan kon worden, ze vond het onsmakelijk als ze daar haar hondje uitliet. Maar de spreker van die avond had daar op ferme liberale toon op geantwoord dat er inderdaad niets

aan gedaan kon worden. Die tijden zijn voorbij.

De stadsdeelraad, waarvan het dagelijks bestuur wordt gevormd door PvdA, D66 en Groen Links, buigt zich nu over de openbare orde in het gebied. 'Momenteel heeft het gebied geen duidelijke stedelijke functie', stelt een notitie terzake. Waarschijnlijk had het woord 'duidelijk' in voorgaande zin beter kunnen worden vervangen door 'gewenst', want de functie van het gebied is zeker voor de gebruikers uiterst duidelijk en ook zeer stedelijk.

Efteling

Het dagelijks bestuur van de deelraad is natuurlijk niet tegen homo's en zelfs niet tegen 'cruisers', maar 'de massaliteit van het bezoek maakt duidelijk dat de huidige situatie langzaam maar zeker onaanvaardbaar dreigt te worden'. Want het gebied is 'onaantrekkelijk voor veel mensen, voor wie het gebied als een geschikt rustpunt zou kunnen fungeren'. Wie zijn die mensen? Dat zijn degenen die komen te wonen in een gebied waar nu nog geen eerste paal geslagen is en die 'waarschijnlijk in het gebied zullen willen recreëren'. Regeren is vooruitzien, denken ze in Slotervaart. En dus stelt het Dagelijks Bestuur ferm dat ze 'prioriteit zal geven aan de mogelijkheid tot het gebruikelijke recreëren

(Ingezonden mededeling)

JULIO CORTÁZAR

Reis om de dag in tachtig werelden

Een van de meest curieuze 'reisboeken' van onze dagen, door de vermaarde Argentijnse verteller. Een intieme en fantastische, tijdloze almanak van wonderen en ontdekkingen, met korte verhalen, grappen, gedichten en tekeningen, alles wat de grondstof is van dromen en van creativiteit. Onuitputtelijk leesplezier.

320 blz., geill. f 55,-/bfr 1100

NU IN DE BOEKHANDEL
MEULENHOF

voor alle bewoners van het stadsdeel, waarmee dan tevens het behoud van het natuurgebied het meest gewaarborgd is'.

Unieke types moeten daar in dat stadsdeel wonen, want in de rest van de wereld is het 'gebruikelijke recreëren' juist een aanslag van formaat op de natuur. Groen Links-wethouder Rijkenberg, die het milieu beheert, nam dan ook het minderheidsstandpunt in dat het huidige gebruik eigenlijk geen problemen oplevert. Overlast is ook al geen sterk argument in deze zaak, want er is in geen velden of wegen bebouwing te bekennen. Wat overblijft is dus dat 'de gebruikelijke recreanten' het gebied mijden.

We kunnen nog een hoop lol beleven in Nederland als dat de norm wordt. Bij deze eis ik vast van rust en stilte te kunnen genieten in de Efteling, die plek mijd ik namelijk ook al jaren als de pest. Graag zou ik ook zien dat de hoeveelheid vozende hetero's op zomerse terrassen wordt teruggebracht tot hun werkelijke aandeel in de bevolkingsstatistiek. En het volkomen eenzijdige gebruik van voetbalstadions leidt er ook toe dat grote groepen recreanten er zelfs voor straf nog niet heen te krijgen zijn.

Onveilig

Deelraadvoorzitter Krijnen ging vorig jaar alvast in overleg met het COC en verzocht de organisatie bij die gelegenheid haar leden op te roepen zich wat netter te gedragen. Het COC meldde uiteraard zich niet bevoegd te achten tot zo'n oproep, zodat Krijnen bleef zitten met het probleem dat 'buurtbewoners en andere bezoekers van het gebied aangegeven hebben de situatie als onveilig of onplezierig te ervaren'.

Voor een deel is dat onbehagen gewoon de verlegenheid van hetero's die heel even in een wereld komen waar hun vanzelfsprekende dominantie wegvalt. Dicht begroeide, onoverzichtelijke terreinen geven bovendien veel mensen altijd een onveilig gevoel. Het lijkt veel op de overlast die een mevrouw eens ondervond van de prostitutie in de buurt waar ze woont. Ze liep het stadhuis plat met klachten. Inspectie door een ambtenaar ter plaat-

se maakte duidelijk dat de mevrouw uitsluitend door een keukenstoel op het dressoir te plaatsen en vervolgens in een S-bocht uit het bovenlicht te gaan hangen, iets kon waarnemen van de bedrijvigheid op straat.

Ark van Noach

Enfin, waarom zou je je opwinden over de aberraties van een lokale Bromsnor in een uithoek van de wereld ter grootte van tien voetbalvelden. Daar is een reden voor. Ondanks alle mooie beleidswoorden en ongetwijfeld goede bedoelingen is er een tendens om homosociale activiteiten uit beeld te spelen. Blijkbaar moet de baan worden opgeheven. Daartoe worden tweepersoonskrullen vervangen door eenpersoons, en worden ontmoetingsplekken gesnoeid.

Maar het is natuurlijk net de ark van Noach: op het laatst blijft iedereen over voor de laatste plek. De drukte op de Oeverlanden heeft dan ook te maken met het verloren gaan van het Julianapark (woningbouw) en het overlopen van het Bernhardpark, dat bezweek aan zijn eigen succes zodat de deelraad er het roeimes inzette. En nu moeten dus de Oeverlanden onaantrekkelijk worden gemaakt, onder andere door gedeeltelijke afsluiting. Als de bus te vol zit, laten de deuren dicht zodat de mensen er voor de ramen in en uit moeten, zoie!

Maar juist het in bezit nemen van de openbare ruimte is van belang. Vraag maar aan de Engelsen hoe gezellig het wordt als homoseksualiteit op straat onzichtbaar moet blijven. Niet voor niets staan er om het homomonument geen betonnen muren, hoeft geen toegang te betalen en staat het in het centrum van de stad. De recente terugplaatsing van een tweepersoonskrul op de Keizersgracht werd terecht in homokringen met champagne gevierd.

Homoculturele en -seksuele arrangementen zijn geen uitwas maar een onderdeel van de lokale identiteit van Amsterdam. Die twee zaken vallen vaak samen, dat krijg je met groepen die door repressie altijd in tijd- en ruimtegebrek verkeren. 'Die kerels die op de Oeverlanden komen zijn onverzadigbaar', riep stadsdeelraadvoorzitter Krijnen tegen het Amsterdamse

COC-blad. Informeert allen bij het stadsdeelkantoor in uw wijk hoe vaak het mag en met wie!

De lokale identiteit van Amsterdam is niet gebaat bij de onzichtbaarheid van verschillende homoculturen, en de homocultuur zelf zou wel gek zijn als ze zich nog een vierkante meter verder liet terugdringen. De baan is bij uitstek de plek waar de sociale promiscuïteit vorm krijgt. Rang of stand speelt er immers geen rol. En de geremde homo, die over onvoldoende sociaal kapitaal beschikt om 'uit te komen', is er even vaak te vinden als de ongeremde homo die niet van gelikt gelakte kroegen houdt.

De baan heeft zijn eigen romantiek, geschiedenis en taal. De romantiek van het anonieme contact, soms ook uitlopend op een keurig huwelijk achter de macramégordijntjes. De geschiedenis van de Amsterdamse baan, eeuwenoud, gedocumenteerd in politieverlagen, de literatuur van Bredero en de verslagen van de stadsschout. En in de taal van de ondergrondse. Zo heet de krul onder de Munt al honderd jaar 'Delfts blauw'. Die titel is nu van toepassing op de aanpalende souvenirwinkel, maar stamt oorspronkelijk van de voorliefde van matrozen voor deze plek. De 'Venetiaanse gondel' staat aan het water. En als je van tuiniëren houdt ben je een regelmatige bezoeker van de Oeverlanden.

De Stadsdeelraad heeft inmiddels zuchtend en steunend verklaard wel voorstander te zijn van een 'gedoogzone'. Dat zou je dan de winst kunnen noemen van een discussie die helemaal nooit had moeten beginnen.

JOKE VAN KAMPEN

Ander gedrag blijkt moeilijk vol te houden

Aids-commissie ziet aandacht voor veilig vrijen verminderen

Van onze verslaggeefster VK18
DEN HAAG — Voorzitter E. Roscam Abbing van de Nationale Commissie Aids Bestrijding (NCAB) heeft gisteren zijn bezorgdheid geuit over verslapping van de aandacht voor het Aids-risico. Het gewijzigde gedrag dat enkele jaren geleden, toen de Aids-campagnes begonnen, tot stand kwam, blijkt moeilijk vol te houden. Er wordt minder veilig gevrijd, aldus de NCAB-voorzitter.

Dat blijkt uit de toename van het aantal geslachtsziekten in de laatste twee jaar, met name gonorrhoe. De gedachte dat Nederland met zijn zestienhonderd oit geregistreerde Aids-patiënten (van wie de helft overleden) internationaal gezien gunstig afsteekt, is onjuist, waarschuwde Roscam Abbing.

„De nieuwe ziektegevallen die zich nu voordoen, weerspiegelen de situatie van een hele tijd geleden. Vergeet niet dat er jaren voorbij kunnen gaan tussen het moment van besmetting en het uitbreken van de ziekte. Het onveilige gedrag van nu, vindt pas over een aantal jaren zijn neerslag in het aantal nieuwe ziektegevallen”, aldus Roscam Abbing.

De NCAB begint dit najaar een campagne waarbij de mogelijkheid wordt benadrukt van een test op de aanwezigheid van het Aids-virus. Dat is een ver-

andering in de „neutrale” opstelling inzake tests waarvoor het NCAB tot dusver koos. Wezenlijk onderdeel van de nieuwe boodschap zal zijn dat iedereen zelf moet beslissen of hij of zij zich al dan niet op Aids wil laten testen.

De NCAB-voorzitter maakte dit gisteren bekend bij de presentatie van het werkplan Voorlichting en Preventie 1991. De komende maanden gaat de commissie hulpverleners en andere personen benaderen, die veel contacten hebben met Aids-patiënten en seropositieven. Er wordt een brochure gemaakt waarin de voor- en nadelen van het laten doen van een test uiteen worden gezet.

In oktober begint de publiekscampagne over de Aids-test. Het ministerie van WVC gaat er, zo bleek gisteren, niet van uit dat als gevolg van de campagne het aantal aanvragen voor een test enorm zal stijgen. Dat wil het departement ook niet, maar het is er wel voorstander van om de mogelijkheid van een test nadrukkelijker dan voorheen onder de aandacht van het publiek te brengen.

De Aids-voorlichting blijft zich vooral richten op de risicogroepen: homoseksuelen, drugsverslaafden die spuiten, prostituees en hun klanten, migranten en jongeren met weinig opleiding, die vaak veel alcohol en drugs gebruiken. Juist die laatste groep wordt

via de gangbare voorlichtingscampagnes niet bereikt. Via plaatselijke projecten wordt geprobeerd deze groep te wijzen op de risico's van Aids en de noodzaak van veilig vrijen.

Van het totale budget voor Aids-voorlichting (17 miljoen) wordt 20 procent besteed aan algemene publiekvoorlichting. Dat blijft nodig, aldus Roscam Abbing. Dank zij die algemene voorlichting is de kennis over Aids in Nederland hoog. Van de brochure „Alles over Aids” (die door de NCAB samen met het ministerie van WVC is gemaakt) is een miljoen exemplaren verspreid, terwijl een half miljoen exemplaren in bestelling is, heel veel voor een overheidsbrochure. Maar het probleem blijft, aldus de NCAB, dat mensen niet altijd consequenties verbinden aan hun wetenschap over Aids.

Topambtenaar J. Verhooff van WVC zei gisteren dat dit najaar wordt beslist of de NCAB, die indertijd voor vier jaar is benoemd, blijft voortbestaan. De commissie bestaat nu bijna zo lang, en evaluatie-onderzoek heeft uitgewezen dat ze het goed doet. „Maar we moeten het aandurven om specifieke projecten op te heffen en hun taken onder te brengen in algemene organisaties”, zei Verhooff. Hij wilde daarmee echter niet vooruitlopen op de beslissing die pas na de zomer valt.

CDA: naast condoom ook trouw propageren

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 19 april — Het ministerie van WVC heeft deze week een voorstel afgewezen van de stichting SOA voor een veilig-vrijen-campagne die zich richt op lagere opgeleide jongeren, met onder meer tv- en bioscoopfilmjes, en waarin het nut van condooms wordt onderstreept. Volgens een WVC-woordvoerder moet de SOA „met een beter voorstel komen” om subsidie te krijgen.

De directeur van de Nederlandse stichting ter bestrijding van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA), M. Paalman, wakte gisteravond in het tv-programma NOS Laat de suggestie dat het CDA een gerichte tv-campagne voor de bevordering van het condoomgebruik zou dwarsbomen.

Volgens het CDA-Kamerlid F.J. Laning-Boersema is daarvan geen sprake. „Het CDA is helemaal niet tegen een veilig vrijen-campagne waarin de beschermende werking van het condoom naar voren wordt gebracht. Als daarnaast ook maar het belang van trouw zijn in een relatie benadrukt wordt. Trouw zijn beschermt de gezondheid niet alleen, het kan die zelfs bevorderen.”

Volgens Laning is nog nooit gebleken dat het CDA zich tegen een dergelijke campagne keert. Paalman stelt dat zij in het tv-interview wel over aspecten van trouw gesproken heeft, maar dat dat niet uitgezonden is. Dat promiscuïteit de kans op seksueel overdraagbare aandoeningen verhoogt, komt volgens haar ook aan de orde in voorlichtingsmateriaal en lespakketten die de stichting SOA in samenwerking met onder andere de christelijke onderwijskoepels heeft samengesteld.

„Sinds het begin van de anti-aids campagnes in 1987 zijn er discussies over deze kwestie. In christelijke kringen wordt altijd de vrees geuit dat wijzen op het belang van condoomgebruik een oproep is tot wisselende seksuele contacten, maar dat is niet zo”, aldus Paalman.

„Je moet een veilig vrijen-campagne absoluut niet zo aanpakken dat je alleen het condoomgebruik benadrukt”, vindt Laning: „Voor al ook voor onze jeugd is het benadrukken van trouw van groot belang. Je mag omwille van de veiligheid wel degelijk moraliseren, vind ik. Dat doen we in campagnes voor verkeersveiligheid toch ook?”

Optimisme over het Nederlands Aids-beleid is

geheel misplaatst

kersrol hebben op zo ongeveer elk terrein. Dat de door Rozendaal bezongen onderzoeksresultaten van het koppel Buck en Goudsmit onbetrouwbaar waren, heeft intussen elke krantelezer kunnen vernemen.

Ook het beleid voor drugsverslaafden liep recentelijk een deuk op toen uit onderzoek bleek dat het omruilen van de spuiten toch niet zo goed verliep als werd vermoed. Maar voor deze groep kunnen we in ieder geval vaststellen dat bijna nergens in de wereld relatief zo weinig slachtoffers zijn gevallen als in Nederland.

Maar ook zijn nergens in de wereld de homo-mannen relatief zo zwaar getroffen als juist hier: ze maken 80 procent uit van de Aids-slachtoffers. Voor sommigen is dat misschien een bewijs voor het succes van het beleid: de epidemie is niet overgewipt naar andere risicogroepen. Of is juist het beleid voor homo-mannen helemaal niet zo goed als wel wordt gesuggereerd?

Er is inmiddels een heleboel sociaal-wetenschappelijk onderzoek verricht in Nederland onder de zogenaamde risicogroepen, vooral onder homo-man-

nen. Na zoveel jaren en zoveel onderzoeksgeld hadden we intussen mogen verwachten dat een bestandsopname of een evaluatie van de behaalde resultaten was gemaakt.

Met heel wat minder subsidie waren buitenlandse onderzoekers zoals Martin Danneker in Duitsland en Michael Pollak in Frankrijk al wel in staat een afgeronde studie te publiceren. Daarin bieden ze voor een breed publiek inzicht in omvang en gang van de epidemie en verbinden ze er duidelijke conclusies aan.

Onbegrensd optimisme

De Nationale Commissie Aids Bestrijding en de Nederlandse onderzoeksgroep van Coutinho bij de Amsterdamse GG & GD en Tielman bij de Utrechtse Homostudies hebben weliswaar een groot aantal artikelen en rapporten afgeleverd, maar niets dat lijkt op een bestandsopname van Aids-en preventiebeleid.

De relatieve ontoegankelijkheid van de onderzoeksresultaten belemmert een maatschappelijke discussie over het gevoerde beleid. De groep onder-

zoekers mag geacht worden ruimschoots kennis in huis te hebben om een afgewogen evaluatie van het Aids-beleid te geven, maar om onbegrijpelijke redenen doen ze dat niet en kennelijk dringen de geldschieters en beleidsmakers er ook niet op aan. Hebben ze alle reden tevreden te zijn over de behaalde resultaten of zijn ze in slaap gesukkeld door hun eigen onbegrensde optimisme?

Ik vrees dat het ontbreken van een gedegen evaluatie een averechts resultaat is van het Nederlandse consensusmodel. Omdat de artsen, homo's en ambtenaren samen de verantwoordelijkheid hebben genomen voor het beleid en samen profiteren van de subsidies, heeft geen van hen er baat bij mogelijke gebreken van het beleid aan te kaarten.

Voor een conferentie over de sociale aspecten van Aids die dit weekeinde te Parijs plaatsvindt, doen de Amsterdamse onderzoekers Jan Willem Duyvendak en Ruud Koopmans desondanks een voorzichtige poging het Nederlandse Aids-beleid te evalueren. Daarvoor hebben zij de cijfers van het aantal aan-

Het Nederlandse Aids-beleid heeft internationaal een goede naam. Volgens Gert Hekma, voorzitter van de Amsterdamse werkgroep Homostudies, is dat nergens op gebaseerd. In vier jaar is het aantal homoseksuele Aids-patiënten in Nederland vervijfvoudigd, een veel hogere stijging dan elders in Europa.

VK 13

door Gert Hekma

Regelmatig vernemen we van de successen van het Nederlandse Aids-beleid. Door het liberale drugsbeleid zou het aantal slachtoffers onder verslaafden gering zijn, en door de goede samenwerking tussen medici, homo-organisaties en overheid zou de epidemie binnen de perken blijven.

Een recente lofzang op het Nederlandse Aids-beleid is het boek van Simon Rozendaal *Aids. De jacht op een virus*. Nederland zou een voortrek-

de World Health Organization gerapporteerde homoseksuele Aids-patiënten op twee peildata met elkaar vergelijken, namelijk eind 1986 en eind 1990.

Zij komen tot de verbazingwekkende conclusie dat de relatieve toename in Nederland van het aantal homoseksuele Aids-patiënten helemaal niet achterblijft bij die in onze buurlanden. De toename bedroeg in Nederland ruim 500 procent: een vervijfvoudiging van het aantal homoseksuele Aids-patiënten in vier jaar.

Alleen Zuid Europese landen als Spanje en Italië vertonen een sterkere toename. Maar West-Duitsland, Frankrijk, België, Groot-Brittannië, Denemarken en vooral Zwitserland vertonen een geringere toename van Aids onder homoseksuele mannen.

Weliswaar betreft het hier een nog relatief beperkte analyse van het cijfermateriaal en zijn de verschillen gering, maar de cijfers zijn de betrouwbaarste die beschikbaar zijn en doen vermoeden dat het Nederlandse Aids-beleid helemaal niet zo succesvol is als we mogen opmaken uit het naieve optimisme van de beleidsmakers. Nederland

behoort in ieder geval niet tot de koplopers maar bevindt zich eerder onder de hekkesluiters.

Een verklaring voor dit verontrustend magere resultaat van de preventie in Nederland onder homo-mannen is niet eenvoudig te geven. Duyvendak en Koopmans denken dat de afwijkende Nederlandse boodschap over veilig vrijen een verklaring kan bieden.

Duistere krochten

In Nederland is steeds een ontmoedigingsbeleid van anale seks onder homo's voorgestaan, terwijl in onze buurlanden (en in Nederland onder hetero's) het nut van het condoom steeds is beklemtoond. Uit (niet heel representatief) onderzoek blijkt dat Nederlandse homo-mannen misschien iets minder anaal verkeer hebben dan homo-mannen elders, maar dat ze het vaker onbeschermd doen, dus zonder condoom.

Voorzichtigheid is natuurlijk op zijn plaats. Er kunnen om allerlei redenen vertekeningen zijn opgetreden in de cijfers. Het verdient daarom aanbeveling een gedegen evaluatie-onderzoek te doen naar het effect van de preven-

tieve maatregelen in Nederland in vergelijking met andere landen.

De ernst van de Aids-epidemie is in de beginfase misschien overschat en de gevolgen zijn nu minder ernstig dan indertijd is gevreesd, maar dat is allerminst reden om lankmoedig te worden. Verkeerde prioriteiten in het preventiebeleid hebben nog altijd desastreuze gevolgen. De bijstellingen die zich in het Nederlandse beleid voordoen, maken duidelijk dat beleidsmakers zelf nog zoeken naar de beste aanpak. Maar waarom stellen ze niemand in de gelegenheid de koerswijzigingen ten minste te volgen en waarom informeren ze het publiek niet over de goede en slechte kanten van hun beleid?

Het Aids-beleid verdient brede aandacht, niet alleen van het uitgelezen gezelschap van enkele experts, maar van alle belanghebbenden en belangstellenden. Een discussie over het beleid moet niet in de duistere krochten van de ambtenarij verdwijnen maar in de volle openbaarheid plaatsvinden.

Gert Hekma is voorzitter van de werkgroep Homostudies van de Universiteit van Amsterdam.

Weet u het nog: de grote in september?

sexualiteits-enquête

Dit is de uitslag!

Bijna zevenhonderd reacties op de Ouders van Nu-enquête over sexualiteit kwamen er binnen. En veel ouders stuurden bovendien brieven mee met leuke voorvallen of eigen ideeën over seksuele voorlichting. De uitslag van al die brieven en enquête-formulieren vindt u hier.

Kinderen doen veel minder 'moeilijk' dan hun ouders

Uit de Ouders van Nu-enquête naar sexualiteit blijkt overduidelijk dat ouders zich vaak meer zorgen maken over seksuele gevoelens van hun kind dan het kind zelf. Kinderen doen niet zo moeilijk. Willen zij papa's piemel even zien, dan vragen ze ernaar en gaat mama in bad, dan vinden ze het reuze gezellig om met haar mee in bad te gaan. Ook masturberen of doktertje spelen is iets wat kinderen gewoon vinden en vaak zonder gêne doen. Het zijn de ouders die, met hun eigen seksuele voorlichting in gedachten, zich bezorgd maken. Een van de reacties: "Ik wil graag dat mijn kinderen goed worden voorgelicht, maar vind het moeilijk het juiste evenwicht te vinden. Wanneer moet je wat vertellen? En hoe voorkom je dat je een kind schaamte of een preuts gevoel

Toen onze dochter voor het eerst opa bloot zag, kwam ze thuis en schalde door de kamer. Opa heeft een kleintje!"

bijbrengt? Mijn moeder heeft een heel groot schaamtegevoel. Zij heeft nooit voorlichting gehad en zelf alles moeten ontdekken. Dat heeft ze mij willen besparen. In zoverre, dat ze me uitlegde dat ik een 'groot meisje' zou worden. Maar over vrijen heeft ze niets verteld." Maar in de meeste gezinnen gaat tegenwoordig de badkamerdeur niet meer op slot. Elkaar bloot zien is normaal. Slechts een half procent van de kinderen ziet zijn ouders nooit bloot en 6% een enkele keer. Bij de rest van de kinderen gebeurt dit wel regelmatig of vaak. Eer kwart van de kinderen wil ook best een handje bij het uitkleden helpen (ook al heeft de volwassene daar misschien geen behoefte aan!). Meisjes vinden dat ietsje interessanter dan jongens: 27% van de meisjes probeert volwassenen wel eens uit te kleden en 21% van de jongens doet dit. De meeste kinderen zijn ook niet te verleiden om zich uit te kleden waar anderen bij zijn. Vooral kinderen tot drie jaar: 91% is nooit verlegen. Bij peuters van 3 tot 5 jaar is dit 74%. Boven de vijf jaar kleedt maar 37% zich moeiteloos bij anderen uit. De rest van de kinderen heeft toch al meer behoefte aan privacy! Kinderen hebben niet alleen weinig moeite met uitkleden, ze hebben ook bijzonder veel interesse in geslachtsdelen. Het eigen piemel of spleetje is natuurlijk reuze spannend, maar ook dat van anderen. Van papa en mama bijvoorbeeld! Een lezeres: "Volgens mijn dochter heeft mijn man niet één piemel, maar wel minstens acht: een grote en een kleine, een dikke... En laatst deed ze een nieuwe ontdekking, na een plotseling bezoek aan onze slaapkamer. Die van papa leeft!" Zo'n dertig procent van de kinderen wil wel eens weten hoe een piemel van papa aanvoelt. En mama's borsten of zelfs die van een andere mevrouw zijn ook prachtig. Driekwart van de kinderen wil er wel even aan voelen!

Samen in bad: heel gewoon!

De deur van de badkamer gaat niet alleen van het slot. Veel ouders gaan samen met hun kinderen in bad. Vooral met de jongsten. Ruim driekwart van de kinderen van 0 tot 3 jaar gaat regelmatig of vaak samen met papa of mama in bad (80%). "Meestal gaat mijn man met onze dochter in bad en bij tijd en wijle is zijn piemel het mooiste waar je in het water mee kunt spelen. Ik zie dit niet als seksuele interesse. Net zomin als je tong uitsteken bij het kussen. Als mijn dochttertje boos is en ze steekt haar tong uit, dan doe ik dat ook en raak met het puntje van mijn tong de hare aan. Niet vanwege seksuele

In de laatste vakantie was het erg fijn om een kind in gelijke leeftijd als mijn zoon te 4 jaar

te ontmoeten die ook veel aan zijn piemel zat te friemelen!"

gevoelens of zo, maar om iets vervelends in iets leuk, iets lacherigs te veranderen." Samen in bad gaan gebeurt ook nog bij 70% van de peuters van 3 tot 5 jaar en nog bij de helft van de vijf-plussers (55%). De rest vindt douchen en in bad gaan een privé-zaak!

Kinderen beleven plezier aan hun lichaam

Als peuters hun eigen geslachtsdelen hebben ontdekt, willen de meesten daar ook aanzitten. Sommige kinderen doen dit vaak (23% jongens en 10% meisjes). Er zijn ook al aardig wat kinderen die op jonge leeftijd ontdekken dat masturberen een prettig gevoel geeft. Vooral jongetjes ontdekken vroeg wat ze met hun piemeltje kunnen doen. "Wanneer mijn zoon als baby zijn piemel had ontdekt, was het vast niet zo'n huilbaby geweest. Zijn piemel is zijn steun en toeverlaat! Tegen ons is hij er heel open over. Zegt bijvoorbeeld: 'Ik heb zo'n stijve

Mijn zoon zei: Mama, jij hebt geen piemel. Hé jij hebt een platte piemel! Moet je dit na nog verbeteren? Hij heeft toch zelf de oplossing al gegeven!"

piemel, dat hij straks nog knapt'. Ik probeer er wel eens met andere ouders over te praten, maar er rust een enorm taboe op. Mensen reageren geschokt als ik erover vertel. Daardoor vraag ik me ook wel eens af of het wel normaal is."

	Jongens	Meisjes
Nooit masturberen	39.1 %	55.4 %
Een enkele keer	31.3 %	19.6 %
Regelmatig	17.1 %	13.0 %
Vaak	7.0 %	3.2 %

De meeste kinderen zijn dol op knuffelen!

Ruim de helft van alle peuters en kleuters heeft veel behoefte aan lichamenlijk contact en aan knuffelen. Nog eens eenderde van de peuters wil af en toe lichamenlijk contact en af en toe knuffelen. Een reactie: "Zelf ben ik weinig geknuffeld. En voor een kind is dat zo belangrijk. Ook als puber heb ik dit gemist. Soms kun je als puber afwijzend reageren naar de buitenwereld, terwijl je inwendig snakt naar contact. Mijn ouders en ook die van mijn man zijn nog steeds terughoudend voor lichamenlijk contact. Of ze bang zijn voor gevoelens die los kunnen komen? Erover praten lukt niet. Misschien dat ik daardoor zoveel knuffel met mijn dochter en zij heeft er gelukkig ook behoefte aan!" Maar er zijn ook kinderen die niets van al dat geknuffel willen weten: 5% houdt niet van knuffelen en zo'n zelfde percentage houdt helemaal niet van lichamenlijk contact.

Ouders gaan minder makkelijk om met sexualiteit

Kinderen gaan gemakkelijk met seksuele gevoelens om. Maar voor ouders is het vaak heel wat moeilijker. Ouders overwegen bijvoorbeeld of bepaald seksueel gedrag wel of niet kan. Een op de vijf ouders vraagt zichzelf wel eens af of het gedrag van zijn kind op seksueel gebied wel normaal is. En driekwart van alle ouders vindt het moeilijk om vast te stellen welk seksueel gedrag ze van hun kind wel of niet kunnen toelaten. Want wat sta je toe in het openbaar?

• Zes van de tien ouders vinden dat je een jongetje moet afleiden als hij in het bijzijn van bezoek aan zijn piemeltje zit te frunniken.

Twintig procent van de ouders zou hun kind zeggen op te houden, vijftien procent zou zeggen dat hij maar op zijn kamer moet gaan zitten en slechts vier procent zou het kind zijn gang laten gaan. Niemand zou het kind straf geven of daarmee dreigen. "Mijn zoontje zit heel vaak aan zijn piemeltje. Moet ik dat verbieden? Ik

heb gemerkt dat er een verband bestaat tussen spanning en het krijgen van een stijf piemel. Ik probeer hem duidelijk te maken dat hij niet overal aan zijn piemel kan zitten. Soms zegt hij mid-den in de winkel 'mama, ik heb een dikke piemel'. Eerst schrik je wel dat hij dat zomaar zegt, maar dan denk ik: 'Voor hem is het nog heel normaal, net zoals hij ergens pijn heeft of jeuk'."

Ouders komen geregeld voor dergelijke situaties te staan, waarbij ze niet precies weten hoe ze moeten reageren. Dat geldt niet alleen voor gedragingen van het kind, maar ook voor hun eigen gedrag.

• Negen van de tien ouders voelen zich bijzonder ongemakkelijk als hun kind plotseling binnenkomt terwijl ze liggen te vrijen.

En een op de tien ouders vraagt zich wel eens af of hun lichamenlijke omgang met het kind wel verantwoord is. "Op zich vind ik lichamenlijk contact met mijn kinderen heel belangrijk en leuk, maar door de vele berichten over incest is het ook wel eens moeilijk. Dat is iets wat je je kinderen nooit wil laten overkomen."

Op schoot zitten vinden de meeste kinderen (meisjes vooral) prettig: 44% doet dit vaak en 42% af en toe. Maar: één op de tien kinderen houdt er niet van! Niet alle ouders knuffelen hun kind even vaak, maar er zijn ook enkele ouders die dat zelden of nooit doen. Opvallend is dat kinderen boven de vijf veel minder geknuffeld worden. Dat komt vast doordat hun ouders minder tijd voor ze hebben, omdat er een broertje of zusje bij is gekomen. Het kan ook zijn dat ze zich nu te groot voelen voor dat aanhankelijke gedoe!

Vaak knuffelen:	
Bij 0 tot 3-jarigen:	61.2%
Bij 3 tot 5-jarigen:	39.0%
Bij 5 jaar en ouder:	28.5%

Het verschil tussen jongens en meisjes?

Veel kinderen weten het precies!

Enige kinderen worden ook vaker geknuffeld dan kinderen uit gezinnen met twee kinderen of drie kinderen. Ook hierbij kun je je afvragen of de oudste al te groot is of dat er minder tijd is voor geknuffel in grotere gezinnen.

Heb jij een piemeltje? Laat eens zien!

De meeste kinderen zijn best tevreden als meisje of juist als jongetje (87%). Maar een op de vijf wisselt wel eens van rol. Vooral peuters van 3 tot 5 jaar vinden het leuk om te spelen dat ze van het andere geslacht zijn. Veel

kinderen zijn nieuwsgierig naar hoe het er bij de ander uitziet: tweederde wil best dat piemeltje of spleetje bekijken. En evenveel kinderen (63%) weten exact het verschil tussen jongens en meisjes. Natuurlijk weten vijfplussers er het meeste van (94% weet het verschil tussen jongens en meisjes), maar ruim driekwart van de ouders tussen 3 en 5 jaar weet ook al het verschil. Meisjes zijn er wat dat betreft iets eerder bij. Meisjes hebben ook iets meer interesse in doktertje spelen dan jongens! Een lezeres: "Wij hebben twee jongens van vijf en drie

"Mijn man komt uit een gezin waar alles gesloten en verborgen was. En dat heeft gevolgen voor de opvoeding van onze kinderen. Hij weet vaak niet goed hoe hij moet reageren."

jaar en een meisje van zeven maanden. Ik denk dat een 'gemengd gezin' later veel voordelen heeft, omdat kinderen spelenderwijs met het andere geslacht in aanraking komen. Het is vertrouwd. Ook later als ze elkaar zien veranderen in de puberteit. Er zullen altijd jongens én meisjes in ons gezin spelen. Dat lijkt me zeer gezond. Voor mij is seksuele voorlichting dan ook een dagelijks gebeuren dat spelenderwijs gaat."

	Jongens	Meisjes
Speelt nooit doktertje	44.3%	33.9%
Een enkele keer	44.1%	39.2%
Regelmatig	8.1%	17.1%
Vaak	1.2%	6.0%

Verder lezen

"Seksuele opvoeding", PSVG-brochure 1990, te bestellen door f 3,20 over te maken op giro 659712 t.n.v. PSVG in Den Haag, o.v.v. "Seksuele opvoeding". Voor meer informatie: tel. 070-3512521.

"Seks, wat is dat? Praten met kinderen over seksualiteit", Kitty van Rossum, Uitg. Zomer en Keuning, 1989, f 16,90

Tekst: José Sagasser, in samenwerking met dr. Theo Sandfort van de Rijksuniversiteit te Utrecht en dr. Peggy Cohen-Kettenis van het Academisch Ziekenhuis te Utrecht.

Ouders van Nu, maart 1991

Sexuele voorlichting, is dat moeilijk?

Uit de enquête blijkt dat veel ouders het moeilijk vinden om seksuele voorlichting te geven. Sommige ouders hebben daar moeite mee door hun eigen negatieve ervaringen.

• Ruim een kwart van alle ouders (beter gezegd: moeders) gaf aan dat ze seksuele ervaringen in hun jeugd hadden opgedaan waar ze nu nog last van hadden.

Het gaat hierbij om: verkrachting of lastig gevallen worden door vader (10%), door een oom, broer of neef (25%), door een vriend(je) (9%) of door een buitenstaander (29%). "Ik heb op achtjarige leeftijd een incest-ervaring gehad en ben op mijn zeventiende aangerand. Ik heb daardoor een afkeer van sex en vind het moeilijk om mijn kind te strelen en haar wel positieve gevoelens mee te geven over sex. Nu is zij nog te klein, maar hoe moet dat straks als ze het gaat beseffen?" Dingen die ook doorwerken zijn een strenge preutse opvoeding, gevoelens van schuld en schaamte, het betrappt worden door ouders, strenge verboden thuis en het niet voorbereid zijn op sex: "Sex was in de ogen van mijn ouders

(vooral mijn vader) vies en alleen als je getrouwd was mocht het. En er 'sexy' bijlopen was misdadig. Voorbehoedsmiddelen mochten niet. Dus sex met mijn vriend moest stiekem. Ik had dan achteraf schuldgevoelens."

• Tweederde van alle ouders heeft het gevoel niet genoeg over de seksuele ontwikkeling van kinderen te weten.

Dat is behoorlijk veel! "Mijn oudste is een meisje net als ik en daar heb ik geen moeite mee. Mijn tweede is een jongen en dat is wel anders. Bij het verschonen zie je dat het piemeltje soms hard aanvoelt. Dat is af en toe wel raar. Ik moet dan aan mijn man vragen: "Hoe zit dat bij jou? Doet het pijn?" etc. Bij een meisje weet je dat wel." Toch weerhoudt hun onzekerheid ouders er niet van om seksuele voorlichting te geven. Slechts 2% van de ouders ziet daar tegenop.

Dit bleek ook uit de enquête:

- Eén op de tien ouders vindt dat zelfbevrediging in een relatie géén normale zaak is.
- Zeven van de tien ouders zouden het moeilijk vinden als hun kind later met iemand van hetzelfde geslacht zou vrijen.
- Steeds meer ouders (17%) maken zich in verband met AIDS zorgen over de toekomst van hun kind.

Probe on men-boy network

Auckland Star, Monday, April 1, 1991

A GROUP claiming to promote relationships between men and young boys may be a haven for perverts, vice squad detectives fear.

The Aotearoa Men Boy Love Association (AMBLA) admits some of its members are paedophiles — but says it is against child abuse.

The association, whose logo shows a bearded man embracing a young boy, is run by two Auckland-based men known only as "Jack" and "Alexander", one of whom says he is a social worker.

Neither man would reveal their full identities when interviewed by the Auckland Star. How-

By GARY ADSHEAD

ever, we obtained this picture taken with a hidden camera.

The pair tape-recorded our interview and were adamant they did not want to be portrayed as perverts.

They said most members of AMBLA are interested in boys aged between 12 and 18.

Alexander said: "Then we have a group which we'd call paedophiles and

they are interested in or attracted to pre-pubescent boys."

Under law it is an offence to have sex with a male under 16.

A vice squad spokesman told the Star he was

not aware of the group — but would make inquiries into it.

He said while organisations such as AMBLA may have genuine motives, its members could be breaking the law.

Risk

There was also a risk men might exploit boys met through the group for child pornography.

Alexander said AMBLA has 70 members throughout New Zealand and this number is expected to increase.

He and Jack understand police may be concerned members are having sex with boys under 16.

Alexander said: "I cannot talk for other members. What happens in somebody's private bedroom is none of AMBLA's business."

He said AMBLA is only for men and boys who "love each other".

"We give those kids their freedom," Alexander said. "We let them get rid of those guilt feelings you

have in your society."

The pair believe that young boys should be allowed to decide for themselves whether they want a sexual relationship with an older man.

Many of the members are not interested in having sex with boys, they said.

"It is about companionship and friendship," Alexander said.

Pleasure

"These are things that really drive us," Alexander said.

But he added: "I'm not saying sex doesn't exist — sex is very very important within the relationship."

Jack said "man-boy" love is about the man helping the boy to become a man and the boy having a man to model himself on.

They both claim it is usually the young boy who goes after the man.

"There is some sort of chemistry that goes on but invariably it is the boy who approaches the man," Jack said.

NEW ZEALAND perverts who yearn for relationships with young boys have united under the name of the Aotearoa Man-Boy Association (AMBLA).

The sick group has:

- Organised itself behind the anonymity of an Auckland post box; and
- Made a plea for understanding on radio last week.

An AMBLA spokesman claims there are about 70 adults in "club." Members compare their sexual stories and support each other while preying on boys, some younger than 12.

SEE PAGE 5 FOR THE SHOCKING STORY.

Last week, men claiming to be representatives of the organisation went on radio boasting how they met young boys.

Identified only as Alexander and Jack, the pair were interviewed on Auckland's Access Radio by Neil McKenzie, the host of a homosexual radio show.

Alexander said the organisation was made up of men with "a similar orientation to each other."

"We educate, we support each other, we share material and we give support to the boys," he said.

Jack said AMBLA also provided counselling for men and boys who have had negative experiences.

"Membership is spread from the top of the North Island to the bottom of the South Island and is about 70 members," he said.

"This programme is not to gain members for AMBLA, it's purely to answer questions that were raised the last time we were on air."

The pair were interviewed on radio about the same time last year — although there was no sick group then.

'We pick up boys in public places'

Alexander said AMBLA was formed as a result of the first broadcast.

The men said they could not easily describe how they met boys but they agreed where the first contact was usually made.

Said Jack: "Very public places; shopping malls, large supermarket-type shops, bus stops — anywhere that's generally very public."

Added Alexander: "Some of us are more successful than others."

Jack said that most of

By EDWARD ROONEY

the time, boys made contact with men rather than men approaching boys.

"There's some sort of chemistry that goes between the two and invariably, it's the boy that makes the initial approach," he said.

Alexander said AMBLA was formed from two different types of boy-lovers — those that liked young boys and those that liked very young boys.

"We have two different groups within our organisation," he said.

"The first group I would call the effebophiles — people who are attracted to post-pubescent boys, say from the age of 13 to 18.

"Then we have a group called paedophiles and they are interested or attracted to boys pre-pubescent."

Jack said most boy lovers were attracted to boys in the 14 to 17 age group.

MOLESTERS

The pair claimed there were no "boy molesters" in AMBLA.

Said Jack: "A boy lover is a man who loves a boy."

"We cannot under any circumstances condone child molestation."

"It's something that's totally abhorrent to all members of our group."

Alexander said that sex was not involved in the majority of man-boy relationships he knew about.

"I would say the majority of the relationships that we have, haven't got any sexuality involved," he said.

NEW TRUTH & EXPOSURE

ASSOCIATION OF SICK BASTARDS

WIN CAR RADIOS

New Zealand boy lovers form a club just for their own kind.

Faithfull: They are depraved and dangerous

MORAL rights campaigner Barbara Faithfull has blasted a newly formed group of boy lovers as depraved, deceitful and dangerous.

Ms Faithfull is calling for inquiries into the activities of the New Zealand men behind the group.

"I think they are sick and depraved and deceitful and dangerous people," she said after hearing Aotearoa Man Boy Love Association spokesmen interviewed on radio last week.

"They strive to break down public abhorrence of their activities and to present themselves as the very opposite of what they are."

"All they want is the freedom to practice perversion without the constraints of morals and laws."

Ms Faithfull said it was a disgrace that the men, identified only as Alexander and Jack, claimed to be concerned with the interests of youth.

"They talk in shifty euphemisms, particularly when they describe themselves," she said.

"When they describe themselves as being boy-lovers, men who love boys, that's just sick."

"They are contriving to manipulate public thinking. They paint a picture of a child molester being unfairly judged and claim that they are not really to blame."

"These men claim that they don't instigate the relationships and that boys

"These various groups are all aligned and now New Zealand has joined with it."

Ms Faithfull said she was also concerned that AMBLA was getting "a sympathetic airing" on Access Radio — which is funded, at least partially, by public money.

"There should be an inquiry into how public funded radio can give these people a sympathetic airing," she said.

"I suggest the legal system and the police look into all this too. What these people are advocating is illegal."

Ms Faithfull said New Zealand was in danger of giving dealers in pornography an open licence to print material on child abuse.

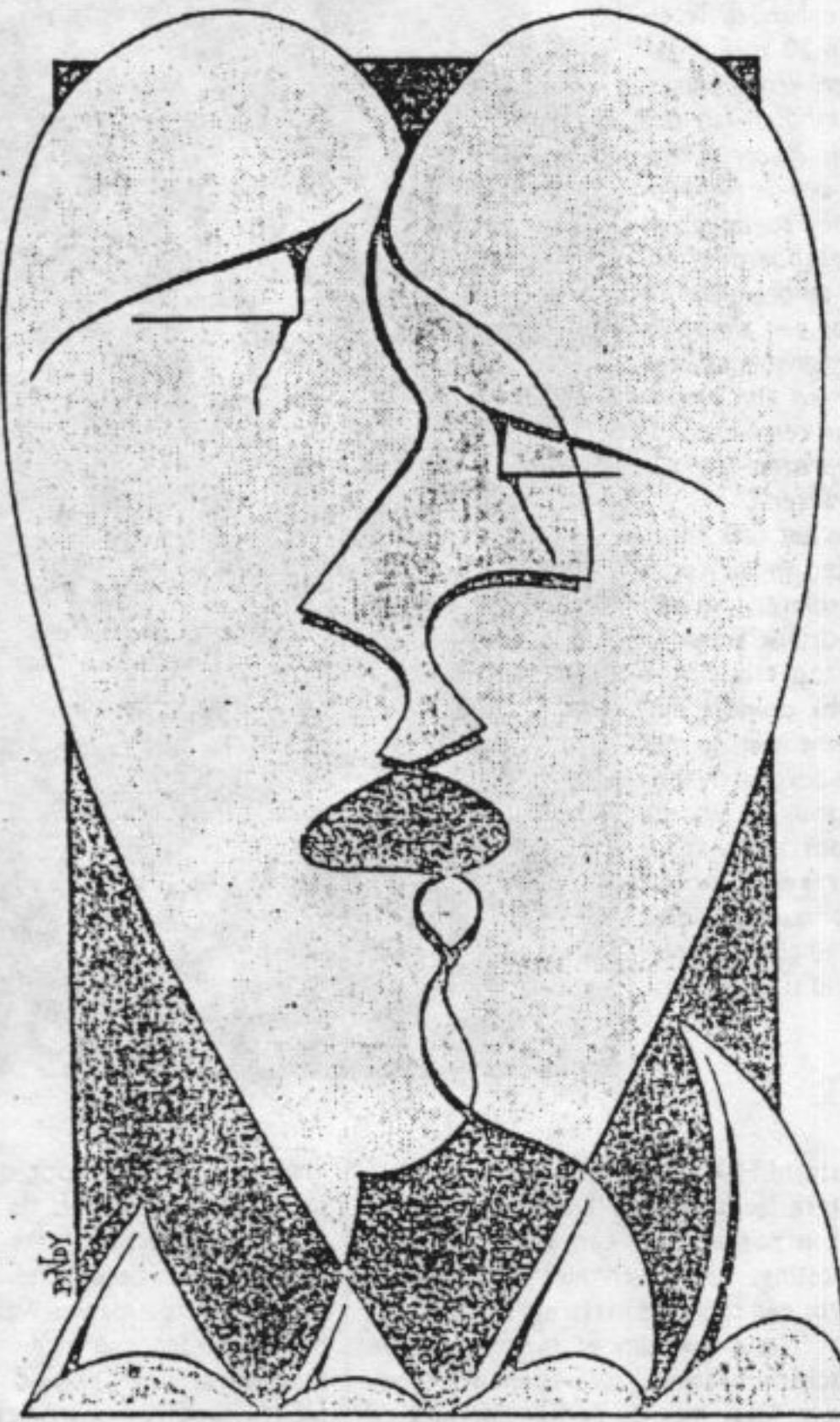
"The people who stand to gain most by all this covert revolution in values are the porn merchants," she said.

"They want the laws freed up on these sorts of things so that they will be free to publish their stuff."

New Truth, Friday, April 5, 1991 5

8 Auckland Star, Tuesday, April 16, 1991

You're all wrong

What boy-lovers want us to hear

TO listen to AMBLA, it is our society which has got it wrong. The group says relationships, including sex, with young boys should not be considered immoral.

Members of the group are well aware that the criminal law, reflecting the community's feelings, provides heavy jail penalties for men convicted of sexual activity with boys.

They are also aware that the overwhelming majority of people look on their activities with deep disgust.

No names

Therefore they will not let their real names be used.

In reply, they say the community is wrong to believe that a small child is not sexually aware enough to know what is right and wrong.

"They know what is good and bad for them," says "Alexander", a founding member of AMBLA.

"Sexually?" I asked. "Of course," he replied.

"Alexander" and another AMBLA member, "Jack", were adamant that they don't molest boys.

They say they get into relationships with them for the same reasons men and women fall in love.

They say being a pedophile or an ephebophile (someone attracted to boys 13 to 18) is a sexual orientation just

The Aotearoa Men Boy Love Association is feeling the heat. GARY ADSHEAD examines the group, which promotes relationships between men and boys.

like being a heterosexual.

"There is no way that you or Jack or anybody can change their orientation," he says.

"That is imprinted and you have to live with it."

AMBLA in New Zealand follows a similar direction as an organisation in the United States, the North American Men Boy Love Association.

Changed

The local group has emerged within the last 12 months, and claims to have attracted 70 members.

Getting the public on their side is an impossible task.

Counsellors who work with abused children and their abusers are quick to quash "Alexander's" suggestion that young children are sexually responsible and should be able to decide for themselves.

"Very young children are not able to decide what is good and bad for them and therefore are easily exploited and coerced," says a counsellor for the Christian group Cornerstone, who could not be named for client confidentiality reasons.

"All a man does by having an intimate relationship with a young boy is create confusion."

He says that often children grow up and begin to realise that what happened in that relationship has left a scar on their mind.

"Many go through post traumatic stress syndrome."

Many men who want relationships with boys were abused in their youth.

"Alexander" is on suspension from his job as a social worker with the IHC in Auckland following publicity about AMBLA.

Auckland Star, Wednesday, April 10, 1991 3

Boy-love IHC man's job in jeopardy

AN IHC social worker has been suspended after a revelation that he is behind a group promoting relationships between men and young boys.

The man was interviewed and photographed by the Auckland Star last week and since then has been identified by police and work colleagues at Owairaka Industries, a vocational training centre for intellectually handicapped people.

IHC chief J B Munro says the man, who during the Star's interview called himself 'Alexander', has been suspended pending investigation.

Mr Munro says "Alexander" worked with adults of both sexes at

By GARY ADSHEAD

the sheltered workshop.

Indecency

Another man involved in the group, the Aotearoa Men Boy Love Association (AMBLA), was convicted in 1989 of indecency against a 10-year-old boy.

AMBLA's spokesmen

say they do not condone child abuse and claim they only allow men who genuinely love boys to join AMBLA.

"It is about companionship and friendship," the men said.

'Alexander' said he was attracted to boys aged between 13 and 18. Other members liked pre-pubescent boys.

De Groene Amsterdammer 17 april 1991

Strafrecht GAZ

Job Knap
(foto: Bob
Bronshoff)

Aan de verstandige woorden van strafrechtadvocaat Job Knap (in De Groene van 17 april) kan nog één argument worden toegevoegd. In zaken over seksueel geweld en vrouwenhandel is het strafrecht eerder denigrerend voor het slachtoffer dan voor de verdachte (*excusez les mots*). Meest recente buitenlandse voorbeeld: het vonnis tegen de Filippijn Nestorio Placer, voormalig officier van justitie, die door de rechtbank in Manila werd vrijgesproken van vrouwenhandel. Ik citeer de Volkskrant van 20 april: 'Volgens de Stichting tegen Vrouwenhandel volgen toon en inhoud van het vonnis de woorden die Placer voortdurend heeft gebruikt om de Filippijnse Lisa Mamac (die door toedoen van Placer in een Friese seksboerderij belandde) in diskrediet te brengen. Ze wordt een vrouw met een slecht en leugenachtig karakter genoemd, een ongetrouwde moeder en een prostituee in een seksclub van een Nederlander. Placer wordt geprezen om zijn oprechte en goede karakter.'

Ook in Nederland is het vaak voorkomen dat advocaten in dit soort zaken hun doel (controleren van een goede procesgang) voorbijschieten en de benadeelde vrouw op seksistische wijze beschuldigen. Ook op deze manier werkt het strafrecht naar de mening van feministische advocaten morele corruptie in de hand. Dit was de aanleiding dat een groot aantal vrouwelijke, en later ook enkele mannelijke advocaten, heeft aangekondigd voortaan van de verdediging van plegers van seksueel geweld af te zien.

Amsterdam,
BERNADETTE DE WIT

Job Knap en de afschaffing van het strafrecht

'Mensen moeten de dader een klap kunnen geven'

Het rommelt al jaren in de juridische wereld. Wetten zijn reeds verouderd op het moment dat ze worden ingevoerd en het is zelfs de vraag of het hele strafrechtstelsel wel klopt. De commissie-Moons buigt zich momenteel over een strafrechttherziening. De Coornhertliga is nog radicaler en wil het gehele strafrecht afschaffen. 'Het strafrecht is een niet-functionerende, geldverslindende multinational. En het helpt niks.'

Over politie in dienst van het slachtoffer en matkamertjes waar het slachtoffer de dader de waarheid kan zeggen.

De abolitionisten wren zich nog steeds. Dat zijn diegenen die vinden dat het strafrecht in z'n geheel moet worden afgeschaft en dat het heil in het civiel recht te vinden is. Job Knap is oud-voorzitter van de Coornhertliga, een van de voorvechters van een ander juridisch systeem. Nu hij weer gewoon strafrechtadvocaat in Amsterdam is, wordt hij af en toe wat moe van de strijd. Waarmee niet is gezegd dat hij niet nog steeds even woedend kan worden.

'Het strafrecht is een totalitair en bureaucratisch systeem met een enorme expansiedrang', zegt Knap. 'Het apparaat is zo groot, heeft zo'n groot eigenbelang gekregen dat het door kritiek van buitenaf vrijwel niet meer te beïnvloeden is. Al die baantjes, al die geldverdienerij poets je niet zomaar weg. Ook al is het rendement helemaal nergens aan af te meten. Ook al drijft het systeem op de vreemde fictie dat het dient om de rechtsorde in stand te houden. Dat het iets doet aan onrecht, dat de criminaliteit ermee wordt bestreden. Of dat eigenlijk wel zo is, vragen we ons niet af. Er zijn toch gevangenen? We geven toch veel geld uit? En het is toch ook erg met de criminaliteit? Er is toch normvervaling? Het strafrecht geeft de suggestie dat we iets doen, terwijl het enige zichtbare effect is dat we mensen uit de maatschappij plukken en ze later, vol rancune, weer terugplaatsen. En ook het slachtoffer blijft gefrustreerd achter. Want ook voor hem levert de strafrechtelijke bemoeienis niks op. Helemaal niks!

Kijk, er gaat in de maatschappij natuurlijk van alles mis. Mensen worden gewond, gedood, verkracht, beroofd. En allemaal door de schuld van iemand anders. Daar moet iets aan gedaan worden. Iets dat de schade herstelt en de kans op herhaling zo klein mogelijk maakt en concrete genoegdoening biedt. Het strafrecht kan daar helemaal niet voor zorgen. Het strafrecht is een niet-functionerende, geldverslindende multinational. We zijn er echter zo aan gewend geraakt dat we niet meer zonder kunnen. We vinden de denkoefening te moeilijk. Willen onszelf niet voorstellen dat het simpe-

le systeem van zoveel jaar gevangenisstraf voor die en die daad zou komen te vervallen.'

Wat heeft u precies tegen gevangenisstraf?

'Om te beginnen lost het niks op. Het genereert alleen rancune. Er gaat geen fatsoenlijk gesprek aan vooraf, er is geen wezenlijke poging gedaan om het conflict op te lossen en het risico te verkleinen. Dat doel stelt het strafrecht zich niet.

En een van de kenmerken van gevangenisstraf is dat je niet alleen fysieke beperkingen krijgt opgelegd, maar ook wordt afgesloten van alle burgerlijke en grondrechtelijke vrijheden. Weg met je vrijheid van meningsvorming en meningsuiting, van informatieverwerving, communicatie, privacy. Je wordt vierentwintig uur per dag geïsoleerd. Dat snijdt diep. Huwelijken gaan stuk, arbeidsverhoudingen worden verbroken, vriendschapsrelaties en carrièremogelijkheden verdwijnen. Je bent nergens meer verantwoordelijk voor. En verantwoordelijkheid kun je verliezen, geloof me maar.'

Pispaal

'Het strafrecht is denigrerend en beledigend voor de verdachte. Hij wordt moreel gediskwalificeerd. Luister maar naar het jargon: verdachte, misdadiger, veroordeelde. Er is een grote behoefte aan een zondebok, een afvalbak waarin op een formeel juiste manier mensen worden geïsoleerd. Zichtbaar. De collectieve moraal, de maatschappij, heeft een pispaal nodig. Mensen zijn bang. En er moet een schuldige worden aangewezen, zodat wij ons weer veilig kunnen voelen. Het ongenoegen wordt geprojecteerd op diegenen die zich toch al niet aan de regels van het spel houden. Dat is de bestaansgrond van het strafrecht. De maatschappij heeft een vijand nodig als bliksemafleider voor de werkelijke problemen. Corruptie, machtsmisbruik, het gebrekkig functioneren van de democratie, werkloosheid.'

Stel dat we het strafrecht afschaffen en de voormalige strafzaken overlaten aan het civiel recht. Hoe ziet een zaak er dan praktisch uit?

'Je hebt een slachtoffer, die ik het liefst "benadeelde" zou willen noemen. A omdat je hem dan minder af-

hankelijk maakt en B omdat het een beperkte term is. Die burger gaat naar de civiele rechter, waar hij het bewijs voor het aangedane onrecht zal moeten kunnen leveren. De politie geeft daarbij hulp en verzamelt meer dan nu in dienst van de benadeelde het bewijs.

Het kan heel goed zijn dat de verdachte ondertussen in de gevangenis zit. In voorlopige hechtenis dus. In het stadium van de bewijsgaring kun je die vrijheidsbeperking niet missen, anders krijg je het bewijs niet rond. Dat vind ik prima, want dan dient de vrijheidsbeperking een duidelijk doel. Het is geen vergelding, maar heeft een link met de zaak.'

Persoonlijker

'Tot zover is dus het enige verschil dat de zaak niet door de overheid, maar door de individuele burger is aangebracht. Het is zijn claim en die is daarmee veel persoonlijker geworden. De benadeelde houdt te allen tijde de zaak in de hand. Hij kan ermee stoppen of zorgen dat hij juist meer aandacht krijgt. Hij heeft de regie. In het strafrecht is het slachtoffer helemaal geen partij, daarin telt hij niet mee.

De benadeelde neemt in de civielrechtelijke aanpak ook een advocaat in de arm om zijn belang te behartigen. Dat is een professional die ook is getraind in het beoordelen van bijvoorbeeld de hoogte en de vorm van de herstelbetalingen. Voor de doorsnee-burger is het wat moeilijk om te bedenken hoeveel een verkrachting waard is. En of je recht hebt op vervanging van jouw in elkaar gereden automobiel.

De dader wordt verplicht om de schade te herstellen. Als hij dat niet doet, krijgt hij een dwangsom opgelegd. Een fase later wordt er beslag gelegd. Als hij dan nog weigerachtig is, wordt hij gegijzeld en gaat hij de bak in tot hij betaalt. Niet als straf, maar als methode om hem te dwingen tot het nakomen van een redelijke verplichting. Verder moeten er maatregelen worden genomen om herhaling te voorkomen. Straat- en stadverboden in de eerste plaats. Maar er moet tevens worden gekeken naar de oorzaak van het conflict. Wat kan er voor de dader worden gedaan zodat hij de verleiding de volgende keer kan weer-

staan? Helpt onderwijs, werk, een betere leefomgeving? De civiele rechter kan zoeken naar een structurele oplossing, hoeft zich niet te beperken tot een tijdelijke maatregel.

Natuurlijk zijn er mensen die de schade financieel niet kunnen vergoeden. Daar mag de benadeelde niet de dupe van worden. Het maakt jou per slot niet uit of dat gat in je hoofd daar door een miljonair of een zwerver is ingeslagen. Daarom moet er een "schadefonds onrechtmatige daden" komen, een overheidsinitiatief dat ervoor zorgt dat de benadeelde krijgt waar hij recht op heeft. Die instantie neemt dan de claim van het slachtoffer op de dader over.'

Wat gebeurt er met de boosheid en de wraakgevoelens van het slachtoffer?

'Ik vind dat het mensen moet worden gegund om de dader een klap te geven. Het verbod op eigenrichting levert veel frustratie op. Even slaan zou al heel opluchtend kunnen werken. Geef het slachtoffer die uitlaatklep. Maak matkamertjes op de politiebureaus. Laat ze maar schelden, vechten, vragen. Met mate, natuurlijk, maar het is een conflict tussen twee mensen, laat het dat dan ook zijn.'

Bombastisch

Dat veronderstelt wel een slachtoffer dat stevig in zijn schoenen staat. Hij moet de zaak aanbrengen, bewijs leveren, de procedure doorlopen. Ik kan me voorstellen dat een slachtoffer vooral is aangeslagen en even geen kracht heeft voor zo'n lange weg.

Maar nu gaat hij die weg ook en kan hij niets doen om het verhaal te beïnvloeden. In het civiel recht kan hij tenminste actief meedoen. En de politie is er ook nog. Die kan een helpende hand bieden. Moet dat ook. De politie moet het bewijs bij elkaar harken, al was het alleen maar omdat zij meer onderzoeksmogelijkheden hebben. Ze mogen huiszoeking doen, telefoons afluisteren, mensen ondervragen. Dat besteed je dus uit aan vaklui. Het enige verschil is dat de politie nu werkt in opdracht van de officier van justitie en dan in dienst van de benadeelde. En het doel is niet meer dadergericht, maar slachtoffergericht. De uitkomst is dus niet zoveel jaar gevangenisstraf.

maar compensatie voor de getroffen partij. Natuurlijk blijft de politie verantwoordelijk schuldig aan de centrale overheid, dus de officier van justitie, vooral over de manier waarop ze hun bevoegdheden gebruiken. Er moeten grenzen aan het geweld zijn en dat moet worden gecontroleerd.

Het eerste belang heeft de betrokkene. Daarna komt de maatschappij, die kan ook een belang hebben. Dan wordt de officier, namens de staat, belanghebbende en komt daarmee in dezelfde positie terecht als het particuliere slachtoffer. Die regeling staat gewoon in de wet, maar wordt nooit gebruikt. Heel vreemd en heel zonde. Mensen geloven in gevangenisstraf omdat ze te weinig weten over de civiele vonnissen. Het gaat niet alleen om boetes, maar ook om straatverboden.'

Misschien vinden mensen die straffen niet erg genoeg.

'Iedereen die van dichtbij met het strafrecht te maken heeft gehad, weet dat het niks oplost. De mensen die om gevangenisstraf roepen, weten er gewoon niks van. Het is kortzichtig en dom, gebaseerd op een illusie. We zijn er zo aan gewend dat we genoeg nemen met een systeem dat wraakzuchtig is. Terwijl er een stelsel van rechten en verplichtingen is dat veel logischer en rechtvaardiger in elkaar steekt. We laten ons inpakken door de bombastische retoriek over "het herstel van de rechtsorde". Wat nou herstel, wat nou rechtsorde? Wie is ermee geholpen als meneer X acht maanden in de bak steeds bozer zit te worden? Die man kun je afschrijven, daar hoeft je geen sociaal gedrag meer van te verwachten. Waarom vinden we het niet veel belangrijker dat de schade wordt hersteld? We moeten mensen eens als verantwoordelijke burgers gaan zien. Als iemand iets heeft gedaan, moet hij de schade herstellen. Heel praktisch, zoals je ook tegen een kind zegt dat hij zijn rotzooi moet opruimen. Laat het verband niet los tussen de zaak en de maatregelen om de problemen op te lossen. Wat heeft gevangenisstraf nou te maken met inbraak? Dat snapt toch niemand!'

INGEBORG VAN TEESELING

Herschrijven of bijstellen

Congres over herziening wetboek van strafvordering

Van onze correspondent
NIJMEGEN – Leden van de rechterlijke macht, het openbaar ministerie, de advocatuur en wetenschappers buigen zich vandaag op een congres in Nijmegen over de vraag of, en hoe, de hark moet worden gehaald door het Wetboek van Strafvordering.

Dat Wetboek van strafvordering, een soort reglement voor de opsporing- en strafprocedure, is verouderd en moet worden herzien, daar zijn de meeste juristen het over eens. Maar de grote vraag is: wat moet worden veranderd? Sommigen willen een einde maken aan de vorm- en procedurefouten, waardoor verdachten op louter formele gronden op vrije voeten komen. Justitie zou de kans moeten krijgen vormfouten achteraf te herstellen, zodat de verdachte achter tralies kan blijven. En ook de termijnen moeten wat soepeler worden gehanteerd.

Anderen vinden juist dat niet aan die rechtsregels mag worden getornd omdat de rechten van verdachten dan worden geschaad. Justitie moet maar accurater te werk gaan, vinden zij. Verder zijn nieuwe opsporings- en bewijsmethoden als infiltratie, observatie en pseudo-koop bij bijvoorbeeld grote drugzaken, en het DNA-onderzoek niet formeel bij wet geregeld. De rechtbanken, de gerechtshoven en de Hoge Raad hebben zich de afgelopen jaren wel regelmatig over zaken waarin de nieuwe opsporingsmethoden zijn gebruikt uitgesproken, en door die jurisprudentie weten politie en justitie zo'n beetje wat is toegestaan en wat niet.

Samenhang

Maar al die uitspraken hebben de materie niet echt overzichtelijk gemaakt, en de interne samenhang tussen de regelingen is verdwenen. Het wordt hoog tijd dat die nieuwe ontwikkelingen formeel in het Wetboek van Strafvordering worden vastgelegd. Wellicht kan worden volstaan met een bijstelling op punten, misschien ook moet het hele wetboek worden herschreven. Het congres van vandaag wordt geleid door de Nijmeegse hoogleraar G. Corsten die met hoogleraar M. Groenhuijsen van de Katholieke universiteit Brabant (KUB) lid is van de commissie Moons, die sinds twee en half jaar advies geeft aan de

nister van justitie over bijstelling van het Wetboek van strafvordering. Het belangrijkste advies van de commissie betref nieuwe wetgeving die procedurefouten moet voorkomen. Volgens Corsten bestaat het gevaar dat die commissie zo langzamerhand een soort afschuifmiddel begint te worden. Corsten: „Toen het probleem van de DNA-bewijsvoering zich voordeed, krabte de minister zich eens achter de oren en dacht: ach, ik heb nog een commissie, laat die het maar uitzoeken. Omdat er steeds meer van die onderwerpen zich voordoen, gaan er nu stemmen op om het hele wetboek van strafvordering te herschrijven.”

Hoogleraar Groenhuijsen probeert vandaag de deelnemers aan het congres te winnen voor het herschrijven van het wetboek. Het wetboek bevat volgens de Tilburgse jurist volop leemtes en structuurfouten waardoor het niet meer aansluit op de moderne samenleving. Groenhuijsen: „In het Wetboek van strafvordering staat dat de vervolging in overeenstemming moet zijn met

het wetboek. Het blijkt dat de wet dusdanig gedateerd is, dat verschillende gangbare praktijken van justitie en politie niet eens worden genoemd in het wetboek.”

Een van de leemtes in het Wetboek van strafvordering is volgens Groenhuijsen het ter informatie bijsluiten van meerdere strafbare feiten. „Iemand die beschuldigd wordt van twintig autokraken, krijgt er soms maar drie tenlastegelegd. De overige zeventien worden ter kennisgeving meegegeven, maar de zwaarte van de straf wordt wel gebaseerd op twintig kraken. Er staat nergens in het wetboek dat dit mag.”

Groenhuijsen wil het wetboek herschrijven zodat de burger meer rechtszekerheid krijgt ten opzichte van justitie. Tegelijkertijd krijgt de politie meer mogelijkheden voor de opsporing. „We kennen tegenwoordig nieuwe technieken in het vergaren van bewijsmateriaal. De DNA-fingerprint is natuurlijk het bekendste voorbeeld, maar je kunt ook denken aan het door hypnose verkrijgen van een verklaring. Ik zeg niet dat ik daar voorstander van

ben, maar je moet er wel goed over nadenken en het in de wetgeving benoemen. Bovendien krijg je te maken met nieuwe communicatiemiddelen. Er moet dus ook gekeken worden in hoeverre het aftappen van telefoons, telefax en datalijnen een wettelijk fundament heeft.”

Groenhuijsen verwacht dat het niet lang meer duurt voordat er uit de samenleving de vraag komt naar een nieuw wetboek. Hij sluit niet uit dat minister Hirsch Ballin van justitie zich zal scharen in de rijen van voorstanders van een herschrijving. Groenhuijsen: „De commissie Moons komt met steeds meer rapporten over wijzigingen van het wetboek. De vraag naar de samenhang van die wijzigingen en de achterliggende ideeën neemt evenredig toe. Ik kan me voorstellen dat de minister zich op het congres zal laten overtuigen door mijn pleidooi. Hij zegt ook voorstander te zijn van duidelijke en heldere wetgeving.”

Mede-commissielid en congresvoorzitter Corsten ziet het nut niet

in van een complete herziening van het Wetboek van strafvordering. Volgens hem zullen de ambtenaren op het ministerie van justitie het de minister ten sterkste afraden, omdat het zo'n berg werk met zich meebrengt.

Corsten: „Mocht de minister al plannen in die richting hebben, dan nog stuit hij ongetwijfeld op grote weerstand van het departement. En ik denk dat de ambtenaren gelijk hebben. Je moet de hele zaak niet door de molen halen. Ik zie daar niets in. Het is een eindeloze operatie. Bovendien heeft het wetboek altijd goed gefunctioneerd. Met een aantal aanpassingen kan het dat ook blijven doen. We zijn vlak na de oorlog begonnen met het schrijven van een nieuw Burgerlijk wetboek. De hoofdmoot daarvan treedt 1 januari 1992 in werking. Als je ziet wat voor een ellende dat teweeg heeft gebracht. Er gingen steeds stemmen op die zich afvroegen: waarvoor die herschrijving nodig was. Met het wetboek van strafvordering voorzie ik dezelfde trammelant.”

Kosto acht hervatten overleg over „Schengen” onmogelijk

VK 16

Van onze verslaggever

DEN HAAG — Nederland heeft niet de vrijheid om aan te dringen op heropening van de onderhandelingen over het aanvullend grensverdrag van Schengen, dat vorig jaar werd gesloten. Dat zegt staatssecretaris Kosto van Justitie in reactie op een maandag uitgelekt vernietigend advies van de Raad van State.

Daarin komt het adviesorgaan tot de conclusie dat het verdrag zoals het er nu ligt, niet ter goedkeuring aan het parlement kan worden aangeboden. Het verdrag biedt volgens het advies op meerdere punten onvoldoende rechtszekerheid en is mogelijk ook strijdig met internationale verdragen. Het is nog nooit eerder voorgekomen dat de Raad van State een verdrag afwijst.

In 1985 sloten Frankrijk, West-Duitsland, Nederland, België en Luxemburg in het Luxemburgse plaatsje Schengen een overeenkomst om — vooruitlopend op de Europese eenwording — hun onderlinge grenzen te laten wegvallen. Vorig jaar is na lang onderhandelen een aanvullend akkoord getekend met de concrete uitwerking. Die afspraak heeft in diverse lidstaten tot verzet geleid.

Kosto bestrijdt de zienswijze van de Raad van State op diverse punten. Voorop staat echter dat het kabinet volgens hem geen consequenties aan het advies kan verbinden. „Met het zetten van de handtekening is Nederland ten opzichte van de andere landen de verplichting aangegaan het verdrag ter goedkeuring voor te leggen. We moeten daarom consequent doorgaan op dit pad”, aldus Kosto.

Het kabinet moet formeel in mei besluiten om het aanvullend akkoord ter goedkeuring aan het parlement voor te leggen. Volgens Kosto zullen de bezwaren van de Raad van State eerst nog worden weerlegd. Zoals gebruikelijk bij verdragen kan het parlement geen wijzigingen meer in de tekst aanbrengen, maar alleen het verdrag in zijn geheel goed- of afkeuren.

Indien het kabinet voorbijgaat aan de bezwaren van de Raad van State, kan het waarschijnlijk rekenen op de steun van een meerderheid in het parlement van CDA en VVD. De VVD noemt bij monde van het Tweede-Kamerlid Wiebenga de bezwaren van de Raad van State „verbazingwekkend”. Hij ziet niets in heronderhandelingen, omdat daarmee de Europese eenwording jarenlang wordt vertraagd. De Hoop Scheffer (CDA) vindt heronderhandelen „politiek geen begaanbare weg”. Volgens hem staat formeel niets in de weg de zaak op nieuw aan te kaarten.

De PvdA, D66 en Groen Links hadden vorig jaar wel grote bezwaren, maar uiteindelijk adviseerden alleen D66 en Groen Links het kabinet om niet te

tekenen. PvdA-kamerlid Van Traa maakte bekend dat de PvdA zich niet tegen tekenen zou verzetten, maar dat daaruit niet automatisch een „ja” in de goedkeuringsprocedure mocht worden afgeleid.

De bezwaren van de Raad van State komen vrijwel overeen met de kritiek die in de Tweede Kamer vorig jaar werd geuit. De belangrijkste bezwaren zijn: dreigende verslechtering voor de positie van vreemdelingen, ontbreken van een inhoudelijk asielbeleid, gebrek aan privacy-bescherming en het ontbreken een juridische toets van de Schengen-regels.

Volgens het D66-Tweede-Kamerlid Wolffensperger doet het kabinet er verstandig aan opnieuw met de Schengenlanden te gaan onderhandelen. „Als je ziet hoe groot de weerstand was, denk ik dat het kabinet het akkoord waarschijnlijk niet door het parlement krijgt. Ik ga ervan uit dat de PvdA dit niet kan slikken. Op zijn best wordt het verdrag dan met steun van CDA en VVD goedgekeurd, een politiek rampscenario voor de huidige coalitie.”

De bezwaren van de Raad van State waren volgens Wolffensperger, die zoals de meeste parlementariërs niet over het vertrouwelijke advies beschikt, te voorzien. „We hebben aanvankelijk positief gestaan tegenover de plannen in Schengen-verband. Gaandeweg bleek echter steeds meer dat de vijf landen er op tal van punten niet uitkwamen. Toen is men in procedures gevlucht.” Als voorbeeld noemt de D66'er het inhoudelijk totaal verschillende visa- en asielbeleid in de afzonderlijke Schengenlanden.

Privacy telt bij de minderjarige crimineel niet

Criminele jongeren moeten verplicht aan een persoonlijk onderzoek meewerken, om te bepalen of ze achter de tralies in therapie moeten. Dat stelt staatssecretaris Kosto van justitie voor. Inbreuk op de privacy van jongeren?

Kinderrechter J.J. van der Goes van Naters (Breda) vraagt zich af hoe je dat kunt verplichten. „Je kunt iemand op zijn kop houden, maar als hij geen psychologische test wil maken dan gebeurt er niets. Ik weet nog niet hoe Kosto dat wil doen.”

Een persoonlijk onderzoek is een rapport over hoe de jongere in elkaar zit. Er komt een psycholoog bij te pas. Zo ontstaat er een beeld van de jongere. Dat helpt de rechter te beslissen of iemand naar tucht-

school moet, een alternatieve straf krijgt of behandeling nodig heeft. Kinderrechter M.G.W. Ottenspoor-Kousemaker (Alkmaar) vindt zo'n rapport nodig. „Anders heb ik alleen het procesverbaal met slechte dingen. Terwijl stelen ook een reactie kan zijn omdat iemand door zijn ouders verlaten is. Dat maakt het al anders.”

Dat verplichte medewerking de privacy van jongeren schaadt, daar tillen de rechters niet zwaar aan. De jonge crimineel maalt toch ook niet om andermans privéleven, zegt Van der Goes van Naters: „Als ze een tasje roven, denken ze ook niet aan de privacy van het slachtoffer.” Hij vindt het geen punt het onderzoek te verplichten. Jongeren doen het nu al vrijwillig als hij het hen vraagt. „Een jongere mag niet alles zelf beslissen. Dat heeft te maken met opvoeden.” Ottenspoor-Kousemaker: „Ik ga er van uit dat hij dan ook zorgt dat er genoeg mensen zijn om zo'n onderzoek uit te voeren. Want nu zijn er te weinig.

Vervreemding, incest en geweld probleem voor Japanse gezinnen 2C 3/4

Papa durft niet thuis te komen

Een moeder en een zoon leven samen in een ongezonde intimiteit, die leidt tot geweld en soms incest. Samen blaffen zij de vader af, die al gauw niet meer naar huis durft te komen. Het lijkt een tragedie van Oedipus en dan nog iets te dik aangezet.

Maar het is een dagelijks drama voor een klein, maar groeiend aantal Japanse gezinnen die daarmee volgens psychiaters de prijs betalen voor het 'wirtschafswunder' dat door twee generaties Japanners tot stand is gebracht.

Produktiekoorts

Miljoenen Japanse mannen werden 'economische dieren' in de naoorlogse produktiekoorts en verwaarloosden hun huuselijk leven om zich nog eenzijdiger op het werk te kunnen storten. De vervreemding van het gezin, die daar het gevolg van is, heeft soms een traumatisch karakter gekregen. Eén van de meest bizarre gevolgen werd eerder dit jaar beschreven in het boek: 'Vader kan niet meer thuiskomen'. De schrijver, psychiater Toru Sekiya, beheert in Tokio een kliniek en opvanghuis voor 'loonslaven' die bang zijn 's avonds terug te gaan naar een huis waar zij zich niet meer welkom voelen.

Vastgelopen

'Voor veel mannen is thuis alleen maar een plaats om te slapen. Het is het bedrijf wat de klok slaat...', meent Sekiya. 'In Europa en Amerika hebben gezinnen, als de man thuiskomt, een

persoonlijk leven samen, dat niets met het werk te maken heeft. In Japan zie je dat niet zo vaak'.

Neem één van Sekiya's patiënten, een 45-jarig afdelingshoofd van een handelsfirma in Tokyo wiens carrière was vastgelopen. Al gauw begonnen moeder en zoon de vader op zijn kop te zitten. Volkomen ontmoedigd, beroofd van ieder vaderlijk gezag, begon de man zijn huis te mijden. Hij kwam uiteindelijk in Sekiya's opvanghuis terecht, vanwaar hij elke morgen naar zijn werk vertrekt. Gemiddeld verblijven vijf tot tien mannen in het centrum, aldus de psychiater, die dit jaar meer dan dertig personen heeft behandeld voor een 'thuisvermijdingssyndroom'.

Sekiya: 'Ik schrijf veel van deze gevallen toe aan de houding van de echtgenotes, maar het is waar dat veel mannen te hard werken en het vermogen zijn kwijtgeraakt om zich aan de buitenwereld, en in veel gevallen zelfs aan het eigen gezin, aan te passen'. Bedrijven dragen volgens hem ook een gedeelte van de verantwoordelijkheid.

Het Japanse bedrijfsleven lijkt vooralsnog echter doof te blijven voor de problemen, ook al heeft een onderzoek van de regering vorig jaar uitgewezen dat zeventig procent van de mannelijke beroepsbevolking tussen de dertig en veertig het gevoel heeft aan teveel stress bloot te staan, meent een andere psychiater, Toshiaki Sakai.

Misvorming

De pijnlijke vervreemding die ten grondslag ligt aan een 'thuisvermij-

dingssyndroom' van de man kan ook de oorzaak zijn van misvorming van een andere gezinsrelatie: die tussen moeder en zoon. Normaal al een hechte band, kan deze pathologische trekking krijgen als de vader teveel van huis is. 'De man is getrouwd met zijn werk, de vrouw is getrouwd met haar zoon. Dat is het probleem', zegt Koji Suzuki, een psychiater die dertig jaar geleden de eerste Japanse kliniek voor gezinsbehandeling opzette.

Dat de binding van de Japanse man met zijn moeder veel hechter is dan die met zijn vrouw is in Japan bijna spreekwoordelijk. Die blinde devotie is de drijfveer van de in Japan berucht geworden 'kyoiku mama' (schoolmoeder): de vrouw die alles opoffert om haar zoon door het opgefokte Japanse onderwijssysteem te loodsen.

Toch blijkt uit een vorig jaar uitgekomen politierapport dat meer dan zestig procent van het geweld binnen het Japanse gezin wordt begaan door zoons die hun moeder slaan. Volgens Suzuki is het dikwijls een wanhoopsmiddel van de zoon om zich te bevrijden van de knellende overheersing door de moeder, die kan duren tot hij ver over de twintig is.

'De relatie tussen moeder en zoon wordt zo benauwd dat als hij zich wil losmaken, hij haar moet slaan om dat te doen', zegt Suzuki. 'Als ze bang voor hem wordt is de moeder bereid hem te laten gaan'.

Suzuki's vrouw Kazuko, eveneens therapeute, voegt eraan toe dat er ook veel gevallen voorkomen van incest, of het verlangen daarnaar. De vervreemding

die de vader tot een indringer in deze verhouding maakt, neemt soms vreemde vormen aan. De afgelopen maanden zijn verschillende verhalen in het nieuws gekomen over vrouwen die weigeren het ondergoed van hun mannen bij het wasgoed van de andere gezinsleden te stoppen, omdat het te vies zou zijn.

Moord

In zeldzame gevallen is de vervreemding aanleiding tot moord. De Japanse politie heeft verschillende zaken behandeld van moeders die seks hadden met hun zoons, soms ter ontspanning tijdens examenperiodes. Als de man vervolgens zijn echtelijke rechten opeiste werd de zoon gewelddadig. In zeker een geval sloeg een zoon beide ouders met een honkbalknuppel dood.

Vreemd genoeg maakt Suzuki in zijn behandeling vaak gebruik van de angst van de vrouw voor haar zoon om de verloren vader weer in het gezin terug te brengen. De vrouw wordt geleerd haar man te zien als een beschermer, een zware taak in een zo sterk op het kind gerichte maatschappij als Japan. Suzuki, die voorzitter is van de Japanse Bond voor Gezinstherapie, zegt dat het aantal therapeuten dat zich met gezinsproblemen bezighoudt inmiddels is uitgebreid tot 850. De psychiaters spreken de verwachting uit dat de volgende generatie Japanners van deze problemen verschoond zal blijven. De jonge echtparen van nu hebben de zenuwslopende opbouwperiode immers niet meegeemaakt en zijn opgegroeid in een rustiger, welvarender Japan.

JOURNAAL

LICHAAMS-THERAPIE NA ZEDENDELICTEN

Onder de titel 'Hulpverlening en velen' werd op 7 februari een studiedag gehouden over lichaams-gerichte therapieën. In tegenstelling tot het misschien wat 'sifte' beeld dat zo'n titel op kan roepen, bracht de dag een aantal prikkelende inleidingen en een plezierige discussie tussen een forum van deskundigen en de zaal. De dag had spanning en niveau en dat was niet in de laatste plaats te danken aan het hoge 'incestgehalte' in de zaal: het percentage aanwezigen dat uit eigen ervaring sprak over verkrachting, mishandeling en incest was uitzonderlijk hoog.

De studiedag was georganiseerd ter gelegenheid van de verschijning van het boek 'Het verhullend lichaam' van drs. Rob van Rees. Van Rees heeft als therapeut veel te maken met slachtoffers van mishandeling en zedendelicten en hij is

GROENLOT VOOR 'NATUURLIJKE' INITIATIEVEN

De Stichting Delphi heeft van het ministerie van Justitie toestemming gekregen voor een maandelijkse loterij onder de naam Groenlot. De opbrengsten zijn voor het Fonds Ondersteuning Groene Initiatieven.

Onder 'groene initiatieven' worden onder andere verstaan: projecten als natuurklinieken, voorlichting over natuurlijke voeding, wetenschappelijk onderzoek naar schadelijke milieu-invloeden en de bevordering van natuurlijke teeltmethoden. Een lot kost 25 gulden. Een informatiefolder is verkrijgbaar via Groenlot, Eeldersingel 16, 9726 AR Groningen

met zijn cliënten gaandeweg meer lichaamsgericht gaan werken. Een paradoxale keuze, maar Van Rees heeft veel succes met zijn therapie en hij heeft er het respect mee verworven van een aantal onverdachte deskundigen; niet in de laatste plaats de cliënten zelf. Om te kunnen werken met lichaamsgerichte therapie bij slachtoffers van zedendelicten, beseffend bovendien dat je een man bent tegenover in meerderheid vrouwelijke cliënten, moet je beschikken over een uitzonderlijke integriteit. Rob van Rees straalt dat uit, en zijn boek doet dat eveneens.

Het SAG, de Utrechtse opleiding voor lichaamsgerichte therapie, die de dag organiseerde, telt Van Rees onder zijn docenten. De directeur van de opleiding, drs. Carla Diemont, leidde de dag; in met een ietwat romantisch betoog over hoe de gezondheidszorg er haars inziens uit zou moeten zien. Ze refereerde daarbij aan aspecten van de cultuur en wenste onder andere bij ieder ziekenhuis een bar waar je met elkaar kon kletsen en van een drankje genieten. Het voorbeeld dat ze ter illustratie gaf kwam echter uit een andere cultuur dan de onze: een met aanmerkelijk meer zon en uitnodigingen tot een langzaam-aan-bestaan dan de onze.

Van Rees bood zijn boek aan een autoriteit op het gebied van de trauma-verwerking aan: Prof. dr. J. Bastiaans. Van Rees is bij Bastiaans in de leer geweest en heeft, naar eigen zeggen veel aan hem te danken. Bastiaans benadrukte dat in de geneeskunde te lang de beperkte eigen ervaring van de 'hooggeleerde heren' uitgangspunt is geweest bij de beschouwing van extreem menselijk gedrag. Hij vond het een verdienste van Van Rees dat deze het belang van de empathie en een goed begrip van de

lichaamstaal van traumatië in zijn boek aantoonde. 'Met name in de psychosomatische geneeskunde is het belang van de lichaamstaal sterk onderschat,' zo stelde Bastiaans.

Hij roerde in zijn lezing ook nog een ander punt aan. Uit eigen ervaring, in zijn werk met oorlogsslachtoffers, had hij ervaren dat veel oorlogsslachtoffers al in hun jeugd ernstig getraumatiseerd zijn. Dit draagt er in hoge mate toe bij dat zij op latere leeftijd hun oorlogservaring zo moeilijk kunnen verwerken. Bastiaans stelde dat het niet zelden moeilijk aan te geven was of de voornaamste oorzaak van het ziek zijn van oorlogsslachtoffers gezocht moest worden in hun vroege jeugd of in hun op latere leeftijd ervaren oorlogssrijd. Tenslotte benadrukte Bastiaans dat niet iedereen zomaar therapeut kan worden. Een goede scholing geeft geen enkele garantie dat men ook als persoonlijkheid zal slagen in het therapeutisch werk.

Van Rees zelf gaf in zijn lezing een aantal voorbeelden aan uit zijn praktijk. Gruwelijke voorbeelden vaak, waarin echter de bemoedigende uitkomst van een geslaagd verwerkingsproces toch regelmatig kwam bovendrijven. Als uitsmijter gooide Van Rees echter een zeer opvallende knuppel in het hoenderhok. Met een voorbeeld illustreerde hij het voorkomen van rituele kindermishandeling in Nederland. Met rituele kindermishandeling bedoelt Van Rees het misbruiken van kinderen bij rituele erediensten, voor bijvoorbeeld symbolische of daadwerkelijke rituele kindertoffers. Van Rees stelt dat dit soort kindermishandeling nu evenzeer wordt ontdekt als een aantal jaren terug het bestaan van incest. Hij pleit er dan ook voor dat de sluier van dit 'laatste taboe

OPSCUDDING IN DUITSLAND

„Mini Playback-show-kinderen doen me denken aan jeugdprostitutie”

TEL 18
OPSCUDDING IN DUITSLAND, waar de Nederlandse tv-presentatrice MARIJKE AMADO de MINI PLAYBACKSHOW presenteert, die bedacht is door HENNY HUISMAN. Marijke neemt een Duitse versie van deze show op met Duitse kandidaatjes.

De voorzitter van de Duitse Kinderbescherming is door deze veelbekeken en sympathieke show helemaal op hol geslagen, lijkt het. Hij valt de show fel aan in de Duitse pers. „De kinderen in deze uitzending

ding doen me denken aan kinderprostituties. Ze bevredigen een publiek dat in hen seksuele objecten ziet!”

Het is een opmerking waarbij men vraagtekens kan zetten bij de geestesgesteldheid van deze heer zelf.

Marijke Amado noemt de bewering „gewoon onzin”. „De Duitse kindbescherming kan zich beter met iets belangrijkers bezighouden,” roept ze. „We verlangen ook niets onnatuurlijks van de kinderen. Wat ze in de show doen, doen ze voor hun plezier, vaak thuis in hun eigen kamertje. En wie zelf kinderen heeft, weet ook wat voor plezier zij er aan beleven.”

In Nederland weet men dit al lang en als men Marijke in actie ziet met haar Duitse versie straalt het plezier er af dat zij in deze show heeft.

Marijke zou er ook geen moeite mee hebben haar eigen zontje Kay te laten meedoen. „Maar hij is pas vijf en nu nog te jong.”

De uitzendingen van de Mini Playbackshow op de Duitse RTL-zender gaan dan ook gewoon door.

Indecent photos case

A MECHANIC who took indecent photographs of a four-year-old girl has been jailed for a year.

Gordon Davis (54), of Francis Barber Close, Streatham, took pictures of the girl in the bedroom of his flat.

Workers at a film devel-

oping company called in police when they saw the photo collection, Inner London Crown Court heard this week.

Davis, described by his own lawyer as a 'sad and pathetic creature,' admitted three specimen charges of taking indecent photos in September last year.

SOUTH LONDON PRESS 20-9

De Colonia Dignidad, een nazi-paradijs in Chili

EEN SPANNENDE avonturenroman over een James Bond van de mensenrechten. Er staat in *La Colonia* maar één leugentje: de waarschuwing vooraf dat het een produkt is van de verbeelding. Behalve de literaire vorm is er niets verzonnen in dit hallucinerende *fiction*-boek over de *Colonia Dignidad*, de „Kolonie Waardigheid”, die dertig jaar lang een mini-kopie van het Derde Rijk is geweest aan de voet van de Chileense Andes.

Op papier is de kolonie een landbouw-gemeenschap die liefdadigheid verricht voor wezen en verlaten kinderen. In werkelijkheid is het een oord van verschrikking, dat als martel- en uitroeiingskamp zijn glorietijd beleefde onder de zestienjarige dictatuur van president Pinochet. Niemand van diens voorgangers had ooit iets tegen deze staat in de staat kunnen ondernemen. Buitenstaanders werden niet eens toegelaten, en toen de socialistische president Allende probeerde de kolonie te ontmantelen, werd hem dat door de militairen verhindert.

In 1976 klaagde de Duitse sectie van Amnesty International de kolonie aan. Maar haar vertegenwoordigers in Duitsland sloegen terug en dienden tegen Amnesty een klacht in wegens smaad. In februari van dit jaar besloot president Aylwin — eerder deze week op bezoek in Nederland — de kolonie haar wettelijke basis te ontnemen. Maar haar leider, de voormalige SS'er Paul Schaffer, heeft machtige vrienden in Duitsland en Chili. Zijn advocaten vechten Aylwins beslissing aan. Tweehonderd van Schaffers geheersenspoelde volgelingen zijn in hongerstaking gegaan. De afloop van deze machtsstrijd zal een belangrijke indicatie vormen voor de kracht, of de zwakte, van de prille Chileense democratie.

La Colonia van Niko Mulin, in Chili een groot verkoopssucces, is een typisch post-dictatoriaal boek. Het heeft hetzelfde effect als *Herinneringen aan de dood* van de Argentijn Miguel Bonasso: de schokkende ontdekking dat de ergste vermoedens over wat er tijdens de dictatuur is gebeurd, door de werkelijkheid zijn overtroffen. Maar een afgesloten chapter is het niet: in Argentinië zijn de generaals van de genocide weer in vrijheid, in Chili zijn de Kolonie Waardigheid en Pinochet nog niet echt verleden tijd.

Na alle geruchten, aanwijzingen en onthullingen is *La Colonia* een eerste poging om de werkelijkheid te achterhalen. Het resultaat is een flitsend verhaal dat de lezer door half Zuid-Amerika voert, aan de hand van de als geoloog vermomde Duitse journalist Thomas Lenhard. Deze wil weten wat er met Anna is gebeurd, een revolutionair Duits meisje dat in de tijd van Allende op het spoor van Schaffer (in het boek Schreiner geheten) was gekomen. Kort na de staatsgreep van Pinochet („de Generaal”) werd zij opgepakt en afgevoerd naar de kolonie, die in het boek *Kolonie Vrijheid* heet.

Lenhard ontdekt dat de vijftienduizend hectare grote kolonie, op 380 kilometer ten zuiden van Santiago, minder geïsoleerd is dan het prikkeldraad en de wachtposten doen vermoeden. Hogepriester Schreiner onderhoudt uitstekende contacten met de buitenwereld. Zijn naaste medewerker blijkt Walter Rauff te zijn, de uitvinder van de gaswagen, de voorloper van de gaskamer.

Op zijn riskante speurtocht komt

Nazi's in Chili, 1964.

ESTOS son los que dirigen el nazi-cruelle. Es el alto comando que se retiró en Chile al horror del régimen creado por Adolfo Hitler. Al comando: Frana Plonier y sus secuaces. A su izquierda, el Comandante chileno, a su derecha, el Comandante del S 5

Lenhard, die zich uitteeft voor Duitse fascist, in Bolivia in contact met een paar ultrarechtse vrienden van Schreiner, die zelf net vertrokken is vanwege de begrafenis van Rauff in Chili. Die vrienden zijn de opvolger van de aan Frankrijk uitgeleverde oorlogsmisdadiger Klaus Barbie en de Italiaanse terrorist Stefano Delle Chiaie — gelieerd aan de loge P-2 — die onder één hoedje spelen met de cocaïne generaals van Bolivia en de doodskaders van El Salvador. Hun samenzwering lijkt karikaturaal, maar Mulin herinnert eraan dat de werkelijkheid in Latijns Amerika de stoutste verbeelding overtreft — ook de zogenaamde fictie van zijn eigen boek.

In Colombia spoort Lenhard een uit de kolonie ontsnapte Nederlandse vrouw op, Mareike Beukeljk. De kolonie was in 1961 opgezet door Schaffer, nadat hij uit Duitsland had moeten vluchten wegens seksueel misbruik van twee jongens uit de door hem geleide sekte. De hele organisatie werd overgeplaatst naar Chili, waar Schaffer land kocht in de buurt van het stadje Parral. Er zouden nu nog een kleine driehonderd mensen wonen.

„Het lukte ons uit het niets, werkelijk uit het niets, een waar paradijs uit de grond te stampen”, vertelt Mareike. Dat paradijs omvatte bedrijfjes, een ziekenhuis, een vliegveldje, en later zelfs een nucleair laboratorium. Op een dag in 1970 kregen de bewoners te horen dat in Santiago een communistische dictator aan de macht was gekomen. Jongeren van de fascistische beweging Patria y Libertad begonnen in de kolonie te trainen om de „rode duivel” Allende te verjagen. Na de coup kwam Pinochet in

eigen persoon naar de kolonie om te bedanken voor de hulp.

De kolonie werd nu ook voor anderen een concentratiekamp. Sterke geruchten deden de ronde dat op politieke gevangenen medische experimenten werden uitgevoerd in de stijl van Josef Mengele, die er zich trouwens volgens Simon Wiesenthal een paar maanden heeft schuilgehouden. In alle haast werd een crematorium gebouwd, waarvan de schoorstenen een zoetige geur verspreidden.

Blinde gehoorzaamheid aan de leiding staat centraal. Iedere overtreding van de regels, hoe licht ook, wordt zwaar gestraft. Op een jaarlijks oudgermaans zonnewende-feest bezegelen de leiders hun macht en de bewoners hun onderworpenheid. Ze krijgen voorgedragen dat zij de uitverkorenen zijn, de „cel die een nieuwe mensheid voortbrengt” die het roer zal overnemen als de oude wereld ten onder gaat. Vanaf het eerste begin kregen ze te horen dat de kolonie deel uitmaakte van het Duitse Rijk. Spaans leren was verboden en, gezien het isolement, zinloos.

Verklikkerij wordt beloond, bijvoorbeeld met een plaatsje op de eerste rij in het koor bij belangrijke bezoeken uit Duitsland: van de „hoogste weldoener” uit Konigswinter, de tv-directeur, of politici uit München van de CSU van Franz-Josef Strauss. Vanuit Beieren werd de kolonie gefinancierd. Dank zij haar uitstekende relaties met de DINA, de geheime politie van Pinochet, kon ze zich ook verrijken via illegale wapenhandel.

Priveleven bestaat niet, vriendschap, seksualiteit en liefde zijn verboden.

Man en vrouw wonen gescheiden, kinderen verblijven niet bij hun ouders, want het gezin is de pest voor de ideale maatschappij. Terwille van de voortplanting worden geselecteerde mannen en vrouwen bij elkaar gebracht. De geslachtsdaad wordt gefilmd, waarna het paar onmiddellijk door bewakers wordt gescheiden. Dit leidde kennelijk toch niet tot de gewenste kinderproductie. In de jaren zeventig werden daarom ontvoerde kinderen uit Duitsland geïmporteerd. Ook ontvoerde Chileense kinderen werden uitverkoren. Hun ouders hebben vergeefs geprobeerd hen terug te krijgen.

Met behulp van verborgen microfoons en camera's wordt alles gecontroleerd, tot in de slaapkamers en deurloze badkamers toe. Jongens die worden betrapt op, bijvoorbeeld, masturbatie, krijgen gloeiend heet water over hun handen en moeten wekenlang met vastgebonden handen slapen. Op heterdaad betrapte volwassenen krijgen zweepslagen en dwangarbeid. De seksuele verboden gelden niet voor de hoogste leider, die iedere avond een andere jongen uitzoekt en voor zijn hoge Duitse en Chileense gasten homoseksuele orgieën organiseert die hij weer in in het geheim laat filmen. Vooral dank zij die formidabele chantagemacht is de Kolonie Waardigheid waarschijnlijk zo lang ongreepbaar geweest.

JAN VAN DER PUTTEN

Niko Mulin: *La Colonia*. Editorial Planeta Chilena; Olivares 1229, piso 4, Santiago de Chile. ISBN 9 56247 049 K.

Yukkies: voor de kids met héél veel poen

7A 3-4-91

Glimmend en glanzend ligt het in de kiosk: het eerste blad voor kinderen met poen. Yukkies, *young urban kids*, blije kids met kleren die je niet bij Zeeman of C & A vindt.

Yukkies bestaan echt! Stralend staat het clubje van zes op de foto, allemaal tussen de acht en dertien jaar. Met zijn allen speelden ze verstoppertje op de redactie. Gelukkig werd het rustig na een glas limonade. En hebben ze meegepraat over het blad. Ook gingen ze mee naar het interview met De Grote Kindervriend Peter Jan Rens. En de Hartstikke aardige Henny Huisman. Het clubje was erbij omdat *Yukkie kinderen serieus neemt*, schrijft het blad.

Bijna zes piek kost het. Naast interviews met de Kindervrienden staat Yukkies propvol mode. Het duurste is een jack van f 519,-, het goedkoopste een T-shirt van f 19,-. Maar de meeste kleren liggen daar met zo'n tweehonderd gulden precies tussenin. Echt een blad voor kleine yuppies.

VROUW NEEMT HET NIET LANGER

Ab 25

DHAKA (Reuter) — Hasima Begum (35) uit Bangladesh heeft in een boze bui de penis van haar verloofde afgesneden, omdat hij niet met haar wilde trouwen, ofschoon zij al acht jaar met elkaar omgingen.

Tijdens een vrijpartij trok zij een mes, amputeerde Ashgar All's lid en bracht dit naar de politie. „Ik wilde de verrader straffen en anderen zoals hij een lesje leren”, zei Hasima.

Vk. 20-4-91

'Je voelt je lekker vrij als je zonder kleren loopt'

UN 19

Loes, Roos en Thom (van links naar rechts) gaan iedere zomer naar naturalisten-campings.

Foto UN-Annetta Vlieg

(Door Berber Schrijver)
DIEMEN — Vakantiefoto's zijn soms een probleem voor Roos (12) en Thom (9) de Klerk uit Diemen. Zij gaan iedere zomer met hun moeder Loes Jager naar naturalistencampings in Frankrijk. Op die kampeerterrainen zijn alle mensen bloot. „De foto's van de camping nemen we niet mee naar school”, zegt Roos. „maar we maken ook altijd foto's van de natuur en van uitstapjes. Die laten we wel zien”.

Roos en Thom vinden het zelf helemaal niet raar om bloot te zijn. Thom: „We zijn het gewoon gewend. We zijn altijd al naar zulke campings geweest”. Roos: „Het is juist fijn om zonder kleren te lopen. Je voelt je lekker vrij”. „En een groot voordeel is dat je je niet steeds in de tent hoeft om te kleden. Dat kan gewoon buiten en dat is veel handiger”, zegt Thom.

Toch vertellen zij bijna niemand dat zij naturalisten zijn. „Mensen die niet weten wat het is, vinden het vaak gek. Ik vertel het pas aan mensen als ik zeker weet dat ik ze kan vertrouwen. Een paar vriendinnen van mij weten het. Een vriendin wil zelfs graag een keer mee op vakantie”, zegt Roos. Ook Thom heeft het bijna niemand verteld. „Misschien gaan ze er gekke dingen over zeggen of word je er mee geplaagd. Dat wil ik niet”, zegt hij.

Volgens hun moeder Loes denken veel mensen dat naturalisme iets met seks te maken heeft. „Dat is helemaal niet waar. Je ziet op het laatst niet meer dat iedereen bloot is, zo gewoon is het”, zegt zij.

Veel jongeren hebben vaak opeens geen zin meer om bloot te lopen, zegt Loes. „Hun lichaam verandert en daar moeten ze zelf erg aan wennen. Op de camping hebben ze dan opeens wat aan. Iedereen weet dat dat kan gebeuren bij jongeren, dus dat vindt iedereen gewoon”. „Ik ben niet van plan om wat aan te trekken als ik een jaar of 14 ben”, zegt Roos. „Ik vind het op naturalistencampings heel fijn. Ik denk dat ik er mijn hele leven naartoe zal gaan”.

Er is nog een andere reden waarom ze altijd op naturalistencampings staan. Thom: „Ze liggen altijd heel erg afgelegen. Je kunt er alleen komen via kleine weggetjes”. „Het is er heel rustig en ze liggen mooi in de natuur”, zegt Roos.

Loes: „Op de campings komen mensen die respect hebben voor de natuur. Als iemand een tak afbreekt wordt er wat van gezegd. Maar de mensen ook respect voor elkaar. Omdat mensen geen kleding aan hebben, kun je daar niet aan zien wat voor mensen het zijn. Daarom gaan allerlei soorten mensen gewoon met elkaar om”.

Foto Marcel Molle

'Lustkapper' laat zich *AK 10/4 (voor pag.)* behandelen

Van onze verslaggever

ZAANDAM — Een 31-jarige Zaandammer heeft de politie toegezegd zich onder psychiatrische behandeling te laten stellen. De man terroriseerde in totaal 36 vrouwen met telefoontjes. Hij deed zich voor als kapper.

Enkele weken geleden verscheen in alle kranten een oproep van de politie of slachtoffers van de man zich wilden melden. Hij belde vrouwen met de vraag of ze zich beschikbaar wilden stellen als kappersmodel. De man bleek geen kapper te zijn. Desondanks knipte hij de vrouwen die op zijn voorstel gingen.

In een gesprek met de politie Zaanstad zei de man lustgevoelens te ervaren tijdens het knippen, zeker wanneer de schaar daarbij verwondingen veroorzaakte. De man is vrijwillig akkoord gegaan met het voorstel voor de behandeling.

Kinderarbeid is 'foutje' van computer

DE 3/4

Van onze redactie economie
BOXMEER — Het landelijk opererende schoonmaakbedrijf Gom laat bij zijn filiaal in het Brabantse Boxmeer illegaal kinderarbeid verrichten. De Industrie- en voedingsbond CNV heeft dit gisteren onthuld.
Dertien van de tachtig werknemers van de betrokken vestiging zijn jonger dan zestien jaar. Ze moeten regelmatig 's avonds schoonmaakwerk verrichten. De Arbeidswet bepaalt evenwel dat kinderen van 15 jaar alleen tijdens schoolvakanties licht werk mogen doen. Zwaar werk zoals schoonmaken is taboe, zeker in de avonduren, aldus CNV-bestuurder W. Kruijze.
Een woordvoerder van Gom (10 000 werknemers) geeft toe dat er in Boxmeer kinderen op de loonlijst staan. Naar zijn zeggen waren ze „door het computersysteem geglijpt”, maar nadat de CNV-bond alarm had geslagen is de fout onmiddellijk hersteld. „We hebben ons systeem nu zo gewijzigd dat dit niet meer kan voorkomen.”
CNV'er Kruijze beaamt dat de kinderarbeid bij Gom vermoedelijk een uitzondering is. Maar voor wat er elders in de bedrijfstak gebeurt wil hij zijn hand „niet in het vuur” steken.

Uiterst schokkend, zo'n foto van posters met blote vrouwen

Uiterst schokkend vond ik de foto op de voorpagina van de Volkskrant van 23 april. Posters van blote vrouwen!

Ik vind dit ontoelaatbaar en een kwaliteitskrant onwaardig. Ik hoop in het vervolg van deze porno verschoond te blijven.
ROTTERDAM mevrouw C. Waayer

na de foto van Marcel Molle. Ik hoop dat vele ouders bij de kazerne in Doorn zullen protesteren tegen de pin-up dames die kennelijk nog steeds nodig zijn om het moreel hoog te houden.

Het „dienen” bij zo'n instituut is verloren tijd. Ik hoop dan ook dat mijn zoon wordt afgekeurd.

Was het nodig juist deze foto te plaatsen of was het de bedoeling van de fotograaf te laten zien wat „normaal” is in het leger?
WADDINXVEEN Ineke de Wolff

Foerier

We hebben nog niet zoveel vrouwelijke militairen. Dat willen we wel. In een mannenbedrijf moeten vrouwen daarom ook goed opgevangen en begeleid worden. Om geen vergissingen te begaan bij het uitreiken van de uitrusting wanneer zich eens een vrouw aan het loket aandient, heeft de foerier het zekere voor het onzekere genomen en

naast het gereedschapsbord met vijlen, beitels en tangen, enkele afbeeldingen van vrouwen en uniform opgehangen.

Ik ben een stuk milder geworden de laatste twintig jaar en heb een lange adem. Maar goed ook. Maar toch!
SCHAGEN Mieke Bender

Smakeloos

Was het onderschrift geweest „Normvervaging bij de marine”, dan zou ik zeggen: „Aardig vormgegeven illustratie”.

Had er gestaan „Bezuinigingen bij de marine”, dan had ik gedacht: „Grappige wraakactie van fotografe om de wereld die marine heet zo te typeren”.

Maar de foto is van Marcel Molle en slaat op de voorbereidingen van de marine op de humanitaire hulp aan Koerdische vluchtelingen. Zo gebruikt vind ik de foto ronduit smakeloos.
GLIMMEN Agnes M. Engbersen

Dank

Dat veel mannen van prenten met blote vrouwen houden, is mij bekend. Dat dergelijke foto's de wanden van vele kazernes ontsieren, vermoedde ik. Dank zij de foto van Marcel Molle in de Volkskrant van 23 april weet ik dit nu zeker. Hartelijk dank voor deze nuttige informatie!
LAREN (GLD) Jeanet van de Mortel

Keuring

Juist op de dag dat mijn zoon moet worden gekeurd, staat op de voorpagi-

GVA 13-3-31

Verkoop kinderen mag ^{VK} 25

De import van kinderen wordt door de Italiaanse wet niet uitdrukkelijk verboden. Acht handelaars hadden zo'n driehonderd Braziliaanse kinderen voor veel geld aan Italiaanse adoptieouders verkocht. Maar van dat geld waren formeel de medische en andere kosten betaald en de schadeloosstelling voor de natuurlijke ouders. Dus was er geen sprake van kinderhandel. Dat concludeert de Romeinse rechter Cesare Martellino uit een onderzoek naar een van de grootste adoptieschandalen van de laatste tijd. In september 1990 ontdekten Martellino en een andere Italiaanse rechter dat de laatste jaren twee- à drieduizend Braziliaanse kinderen aan Italiaanse paren waren toevertrouwd.

Uit officiële cijfers over 1989 blijkt dat in dat jaar 2161 buitenlandse kinderen in Italië zijn geadopteerd, van wie slechts 247 via de legale organisaties. Beide rechters kwamen een Italiaanse ex-priester op het spoor, die een stichting leidde voor hulp aan straatkinderen. Deze had kinderen aan pleegouders in zuid-Italië geholpen. In Italië legde de politie beslag op een fotoalbum met foto's van de „koopwaar". De kinderen werden verkocht voor prijzen tussen de negen- en dertigduizend gulden. Blanke kindertjes leverden het meest op. Voordat ze van de hand gingen, werden de kinderen ondergebracht in grote houten barakken. Vanwege het hoge sterftecijfer in die barakken — 150 in twee jaar tijd — werd de stichting door de Braziliaanse autoriteiten verboden. Acif't mensen werden in staat van beschuldiging gesteld, maar niet gestraft. Want de keiharde bewijzen dat het de handelaars om winst ging, konden niet worden geleverd. (Jan van der Putten)

De jongste *Humo* komt met de definitieve *coming out* van Maarten 't Hart. Na zijn twee opzienbare optredens als vrouw op het *Boekenbal* en bij Jan Lenferinks *Rur* vertelt de chroniqueur van het gerefomeerde leven nu voor het eerst uitgebreid over zijn grootste hartstocht. "Uiteindelijk geloof ik, maar dat voert terug naar mijn vroege jeugd, dat ik de koningin wil zijn. Nee, niet Juliana of Wilhelmina: Beatrix. Het klopt ook wel, want als ik zo'n pruik als de hare opzet, dan kom ik een heel eind in de richting. Want met zo'n pruik op wordt je gezicht toch ronder, zeker als je een beetje goed opmaakt. Als kind van een jaar of vier dacht ik al: ja, als je een meisje was en er was een prins die jou leuk vond en je zou met hem trouwen, dan zou je koningin worden. Maar dat is voor een jongen nooit weggelegd, want zelfs al vindt de koningin jou leuk, dan word je toch nooit koning. Hooguit alleen maar prins."

De schrijver zegt dat een goede verstaander in zijn romans altijd al sporen van deze *Sehnsucht* kon vinden. Al in 1968, twee jaar na zijn huwelijk, schafte hij zijn eerste pruik aan, niet veel later kocht hij bij de Hema zijn eerste BH (cup B). "Ik ben meteen de straat opgegaan, hoe ik dat gedurfd heb... Op de fiets. En ik werd nagefloten. Niet dat ik daarop uit ben, maar daaruit bleek wel dat ik overtuigend ben." Sinds 1972 zit 't Hart in de NVSH-werkgroep *Tent* voor travestieten en transseksuelen, zo vertelt hij. Uit die tijd heeft *Humo* ook een foto afgedrukt, waarop de schrijver professioneel is verkleed als nederbeat-zangeres. De plaat is al twintig jaar in het bezit van mede-Leidenaar Maarten Biesheuvel. Afkeurende reacties op zijn *coming out* heeft 't Hart nauwelijks gehad. "Het is me erg meegevallen. Bijna niemand heeft naar gereageerd. Het is maar heel soms dat iemand me met zo'n afkeurende, minach-

tende blik aankijkt. Dus kan ik er gemakkelijker over praten. In de tweede plaats kan ik er nu eindelijk dat boek over schrijven, het boek dat ik al zo lang wilde, maar niet durfde te schrijven. En in de derde plaats kan ik nu naar feestjes als dame. Ik hou niet van feestjes, maar als ik als dame kan, dan vind ik het wel weer leuk." De grootste droom van 't Hart is een bekwame en verzorgende directiesecretaresse worden. Overigens is het in deze ook zaak *Jan Walkers* in de gaten te houden. "Als het altijd sneeuwde, was ik prostituee geworden", zegt deze in het maandblad *Beelding*. "Dan kon ik altijd voor het raam zitten."

G.A. 10 ■ ■ ■

Slachtofferhulp tegen "Telefacts"

Op een studiedag van de centra voor hulp aan slachtoffers voor misdrijven keerden de meeste sprekers zich vrijdag in Berchem tegen de sensationele wijze waarop VTM berichtte over pedofilie. In het magazine "Telefacts" van vorige dinsdag had eindredacteur Daniël Buyle videobeelden van de minderjarige slachtoffers van een pedofiel uit Vilvoorde uitgezonden. Het parket onderzoekt nu of hierbij de wet niet werd overtreden. Ook de dader was herkenbaar.

Eugeen Van Kerkhoven van de Werkgroep Slachtofferhulp van het Verbond van Instellingen voor Welzijnswerk, een organisatie van Caritas, meende dat ieder persoonsaan de privacy van de slachtoffers moet respecteren. Maar ook die van de daders. Ook zij mogen om geen enkele reden herkenbaar zijn op televisie of in de pers, zelfs niet

als zij al veroordeeld zijn. Griet Proost van de Centra voor Hulpverlening inzake kindermishandeling had de uitzending niet gezien. Ze vreesde echter voor een repressieve sfeer, terwijl de hulpverlening aan mishandelde kinderen een serene opstelling vereist. Proost wees er terloops op dat haar organisatie zich vorig jaar nog scherp had uitgesproken tegen de campagne van een reclamebureau dat de bevolking bewust wilde maken van het probleem van geweld tegen minderjarigen. Het bureau had grote affiches gemaakt met daarop een huilende baby en de slogan "De burens konden er niet van slapen maar deden hun ogen toe".

Proost sprak zich uit tegen iedere sensatiezucht en wees er op dat haar organisatie, zo zij dat zou willen, vele gevallen in de media zou kunnen brengen, maar dat men zeer terughoudend is. De

medewerking van dokter Adriaens van het Vertrouwensartsencentrum van Leuven aan de uitzending van Telefacts, noemde Proost "een persoonlijk standpunt". Het Leuvense Vertrouwensartsencentrum is lid van Centra voor Hulpverlening inzake kindermishandeling.

Lenssens

Op de studiedag had prof. Tony Peters, kriminoloog aan de K.U. Leuven, scherpe kritiek op het beleid van Minister Lenssens van Gezin en Welzijnzorg. Peters meent dat Lenssens zich onvoldoende eisdurft opstellen tegenover de Minister van Justitie. Prof. Peters heeft altijd al gemeend dat men slachtoffers en daders van misdrijven niet tegen elkaar mag uitspelen en dat het dringend nodig is om — ook in gevangenis en bij de politie — de misdaad vanuit het oogpunt van het menselijk

welzijn te benaderen. "Lenssens subsidieert wel centra voor slachtofferhulp om slachtoffers psychisch en juridisch te begeleiden en dat is goed, maar onvoldoende. Men moet een integraal beleid voeren. Daarbij moet vooral gewerkt worden naar het gerecht, politie en rijkswacht en de gevangenis". Dat terrein laat Lenssens volledig voor wat het is en dat vindt Peters een gemiste kans. Peters preekt het beleid van Miet Smet die met weinig geld toch ook Justitie, de politie en de parketten betreft bij haar acties rond seksueel geweld. Denken we slechts aan de set voor verkrachte vrouwen die aan de politie werd aangeboden en aan de wijziging van de wet op de verkrachting. Dat alles kost niets, aldus Peters. Wie een visie heeft, kan echter veel doen, zo besloot de Leuvense professor in de criminologie.

J.D.W.

Echtgenote ANC-leider ontkent tegenover rechtbank

Winnie Mandela zegt op reis te zijn geweest tijdens ontvoering

Van onze correspondent ^{VK} PHILLIP VAN NIEKERK JOHANNESBURG — Winnie Mandela heeft dinsdag voor het eerst haar lezing van de vermeende ontvoering van vier jongeren naar haar huis en de dood van de toen veertienjarige Stompie Seipei gegeven, bijna twee jaar en vier maanden na de gebeurtenissen. Voor de rechtbank in Johannesburg wees zij kalm alle aanklachten tegen haar van de hand. Ze ontkende zelfs in Soweto te zijn geweest toen de vier jongens werden ontvoerd en mishandeld.

Winnie Mandela verklaarde dat ze woedend was geweest toen leiders van de buurtcommissies in Soweto haar kwamen zeggen dat zij werd beschuldigd van ontvoering van Stompie Seipei en de drie anderen en dat werd gezegd dat zij de vier met een zweep had afgegranseld. De echtgenote van ANC-vice-voorzitter Nelson Mandela verklaarde dat zij tijdens de vermeende misdaad in Brandfort in de Oranje Vrijstaat verbleef. Zij zou pas twee weken later van het incident hebben gehoord.

De beschuldigingen dat de leider van haar lijfwacht, de Mandela United voetbalploeg, de vier jongens zwaar had mishandeld, had zij niet serieus genomen. Dezelfde mensen hadden immers haar ook valselijk beschuldigd, aldus Mandela. Zij had het hoofd van haar lijfwacht, Jerry Richardson, wel gevraagd of de beschuldigingen terecht waren, maar hij had alleen toegegeven dat hij de

jongens had geslagen. Richardson werd vorig jaar ter dood veroordeeld voor moord op Stompie Seipei.

Het proces tegen Winnie Mandela en drie anderen loopt nu al zeven weken. Twee van de drie vermeende slachtoffers hebben getuigd dat Mandela hen persoonlijk heeft geslagen. De derde, Gabriel Mekgwe, verdween onder niet opgeheldere omstandigheden aan het begin van de rechtszaak en is sindsdien niet meer gezien.

De zaak is hoogst omstreden binnen het ANC. Bij de opening van de rechtszaak kwam de bevrijdingsbeweging met krachtige verklaringen ter ondersteuning van Winnie Mandela, maar de laatste tijd onthoudt het ANC zich van commentaar. Winnie Mandela geniet een grote populariteit bij een groot deel van de ANC-aanhang, maar zelfs als zij wordt vrijgesproken heeft de zaak haar in Zuid-Afrika en in het buitenland grote schade berokkend.

Homobeweging

Winnie Mandela en haar advocaten hebben zich bovendien de woede van de homobeweging op de hals gehaald. De woordvoerder van de verdediging, de bekende mensenrechtenadvocaat George Bizos, wist de aandacht tijdens het proces te verplaatsen naar het homoseksuele misbruik dat de methodistische dominee Paul Verryn zou hebben gemaakt van de jongens, die uit het tehuis van de dominee werden ontvoerd. Bizos beweert dat de vier jongens met hun instemming en voor hun eigen veiligheid uit het tehuis zijn gehaald.

Winnie Mandela verweerde zich dinsdag tegen het verwijt van homofobie. Verryns gedrag beschouwde zij niet als seksuele mishandeling omdat het homoseksueel van aard was, aldus Mandela, maar omdat hij zijn positie misbruikte om kwetsbare jongens te verkrachten. "Als zij meisjes of jonge vrouwen waren geweest, zou dat niet beter zijn geweest."

Bizos ontvouwde dinsdag de grote lijnen van het pleidooi van de verdediging. In juridische kring wordt zijn zaak sterk geacht. Bizos zei niet alleen te kunnen bewijzen dat Winnie Mandela niet in Soweto was tijdens de mishandeling, maar bovendien nieuw bewijs te zullen aandragen van seksuele mishandelingen van jongeren die hun toevlucht zochten in de methodische kerk.

Hij verklaarde verder een videoband te zullen tonen waarop de drie slachtoffers zingend en dansend een ANC-begravenis bijwonen. Dat haalt hun getuigenis dat zij tegen hun wil in het huis van Winnie Mandela werden vastgehouden onderuit, aldus Bizos.

De advocaat wil verder vier journalisten als getuigen dagvaarden tegen Kenneth Kgase, een van de slachtoffers. Kgase publiceerde een verhaal van de gebeurtenissen in het huis van Mandela in de Britse krant *Daily Telegraph*. Bizos beschuldigde Kgase er tijdens de ondervraging van de betrokkenheid van Winnie Mandela te hebben verzonnen om zo veel geld voor zijn verhaal binnen te slepen. Kgase ontkende echter dat hij is betaald voor het artikel. De vier journalisten zouden het tegendeel kunnen bewijzen.

Problemen kinderkranten

N 8 6

De Engelse kinderkranten maken moeilijke tijden door. De jeugdige hoofdredacteur Ian Eckart van *The Early Times* was nog positief en superenthousiast over het reilen en zeilen van zijn kwaliteitskinderkrant, toen hij zijn Nederlandse zusje 'Primeur' mocht introduceren eind vorig jaar. Het lachen is hem inmiddels vergaan.

De eerste krant in Groot-Brittannië die kinderen serieus nam, is begin dit jaar overgenomen door een andere uitgever. De krant komt nog steeds wekelijks uit, maar met een nieuwe redactie en in een totaal andere opzet dan de oude *Early Times*. Die was volgens de uitgever te zwaar en te moeilijk voor kinderen. *The Early Times* verscheen vanaf 1988 iedere week in een oplage van vijftigduizend exemplaren. De mogelijke doelgroep bestond uit vier miljoen Britse kinderen tussen de acht en veertien jaar.

Deze eerste kinderkrant kreeg overigens na 1988 snel concurrentie. *Prime Time* kwam, als bijlage bij *The Times*. Het krantje hield het drie maanden vol. *The Indy* kwam, de kinderkrant van *The Independent*. Vorige maand ging *The Indy* ter ziele. Het bedrijf stootte de kinderkrant af omdat zij te weinig advertenties opleverde.

Groot-Brittannië heeft nu nog één kwaliteitskrant voor jongeren: *The Young Telegraph*. Het voordeel van deze kinderkrant is dat zij als bijlage wordt uitgebracht van *The Daily Telegraph*.

Het mag sukkelen zijn met de Engelse kinderkranten, met de Nederlandse *Primeur* gaat het volgens hoofdredactrice Aukje Holtrop goed. De 'jongste krant van Nederland' verschijnt in een oplage van 100 duizend exemplaren. Het aantal abonneementen is gegroeid naar vijftigduizend. Op dat aantal mikte de redactie toen de krant in oktober vorig jaar gelanceerd werd.

„Ik wil zo graag een MEISJE zijn“

Volgende week promoveert medisch psycholoog Bram Kuiper aan de Vrije Universiteit in Amsterdam op het grootste onderzoek ooit verricht naar het levensgeluk van transseksuele mensen. Bijna alle mannen die vroeger vrouw waren en verreweg de meeste vrouwen die als man ter wereld kwamen, zijn heel blij met hun transformatie naar het andere geslacht. Maar bij transseksuelen kunnen het verdriet en de verscheurde gevoelens over hun geslachtelijke identiteit pas verdwijnen als zij serieus genomen worden. En als zij uiteindelijk bevre-

digd worden in het erkennen van hun diepste wens: ook uiterlijk (!) te gaan behoren tot het andere geslacht. Omdat het hier gaat om een in de natuur verankerde OER-wens, te zijn wie je in wezen bent, kunnen transseksuelen het spoor bijster raken als zij niet worden opgevangen. Vooral kinderen lijden eronder als hun omgeving geen snars begrijpt van hun innerlijke wanhopige strijd. Heel wat meisjes weten dat zij eigenlijk een jongen zijn en veel jongetjes voelen dat zij een meisje zijn. In het Academisch Ziekenhuis in

Utrecht zet klinisch psycholoog en psychotherapeut dr. Peggy Cohen-Kettenis zich met liefde voor deze kinderen in. „Hoe eerder zij hier komen, hoe groter de kans op een vroege diagnose en hoe beter wij die kinderen kunnen behoeden voor de lijdensweg waar zij door de samenleving maar al te vaak opgeduwd worden.“ Tim uit Groningen (6 jaar!) geeft nu al op onweerstaanbare wijze de wens te kennen een meisje te zijn. Hij is zich er niet van bewust dat hij het geluk heeft vroegtijdig in een veilig maatschappelijk vangnet beland te zijn.

dag maar een roze hemd of zo iets uit te zoeken. Dat blijkt zijn mooiste cadeau!”

bijzondere relatie met Tim en verovert zijn hartje.

TEL 13 door ANDRÉ DE KROMME

GRONINGEN, zaterdag

Wat heeft Tim een geluk gehad met de keuze van zijn ouders! Want zijn papa en mama zijn echt blij met hun zoon. Dat hij over een aantal jaren misschien een meisje wordt en ook verder als vrouw door het leven zal gaan, zal hun wel een zorg zijn, maar het verandert niets aan hun onvoorwaardelijke liefde voor hun kind.

Straks een dochter hebben, die nu nog een zoon is. Geen gemakkelijke opgave! „'t Zal toch niet waar wezen...“ hebben papa Klaas en mama Olga in het begin ook wel eens heimelijk gedacht. „Nu gelukkig niet meer hoor,“ zegt Olga. „Zo'n benadering van je kind heeft met liefde natuurlijk weinig uit te staan. Maar eenvoudig liggen dit soort dingen niet. Je moet eerst wel ergens doorheen. Misschien is Tim zelf onze grootste steun, omdat hij zo duidelijk aangeeft wat hij wil. In wat hij zegt en in wat ie doet, maakt hij kenbaar dat ie dolgraag een meisje wil zijn. Dat neemt die vreselijke twijfels weg waarmee wij vooral in zijn kleutertijd zo hebben geworsteld.“

Vanaf het moment dat Tim over de grond kruipt wil hij niets weten van jongensspeelgoed. Autootjes, een garage, zijn blokken. 't blijft allemaal onaangeroerd liggen. Hij is gek op glitterspullen zoals sieraden. Dol op alles wat lieflijk is. Zelfs de toch ook voor meisjes soms attractief fel gekleurde Legosteentjes houdt hij voor gezien. Maar als hij ergens een Barbiepop in z'n knuistjes krijgt, is hij voor de rest van de dag zoet. Terwijl papa en mama vruchteloos blijven proberen hem een duwtje te geven in de richting van typisch jongensspeelgoed, houdt Tim zich bezig met het opbouwen van een prachtige collectie Barbie-spulletjes.

Olga en Klaas zijn toevallig ouders die het prima vinden als jongens met meisjesspeelgoed spelen en omgekeerd. „Maar“, zegt Olga, „hij had voor jongensspeelgoed in de verste verte geen aandacht. Er gebeurden trouwens ook andere dingen waarvan Klaas en ik dachten: he, toch wel een beetje vreemd eigenlijk. Er komen wel bepaalde gedachten bij je op, maar die druk je dan weer weg.“

Als Tim op z'n derde begint te praten, vraagt hij uitsluitend en alleen om roze dingen. Wat 't ook is, het moet roze zijn. Ook roze kleren. Zijn ouders proberen dat een beetje af te remmen, maar als een grote neef een roze shirt draagt, slaat Tom zijn slag. „Waarom mag ik dat niet en Nico wel?“ Zijn moeder vraagt dan haar schoonzus voor Tims verjaar-

Panty's

In Tims kleuterperiode gaat het zo allemaal wel. Hij is wel erg druk en gauw driftig en kan eindeloos zeuren en drammen. Maar ja, lastige kinderen zijn er wel meer. Vanaf zijn vijfde jaar rukt Tim, als hij de kans krijgt, zijn moeders panty's uit de kast. Vaak sloft hij op hoge hakken en een dametas op zijn schouder door de buurt.

Hij is klein als al die dingen nog leuk gevonden worden. Onderling accepteren de kleintjes alles van elkaar. Het is de gewoonste zaak van de wereld dat Tim bij rollenspelletjes altijd de vrouw is; de juf op school of de moeder thuis. Wordt er al een keertje tegenin gegaan dan weet doorzettende Tim het altijd wel zo te draaien dat de andere kinderen zijn vrouwenrol toch maar pikken.

Vriendjes in de buurt heeft hij helemaal niet. Neemt hij bij hoge uitzondering een keer een jongetje mee van school, dan maken Klaas en Olga in het begin nog graag van de gelegenheid gebruik te zeggen: pak nou eens geen poppen maar iets anders, dat is voor je vriendje misschien leuker. Maar binnen de kortste keren is Tim toch weer gelukzalig met vrouwelijke dingen bezig.

„Wij hebben veel af moeten leren,“ zegt Klaas. „In het begin gaat het tegen je eigen natuur in om je zoon niet als jongen te kunnen zien. Ik ben een sportliefhebber. Je wilt dat hij op straat ook voetbalt. Maar hoewel hij nu bijna zeven is, weet hij niet wat een voetbal is.“

De echte problemen komen als Tim naar de basisschool gaat. 't Is gedaan met het beschutte wereldje van thuis en van de kleintjes die alles accepteren. Hier wordt hij geplaagd door grote kinderen. Gepest met een lange meisjesachtige fietsbroek. Uitgejouwd om een korte roze broek met zwarte strepen. Klaas: „Vorige week nog wilde hij die roze broek per se niet aan toen hij naar zwemmen ging. Om niet geplaagd te worden, begint hij nu dingen achterwege te laten.“

Alsmaar vaker en heviger komen Tims vrouwelijke oergevoelens in conflict met zijn lijfelijke geslachtelijke

uitrusting. Op de leeftijd van zes of zeven begint een kind na te denken en ook rekening te houden met goedkeuring of afkeuring in de maatschappij.

Als Tim vijf jaar is hebben Klaas en Olga persoonlijke vermoedens en gevoelens onder elkaar wel aangestipt, maar van een definitieve en heldere verwoording is net nog niet gekomen. Zij aarzelen, weten niet goed raad met Tim. Zoals zo vaak, speelt een grootouder, in dit geval Olga's moeder, een engelrol. Terwijl papa en mama alle krantartikelen spellen over buitensporig lastige en moeilijk opvoedbare kinderen, werkt oma rustig toe naar een

Klaas en Olga zien dat hij zich lekker voelt bij oma, maar willen toch haring of kuit hebben. Zij gaan naar een iriscopist. Misschien verstoort een bepaald orgaan, bijvoorbeeld de schildklier, het gedrag van hun zontje. Op

basis van de conclusie van de iriscopist dat het kind overgevoelig is voor bepaalde kleurstoffen en suiker, stelt een diëtiste een bepaald voedingspatroon voor.

„Wij dachten dat het hele drukdoenerige en weerspannige er toen een tikkeltje afging,“ vertelt Olga. „maar dat meisjesachtige bleef. En eigenlijk bleef ie ook moeilijk te hanteren.“

Dan besluiten de ouders de huisarts met de nodige nadruk op het sterk meisjesachtige gedrag te wijzen. De dokter neemt de zaak serieus en stuurt het kind naar een neuroloog. Als die niets bijzonders vindt, verwijst hij onmiddellijk door naar een kinderarts. Deze heeft net iets gelezen over ernstige geestelijke conflicten die ontstaan als mensen zich absoluut niet thuis voelen in het geslachtelijke lichaam waarin zij huizen. Hij vertelt Klaas en Olga wat er mogelijk aan de hand is en belt ondertussen de specialisten op dit terrein in de Amsterdamse VU op. Die verwijzen door naar de klinisch psycholoog dr. Peggy Cohen in Utrecht, die zich vooral bezighoudt met de vroegtijdige waarneming van geslachtelijke stoornissen bij kinderen.

„Wij zijn er begin en eind maart geweest. Er moesten lange vragenlijsten worden ingevuld over alle mogelijke aspecten van het kindergedrag. Peggy heeft uren besteed aan het observeren van Tim. Zij deed ook spelobservatie en keek wat hij 't liefste aandeed bij verkleedpartijen. Zij doen 't daar fantastisch. Als je van veraf komt, proberen zij zoveel mogelijk op één dag te doen.“

Pilletje

„Wij waren als de dood van het kastje naar de muur gestuurd te worden. De woorden van die kinderarts, dat er op dit gebied specialisten zijn, klonken als een verlossing. Diep in je hart weet je al lang dat er iets bijzonders is. Je blijft zoeken. Navragen. Lezen. Is dit Tim? Of zit hij meer in elkaar zoals in dat andere artikel beschreven wordt?“

Eigenlijk heeft mijn moeder ons er al eerder op attent gemaakt. Tegen haar had Tim wel gezegd dat hij een meisje wilde zijn. Hij wilde daar graag een pilletje voor hebben. Dat hij zich bij oma zo veilig voelt, komt doordat zij al lang op zijn gevoelens ingaat. Zij speelt veel met hem met die Barbiepoppen.

Laatst zei ze tegen hem: ik ga een leuk jurkje voor de pop maken. Het werden er twee. Toen Klaas en ik zijn onstuimige blijdschap zagen, begrepen wij dat wij het vaak niet goed hadden gedaan en hem anders moesten gaan benaderen.“

Klaas: „'t Was ook vaak verrekke moeilijk. In je hart wil je als vader dat je zoon een ZOON is. Dat hij dingen doet die jij doet. Nu realiseer ik me dat ik gelukkig ben als hij gelukkig is.“

En diep in haar moederhart zou Olga Tim nu meteen in een meisje omgetoverd willen zien. „Als ik eerlijk ben, zou ik 't liefst willen dat hij nu al omgebouwd zou kunnen worden. Alles in één keer. Dan heb je 't maar gehad. Dat kind wil een meisje zijn. Laat 'm dat dan ook zijn! Dan kan het door ons en iedereen als meisje bekeken en benaderd worden. Hij of zij is ons even lief. Nu krijgt hij misschien ook nog een moeilijke tijd.“

Toen hij pas nog op een zondagmorgen bij ons in bed lag, hadden wij 't er nog over. Je polst dan wat. Als je nou een meisje wilt worden, zei ik, wat ga je dan later doen? Zonder een seconde bedenktijd antwoordde hij nuchter: Nou, dan moet ik met een jongen trouwen.“

Olga: „Als je als ouder denkt dat er in die sfeer iets is, laat je dan niet ompraten. Trek je niets aan van mensen die zo dom zijn te denken dat je een beetje getikt ben. Ga op je gevoel af en zoek een vertrouwenspersoon. Probeer vooral niet het gedrag „een andere kant“ op te drukken.“

Klaas: „Eerlijk gezegd ga ik een enkele keer ook nog wel eens in de fout. Dan roep ik naar buiten: speel toch gewoon, zoals de andere JONGENS...“

Op dringend verzoek van de ouders zijn gefingeerde namen gebruikt.

Een homo uit Rostov

door Dmitri Vorontsov

Je bent Rus en langzaam, heel langzaam kom je erachter dat je homo bent. Wat te doen? Dmitri Vorontsov uit Rostov aan de Don doorliep de hele lijdensweg. Via het Rode Leger, de stations en de parken van Rostov, tot aan het begin van een heuse homo-organisatie.

Op het ogenblik gebeurt er iets belangrijks in het Westen: het Westen ontdekt opnieuw het mysterieuze Rusland. Maar net als vroeger overheersen in de voorstellingen die men zich van Rusland maakt vooral de mythen. Voor Europeanen is Rusland een toneeldrama, merkte Karl Marx reeds op, een drama met volstrekt onvoorspelbare afloop. Maar voor het alledaagse leven van de Russen, daarvoor is in dat drama nauwelijks plaats. En al helemaal niet voor het alledaagse homo-leven, hoewel dat wel degelijk bestaat.

Ik wil proberen een begin te maken met het schrijven van die vergeten akte in het Russische drama. Ik kan uiteraard onmogelijk recht doen aan het hele Russische homoleven. Rusland is gigantisch groot en omvat vele regio's met evenzovele culturen. De regio Rostov, waar ik ben geboren, is even groot als een gemiddelde Europese staat. Mijn uiteenzettingen over het Russische homoleven beperken zich dan ook tot wat ik in die uithoek van Rusland heb meegemaakt.

Ik groeide er op in een tijd dat seks, helaas, 'afwezig' was. Mijn ouders hielden er net als hun leeftijdgenoten zeer puriteinse opvattingen op na. Zo wist ik bijvoorbeeld lange tijd niet hoe kinde-

ren in Rusland op de wereld kwamen. Totdat ik op mijn elfde in een zomerkamp voor kinderen verbleef. Nee, daar vond geen seksueel verkeer plaats – dat zou nog een hele tijd duren. Maar mijn zinnen werden geprikkeld en mijn eerste kennis over seks ontstond door de praatjes en lusten van mijn oudere kameraden. Ik leerde hoe je je apparaat kon bedienen en daar onuitsprekelijk genoeg aan kon beleven. Weer thuis vond ik in de boekenkast van mijn ouders een dun boekje over de seksuele ontwikkeling van jongens. Er stonden geen illustraties in en de bladzijden met pikante passages over masturbatie en de gevolgen daarvan waren eruit gescheurd. Maar mijn zuiverheid was geschonden.

In mijn tienerjaren verkeerde ik weinig met leeftijdgenoten. De contacten met kameraden waren oppervlakkig en bleven beperkt tot de school. En toen ik actief werd in het schoolbestuur, vervreemde ik alleen nog maar meer van mijn klasgenoten. Ze zagen mij als een functionaris, belangrijk om mee te spreken, maar te stom voor het gewone jongensleven. Ik voelde me alleen. Bovendien overweldigden mijn zinnen me, en ze vonden geen uitweg. Ik wilde een vriend die sterk en mannelijk was, kwaliteiten die ik zelf miste. Plotseling begon de betekenis van mijn dromen tot mij door te dringen – het waren homoseksuele dromen, maar het verbazingwekkende was dat ik ze niet als seksueel herkende. Ik was me er niet van bewust dat ik met erotische belangstelling naar mijn seksegenoten keek. Erotiek had voor mij met liefde te maken, en liefde, zo geloofde ik toen nog, was alleen mogelijk tussen jongen en meisje.

Liefde is in Rusland altijd meer dan seks, vaak is het zelfs helemaal geen seks. Het is een geestelijke staat, zoiets als religieuze extase. Van liefde is er sprake wanneer twee zielen zich verbinden en tot één organisme samenvloeien. Zielen, niet lichamen. Daarom zijn Russische minnaars zo jaloers. Want de ziel staat niet toe dat deze samensmelting door een ander wordt verstoord. Dat leerden wij van de grote voorbeelden uit de Russische literatuur. Maar hoe ouder ik werd, des te sterker voelde ik de beheksing door het mannenlichaam. Met mijn leeftijdgenoten kon ik daar niet over praten. Als ik mijn geheim aan mijn kameraden zou opbiechten, zouden ze me laten vallen. Ik zou een verstoteling worden. Want voor de mensen kan een 'blauwe' – een scheldwoord voor homo in het Russisch – geen man zijn, hij is een dier, een machine om vieselijke lusten mee te bevredigen, in ieder geval iemand die niet kan worden bemind, die geen achting waardig is. Maar ik kon het niet helpen, ik was een man, en ik zocht een vriend, en geen seksuele partner. Ik dacht echt dat mijn verlangens heus niet zulke hoge kosten vereisten.

Op mijn zeventiende was ik nog steeds een groot romanticus. Ik had dat jaar drie liefdes, echte liefdes met al het hysterische en jaloerse gedoe, en met de kwellingen van het hart die daarbij horen. Maar die vrienden begrepen me niet. Ze dachten dat alles wel in orde was. Maar ik wilde meer.

Wat dat 'meer' was, wist ik toen nog niet. Dat werd me pas duidelijk toen ik negentien was. Ik diende in het Rode Leger, na een jaar aan de Universiteit van Rostov te hebben gestudeerd. In die tijd, tussen 1985 en 1988, hadden Russische studenten van-

wege de oorlog in Afghanistan geen recht op uitstel van militaire dienst. Ik had net mijn laatste homo-erotische (maar nog niet homoseksuele) liefde achter de rug. Met weemoed dacht ik terug aan mijn vriend Misja, wiens huwelijk me ertoe had gebracht zelfmoord te overwegen. Ik overwoog vervolgens ernstig om zelf ook een vriendin te zoeken. Want ik had nog steeds het ideaal van een vrouwelijke geliefde, ondanks mijn homoseksuele voorkeuren. Ik begrijp nu pas, na nadere maar niet intieme kennismaking met de schone sekse, dat de contouren van mijn ideaal niet op vrouwen sloegen. Homo's kunnen misschien heel goed met vrouwen omgaan, maar niet heteroseksueel met ze leven.

Voor een jaar verdween mijn zinnelijkheid naar de achtergrond. Eerlijk gezegd had ik geen tijd om er veel aandacht aan te besteden; ik moest ervoor zorgen geestelijk gezond te blijven. Het sovjetleger is een bij uitstek totalitair systeem, de geconcentreerde vorm van de onderdrukking en vernedering die de hele samenleving beheerste. In zekere zin had ik nog geluk, omdat ik bij de grenstroepen diende, betrekkelijk keurige divisies die los staan van het Rode Leger. De grenstroepen kennen niet de uitspattingen die plaatsvinden in andere legeronderdelen, waarover ik hoorde van mijn studievrienden. Zij vertelden over homoseksuele *faits divers*. Homoseksueel gedrag is een manier om de passieven te vernederen en te onderwerpen. Wanneer ze eenmaal de lusten van een hogere in rang hebben bevredigd, ligt hun plaats in de hiërarchie voor eens en altijd vast. Vaak zijn het mannen met homoseksuele gevoelens. Ik weet zeker dat veel zelfmoorden het gevolg zijn van deze pesterijen en vernederingen. Maar er zijn ook homo's in het leger die er hun weg wel weten te vinden.

Ik vond echter geen andere homo's in het leger. Er werd wel over homodingen gesproken, maar op een manier alsof het over een totaal andere wereld ging. De grenstroepen zijn klein en overzichtelijk, iedereen kent iedereen en staat voortdurend onder ieders toezicht. Daarom vinden er zo weinig criminele handelingen plaats (want homoseksualiteit is een misdrijf in de Sovjetunie). De ware homo kan er dan ook nauwelijks partners vinden, tenzij hij een halfbakken hoer wil zijn. Maar ik werd niet gezien als homo. Pas achteraf begrijp ik minstens twee kansen in het leger te hebben gemist. Die pogingen om contact te maken waren echter zo stiekem dat mijn reactie volstrekt averechts werkte. Nu weet ik zeker dat ze me graag wilden leren kennen. Ik werkte bij de telefoondienst. Omdat soldaten eigenlijk niet mogen bellen, zelfs niet naar huis, zochten ze mijn vriendschap in de hoop dat ik hen liet telefoneren, zo dacht ik. Daardoor liepen die contacten op niets uit, mijn lot had iets anders voor me in petto.

Er zaten twee soldaten bij de telefoon, sergeant Kolja en ik. Wij waren tegelijkertijd opgeroepen voor het leger en moesten allebei nog acht maanden dienen. We hadden dag en nacht dienst en we leefden zo ongeveer samen in ons afgelegen tweekamerflatje bij de telefoon, hoewel dat in strijd was met de officiële instructie dat er steeds maar één soldaat aanwezig mocht zijn. Het was ons veilige eilandje temidden van de stupiditeit en absurditeit van de legerregels. We hadden zelfs onze eigen tv. Buiten werktijden en in het weekend was er geen officier van dienst meer; bovendien had hij niet het recht de communicatieafdeling te controleren. Niemand wist wat er gebeurde en welke drama's zich achter de gepantserde deur afspeelden.

Kolja kwam uit de Oekraïne. Hij was van gemiddelde lengte, iets kleiner dan ik, slank maar stevig gebouwd. Hoewel hij twee jaar ouder was dan ik, leken we even oud. Ik herinner me zijn ogen, prachtige tweekleurige ogen, zijn spottende glimlach en zijn weerbarstige haar, waar geen kam en geen kapper vat op kreeg. Kolja was onbetwist de mooiste jongen van onze sectie. Hij was gemakkelijk en aangenaam in de omgang, bepaald niet vormelijk, ondanks het verschil in rang tussen ons. Hij kwam van het platteland en had een technische opleiding in de stad gevolgd. Zijn hele leven was hij omringd geweest door mensen die kwaad spraken over homoseksuelen, maar zelf had hij nog nooit een homo in levende lijve gezien.

Ik kon mijn ogen nooit van hem afhouden, iedere keer weer was ik blij hem te zien en te horen en hem soms toevallig aan te raken tijdens het werk. Ik voelde een mysterieus, opwindend verlangen in me opwellen, een verlangen om bij hem te zijn, zo dicht als maar mogelijk was, hem in mijn armen te nemen en te liefkozen. Ik werd opgewonden van hem. Op een avond keken we tv en zaten we dicht tegen elkaar aan. Omdat het een kleine kamer was zaten we met onze neus boven op het sneeuwiger scherm. We lachten ergens om en ik legde voor de grap een arm om hem heen. Hij deed alsof hij zich verzetste. Er trok een heel plezierige sensatie door me heen, elke keer dat hij mijn lichaam aanraakte was een hoogtepunt van genoegen. Op een gegeven moment gleed zijn hand langs mijn buik en... Lieve hemel! Hij schoot als een lichtflits overeind, zijn stoel viel ondersteboven. Hij greep een schroevendraaier die op tafel lag en stak mij met de punt in de pols. Ik probeerde hem tegen te houden. 'Wat is er aan de hand? Word je gek?' Ik bloedde. 'Blijf zitten!', snauwde hij me toe terwijl hij de schroevendraaier als een mes vooruit stak.

'Je lul stond stijf!' 'En wat dan nog?' antwoordde ik. Ik begreep niet goed wat hij eigenlijk wilde zeggen. Ik geloofde niet van mezelf dat ik een nicht was. Ik werd boos: 'Waar ben je bang voor? Ik had niet de bedoeling je ergens toe te dwingen.' 'Wat een schande voor jou. Je lul stond stijf', herhaalde hij. 'Moet ik me daarvoor schamen?' wierp ik tegen. Hij sprak met de tanden op elkaar, het hoofd voorover, de ogen opengesperd. 'Wil je soms dat ik jou neuk?' 'Jij?' grijnsde ik en ik keerde me van hem af, vernederd, 'stommeling die je bent, mag ik niet dol van je worden, dan?' Hij stond verstijfd. En ik vroeg me intussen af wat er eigenlijk was gebeurd. Wat was het? Waar kwam het van binnen vandaan? Mijn bedoelingen waren zuiver. Het was een grap, gewoon een grap, maar hij begreep er niets van. Met zulke gedachten hoopte ik mijn verontwaardigde hersenen te bedaren. Maar het lichaam dacht er anders over. Ik voelde me ziek en lijden overspoelde me. Waarom, waarom toch is het niet mogelijk dat twee mannen teder en lief voor elkaar zijn? Waarom is het enkel en alleen de vrouwelijke schoonheid die wordt aanbeden, terwijl een man mooi en aantrekkelijk kan zijn op zijn eigen manier, door zijn kracht, zijn lichaamsvormen, zijn besef van zijn mannelijkheid...

De andere morgen zagen we elkaar weer. We deden alsof er niets aan de hand was. Maar het was slechts schijn. Ik zag dat er iets was beschadigd ir Kolja's ziel die nacht. Nee, hij was niet van mening veranderd. Ik zag wel in zijn ogen dat er twijfel was gezaaid. Voortaan was hij een gepijnigde. Nu begrijp ik dat Kolja de eerste stap over de verboden drempel niet kon en niet wilde zetten. En voor mij was het toen evenzeer onmogelijk. Beiden wachtten we tot de ander de beslissende stap zou zetten. Ons samenleven werd een spel. Elke avond dat we tv keken, schoof ik een beetje dicht naar hem toe, legde mijn armen eerst over de rug van zijn stoel, vervolgens om hem zelf en ten slotte vleide ik mijn hoofd op zijn schouder. Hij vergat zichzelf en begon met mijn oor te spelen, mijn haren te strelen. Plotseling realiseerde hij zich wat hij deed, sprong van mij weg als was ik een baarlijke duivel en schreeuwde dat ik hem nooit meer aan moest raken. Ik wilde mijn liefde geen pijn doen en gaf al spoedig mijn toenaderingspogingen op.

Maar toen begon Kolja zelf voorwendsels te zoeken om me aan te raken. Het begon met kleine agressies. Hij verwikkelde mij in vechtpartijtjes die nogal leken op aanrandingen. Ze berokkenden mij geen enkele schade, integendeel. Kolja werd steeds vriendelijker en ook verwarder naarmate hij zich schuldiger voelde. Toen de diensttijd vrijwel was afgelopen, hadden we bijna een verhouding. Maar waarom bijna? Omdat ik wist dat hij nooit intiem met mij kon worden. Zijn ideeën over 'natuurlijk' gedrag, stammend uit de steentijd, zaten te vast in zijn hoofd. Toen we het eens over onze naderende scheiding hadden, zei ik voor de grap dat ik naar zijn huwelijk zou komen, ook zonder uitnodiging. Kolja keek me aan en zei bloedserius: 'Mensen zoals jij worden gewoonlijk vermoord door kerels zoals ik.' Hij zei het spontaan. Het was duidelijk – hij wilde verder niets meer met me van doen hebben.

We gingen uit elkaar als maagden na een liefde die niet was ontloken. Terugblikkend voel ik me een naïef uilskuiken dat zijn kans aan zich voorbij liet gaan. Maar ach, wanneer ik niet zo was geweest als ik toen was, was ik ook niet geworden wat ik nu ben. Toen leerde ik begrijpen wie ik was en wat ik wilde. Een ideaal kwam in mijn leven, een ideaal dat me onopgemerkt maar aanhoudend achtervolgde: een man die me het grote verlies uit die jaren zou doen vergeten, een verlies dat in die tijd nog maar nauwelijks tot me doordrong.

Waar thuis voelde ik me als een vis op het droge. Wie zijn deze mensen die hetzelfde voelen als ik en smachten naar een gelijke? Waar zijn ze? Hoe kan ik in hun midden verkeren? Tot ik er duizelig van werd stroomde ik het centrum en de parken van Rostov af en zocht, zocht... Beschroomd loerde ik naar de gezichten van jonge mooie knapen van wie er zoveel zijn in onze zuidelijke stad. En ik dacht: 'Mijn God, waarom ziet niemand wat er omgaat in mijn ziel. O, had iemand maar een vermoeden van de gedachten die in mijn hoofd spoken. Ik kijk naar jullie mannelijke, fraaie gezichten, jullie lichamen, jullie verleidelijke neuzen en handen, lippen, ogen en huid. Wanneer nou iemand het wist en op me af zou komen.' Maar nee. Koude ogen, loden blikken en volstreekte onverschilligheid verjoegen me overal en lieten me geen enkele hoop. Een verschrikkelijke depressie kreeg me in haar greep. Het almaar wachten vermaalde me, niemand zette de eerste stap. Zelf vreesde ik het morele verbod te overtreden en onvoorspelbare reacties op mijn gedrag uit te lokken. Ik was bang te shockeren, bang voor onwaardigheid. Ik wilde geen hoerejongen zijn die zich aanbod in de bosjes of bij poorten. Homo's kunnen in Rusland alleen aan hun trekken komen wanneer ze zich opdringen. Daarvoor moet je altijd wel precies weten tot wie je je richt. Of beter: niet weten, maar voelen, gissen. Je haalt het niet zonder kennis van het leven, zonder de vaardigheid de ander te doorgronden, met de ogen, en met mensenkennis. Want wanneer je je vergist, kun je rekenen op klappen en vernederingen omdat je anders bent. Er zijn vele mannen

zoals ik in Rostov. Ze zijn allemaal over een doornig pad van goede en verkeerde keuzen gegaan. Wat Tolstoj over families zei, gaat zonder meer op voor homo's: in de Sovjetunie is elke homo op zijn eigen wijze ongelukkig.

Mijn afgematte verbeelding vond troost in de literatuur: Freud, Plato, talloze inleidingen in de seksuologie. Ik leende ze onder de grootste geheimhouding in de bibliotheek en las ze in het geniep, in een afgelegen kelder. De zogenaamde wetenschappelijke artikelen zaten vol leugens en halve waarheden over homoseksualiteit. Ik vergeleek alles met mijn eigen ervaringen. Homo's waren volgens deze boeken kwaadwillige, ontaarde, immorele mensen die ofwel behandeld ofwel bestraft moesten worden. Alleen professor I. Kon en de Poolse dokter K. Imelinsky sloegen deze toon niet aan en koesterden voor Rusland revolutionaire inzichten. Maar inzicht krijgen in de materie hielp me niet mijn levensproblemen op te lossen. Ik wilde gelukkig leven, niet in mijn geest, niet in Plato's dialogen en niet in mijn nachtelijke dromen, maar in het ware leven, met een man van vlees en bloed.

Opnieuw begon ik de ontmoetingsplaatsen van homo's in Rostov op te zoeken. Ze moesten er zijn. Ik wist nu dat er duizenden nichten in Rostov waren. Misschien in cafés of in parken, zoals in het Westen. Maar ik zocht vergeefs. Ik verdeed mijn tijd. Misschien kon een contactbureau uitkomst bieden? Het zou voor hen immers niets uitmaken om welke problemen bij hen hulp werd gevraagd? Het was een domme vergissing. Zij boden mij een behandeling aan in een psychiatrische inrichting. Niemand wilde naar me luisteren. De dokter en de psychiater weigerden te erkennen dat een homo wel eens geen hetero zou willen worden. 'Ga de straat op en bied je diensten aan', zei de psychiater vol walging. 'Maar ik kan en wil dat niet', antwoordde ik, 'waarom kan ik niet leven zoals de andere mensen?' 'Om zo te leven moet je een natuurlijke man worden', was het antwoord. Ik voelde me terneergeslagen en zei onverwachts: 'Ja, ik wil het inderdaad!' De dokter gaf me een telefoonnummer en een week later kon ik worden opgenomen. Het was godlof slechts een zwak moment, ik heb nooit geweten wat een sovjetgesticht is.

In september lachte het geluk me toe. Ik liep in een klein park bij hotel Intourist en keek als gewoonlijk de voorbijgangers in de ogen, vol verwachting. Mijn blikken kruisten die van een vreemde, die me in het voorbijgaan een wenk gaf. Ik stond stokstijf en keerde me om. De vreemde stopte en nam me op. Ik ging op een bank zitten en wachtte af. Hij kwam onverwachts van achteren en vroeg me of de plaats naast me vrij was. Ik stond op het punt flauw te vallen. Mijn nieuwe kennis ging zitten en verschaftte me verbaazingwekkende informatie. Het bleek dat ik al vaak op de juiste plaatsen was geweest en het niet eens had gemerkt! Ik moest langs de paden en de publieke toiletten wandelen, en erin gaan, en alles zou in orde komen. We wandelden pratend met elkaar op, of beter: ik praatte onophoudelijk op hem in. Hij luisterde naar me met nerveuze belangstelling. 'Spreek zachter, ze kunnen ons horen. Laten we daarheen gaan, daar is het niet zo vol', onderbrak hij me. 'Je bent erg openhartig. Maak je je zo weinig druk om wat de anderen van je denken? Dat kan ik me niet permitteren. Waar ik werk, mag niemand iets van mij weten. Daarom zoek ik nooit partners in mijn eigen woonplaats (hij woonde buiten Rostov - dv). Je moet voorzichtiger worden. De mensen zullen ons nooit als mensen behandelen in dit woeste land.' Hij vertelde me over 1984, toen de milizie van Rostov na een serie sadistische seksuele misdrijven een agressieve campagne inzette tegen homoseksuelen. Voor hen was elke homo een boef. Er werden 91 gevallen van sodomie en ontucht ontdekt. De milizie werkte met jongemannen die als lokaas dienden. De homo's die ze te pakken kregen, werden gedwongen informatie over hun partners te verstrekken. Zo probeerde de milizie de homo's te controleren. Verschillende mannen pleegden toen zelfmoord. Wie weigerde bestaande informatie over zijn vrienden te geven, werd overeenkomstig artikel 121 van de strafwet van de Sovjetunie veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf.

Hij waarschuwde me ook voor 'verbeteraars': mensen die het als hun taak zien seksuele perversen te bekeren. Ze denken dat ze nichten bij moeten brengen hun gedrag op te geven en 'echte mannen' niet lastig te vallen. Ze beroven, mishandelen, vernederen en vermoorden zelfs homo's. Zo gooiden ze ooit een kennis van mij, die ze in een park oppikten, onder de meest verschrikkelijke beschimpingen in een ijskoude fontein. Gelukkig ben ik zelf voorzichtig en verstandig. Maar de afschuw die onze maatschappij voor homo's voelt, verkeert bij mij soms in het omgekeerde. Dan haat ik die zelfvoldane mannen die zich hele kerels vinden. Soms moet ik lachen wanneer ik een minnend paartje zie, een dikke jongen met een elfachtig meisje. Ik kan wel schreeuwen: 'Je bedriegt jezelf met dat enge natuurlijke gedoe. Het is prachtig, schitterend om het met een meisje te houden. Maar zij is zo heel anders dan een jongen. Een meisje is een vreemde wereld voor je en vanzelfsprekend wil je die kennen. Maar leer ook je eigen wereld kennen. Probeer in je eigen wereld te vinden wat je zoekt in de ander. Probeer ook mannelijke verhoudingen. Dan ken je alles.'

Na het gesprek met hem - hij heette Vanja - wist ik waar ik

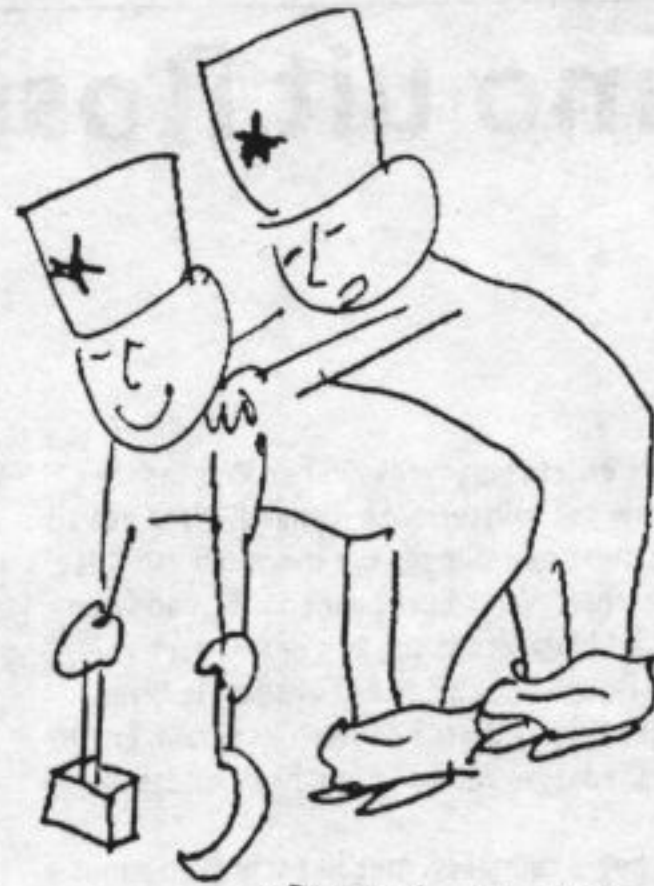
moest zoeken. Ik ging nu regelmatig een uurtje of twee wandelen in het park bij hotel Intourist. Ik ging er op een bankje zitten lezen. Spoedig leerde ik de regelmatige bezoekers van de bankjes kennen. Jongens zaten met elkaar te praten en te lachen op de bankjes naast het mijne, af en toe keken ze stiekem naar me, maar ze bleven op hun plaats. Oudere heren probeerden contact met me te maken, maar ik was niet in ze geïnteresseerd. Op een keer ging ik eens met een van hen mee, maar ik voelde me absoluut alleen en had geen oog voor zijn aantrekkelijkheden. Ik smachtte naar het gezelschap van mijn leeftijdgenoten. En toen gebeurde het. Ik wilde naar huis gaan na een lange, vergeefse zit op een van de bankjes. Twee jongens gingen tegenover me zitten en begonnen te kletsen. Na enige tijd spraken ze me aan: 'Hé jongeman, is het niet vervelend om alleen te zitten. Kom toch bij ons.' 'Graag', was mijn ogenblikkelijke antwoord. Ik maakte deel uit van een groep!

Zulke groepjes hebben bij ons zelden een seksueel doel. In de regel gaat het om medeplichtigen, broeders in het ongeluk, bij wie je op adem kunt komen en met wie je kunt kletsen over 'onze' onderwerpen en problemen. Er zijn veel van zulke clubs in de Russische steden, maar ze zijn niet met elkaar verbonden, hoewel leden van verschillende circuits vaak vriendschappelijke relaties met elkaar onderhouden. Veel mensen verlaten een club al snel weer omdat ze liever op zichzelf leven, samen met een partner, als een 'familie', zoals wij het noemen. Geroddel en hypocrisie zijn de onvermijdelijke gebreken van zulke clubs. Want alle homo's zijn hier elkaars gelijken in ongeluk en promiscuïteit. Als iemand zo gelukkig is zijn liefde te vinden, soms voor heel lang, soms voor een dag, begint het geroezemoes van geruchten en grappen, zoals in elk wereldje.

Homoseksuelen kun je vinden op drukke plaatsen waar ze de gelegenheid hebben zich in de massa te verschuilen. De trein- en busstations zijn daar bij uitstek geschikt voor. Rostov is een doorgangstad tussen Rusland en de Kaukasus, niet voor niets heet ze de 'poort naar de Kaukasus'. De stad ontstond als een tol- en garnizoensplaats op de rand van het Russische Rijk van Peter de Grote. Omdat het altijd moeilijk is om treinkaartjes te bemachtigen en hotels te vinden, stranden er veel reizigers. De liefhebbers van het kleine liefdesuurtje zoeken hun partners onder hen. Ze bieden hun beminden een bed voor een nacht gezelschap of voor een verloren uurtje. Door de leegte en de verveling van het wachten staan de mensen open voor elk vertier. En vervolgens hangt alles af van handigheid, mensenkennis en gevoel voor gevaar. De stations lijken wel markten waar homo's hun waar oppikken. Ze verlaten ze zelden met lege handen, althans: wanneer ze ermee instemmen als hoeren te worden beschouwd die met iedereen meegaan. Maar ze hebben geen andere keuze.

Een andere geliefde plaats om partners op te pikken zijn kazernes. Het strenge militaire regime en de twee jaar durende uitsluiting uit het gewone leven maken dat de soldaten maar al te graag een experimentje wagen, ook al om hun verwaarloosde lichamelijke behoeften te bevredigen. De meisjes zijn niet erg geïnteresseerd in de soldaten, die immers maar weinig tijd hebben voor hofmakelij; ze krijgen uitgaanspasjes per uur en hebben dan nog niet eens het recht vrij rond te wandelen. Veel nichten dromen van een soldaat. In ons taaltje noemen we soldaten 'seks-ambulances'. Het is heel gemakkelijk om op neutrale grond een praatje met hen te beginnen en hen een beetje te testen. Het gevaar van ontdekking of chantage is meestal klein.

Zulke 'hapjes' zijn ook in het openbaar vervoer te verschalken. Er zijn veel homo's die op de trams en trolleybussen werken. Zij hebben soms hun eigenlijke beroep voor dit werk opgegeven. Ook hebben veel homo's vrienden onder de chauffeurs. Het openbaar vervoer heeft de voordelen van de stations en bovendien biedt het een constante toestroom van biseksuelen die ook wel eens wat willen. En die nemen weer anderen mee: er zijn altijd wel gewone jongens die een homo willen neuken. Wat me erg verbaasde was dat homo's zich met vrouwennamen tooiden maar zich bijna nooit als vrouwen zagen en vaak juist een mannelijk uiterlijk hadden. Het was een soort grotesk theater, dat bestaande normen en idealen relativerde, een uitdaging aan de bekrompen publieke opinie. Wat me al evenzeer verbaasde was dat je je strikt moest houden aan de bestaande indeling in actief en passief. Wie beide dingen doet, wordt veracht en 'dubbelstekker' genoemd. Iedereen wordt geacht een specialisatie te hebben, altijd actief óf altijd passief te zijn. Die illusie mag je niet verstoren. Vanzelfsprekend worden de regels in het geheim al-

VELE KAMERADEN IN DE SOVIET UNIE
BLIJKEN ACHTERAF 'N HEEL ANDER
SOORT VRIENDSCHAP OP HET OOG
TE HEBBEN GEHAD

tijd overtreden, zeker wanneer twee vrienden veel van elkaar houden. Maar je mag het nooit zeggen.

Hoe meer ik in deze wereld thuis raakte, des te sterker achtervolgde me de gedachte dat we zo niet konden leven. De meeste homo's gaan er aan onderdoor. Ze proberen daaraan te ontkomen door kleine eliteclubjes te vormen die absoluut verborgen blijven voor de buitenwereld. Daar kun je maar op twee manieren lid van worden: door een buitenkansje of via vele tussenschakels. Maar zoals een Duits filosoof al zei, het is onmogelijk in een samenleving te leven en er vrij van te zijn. De elite leeft voortdurend met de angst dat ze zal worden ontmaskerd omdat ze wat te verliezen heeft: goede banen, macht.

Soms ontmoet ik jongens met een lekker atletisch lichaam. Ze tonen belangstelling voor mijn toenadering en willen meer weten omdat ze volstrekt onkundig zijn. Zoals de meeste Russen zijn ze seksuele analfabeten. Maar het resultaat van al die lange gesprekken is hopeloos. De jongens zeggen me dat het allemaal wel leuk en aardig is, maar dat elke homo volgens hen toch een boef is die kinderen verkracht en drugs gebruikt, een hoer die met de maffia samenspannt en spioneert. Op een keer bleek zo iemand zelfs een militieover te zijn, die te kennen gaf ondanks alles eeuwig negatief over homo's te zullen blijven denken. 'Ga er toch eens anders over denken, dat maakt je leven en werk een stuk aangenaamer', zei ik. Hij dacht even na en antwoordde: 'Je hebt misschien gelijk. Maar jou geloven betekent al mijn vroegere idealen laten vallen. Als ik dat doe, zullen mijn collega's me niet begrijpen. Ik heb geen zin mijn carrière en leven ervoor te riskeren.'

Helaas denken de meesten er zo over. Maar tegenwoordig ontstaan er nieuwe waarden in onze maatschappij en worden oude stereotypen overboord gezet. 'Wat kunnen we doen?' vroeg ik me af. 'We kunnen ons verenigen en voor onszelf opkomen. Acties beginnen en structuren opbouwen voor wederzijdse hulp en om de mensen voor te lichten over seks.' Dit idee kwam op verscheidene plaatsen tegelijk op. Vrienden keerden uit andere plaatsen in de Sovjetunie terug naar Rostov en vertelden ons over spontaan ontstane, ondergrondse homo-organisaties in Omsk, Novosibirsk, Irkoetsk, dus aan de andere kant van de Oeral. Maar wanneer ik hen voorstelde hetzelfde in onze stad te doen, deinsden ze terug. Laat alles maar bij het oude. Wanneer ze ons niet lastig vallen zoals in 1984, is het al mooi zat. Ze waren bang, bang om naar buiten te treden. Het maakte me woedend. 'Maar wat wil je ook', troostte ik mezelf, 'het is hier maar de provincie.'

De conferentie over 'Seksuele minderheden in de samenleving' die in mei 1990 in Tallinn werd gehouden, deed me van gedachten veranderen. Ik maakte kennis met de belichaming van mijn dromen: met westerse homo-organisaties. Dat was een andere wereld. Nu denken ze er in Moskou en Leningrad net zo over als ik. Indertijd hadden we geen organisaties en wisten we vrijwel niets van elkaar. Nu hebben we de homobladen Tema en Risk, en hebben we de Moskouse Vereniging van Seksuele Minderheden. Toen ik uit Tallinn terugkeerde, vond ik in Rostov al snel mensen die hetzelfde wilden als ik. We namen contact op met Irina Nikolajevna. Zij is een soort opbouwster in Rostov, maar veel homo's wantrouwen haar omdat ze een ambtenaar is, juridisch adviseur van het Regionale Centrum voor Huid- en Geslachtsziekten. Op eigen initiatief kwam zij in Rostov op voor de rechten van homo's. We kunnen nu nog geen duidelijke resultaten laten zien, er is nog altijd geen formele organisatie in Rostov. Maar uiteindelijk zullen we succes hebben en zullen er minder jonge mensen zijn die het op zo'n afschuwelijke wijze moeten leren als ik. De homoseksuelen in de Sovjetunie zullen zich ook in hun land mensen kunnen voelen. En wat mezelf betreft: ik heb gevonden wat ik zocht - voor mijn ziel, voor mijn lichaam en voor de goede zaak.

(Vertaling uit het Engels: Gert Hekma)